Primul roman câştigător al
International Prize for Arabic Fiction

POLIROM

Baha Tahir

Oaza de la asfinţit

BIBLIOTECA POLIROM

Table of Contents

[Nota autorului](#)
[Partea întâi](#)
[Partea a doua](#)
[Postfața autorului](#)

Baha Tahir

Oaza de la asfinţit

Traducere din limba arabă
şi note de Nicolae Dobrişan

POLIROM
2014

Baha Tahir, *Wahat al-Ghurub*
Copyright © Baha Tahir, 2007
© 2014 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română
www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53
ISBN ePub: 978-973-46-4988-4
ISBN PDF: 978-973-46-4989-1
ISBN print: 978-973-46-4899-3
Coperta: Radu Răileanu
Foto copertă: c by Gabriel White
Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura eco - un supererou al lumii moderne!
Versiune digitală realizată în colaborare cu Libris.ro

BAHA TAHIR s-a născut în 1935 la Cairo. A studiat istoria şi jurnalismul la Universitatea din Cairo, iar la scurt timp după absolvire a început să lucreze la Radio 2, canalul cultural al Radiodifuziunii Egiptene. Un foarte virulent comentator social în anii ’60, el a fost activ în cercurile intelectuale de stînga. În anii ’70, în timpul regimului lui Anwar Sadat, şi-a pierdut slujba la radioul de stat şi i s-a interzis să mai publice, astfel că în 1981 a decis să emigreze în Elveţia şi să lucreze ca traducător la Naţiunile Unite. A debutat în 1985, cu romanul *La est de palmieri*, căruia i-au urmat alte cinci, printre care *Mătuşa Safiyya şi mănăstirea* (1991, Premiul Giuseppe Acerbi în 2000) şi *Iubire în exil* (1995). A devenit curînd unul dintre cei mai apreciaţi şi mai citiţi autori contemporani şi, în 2008, a fost primul laureat al International Prize for Arabic Fiction, acordat celui mai bun roman publicat în limba arabă, pentru *Oaza de la asfinţit*.

Pentru Stefka Anastassova

Nota autorului

Numele real al guvernatorului Oazei Siwa de la sfârşitul secolului al XIX-lea a fost Mahmud Azmi. Lui i se atribuie o acţiune care va avea urmări veşnice asupra Oazei, un incident despre care cititorul va afla din roman la momentul potrivit.

Cu excepţia acestui incident, nu există nici un fel de informaţii istorice sau biografice publicate despre Mahmud Azmi.

PARTEA ÎNTÂI

I

Mahmud

„Soţia dumitale este o femeie curajoasă“, îmi zice el. Ca şi cum eu n-aş şti cum este soţia mea. Nu merge ea de bunăvoie cu mine într-un loc atât de plin de primejdii? Şi totuşi s-ar putea să n-o cunosc cu adevărat pe Catherine. Însă nu este cazul să vorbesc acum despre acest lucru. Important este – cred eu – că n-a pomenit întâmplător de ea. Fiecare cuvânt rostit de el vrea să-mi transmită ceva. Dar nu detaliile despre Catherine reprezintă acum problema mea. Şi-apoi, n-o să rezolv nici o problemă bâjbâind pe coridoarele întunecoase ale Ministerului de Interne, mai ales după această discuţie purtată în termeni ultimativi cu *Mister* Harvey.

De fapt, nu mi-a spus nimic nou în afara unor aluzii voalate; pe unele le-am înţeles, în vreme ce altele m-au nelămurit şi mai tare.

Ştiam dinainte de a mă întâlni cu el că hotărârea luată este irevocabilă. Generalul de brigadă Sa’id Bei[1] mă anunţase că inspectorul Ministerului a prezentat o recomandare Excelenţei Sale Paşa, ministrul de interne, şi că acesta a emis deja ordinul de transfer care trebuie executat imediat; nu mi-a lăsat decât un răgaz de câteva zile pentru a mă pregăti să prind caravana ce urmează să plece din cartierul Kerdasa. Ca vechi prieten, generalul de brigadă mă sfătuieşte să renunţ la ideea de a-mi lua soţia cu mine, întrucât călătoria până la oază[2] nu este deloc uşoară, iar misiunea mea va fi foarte dificilă, după cum ştiu şi eu prea bine, dar în ultimă instanţă sunt liber să procedez cum

cred eu că este mai potrivit. A socotit de datoria lui să mă prevină asupra pericolelor călătoriei, care în cel mai fericit caz va dura cel puţin două săptămâni, dacă vom avea parte de o călăuză iscusită.

Sunt convins că Sa'id nu încearcă să mă sperie, şi cred că a făcut tot ce i-a stat în putinţă pentru a mă scăpa de misiunea asta. Prietenia noastră este foarte veche, chiar dacă s-a mai răcit cu timpul, iar astăzi aproape că s-a redus la o simplă relaţie între un şef şi subordonatul său. Totuşi, întâmplările şi secretele împărtăşite în trecut continuă să ne ţină uniţi. N-am mai adus vorba despre ele de ani de zile, însă fiecare dintre noi ştie foarte bine că nici celălalt nu le-a uitat. Cât despre restul colegilor, îmi vorbesc despre riscurile călătoriei cu o compasiune suspectă: unii dintre ei sunt fericiţi că au scăpat de pacostea care a căzut pe capul meu, în vreme ce alţii se străduie să-şi ascundă bucuria că năpasta s-a abătut tocmai asupra mea. Mi-au vorbit despre nenumărate caravane mari care s-au rătăcit prin deşert şi au pierit înghiţite de nisip, despre caravane mai mici care au dispărut fără urmă şi despre o uriaşă oaste persană care se îndrepta în vremurile de demult către Oază pentru a o cuceri şi care a fost înfrântă de pustiu şi mistuită de nisipuri pentru totdeauna. Spuneau că se pot socoti norocoase caravanele care-şi duc călătoria până la capăt, înainte să li se fi epuizat rezervele de apă, fără ca vânturile să fi spulberat semnele drumului, înălţând în locul lor dune care nu existaseră mai devreme sau astupând puţurile din care năzuiau să-şi adape cămilele, după cum se pot socoti norocoase dacă locurile lor de popas din timpul nopţii nu sunt atacate de haite de lupi sau de hiene sau dacă cel puţin unul sau doi dintre participanţii la călătorie n-au fost muşcaţi de scorpioni ori de şerpi.

S-au spus toate astea şi multe altele, dar eu nu le-am prea luat în seamă. Fără doar şi poate că mă încerca teama că s-ar putea ca această caravană să nu ajungă teafără la destinaţie, după cum mă apăsa şi gândul că ar putea să rătăcească drumul. Totul este posibil. Ştiu foarte bine, sau cel puţin presimt că mă

îndrept către locul în care mi-a fost sortit să pier, poate chiar împreună cu Catherine.

Să fi făcut *Mister* Harvey aluzie şi la posibilitatea asta în timpul întâlnirii de astăzi?

Am intrat în biroul lui hotărât să mă port cât se poate de provocator. La urma urmei, ce mai aveam de pierdut?

Păşeam pentru prima oară în cabinetul consilierului care ţinea în mâini toate frâiele ministerului. Felul lui de a vorbi mi s-a părut afectat. La fel de nefiresc, ca să nu zic caraghios, mi se părea şi el însuşi, mic şi îndesat în spatele unui birou masiv, cu un tarbuş[3] deloc convingător pe cap, cu zulufi de păr blond ieşind de sub el. Mare parte a timpului se uita într-un loc fix – un punct invizibil situat în colţul încăperii din dreapta lui – de parcă n-ar fi stat de vorbă cu mine. De fapt, el n-a făcut decât să repete ceea ce-mi spusese mai devreme generalul de brigadă Sa'id, insistând mai ales asupra aspectelor pe care le socotea a fi punctele mele slabe.

— Cred că eşti mulţumit, domnule căpitan Mahmud Abd el-Zahir… pardon, domnule maior Mahmud acum…, a început el discuţia, făcând aluzie la recenta mea avansare în urma numirii în funcţia de guvernator al districtului Oazei Siwa, în vreme ce se prefăcea că răsfoieşte dosarul meu, pe care-l ţinea în faţă, şi adăugând că în condiţii normale ar fi trebuit să mai aştept mult şi bine această avansare.

— Mai ales dacă avem în vedere că foarte puţini din minister şi-ar fi dorit-o…, am completat eu zâmbind, pe un ton pe care am încercat să-l fac să sune cât se poate de politicos.

N-a comentat în nici un fel remarca mea. Nici măcar nu şi-a îndreptat privirea către mine, ci a început să răsfoiască celălalt dosar din faţa lui, pe a cărui copertă era scris cu majuscule în limba engleză „SIWA OASIS". Părea mulţumit de ceea ce citea şi din când în când bombănea pentru sine: „*Interesting*… *Very interesting*…"[4]. În cele din urmă a ridicat privirea şi a zis, uitându-se către mine de data aceasta, cu un uşor surâs pe buze:

— După cum cred că ştii, dragul meu maior Mahmud, dumneata nu vei avea de-a face decât cu capii clanurilor, numiţi *agwad*[5] în această Oază…

— Fireşte că ştiu! Sa'id Bei mi-a dat toate lămuririle şi instrucţiunile necesare…, am încercat eu să-i domolesc zelul peroraţiei.

— N-o să ai deloc de-a face cu felahii[6], cărora ei le zic…

A căutat din nou încurcat în dosar, dar l-am ajutat eu să-şi aducă aminte că acolo sunt numiţi *zaggala*[7].

— Da, da… *Zaggala*, a repetat aruncând din nou o privire în dosar. Dar la urma urmei, ce ne pasă nouă de sistemul lor de organizare socială câtă vreme lor le convine aşa cum este?… Acesta aminteşte într-un fel de Sparta… Ai auzit de Sparta din Grecia antică, *Mister* Abd el-Zahir?

— Am auzit, *Mister* Harvey, i-am răspuns cu un aer senin.

Am citit pe chipul lui dezamăgirea provocată de răspunsul meu, dar şi-a continuat peroraţia.

— Da, da, Sparta… Dar cu o diferenţă, fireşte… Sparta era o cetate care pregătea războinici. Îi antrenau pe copii de la o vârstă foarte fragedă pentru a deveni soldaţi, şi-i ţineau izolaţi de populaţia oraşului… De aceea, întreaga Spartă era de fapt o armată care locuia într-o cetate… Cea mai puternică armată din întreaga Grecie, până la ivirea lui Alexandru cel Mare… Şi ăştia din Oază – cum le zice? –, *zaggala*, sunt încartiruiţi într-o manieră asemănătoare până la vârsta de patruzeci de ani… N-au voie să se căsătorească ori să intre în cetate, să treacă dincolo de zidurile ei după asfinţitul soarelui…

El considera că acest sistem de organizare a societăţii şi a muncii este demn de luat în seamă, ba mergea până într-acolo încât să-l socotească demn de admiraţie.

— Uită-te la coloniile noastre din Africa şi din Asia, *Mister* Zahir! În ele domneşte haosul, din cauză că munca acolo…

— Excelenţa Voastră, *Mister* Harvey, noi nu avem colonii în Africa şi în Asia…, l-am întrerupt eu râzând, chipurile pentru a-l corecta.

Cu greu m-am abţinut să nu adaug: „Ba, mai mult decât atât, noi înşine suntem o colonie!“.

S-a încruntat puţin şi s-a oprit din trăncăneala despre colonii. S-a întors la dosar, apoi a zâmbit pe neaşteptate cu şiretenie şi a continuat:

— Nu ne interesează, bineînţeles, alte aspecte ale sistemului lor, cum ar fi separarea fetelor de băieţi când ajung în pragul tinereţii… Este o treabă care pe noi nu ne interesează… Nu ne amestecăm în obiceiurile lor primitive…

Înţelegeam ce vrea să zică dar nu l-am întrerupt, aşa că a continuat să se adreseze persoanei invizibile din faţa lui. Ştiam deja de la Sa’id Bei că ei sunt împărţiţi în două clanuri rivale. Simţeam că am ajuns la capătul răbdării. Da… da… Şi mai ştiam şi că luptele dintre ele nu contenesc nici un moment…

Şi-a întors din nou faţa către mine, spunând cu emfază:

— Nici treaba asta nu ne priveşte… Ciocnirile astea sunt parte din viaţa lor, cu care sunt liberi să facă ce vor… Doar dacă, fireşte, n-ar fi posibil ca prin alianţe cu un clan sau cu celălalt să transformăm aceste conflicte într-un mijloc care să contribuie la asigurarea dominaţiei noastre… Asta-i o treabă verificată şi sigură, cu condiţia ca alianţa cu una dintre părţi să nu fie de lungă durată… O dată trebuie să ne aliniem cu unii dintre ei, data viitoare cu adversarii lor. Pricepi?

— Încerc, Excelenţă… *Mister*… Înţeleg politica asta, dar n-am experimentat-o până acum…

— O s-o înveţi, domnule guvernator…, mi-a zis el şi pentru prima oară am simţit în tonul lui maliţiozitatea şi cinismul. Nu uita că prima dumitale sarcină va fi să colectezi dările şi impozitele… O misiune grea, după cum îţi poţi da seama… Al naibii de grea! Instinctul de conservare o să te ajute să înveţi acest mecanism al politicii, cât şi altele, maior!

S-a oprit brusc şi a zâmbit din nou, schimbând subiectul:

— Dar să ştii că există şi ceva comic în toată chestiunea asta. Oamenii care locuiesc acolo au construit o fortăreaţă între stâncile muntelui şi au ridicat oraşul în interiorul ei ca să fie apăraţi de raidurile beduinilor, cu toate astea, sângele pe care

beduinii l-ar fi vărsat în spaţiul deschis şi-l varsă între ei în spatele zidurilor…

El găsea lucrul ăsta uimitor, dar şi amuzant, şi-l socotea a fi foarte oriental.

Simţeam că mi se urcă sângele la cap şi am izbucnit:

— Lupte din astea între grupuri ale aceluiaşi popor au loc atât în Orient, cât şi în Occident, *Mister* Harvey! i-am replicat eu. Dar ele sunt altceva decât o invazie din afară… străină…

M-a sfredelit cu privirea preţ de câteva clipe, apoi mi-a zis cu glas şiret:

— Mahmud Efendi[8] este încă sub influenţa unor idei din trecut… Eu însă nu am, fireşte, nici un fel de simpatie faţă de rebeli…

— Nici eu n-am simpatizat cu rebelii! am izbucnit din nou, nefiind în stare să mă mai stăpânesc. N-am făcut decât să-mi îndeplinesc datoria şi nimic mai mult… Şi-am plătit de două ori preţul, pe nedrept…

A clătinat din cap fără noimă. Ştiam foarte bine că activitatea mea va fi îndeaproape monitorizată şi consilierul a insistat mereu asupra acestui lucru, atât direct cât şi indirect. Am socotit că aceasta este ultima şansă care mi se oferă şi am încercat să vorbesc pe un ton cât se poate de neutru:

— Sper ca activitatea mea să fie apreciată cel puţin ca satisfăcătoare atunci când va fi evaluată. Dar ce se va întâmpla dacă nu voi reuşi în misiunea aceasta?

— Ştii foarte bine că numai dumneata vei plăti preţul! mi-a răspuns lapidar. Apoi a continuat, intuind parcă la ce mă gândeam: Răsplata nu va fi în nici un caz revenirea în Cairo!

Apoi, deodată, a schimbat din nou subiectul:

— Trebuie să ştii că Sa’id Bei s-a împotrivit când a venit vorba despre plecarea dumitale însoţit de doamnă… de soţie… Doar din grijă pentru siguranţa ei, de bună seamă. Însă eu i-am atras atenţia Excelenţei Sale că ministerul nu trebuie să se amestece în viaţa personală a ofiţerilor. Iar doamna, după cum cred eu, este… A ezitat o clipă pentru a-şi alege cuvintele, apoi a

continuat: Doamna este o femeie temerară! Da, da, o femeie curajoasă! a întărit clătinând din cap.

N-am comentat în nici un fel ultimele lui cuvinte şi el s-a ridicat pe neaşteptate, dându-mi de înţeles că vrea să încheie discuţia. M-am ridicat şi eu numaidecât.

— Vei pleca în caravana de Kerdasa pentru că este gata de drum, mi-a adresat el ultimele cuvinte luând un ton oficial. Însă eu îţi voi trimite prin caravana de Matruh, care va pleca peste două săptămâni, câţiva cai..., care sper să ajungă vii..., a încheiat cu o umbră de zâmbet pe buze.

***

Ieşind din cabinetul consilierului britanic, mi-am zis în sinea mea: „Aşadar, englezii m-au învins din nou! Cât de mult te urăsc, *Mister* Harvey! Cât de mult vă urăsc pe toţi, şi urăsc acest minister! Dar n-am altă scăpare!...“.

Acum trebuie să mă întorc acasă pentru a-mi face pregătirile de drum! Dar ce mi-a mai rămas să pregătesc? Catherine s-a apucat să facă bagajele de îndată ce i-am spus că toate strădaniile mele de a scăpa de această misiune au eşuat. A umblat prin librării şi a cumpărat toate cărţile despre Oază, ca şi pe acelea în care doar e pomenită. Nu i-a scăpat nimic. Ieri mi-a vorbit despre ciudatul ei plan de luptă împotriva muşcăturilor de şerpi şi de scorpioni şi am condus-o la unul din şeicii[9] ordinului Rifa'iya[10], după ce am convins-o că acesta are o mare experienţă în combaterea efectelor otrăvurilor. Carevasăzică, îi e teamă de vietăţile astea ale deşerturilor. Atunci care să fie explicaţia entuziasmului ei pentru această călătorie? Am recurs la toate argumentele posibile pentru a o convinge să rămână aici, dar a fost inutil. Ştie foarte bine ce primejdii mă aşteaptă acolo, dar puţin îi pasă. Dacă aş fi naiv, aş crede că motivul insistenţei ar fi marea iubire pe care mi-o

poartă şi dorinţa de a pieri odată cu soţul ei! Cred că mă iubeşte, dar nu atât de mult.

Am plecat de la minister şi-am mers pe Strada Dawawin până la secţia de poliţie Abidin. Această secţie mi-a construit întreaga viaţă, şi tot ea mi-a şi distrus-o, la mică distanţă de casa părintească – singura în care am locuit de când m-am născut şi până astăzi. Dar în vremea copilăriei nu mi-a trecut niciodată prin cap că acesta va fi destinul meu.

În orice caz, acum e prea târziu să mai regret. Şi-apoi, ce-ar trebui să regret? De fapt, ce mi-am dorit în anii copilăriei? Nu-mi făceam nici un fel de griji în privinţa viitorului. Cred că-mi doream ca toate lucrurile să rămână aşa cum erau atunci: o copilărie fericită şi o tinereţe şi mai fericită! Tata n-a fost câtuşi de puţin zgârcit cu mine şi cu fratele meu mai mic. Nu ne-a privat de nici o plăcere potrivită vârstei noastre şi n-a insistat să ne omorâm cu învăţătura, astfel încât să ne terminăm studiile la vreme. Fratelui meu Suleiman îi plăcea să-şi petreacă timpul mai ales în compania tatei, la dugheana lui din bazarul El-Muski[11], şi astfel a deprins principiile de bază ale negoţului, în vreme ce mie nu mi-a tulburat nimic liniştea vieţii. Erau ultimele zile ale Khedivului[12] Ismail şi întregul oraş fierbea în vreme ce eu tândăleam, irosindu-mi într-un mod ciudat timpul la gimnaziu, până ce m-am apropiat de vârsta de douăzeci de ani. Am cunoscut femei, m-am aflat în compania sclavelor cântăreţe şi mi-am petrecut nopţile mutându-mă cu prietenii de la o cafenea la alta sau de la un bar la altul. Zaiafeturile se ţineau lanţ şi în casa noastră mare din cartierul Abidin, în care, noapte de noapte, erau aproape nelipsiţi musafirii şi cei mai vestiţi cântăreţi şi cântăreţe care ne înveseleau petrecerile. Servitorii cărau în fiecare joi mobila din salonul încăpător de la primul etaj, pregătindu-l pentru noaptea care urma; aşterneau covoare, parfumau cu arome şi în toate colţurile aşezau vase de aramă umplute cu apă de trandafir. Aceasta era noaptea întrunirii ordinului de *sufi*[13], noaptea în care se îngânau

cântece de laudă pentru Profet şi se organizau cercuri de *zikr*[14], aşa că tata – şi împreună cu el şi eu – renunţa la orice alte plăceri. Îngânam împreună cu psalmodiatorii şi apoi porneam să mă leagăn cu ceilalţi participanţi la cercul de *zikr* până ce transpiraţia mi se prelingea şiroaie pe întregul corp şi simţeam că mâinile şi picioarele nu-mi mai aparţin; mă cufundam într-un somn liniştit şi adânc care dura tot restul nopţii. Apoi, dimineaţa, mă sculam devreme şi mă grăbeam împreună cu tata şi cu Suleiman spre moscheea Sidna el-Husein[15] pentru împlinirea rugăciunii din ziua de vineri. Noaptea următoare însă redevenea la fel ca cele de dinaintea zilei de joi. Într-o seară, paşii m-au dus printr-o întâmplare ciudată, împreună cu prietenii, tocmai la cafeneaua Matatiya din Piaţa Ataba, unde l-am văzut pentru prima oară pe bărbatul acela cu turban mare înfăşurat în jurul capului, care vorbea araba cu accent turcesc ori sirian. Nu mai auzisem pe nimeni până atunci rostind vorbe ca ale lui, sau poate că auzisem dar nu le-am dat atenţie, însă cuvintele lui Şeic el-Afgani[16] şi entuziasmul discipolilor care-l înconjurau m-au obligat să ascult şi să iau aminte şi, alături de băutură şi de femei, am început să fiu captivat şi de întâlnirile cu şeicul, precum şi de lectura ziarelor editate de discipolii săi: *Misr*, *El-Tigara* şi *El-Lata'if*[17]. De fiecare dată când guvernul Khedivului interzicea apariţia vreuneia dintre aceste gazete, treceau la alta care continua ceea ce apăruse în sora ei suprimată. Toate îi atacau pe cârmuitorii care înglodaseră Egiptul în datorii şi-l împinseseră la faliment, toate ardeau de furie împotriva europenilor – unii dintre ei ajunşi miniştri în guvernul ţării sau înalţi funcţionari în ministere. Tot în vremea aceea am aflat că şeicul şi unii dintre adepţii săi făceau parte din mişcarea masonică şi că cei care aderau la această doctrină, deşi aparţineau unor religii diferite, erau reuniţi prin credinţa în libertate şi în fraternitate între oamenii de toate rasele. Mi-aduc aminte că m-am zbătut un timp să găsesc o cale prin care aş fi putut adera şi eu la o lojă masonică şi că aşteptam cu

nerăbdare ziua în care întregul pământ ar fi devenit o singură mare lojă alcătuită din fraţi liberi. Am auzit şi de constituirea unui partid naţional clandestin, iar după ce am citit manifestele, cu sloganul „Egiptul este al egiptenilor“[18], prins de valul entuziasmului, am încercat să ader, dar n-am reuşit să iau legătura cu partidul. Am fost împiedicat atunci şi de prima trădare care mi-a schimbat cursul vieţii – falimentul tatălui meu. Stau şi mă întreb şi astăzi cum de-am putut face toate lucrurile astea fără cea mai mică ezitare. Am trecut foarte uşor de la o stare la alta fără pic de teamă sau mustrare de conştiinţă, ca şi cum ar fi fost cât se poate de firesc să beau şi să frecventez loja masonică, să mă culc cu femei şi să merg la adunările lui Al-Afghani sau să mă rotesc alături de tata şi de ceilalţi sufiţi în cercul de *zikr.* Dar m-am gândit în vremea aceea şi la continuarea studiilor şi chiar mi-a trecut prin cap să mă înscriu la Şcoala de Drept şi să obţin o diplomă, căci acesta era visul celor mai mulţi tineri. Am socotit că s-ar fi potrivit cu firea mea şi cu interesul meu pentru retorică şi pentru literatură. Dar a survenit falimentul tatălui meu. Un negustor grec fără scrupule l-a tentat cu promisiunea unor mari câştiguri pe care le-ar fi obţinut importând ulei de măsline din ţara lui, dar l-a afundat în datorii şi dobânzi la datorii până ce în final l-a lăsat fără prăvălia din El-Muski. Nu ne-a mai rămas nici o sursă de venit pentru a întreţine casa cea mare, plină de sclave şi de servitori. Atunci, tata s-a zbătut şi a izbutit să mă angajeze la poliţie. Cu şcoala pe care o aveam eu şi cu câteva luni de instrucţie, pe vremea aceea era posibil să devin ofiţer. Aşa că tata s-a asigurat, înainte ca necazul şi bolile să-l doboare la pat, că salariul pe care-l primeam era suficient pentru a păstra casa deschisă, chiar dacă fără zaiafeturile, petrecerile şi cercurile de *zikr* de mai înainte. Musafirii au dispărut şi odată cu ei şi-au încetat vizitele obişnuite şi sufiţii împreună cu psalmodiatorii de cântece religioase. Nici eu nu m-am mai întâlnit cu cercurile acelea decât o singură dată, după mai mulţi ani, când

brigadierul Sa’id m-a invitat într-o noapte la o întâlnire a ordinului sufit de care aparţinea el, dar n-am mai repetat niciodată o astfel de experienţă, căci nimic nu mi-a mai inspirat starea de extaz care mă cuprindea în vremurile acelea de demult.

Acum stau şi mă întreb dacă trecutul acela îndepărtat a dispărut cu adevărat. Stau şi mă întreb dacă spiritul atât de divizat al tânărului de odinioară şi-a găsit echilibrul şi unitatea sau dacă scurgerea zilelor l-a risipit şi mai tare. Când m-am căsătorit cu Catherine, după o îndelungă ezitare, am sperat că sufletul meu şi-a găsit în sfârşit liniştea. O familie, o casă, o soţie inteligentă şi curajoasă… De ce n-o fi venit cu ele şi stabilitatea aceea atât de aşteptată? De ce o fi rămas atât de amăgitoare şi îndepărtată? Singura certitudine este uniforma pe care o port şi profesia aceasta pe care am dobândit-o fără s-o fi dorit şi în afara căreia n-am cunoscut alta, chiar dacă am avut şi multe necazuri din pricina ei de-a lungul anilor.

II

Catherine

Sunt convinsă că Mahmud va simţi lipsa acestei case spaţioase. În liniştea sepulcrală a deşertului o să tânjească după cartierul lui, unde este un du-te-vino neîntrerupt şi unde chemările vânzătorilor de pe stradă nu încetează până târziu după miezul nopţii. N-o să-i fie, bineînţeles, dor de palatul Khedivului aflat în imediata noastră vecinătate. Cu toate că nu ne-au călcat niciodată picioarele în curtea lui, mi-a plăcut

întotdeauna să privesc pomii veşnic verzi care se înalţă peste zidurile grădinilor minunate. Mahmud nu-şi dă încă seama ce-o să însemne viaţa departe de casa lui, pe care nu a schimbat-o niciodată cu alta pînă acum, spre deosebire de mine, care am schimbat trei locuinţe fără să mă fi legat în mod deosebit de vreuna dintre ele. Casele îmi revin în minte doar atunci când mă gândesc la oamenii care au locuit în ele. Atunci îmi amintesc până şi mirosurile lor familiare şi ungherele lor cele mai ascunse. Jocurile memoriei mă uimesc.

Mahmud cam întârzie. S-a dus la minister pentru ultimele formalităţi, după care urma să se întoarcă acasă să mă ajute la bagaje. N-au mai rămas prea multe de făcut; aproape totul este pregătit pentru plecare, mai puţin Mahmud însuşi. M-am obişnuit de mult cu toanele lui. La început rămâneam stupefiată când îl auzeam spunând ceva şi imediat după aceea mă trezeam că face exact pe dos, ori când făcea lucruri cu totul contradictorii fără să mă prevină în vreun fel. De data aceasta însă este vorba de o situaţie complet diferită şi observ cum tristeţea lui se adânceşte de la o clipă la alta.

Când l-am cunoscut, nu era prea fericit şi nici eu n-aş putea zice că eram. Dar am reuşit să dobândim fericirea şi un timp am trăit-o din plin. Îl văd întotdeauna aşa cum l-am întâlnit prima oară pe puntea unei *dahabiya*[19] care ne purta întâmplător pe amândoi într-o croazieră pe Nil către Aswan. Stătea în picioare şi mi-a atras imediat atenţia statura lui înaltă. Era îmbrăcat în uniforma de ofiţer de poliţie, iar sub tarbuş i se vedea părul puţin cărunt care îi încadra faţa tânără. Eleganţa lui mi-a plăcut numaidecât, dar nu ea m-a încântat în primul rând. Mi s-a părut din capul locului total diferit de toţi ofiţerii pe care îi văzusem în Cairo. De fapt, era altfel decât toţi bărbaţii pe care îi cunoscusem aici. Ceilalţi obişnuiau să fie pe de-a-ntregul obedienţi când stăteau de vorbă cu mine, tratându-mă ca pe o străină, ca pe o englezoaică într-o ţară ocupată chiar de englezi, în vreme ce în ochii lui scăpărau priviri senzuale. Când am ajuns mai aproape de el, mi s-a părut că tarbuşul seamănă

cu o coroană faraonică pe fruntea lui. Chipul lui grav, cu ochi mari şi trăsături simetrice, era chipul unul adevărat rege care parcă atunci coborâse de pe zidul unui templu pe puntea acelei corăbii. L-am întrebat cât mai durează călătoria până la Aswan, dar el nu s-a apropiat de mine cu capul plecat, ca ceilalţi egipteni cu care am stat de vorbă. Dimpotrivă, am observat în ochii lui o strălucire de ostilitate. S-a uitat în jur, dar pe cele două maluri ale fluviului nu se vedeau decât ogoarele cultivate, iar la linia orizontului, satele ce semănau izbitor unul cu altul. Apoi s-a uitat în ochii mei şi mi-a răspuns în engleza lui destul de precară de la vremea aceea:

— Nu ştiu… Eu fac parte din garda de pe *dahabiya*…

Într-adevăr, făcea parte din garda unui prinţ sau a unui ministru care călătorea întâmplător pe acelaşi vas cu mine, dacă mi-aduc bine aminte.

— Dacă doriţi, pot să întreb pe cineva din echipajul vasului…, a continuat cu răceală în glas, văzând că nu mă clintesc din faţa lui.

— Merg cu dumneata, am insistat eu.

Şi din clipa aceea am rămas cu el: în *dahabiya* pe Nil, pe străzile oraşului Aswan şi în templele din Luxor, iar în cele din urmă la Cairo, unde ne-am şi căsătorit curând după această călătorie. Multă vreme a ezitat să se apropie de mine şi aproape tot timpul vorbeam numai eu. Cred că atitudinea lui s-a schimbat din momentul când i-am spus că sunt irlandeză şi că-i urăsc pe englezi la fel de mult ca el, din cauză că-mi ocupă ţara aşa cum o ocupă şi pe a lui. Ba i-am spus chiar că mi-e ruşine că port cetăţenia lor şi că nu voi scăpa de această ruşine decât atunci când Irlanda va deveni independentă. Atunci cred că s-au prăbuşit barierele dintre mine şi el. Rezistenţa pe care o vedeam în ochii lui, în care citeam şi iubirea pentru mine, a luat sfârşit în clipa aceea. Sau să mă fi înşelat eu? Era cu adevărat iubire sau era doar dorinţă? Atunci n-am dat prea mare importanţă acestei chestiuni, iar el m-a prevenit de la bun

început că nu vrea se căsătorească niciodată, însă legământul acela n-a mai durat prea mult.

Şeicul care a oficiat căsătoria noastră la Cairo s-a arătat destul de vexat văzând că un bărbat musulman, şi pe deasupra şi ofiţer respectabil, se căsătoreşte cu o străină de altă religie. Pe măsură ce ne adresa obişnuitele întrebări, spaima din ochii lui se înteţea şi repeta răspunsurile, ca şi cum nu i-ar fi venit să creadă. Nu este virgină?... E văduvă?... E mai mare decât el cu doi ani?... Nu o reprezintă la încheierea contractului de căsătorie nici tatăl, nici măcar un frate? Se căsătoreşte aşa, de capul ei, singură?

Mahmud mi-a explicat că asta nu contravine legii lor religioase, însă eu l-am văzut pe *ma'zun*[20] aplecat asupra hârtiilor lui, în care înregistra ceea ce auzea fără să ridice capul, pentru ca noi să nu-i vedem privirea plină de indignare. Dar şeicul a fost foarte politicos în comparaţie cu funcţionarii insolenţi de la consulatul britanic, unde a trebuit să merg pentru a înregistra căsătoria. „Te măriţi cu un egiptean? Şi te măriţi după legea lor religioasă şi înainte de a sta de vorbă şi cu noi, cei de-aici? Ştii ce drepturi ai pierdut?“ Le-am răspuns în aceeaşi manieră. Le-am spus că legea musulmanilor îmi place mai mult decât legislaţia britanică aplicată în Irlanda. Căsătoria mea a fost liber consimţită, nimeni nu mi-a impus-o. Când m-au auzit, au grăbit formalităţile cât au putut, ca să plec de la consulat cât mai repede.

Mahmud se aşteptase ca împuternicitul englez din Ministerul de Interne al Egiptului să nu fie de acord cu plecarea mea împreună cu el în Oază, dar cred că el, ca şi funcţionarii de la consulat, au acceptat cu cea mai mare bucurie, în speranţa că voi pieri acolo cât mai curând şi astfel vor scăpa definitiv de mine.

În primele zile petrecute împreună, în primele luni chiar, am avut parte de o fericire despre care nu mi-aş fi putut închipui c-ar putea să existe în urma experienţei mele cu Michael. Mi-am dat seama de la bun început că Mahmud nu suportă discuţiile

despre dragoste; nu-i plăcea nici să vorbească, nici să i se vorbească despre ea. Pentru el, iubirea însemna pur şi simplu să facă amor, nici mai mult, nici mai puţin. Şi în treaba aceasta s-a dovedit a fi un rege. Întotdeauna era pregătit să dea, întotdeauna era capabil să-mi stârnească pasiunea, cu o pricepere dobândită prin numeroase experienţe din tinereţe, pe care n-a încercat să le tăgăduiască ori să le ascundă. Instinctul – şi numai instinctul, de care şi uitasem în timpul mariajului cu Michael – m-a ajutat să mă armonizez cu experienţa lui. Dar cred că şi eu l-am învăţat pe el un lucru esenţial: l-am ajutat să înţeleagă că în legăturile noastre amoroase nu trebuie să recurgă la brutalitate şi la impetuozitate, pe care el le socotea a fi dovada bărbăţiei, ci la apropiere şi la atingeri delicate, astfel încât cele două trupuri să-şi răspundă cu tandreţe şi în armonie deplină, trecând treptat de la plăcerea acestei apropieri şi a atingerii la culmea extazului şi a satisfacţiei.

Încetul cu încetul, a venit în întâmpinarea mea şi am trăit luni în şir o sărbătoare neîntreruptă, fără ca el să fie zgârcit şi fără ca eu să ezit. N-am crezut că aş fi în stare să accept vreodată acest mod de a înţelege iubirea şi viaţa, însă am ţinut pasul cu el mulţumită şi pe deplin fericită. Oare datorită lui am scăpat de numeroase iluzii sau am fost de la bun început pregătită pentru lucrul acesta, iar Mahmud n-a făcut decât să dea la o parte vălul pudorii afectate?

Cu el am acceptat lucruri pe care nu mi-aş fi închipuit că le-aş putea accepta vreodată. După primele noastre luni împreună, mi-am dat seama că nu sunt singură în viaţa lui. Odată, fiind cu el în pat, am simţit parfumul şi mirosul unei alte femei. Îmi dădeam seama că între mine şi el pluteşte fantoma unei alte femei, dar când am constatat că pasiunea lui nu a scăzut ci, dimpotrivă, chiar a sporit, mi-am zis în sinea mea că n-am dreptate. Ştiam că trupul meu nu mă poate minţi, simţeam că îl împart cu o altă femeie. O gelozie insuportabilă a pus stăpânire pe mine şi am petrecut o zi întreagă adunându-mi gândurile şi pregătindu-mă să îl înfrunt. Când s-a întors de la treburi, mi s-au risipit toate gândurile pe care le rânduisem

în minte şi m-am năpustit asupra lui de îndată ce-a intrat în salon, fără nici un fel de introducere:

— Mahmud, spune-mi, tu mă înşeli?

— Adică vrei să mă întrebi: „Tu mai ai relaţii şi cu alte femei în afară de mine?“, mi-a răspuns el tot cu o întrebare.

Am dat din cap afirmativ şi el mi-a răspuns calm:

— Da!

Atunci am izbucnit, simţind cum tremur din creştetul capului până în vârful picioarelor:

— Aşa, vasăzică! Şi ce-ai zice dacă ai afla că şi eu mai am relaţii şi cu alţi bărbaţi în afară de tine?

— Ţi-aş lua numaidecât zilele cu mâna mea!

— Atunci eu de ce nu ţi-aş lua ţie zilele în clipa asta? am urlat la el simţind că-mi ies din minţi.

A tăcut o clipă, căutând parcă un răspuns, apoi a scos revolverul din toc şi mi l-a întins, zicându-mi zâmbind:

— Cred că aşa s-ar cuveni… Ai avea tot dreptul s-o faci. Poftim! N-am nimic împotrivă.

I-am dat la o parte mâna întinsă şi am alergat în dormitor ţipând cât mă ţineau puterile:

— Ce mă fac? Nu mai pot trăi cu nebunul ăsta!

Am încuiat uşa în urma mea şi m-am apucat să-mi adun hainele şi celelalte lucruri ca şi cum m-aş fi pregătit de plecare.

Vreme de patru zile n-am schimbat o vorbă cu el, dar în cea de a cincea ne-am trezit din nou în pat unul lângă celălalt.

— Minciuna ar fi răspunsul cel mai simplu, dar eu nu vreau să mint, mi-a zis, petrecându-şi mâna pe sub capul meu. Cred că trupul meu e de vină! Nu-i ajunge o singură femeie. Divorţul nu e câtuşi de puţin o problemă… Ai fi putut s-o faci în orice clipă, dar n-ai făcut-o… Avem nevoie unul de celălalt şi tocmai de aceea ne-am unit prin căsătorie…

— Dar unde-i iubirea în toate astea? am bombănit eu.

În clipa aceea, m-a cuprins în braţe şi m-a acoperit cu sărutări.

În cele din urmă, ne-am împăcat cu acest soi de iubire şi de căsnicie.

Aşa să fie viaţa adevărată sau totul e doar o minciună? N-a greşit. Aveam nevoie unul de celălalt. Dar de ce? Şi până când? În plus, acum am impresia că s-a schimbat chiar şi această relaţie pe care am acceptat-o amândoi. De data asta nu mai e vorba de femei. Mahmud se închide în sine, aşa cum nu a făcut-o niciodată de când l-am cunoscut. Să fie din pricina misiunii pe care a urât-o din clipa când a aflat de ea? A făcut tot ce i-a stat în putinţă să scape, dar n-a izbutit. Îşi va îndeplini datoria şi acolo, aşa cum a obişnuit să facă toată viaţa, indiferent dacă i-a plăcut sau nu i-a plăcut misiunea. Sunt convinsă de asta. Nu-i mai pasă nici de durerea care-i revine din când în când în locul unde glonţul i-a atins osul braţului. Chinurile astea se intensifică mai ales iarna, când e frig. Îmi dau seama de asta numai după expresia feţei, când apasă puternic cu palma pe braţ, fără să se plângă sau să scoată vreo vorbă. I-am zis în glumă că acolo nu va suferi de frig niciodată, întrucât vremea este caldă tot timpul anului. A clătinat din cap şi mi-a răspuns în doi peri:

— Dacă ar fi vorba doar de căldură…

Adevărata problemă nu-mi este necunoscută. Am citit tot ce-au scris istoricii şi călătorii despre Oază. Cunosc atât istoria ei veche cât şi pe cea modernă. Probabil că istoria veche mi-e mai familiară, dar am studiat ce s-a întâmplat şi la începutul veacului trecut, atunci când a fost invadată de armata guvernatorului egiptean Muhammad Ali[21]. Paşa a anexat Oaza la Egipt şi a pus capăt independenţei sale care dura de sute de ani, în care nu fusese supusă de vreun stat sau de vreo forţă din afară. Am citit despre rezistenţa ei împotriva egiptenilor; n-au încetat nici o clipă revoltele împotriva lor, dar nici Egiptul n-a încetat să le reprime cu cruzime, ceea ce a generat noi răscoale. Îmi dau seama la fel de bine ca Mahmud că guvernatorul Oazei reprezintă tot timpul o ţintă importantă a acestei împotriviri. La început i-au asasinat pe primarii locali numiţi de autorităţile din Cairo dintre locuitorii Oazei. Asasinarea lor a fost un semnal pentru guvernator că nu sunt departe nici de el. În

timpul ultimelor două răzmeriţe i-au ucis chiar pe guvernatori, fapt care a determinat autorităţile de la Cairo să trimită o forţă militară numeroasă, care a restabilit calmul şi apoi s-a retras. Dar oare cât va dura acest calm?

Aş dori să dureze, dar cine poate şti? De mult mă ispiteşte o călătorie în deşert, dar nu mi-am închipuit ca ea să aibă loc în aceste condiţii. Visam să văd Oaza în care a păşit Alexandru cel Mare şi în care a avut parte de întâmplări tulburătoare ce nu i-au dat pace până la moarte. Acolo, eu am şi alte vise de împlinit, dar nu cutez să mă gândesc prea mult la ele acum. Toate la timpul lor. Esenţial este că Mahmud şi cu mine vom fi singuri acolo. Nu va mai exista ameninţarea ca vreo altă femeie să-l împartă cu mine. Celelalte primejdii nu sunt un preţ prea mare pentru a ne redobândi viaţa senină de care am avut parte la început.

Mahmud întârzie, într-adevăr.

Probabil că este încă la minister sau poate că-şi ia rămas bun de la străzile oraşului Cairo şi se gândeşte ca şi mine, făcându-şi un bilanţ al vieţii şi întrebându-se cum de l-a adus în acest moment, al trecerii la o soartă necunoscută împreună cu această irlandeză pe care întâmplarea i-a scos-o în cale.

La fel şi eu. Prin câte întâmplări am trecut pentru a ajunge la această clipă! Nu… Nu sunt întâmplări… Eu sunt responsabilă de toate şi nu regret nimic. Poate că tata mi-a deschis drumul, dar numai propria voinţă m-a condus aici.

Dacă ar mai trăi, ar socoti că tot ceea ce mi se întâmplă cu Mahmud este o pedeapsă pe care o merit. El, catolicul zelos, n-ar fi acceptat în ruptul capului această căsătorie, cu toate că a fost primul care m-a învăţat să iubesc Orientul şi vestigiile lui. Mi-a stârnit mai ales interesul pentru antichităţile necunoscute rămase de la greci şi de la romani, dar cu condiţia să mă ţin departe de oamenii vii ai Orientului, care sunt doar depozitari ai istoriei. Trebuie să ţină minte tot timpul că eu sunt irlandeză şi catolică.

Nu voi uita niciodată cât de tare s-a înfuriat într-o zi când a venit vorba despre religii în contextul unei discuţii despre grecii antici – subiectul lui favorit. Când am ajuns cu conversaţia noastră la zeii lor, am fost de părere că grecii în vremea aceea, la fel ca vechii egipteni şi ca toată lumea de dinainte şi de după ei, l-au adorat pe Creator aşa cum şi l-au imaginat şi, cum divinitatea a fost una singură pretutindeni şi în toate timpurile, aceasta trebuia să accepte rugăciunile tuturor acelora care o adorau. Eram încă mică pe atunci, trebuie să fi avut paisprezece sau cincisprezece ani, dar tata n-a putut să rabde să stea de vorbă cu mine în legătură cu această chestiune sau să-mi spună care este opinia lui, ci s-a înroşit la faţă şi mi-a retezat-o scurt:

— De fapt, tu pui semnul egalităţii între cei care se închină adevăratului Dumnezeu unic şi aceia care se închină la statui, arbori şi alte false divinităţi. Pui semnul egal între Domnul Mântuitorul nostru şi păgânii şi sălbaticii care se roagă de zeii lor să-i ajute la vânătoare sau la război…

— Nu vreau în nici un caz să pun semnul egalității, tată…, am îndrăznit eu să-i răspund, chiar dacă mi-era teamă că s-ar putea să-l înfurii şi mai tare. Vreau să spun că toţi oamenii îl caută pe Creator şi îl venerează cu credinţă şi cu bune intenţii şi că, chiar dacă au greşit în alegerea lor, El sigur le cunoaşte adevăratele intenţii, întrucât El ştie totul…

Dar tata n-a dat atenţie vorbelor mele şi a decis că trebuie să merg la biserică, pentru a-i mărturisi preotului păcatul meu şi a cere iertare. Şi m-am dus, bineînţeles, pentru că şi eu eram o catolică devotată.

Dar cât de mult îmi lipseşte el acum! Dacă ar fi în viaţă, i-aş cere să mă ajute în cercetarea mea. El m-a învăţat greaca şi latina şi mi-a spus că trebuie să-mi folosesc talentul la învăţarea limbilor străine. Cred că n-a greşit. Am învăţat singură să descifrez scrierea hieroglifică şi derivatele ei, iar după ce m-am căsătorit cu Mahmud, am învăţat şi limba arabă. Tata ar fi fost mândru de mine, cel puţin în această privinţă. Obişnuia să-mi citească studiile şi traducerile lui din greacă şi mă încuraja să

traduc şi eu, entuziasmându-se de tot ce scriam. Dar sunt sigură că n-aş fi izbutit cu nici un chip să-l conving să accepte căsătoria mea cu Mahmud. Ar fi fost imposibil!

Pe mama n-am mai văzut-o de când am venit în Egipt şi nu ştiu ce-ar gândi ea acum. Îmi scrie din când în când acolo, câteva rânduri, mai degrabă din obligaţie, cred. N-a fost mulţumită de prima mea căsătorie şi cred că ar respinge-o şi mai tare pe cea de-a doua. Doar sora mea Fiona m-a înţeles imediat şi, aşa cum m-a iertat pentru căsătoria cu Michael, tot la fel a binecuvântat şi căsătoria mea cu Mahmud. M-a iertat pentru povestea cu Michael, chiar dacă eu nu m-am iertat. Nu-i de mirare că tata o numea Sfânta Fiona. Îmi trimite fără întrerupere epistole lungi, pline de afecţiune. Oare o să vină în Egipt într-o bună zi, aşa cum mi-a promis? Şi dacă va veni, cum va putea să ajungă acolo unde plecăm noi acum, într-un loc aflat atât de departe de civilizaţie? I-am scris să amâne călătoria.

Dar hai să duc gândul acesta până la capăt! Vreau cu adevărat să vină sau prefer să rămână acolo, departe, chiar dacă mi-e dor de ea? Nu mai vreau nimic din ce ar putea să-mi amintească de povestea aceea dureroasă. Cu greu mi-am revenit de pe urma ei. Sunt convinsă că nu va face nimic pentru a-mi aduce aminte. Ba chiar cred că ar putea să nu pomenească nici numele lui Michael când o să ne întâlnim. Nu ea este problema, ci eu – sentimentul că i l-am furat. Dacă ar şti Fiona ce noroc a avut că a scăpat de el!…

Vecinul nostru apropiat, prieten cu tata şi colegul lui mai tânăr, profesor ca şi el, cu chip de înger şi vorbe şoptite. Împărtăşea cu tata preocuparea pentru limba şi civilizaţia grecilor, însă tata a rămas toată viaţa la stadiul de amator, pe când Michael publica articole într-o mică gazetă locală, iar din când în când îi apăreau şi studii într-o revistă lunară de istorie. Am înţeles laolaltă cu toţi ceilalţi că ne vizita pentru că-l interesa Fiona. Obişnuia să stea deseori de vorbă cu ea în grădina casei noastre. Şi nu era nimic ciudat în asta, căci Fiona era mai frumoasă, mai tânără şi mai delicată decât mine. Era o

fericire chiar şi numai să-i priveşti chipul luminos. Ştiam că am un corp acceptabil, însă faţa mea era comună. Dar la un an după moartea tatei, am fost surprinsă că-mi cere mie mâna.

Într-o dimineaţă însorită, am intrat în biroul tatei şi l-am găsit cu capul căzut pe o carte pe care tocmai o citea. Înainte de asta nu fusese bolnav şi nu se plânsese de nimic, ba la prima oră a acelei dimineţi fusese chiar mai vesel decât de obicei. Mahmud mi-a povestit că şi el a trecut printr-un şoc asemănător. N-am înţeles sensul acelei morţi, după cum nu înţeleg în general sensul morţii. Dacă este inevitabilă, atunci socotesc că trebuie să facem ceva care să ne justifice trecerea prin viaţă, să lăsăm o urmă pe acest pământ înainte de a-l părăsi.

Când m-am trezit cu el apropiindu-se de mine în grădină, l-am întrebat pe Michael:

— Şi de ce eu?

— Pentru că pe tine te iubesc! a venit răspunsul lui prompt.

— Şi Fiona?

— Doar pe tine te iubesc! a repetat el.

— Ne-a amăgit pe toţi că ar dori să se însoare cu Fiona şi-acum îţi cere ţie mâna! a izbucnit mama, supărată foc. E scandalos! S-a petrecut ceva între tine şi el şi noi nu ştim? a insistat ea.

I-am jurat fără s-o mint că nu m-am gândit nici o clipă la el şi că cererea lui m-a luat prin surprindere şi pe mine. În plus, am asigurat-o că mie nu-mi place câtuşi de puţin de el. Dar Fiona ne-a scos din încurcătură, spunând că ea n-a văzut niciodată în Michael mai mult decât un prieten al tatălui nostru şi al familiei şi că, dacă i-ar fi cerut mâna, l-ar fi refuzat.

Dacă lucrurile au stat chiar aşa, ea nu este doar mai frumoasă, ci şi mai inteligentă decât mine.

Fără îndoială că ea l-a intuit mai bine decât mine. Ne-a spus răspicat că nu l-ar accepta ca soţ pe Michael nici în ruptul capului şi mi-a lăsat libertatea să-l accept sau să-l refuz. Am stat puţin pe gânduri şi în cele din urmă am căzut de acord. Mi-am

zis în sinea mea că frumoasa Fiona va găsi cu siguranţă partide mult mai bune.

De ce n-am luat în seamă insistenţa mamei, care a afirmat că orice va hotărî sora mea, această căsătorie echivalează cu trădarea ei? Trebuia să-mi dau seama, aşa cum şi-a dat sora mea, că este o persoană în care nu poţi avea încredere. Dar de unde să-i cunosc eu atunci adevărata fire? De-abia după căsătorie mi-am dat seama de gelozia lui nebună pe ceilalţi bărbaţi. Mi-a impus o izolare absolută: n-aveam voie nici să mergem în vizită, nici să primim vreuna; aproape că nu mai puteam ieşi nici împreună din casă. Ba mai mult, gelozia lui s-a extins şi la cărţi.

M-a văzut de-atâtea ori studiind împreună cu tata, iar în prezenţa lui se arăta interesat să mă încurajeze şi să urmărească progresul pe care-l înregistram. După căsătorie, a ajuns să urască să mă vadă punând mâna pe o carte. Îşi bătea joc de lecturile şi de traducerile mele. Ce să fac eu cu ele de vreme ce nici măcar nu aveam o slujbă? N-ar fi fost mai potrivit să mă limitez la treburile casei? Şi tot timpul mă acuza că sunt proastă şi descoperea greşeli în traducerile mele din greacă şi din latină.

La început, am încercat să laud tot ceea ce făcea; manifestam o admiraţie exagerată faţă de articolele şi studiile pe care le publica, cu toate că ştiam că le plagia, cu mici modificări. Nici un folos! Dar cel puţin a priceput că sunt ipocrită şi că admiraţia mea nu este sinceră. Însă nu recunoştea asta, ci dimpotrivă, susţinea că eu, ca şi alţi cititori, nu sunt capabilă să înţeleg ideea centrală a articolului său. Vina era a mea. Era problema mea că ideile lui erau prea complexe pentru capacitatea noastră de înţelegere.

Şi tot de la începutul căsniciei, mi-am dat seama cât de cărpănos era. Nu era zgârcit doar în privinţa banilor. Acesta n-ar fi fost un păcat prea mare într-o ţară săracă, incapabilă să le asigure cetăţenilor săi mai mult decât un trai modest, ci era zgârcit în toate, chiar şi în privinţa sentimentelor sale.

În rarele ocazii când făcea amor cu mine, se comporta ca şi cum mi-ar fi făcut o mare favoare şi se grăbea să scape cât mai rapid de această obligaţie, după cum o socotea el. De fapt, nu mi-am descoperit cu adevărat trupul decât împreună cu Mahmud, după încercările eşuate cu Michael. Cu Mahmud am descoperit că momentele de amor sunt clipe sublime, în care cele două trupuri zboară înlănţuite dincolo de sferele acestei lumi, într-o stare de fericire deplină mereu nouă, de parcă acel ultim geamăt ar fi fost o nouă naştere sau o renaştere – stare pe care nu am cunoscut-o niciodată împreună cu Michael, a cărui năduşeală vâscoasă stârnea aversiunea şi amplifica tensiunea trupului însetat. Singura satisfacţie de după un astfel de contact era sentimentul eliberării de chinurile care-mi stârneau repulsia faţă de mine însămi şi faţă de partenerul din pat.

Odată, mi-am luat inima în dinţi şi l-am întrebat:

— De fapt, de ce te-ai căsătorit cu mine?

— Ca să mă chinui şi mă torturez pe mine însumi, mi-a răspuns în felul lui batjocoritor.

Probabil că a fost sincer. Un bărbat nu se poate căsători cu o femeie pe care nu o iubeşte decât dacă ţine cu tot dinadinsul să se tortureze pe sine. Dar de ce? Până la sfârşitul zilelor lui, i-am văzut în ochi o privire tristă şi umilă ori de câte ori se uita la Fiona. De ce nu s-o fi căsătorit cu ea şi m-a ales pe mine? Am mai cunoscut în viaţa mea şi alţi bărbaţi care au evitat să aibă de-a face cu femei frumoase de teama privirilor oamenilor din jur, care s-ar fi putut întreba: „O merită bărbatul ăsta pe femeia aceasta?“. E posibil să o fi făcut din laşitate sau pentru că şi-a dat seama că nu o merită pe Fiona, şi de aceea s-a mulţumit cu sora ei, o fiinţă banală, convins că n-o să-l invidieze nimeni pentru ea, chinuindu-se pe sine – aşa cum a recunoscut – şi torturându-mă şi pe mine dimpreună cu el vreme de patru ani încheiaţi.

Dar după primele încercări de a-i câştiga bunăvoinţa, avea să-şi dea seama că nu eram aşa cum se aşteptase el, căci nu m-am arătat nici o clipă dispusă să-i accept umilinţele. Dimpotrivă, i-am răspuns la cruzime cu cruzime şi la duşmănie

cu duşmănie. La începutul nefericitei noastre căsnicii, i-am propus să facem un voiaj în Egipt, pe de o parte pentru că vestigiile din Valea Nilului m-au fascinat întotdeauna, şi pe de altă parte pentru că am sperat că, plecând pentru un timp undeva departe, vom reuşi să ne apropiem şi să ne înţelegem. M-am oferit să suport jumătate din cheltuieli, întrucât banii pe care-i moştenisem de la tata mi-ar fi ajuns pentru o astfel de excursie, însă Michael a socotit că până şi gândul la aşa ceva ar fi o dovadă de nebunie. Prostie şi risipă fără sens, de vreme ce aş fi putut să aflu totul despre Egipt numai din cărţi, dacă mintea mea ar fi fost în stare să priceapă ceva. Atunci am simţit mai mult ca niciodată dorinţa să-l sfidez, aşa că m-am apucat să învăţ limba vechilor egipteni. Am învăţat singură scrierile hieroglifică şi demotică. N-a fost deloc mulţumit că mă vede făcând asta. Îmi smulgea cărţile din mână şi le făcea praf sub pretextul că pierd timpul de pomană în loc să mă ocup de treburile casei. Mi-a mai sugerat că ar fi mai potrivit să încerc să perfecţionez limbile pe care le-am început. Drept care, m-am ridicat calmă, am luat prima carte care mi-a căzut în mână din biblioteca lui şi m-am apucat s-o fac ferfeniţă. S-a repezit la mine încercând să mă lovească şi să mă împiedice. Atunci am mai luat un vraf de cărţi şi-am aruncat cu câteva spre el, iar din celelalte am rupt cât am putut. Mai să ne omorâm în încăierările acelea cu cărţi şi în altele asemănătoare. Căsnicia noastră sigur s-ar fi sfârşit cu o crimă sau cel puţin cu un scandal monstru, fiindcă m-am gândit serios să fug de acasă şi din oraş şi nu m-au oprit de la gestul acesta decât mila şi teama pentru mama şi pentru Fiona. În cele din urmă, zgârcenia şi îndărătnicia i-au pus capăt zilelor.

A considerat tot timpul că tusea care-i măcina pieptul este o răceală banală şi a tratat-o cu ierburi, cu băuturi fierbinţi sau rom călduţ, cu băi calde şi reci, precum şi cu alte leacuri pe care le mai încercase ori de care auzise. Trupul i se ofilea văzând cu ochii, iar tusea i s-a preschimbat într-un soi de hârâit ciudat care ne înfiora. Insistenţele noastre – ale mele, ale Fionei şi ale mamei – de a se duce să-l consulte un medic n-au fost de nici un

folos. Ultimul remediu şi ultimul sirop pe care le încerca erau – în opinia lui – leacul sigur pentru presupusa răceală. În cele din urmă, când a început să expectoreze cu mici cheaguri de sânge şi s-a dus la un medic, a fost prea târziu.

Imaginea lui pe patul de spital, cu faţa de culoarea varului, icnind incapabil până şi să mai tuşească, m-a îngrozit, dar am căutat în adâncul sufletului adevărata tristeţe şi n-am găsit-o, nici chiar atunci când se uita la mine cu ochii plini de spaimă, parcă cerându-mi ajutorul pe care nu i-l mai puteam oferi.

M-am speriat de mine însămi când şi-a dat ultima suflare, fiindcă m-am trezit fără să vreau cu un oftat de uşurare înlăuntrul meu, oftat care voia să însemne: „În sfârşit…“.

Toate astea nu s-au întâmplat cu voia mea, nu l-am ucis şi n-aş putea zice că i-am dorit moartea. Ce vină am eu?

În perioada doliului m-am achitat de toate îndatoririle, respectând toate aparenţele de rigoare, dar tristeţea Fionei la moartea lui a fost reală. Cine poate şti? Poate că l-a iubit cu adevărat, cu toate că a tăgăduit-o?! Sau poate că de vină a fost numai inima ei, care se înduioşează pentru toţi cei aflaţi în suferinţă? De unde aş fi putut şti care era adevărul? Mă frământam ca şi când viaţa mea n-ar fi fost destul de complicată!

În patru ani împreună cu Michael am ucis multe lucruri frumoase în sufletul meu, dar în cei doi ani petrecuţi alături de Mahmud am reînviat. Da, da! Am revenit la viaţă, devenind altă femeie! Cred că tămăduirea a început odată cu excursia în Egiptul de Sus, pe care am reuşit s-o fac cu averea strânsă de Michael bănuţ cu bănuţ. În vreme ce mă plimbam printre vestigii, mă uitam la imagini şi la statui şi citeam singură inscripţiile de pe coloane şi de pe ziduri, înregistrându-le cu grijă în caietele mele, simţeam o satisfacţie ce depăşea orice închipuire. Apoi l-am întâlnit pe Mahmud… De ce binecuvântare am avut parte! El era exact opusul lui Michael, în toate privinţele! Dădea cu generozitate, fără nici un fel de limite, fără să ia în seamă nici măcar contradicţiile şi capriciile mele.

...Iată că soseşte în sfârşit! Îi aud paşii atât de cunoscuţi pe trepte...

Vino, Mahmud! Vom pleca împreună în deşert. Acolo vom renaşte tot împreună!... Şi în noua noastră viaţă nu te voi mai împărţi cu nimeni. Vei fi doar al meu.

III

Mahmud

Aşadar, iată grădina spiritului! – cum o numea Sa'id. Poate spiritul lui, nu spiritul meu! „Grădina" aceasta galbenă nu-mi stârneşte nimic în suflet, în afară de mânie, poate.

În faţa ochilor mei se întinde pustiul nesfârşit. Nu văd nimic altceva în afară de nisip, de dune, pietre şi de mirajul care licăreşte mereu în zare. Ziua este o dogoare înspăimântătoare, iar noaptea, un frig înţepător. Din loc în loc se ivesc culmile joase ale munţilor cenuşii, semănând cu nişte resturi ale unui singur masiv spulberat de trăsnete şi preschimbat în nişte dărâmături risipite aiurea.

Eu şi Catherine călărim cămilele din fruntea caravanei. Ea poartă un costum de echitaţie cu pantaloni largi, umflaţi în jurul coapselor, şi este singura care are o şa care seamănă cu o lectică deschisă, cu o umbrelă din pânză groasă. Călăuza şi beduinii din caravană ne arată o grijă deosebită. Noaptea înalţă pentru noi un cort, în vreme ce ei dorm sub cerul liber, feriţi de vânturi într-un cerc format de cămilele îngenuncheate. Cei zece soldaţi care au fost repartizaţi să mă însoţească în misiunea ce mi-a fost încredinţată călăresc în spatele caravanei, cu excepţia

sergentului Ibrahim – ordonanţa mea desemnată de generalul de brigadă Sa'id înainte să pornesc la drum, cu o recomandare personală.

Cu fiecare zi ce trece, tăcerea care pluteşte peste caravană devine tot mai apăsătoare. Toţi ochii sunt aţintiţi înainte, privind în gol. La ce s-or fi gândind ceilalţi din caravană? N-aş putea să ştiu, dar în această tăcere mintea mea este invadată de glasuri şi de imagini ce-mi răscolesc trecutul, readucându-mi-i prin faţa ochilor atât pe cei aflaţi în viaţă, cât şi pe cei dispăruţi. Asta a început să mi se întâmple chiar înainte de a porni la drum. Mă bântuie întruna fel de fel de amintiri, dar mai ales gândul morţii.

Mi-e frică de moarte? Bineînţeles! Dar cui nu-i e? Acum mă întreb cum o să mă lovească. Cu un glonţ în Oaza asta? Va fi o moarte obişnuită, după o suferinţă mai scurtă sau mai lungă? În urma unui accident neaşteptat? Prin sufocare în baie sau prin otravă pusă în mâncare? O să mă lovească fără să mă anunţe în vreun fel? O fi stând ascunsă după un cot de drum, pândind să se năpustească asupra mea cu o singură lovitură fatală? Mă străduiesc din răsputeri să uit de mama, dar chipul ei mă urmăreşte în călătoria asta pas cu pas. Parcă o văd şi acum aşteptându-mă în noaptea aceea. Stătea în fotoliul ei mare aşezat lângă pat, în vreme ce servitoarea dormea adânc, întinsă pe podea. Ştiam că mama nu se culcă în ruptul capului înainte să se asigure că m-am întors şi să mă întrebe dacă am primit vreo veste de la fratele meu Suleiman, din Damasc. De cele mai multe ori nu aveam nici o veste, însă eu încercam s-o liniştesc spunându-i că am aflat de la nişte cunoscuţi că atât el, cât şi copiii sunt sănătoşi, o duc bine. I-am sărutat fruntea şi mâna, ca de obicei, şi am întrebat-o dacă are nevoie de ceva. M-a rugat să-i aduc eu un pahar cu apă, fiindcă n-o lasă inima s-o trezească pe servitoare. Înainte să ajung la uşa dormitorului, a ţinut să-mi reamintească: „Din oala aceea cafenie…". Şi, imediat, a adăugat: „În cana de aramă…". M-am dus în camera mare, unde aşeza oalele pe o tavă, pe pervazul ferestrei dinspre Nil, şi am ridicat oala în care parfuma întotdeauna apa cu

mastic şi pe care o acoperea cu un şervet cu găurele. Era vasul în care apa se răcorea într-adevăr cel mai bine. Am umplut cana de aramă decorată cu frunze colorate şi m-am întors în dormitorul ei cu intenţia de a glumi pe seama cănii la care ţinea foarte mult, pentru că o primise cândva cadou de la tata, şi de aceea insista să bea apă numai din ea. Nu cred că a durat mai mult de un minut, două şi, când am intrat cu cana în mână, am găsit-o cu capul căzut pe piept. M-am apropiat în fugă, strigând-o, însă n-am mai primit nici un răspuns. N-am mai putut decât să constat că mama se stinsese.

Două luni de zile, n-am fost în stare să pricep cum de s-a putut întâmpla totul atât de repede. Le repetam nedumerit tuturor celor care-mi exprimau condoleanţe cum se petrecuse totul în scurtul interval dintre clipa când am ieşit din cameră şi momentul când am revenit în ea, ca şi cum amănuntele astea ar fi conţinut în ele vreo taină sau vreo enigmă în stare să explice cum s-au petrecut lucrurile. Simţeam cum îmi tremură picioarele. N-am înţeles şi nu sunt în stare să înţeleg nici acum…

Într-adevăr, mi-e frică de moarte, cu toate că în urmă cu ceva vreme eram pregătit să mă întâlnesc cu ea în orice clipă, fără nici cea mai mică ezitare. Atunci, în zilele de odinioară, ar fi avut sens, dar vremurile acelea s-au dus de mult. Nu-mi mai aduc aminte de ele decât durerile pe care le simt din când în când în braţul nimerit de glonţ. Pe când acum, ce rost ar avea să mor în Oaza asta uitată de lume, printre nişte beduini pe care-i urăsc? Catherine pretinde că locuitorii Oazei n-ar fi beduini. Or, eu ştiu că toţi locuitorii deşertului, fără excepţie, sunt beduini, iar eu am avut de-a face cu ei şi-i cunosc foarte bine. O să vină vremea când o să regrete că a insistat să mă însoţească. Am prevenit-o de mai multe ori, dar ea mi-a răspuns de fiecare dată că nimic n-ar putea s-o facă să regrete, de vreme ce a fost opţiunea ei. Totuşi, eu n-am putut înţelege insistenţa ei pătimaşă de a mă însoţi în călătoria aceasta primejdioasă şi anevoioasă. Cred că tot pasiunea pentru antichităţi îi stârneşte curiozitatea. M-a exasperat în templele de la Luxor, Saqqara şi

Dahşur. În cele din urmă, am decis s-o las să meargă oriunde pofteşte, însoţită de ordonanţa mea, pentru a o apăra la nevoie. Acum îmi vorbeşte fascinată despre Alexandru cel Mare şi vizita lui în această Oază şi nu-i vine să creadă că o să ajungă şi ea acolo unde a fost el!

S-a aventurat să străbată deşertul pe urmele paşilor lui pentru a descoperi eventuale vestigii legate de numele său, fără să-i pese că asta s-ar putea s-o coste viaţa. O femeie curajoasă?! O muiere nebună! Cu greu am convins-o să renunţe la ideea de a ne lăsa muşcaţi de şerpi înainte să pornim la drum, pentru a deveni imuni la eventualele muşcături ale reptilelor din deşert. Am sfătuit-o să-i consulte pe şeicii ordinului Rifa'iyya, care s-au limitat să-i dea nişte sticluţe cu fel de fel de licori care nu ştiu la ce-o să-i folosească. Dar probabil că tocmai această nebunie ne-a legat şi mă ţine încă legat de ea! Nici o femeie cu scaun la cap n-a reuşit până la ea să mă convingă să accept lanţurile căsniciei! Înainte de ea a fost povestea aceea cu Ni'ma Oacheşa, dar nu mi-a trecut nici o clipă prin minte să mă însor cu ea, iar atunci când a încercat să-mi forţeze mâna, am alungat-o. Mi-a ajuns!

Acum eu nu înfrunt dificultăţile acestui drum de dragul Catherinei şi nici pentru că aş fi ţinut cu tot dinadinsul să primesc avansarea la care Harvey s-a referit atât de insistent. Probabil că dacă n-ar fi existat stigmatul curţii marţiale, la care a făcut aluzie Sa'id, şi dacă aş şti şi eu o altă meserie, aş fi refuzat avansarea lor şi-aş fi scăpat de călătoria asta. De-ajuns! Acum, fie ce-o fi! Îmi vine în minte un vers al unui poet arab clasic, pe care-l reţin de când eram la şcoală:

„Ştiu ceea ce trebuie ştiut despre ziua de astăzi, precum şi ce-a fost ieri,
Dar orb sunt în privinţa zilei de mâine."[22]

Dacă s-ar putea, mi-aş dori ca lucrurile să stea exact pe dos. Aş prefera să nu ştiu ce s-a întâmplat ieri şi să ştiu ce se va întâmpla mâine. Ba aş accepta şi să fiu orb în privinţa zilei de mâine, cu condiţia să-mi dispară din minte ziua aceea de ieri.

Aş accepta chiar şi mai puţin de-atât – să vină dimineaţa şi să trăiesc doar ziua care a venit, eliberat de toate amintirile care-mi năvălesc în cap. Ce confortabilă ar fi rânduiala vieţii fără tulburările şi grijile astea, atât ale zilei de ieri cât şi ale zilei de mâine! Dar în deşertul ăsta cumplit nu-mi vine în minte decât ziua de ieri, care nu-mi place defel!

Zi-lumină se repetă aceleaşi privelişti, a căror monotonie nu este întreruptă decât la mari intervale de timp, când nisipul îşi schimbă culoarea, alternând roşul cu albul, sau când ne apar în faţă dunele pe care cămilelele urcă anevoie, cu pas încet. La două-trei zile după aceea, călăuza ne vesteşte în gura mare că am ajuns la un puţ într-o mică oază nelocuită, unde vom poposi până ce cămilele se vor adăpa în sfârşit pe săturate. Arunc o privire peisajului din jur, dar când mă uit pe furiş spre Catherine, o văd pe spinarea cămilei, întorcând capul când spre dreapta, când spre stânga cu o uimire ce nu se stinge nici un moment în ochii ei. O fi descoperind şi ea „grădina“ generalului Sa’id? Ce lucruri noi o ţin tot timpul cu privirile aţintite înspre ele? Noaptea, când stăm dinaintea cortului scrutând cerul plin de stele, o întreb direct şi ea îmi răspunde numaidecât, la început tot cu o întrebare:

— Cum de nu observi şi tu? Stelele astea, de pildă… N-am văzut niciodată în oraş puzderia asta de stele şi nici strălucirea asta fantastică…

— Pentru că este lună nouă…, bombăn eu cu ochii ridicaţi spre cer.

— Ştiu, dar aici stelele par mult mai mari şi mai apropiate…, adaugă ea. Scânteiază şi parcă se apropie mereu de mine, mai să le ating cu mâna, ca şi cum ar înota pe cer, grăbindu-se să coboare pe pământ…

Râde încet şi eu glumesc:

— Ştiu că mulţi irlandezi sunt poeţi înnăscuţi, dar vezi tu, deşertul are o înrâurire diferită asupra noastră…

— Şi ce înrâurire are asupra ta?

— Asupra mea? Înlăuntrul sufletului meu se întinde un alt pustiu, care nu are nimic în comun cu liniştea deşertului pe

care-l traversăm… Dimpotrivă, e plin de glasuri, de oameni şi de imagini…

— E foarte frumos…

— Ar fi frumos dacă imaginile acelea n-ar fi sterpe, la fel ca deşertul… Toate vin dintr-un trecut apus, dar mi-au răsărit din nou în minte şi nu-mi dau pace nici o clipă…

— Poate că nu deşertul e de vină…, bombăne ea. Poate că e vorba de nişte lucruri pe care le-ai cărat după tine aici în deşert…

— Poate…, mormăi eu şi mă ridic în picioare.

Conversaţia noastră pe drum devine tot mai scurtă de la o zi la alta.

***

Dar iată că deşertul ne-a mai rezervat o surpriză.

În cea de-a noua noapte a călătoriei, caravana poposeşte într-un loc îndepărtat de micile oaze de pe drum. Lumina dimineţii e palidă şi nu ne mai inundă razele soarelui. Pe cer se înalţă doar un disc portocaliu învăluit de ceaţă sau de un praf dens. Călăuza pare posomorâtă şi nervoasă. Îi zoreşte pe oamenii săi să încarce poverile degrabă şi să le lege zdravăn pe spinările cămilelor. Se stârneşte un vânt, la început uşor, venind dinspre sud, însoţit de un şuierat stins ce stârneşte ici şi colo vârtejuri de praf alb care se înalţă şi aleargă un timp jucăuşe pe faţa mării de nisip, apoi cad brusc, risipindu-se pe întinderea deşertului.

Trecând pe lângă noi grăbită, călăuza ne sfătuieşte să ne acoperim bine feţele şi să ne ferim nasul şi ochii. Dar caravana se pune în mişcare ca de obicei şi înaintează parcă ceva mai zorită. Mi se pare că vântul mână cămilele prin deşert întocmai aşa cum mână corăbiile pe întinsul apei. Ghilbaburile[23] bărbaţilor se înfoaie în spate şi am lăsat cu toţii capul în pământ pentru a evita vijelia şi nisipul pe care l-a stârnit.

Cămilele încep să mugească, aci grăbindu-se, aci oprindu-se şi opintindu-se, iar în zarea îndepărtată se iveşte un nor uriaş, oval, care aduce cu o colină ce se înalţă în spirală şi se târăşte anevoie peste întinderea de nisip, în direcţia noastră. Călăuza porunceşte răstit tuturor călăreţilor să se dea jos şi să se ţină bine de frâiele cămilelor rămase îngenuncheate. Dar ordinul vine după ce două cămile se smuciseră din răsputeri, aruncaseră încărcăturile jos şi o luaseră la goană încotro le purtau picioarele. Una din încărcăturile de ţesături zboară în faţa ochilor noştri şi valurile de pânză se desfăşoară şi se înalţă în văzduh ca nişte vele colorate, iar oalele şi celelalte vase de metal încep să se izbească unele de altele într-un zornăit neîntrerupt pe fondul mugetului de cămile şi al urletelor omeneşti, în vreme ce colina spiralată se târăşte înspre noi din ce în ce mai repede şi mai ameninţător, spulberând înaintea ei vâltorile de nisip care ne înţeapă cu săgeţile lor feţele acoperite. Şi pe măsură ce norul se apropie de noi, vuietul vântului se preschimbă într-un bubuit de tunet, încât nimeni nu mai poate auzi ce răcneşte biata călăuză. O strâng pe Catherine la piept, clătinându-ne, îngenunchind şi căzând pe brânci, oricât ne străduim noi să ne ţinem drepţi, apoi ridicându-ne şi clătinându-ne iarăşi în interiorul cercului format de cămilele îngenuncheate, chinuindu-mă să o protejez şi să mă apăr şi pe mine de potopul de nisip şi pietricele care ne lovesc fără milă. Apoi ne învăluie o beznă adâncă însoţită de un huruit infernal. Nu mai pot auzi nici glasul Catherinei, care se ţine strâns de mine şi urlă cât o ţin puterile. Ploaia de nisip şi pietricele se năpusteşte asupra noastră şi ne învăluie din toate părţile. Mă chinui să le dau la o parte, dar altele se aşază la loc şi greutatea lor devine tot mai apăsătoare peste cap şi peste umeri, încât în cele din urmă sunt convins că vom rămâne acolo îngropaţi de vii pentru vecie.

În clipele când nu mai pot să răsuflu şi simt o apăsare cumplită pe piept, aş vrea din toată inima să mor. O idee mă

străpunge ca un fulger şi mi se statorniceşte în minte, în vreme ce ţin în braţe trupul zbuciumat al Catherinei. „Să vină!“ îmi zic eu. „E dureroasă, dar nu e înspăimântătoare. Să vină cât mai repede! Prefer sfârşitul… Va fi o eliberare plăcută şi frumoasă de o povară insuportabilă… Să vină!“

Dar n-a fost să vină!

Deodată, totul se linişteşte ca prin minune!

La fel de repede cum se năpustise asupra noastră şi ne risipise încărcătura prin pustiu, vijelia se îndepărtează, îndreptându-se către un alt loc, numai de ea ştiut. Se aşterne liniştea şi soarele străluceşte iarăşi. Noi, în schimb, tuşim de zor şi scuipăm nisipul galben care ne pătrunsese din belşug în gură şi în nări. Aud glasul gâfâind întrerupt al călăuzei, care le porunceşte oamenilor săi să adune ce se mai poate din lucrurile risipite.

— Dar am pierdut două cămile! îl aud zbierând pe un beduin.

— Dacă trăiesc, o să se întoarcă, îi răspunde călăuza.

Hotărăsc să împartă poverile lor şi să le încarce pe celelalte cămile.

Catherine, care a stat tot timpul cu capul îngropat la pieptul meu, îşi ridică în sfârşit faţa palidă, acoperită de praf, îşi dă vălul la o parte, respiră adânc şi încearcă să zâmbească.

— N-a fost chiar aşa de înspăimântătoare…, bâigui eu încă uimit.

— Cine n-a fost? bombăne Catherine.

— Cum cine? Moartea!

— Vrei să zici că n-a fost foarte aproape? mă întreabă ea după ce se trage un pas înapoi şi mă fulgeră cu privirea.

— Dimpotrivă, pentru că a fost foarte aproape…, îi răspund eu după o clipă de gândire.

Dar ea nu-mi mai aude ultimele vorbe, căci se îndepărtează gâfâind şi tuşind, ca să-şi scuture cu grijă nisipul de pe faţă şi de pe veşminte. Aşa că nu mai apuc să-i explic cum tocmai apropierea morţii mi-a făcut-o atât de familiară şi de dorită. În clipa aceea îl descopăr dinaintea mea pe sergentul Ibrahim, cu

chipul ascuns sub masca de praf galben, de sub care nu i se zăresc decât ochii şi buzele.

— Excelenţa Voastră şi *hanem*[24], sunteţi teferi? mă întreabă el precipitat.

— Da! Dar tu, Ibrahim?

— După cum vedeţi, eu sunt un moşneag, Excelenţă. Când m-a învăluit întunericul, am recitat *şihada*[25] de două ori, dar mi s-a hărăzit o viaţă nouă – slavă lui Allah!

Ibrahim este singurul dintre soldaţii însoţitori care a mai făcut o călătorie până la Oază. În tinereţe, a luat parte la o expediţie militară în Oaza Siwa şi tocmai de aceea mi l-a recomandat generalul Sa'id.

Catherine, care a urmărit conversaţia noastră, îi face semn lui Ibrahim să se apropie de ea.

— Ai văzut? îl întreabă ea.

N-o mai trag de limbă ca s-o întreb ce vrea să zică, fiindcă n-avem timp de întrebări. Întreaga caravană este în fierbere şi cămilele îngenuncheate încep să se ridice ca la un semn, pregătindu-se să-şi continue drumul.

***

Caravana îşi reia mersul într-o linişte deplină. Vuietul vântului şi mugetul cămilelor s-au domolit şi în cele din urmă s-au stins cu totul, iar caravana îşi croieşte drum prin nisipul moale şi afânat, ca şi cum deşertul n-ar fi cunoscut niciodată o furtună. Cămilele obosite înaintează încet; conducătorii lor nu încearcă să le zorească, mai ales că epuizarea se poate citi şi pe chipurile lor. Pe la amiază, ajungem la un mic puţ înconjurat de câţiva pomi – majoritatea ofiliţi – şi acolo dăm şi peste una dintre cele două cămile rătăcite de caravană. Stă pe genunchi şi geme, cu corpul acoperit de răni deschise, prelungi, care aduc cu nişte lovituri de bici.

— Trebuia să stai liniştită, prieteno, în timpul furtunii, nu să fugi de ea căutându-ţi pieirea, o dojeneşte călăuza, lovind-o

uşor cu mâna peste grumaz. Nu te-au învăţat nimic deşertul şi caravanele? o mai întreabă el.

Apoi se apleacă şi începe s-o maseze cu un ulei pe care-l toarnă în palmă dintr-un bidonaş de metal. Mă uit atent la el, iar el se întoarce spre mine şi zice, ca şi cum s-ar simţi vinovat de cele întâmplate şi-ar încerca să-şi ceară iertare:

— Acum nu e sezonul furtunilor de nisip. A venit mai devreme cu cel puţin o lună. Mi-am petrecut întreaga viaţă în pustiul ăsta şi-l cunosc ca-n palmă. Îi ştiu toate cărările şi toate timpurile, dar câteodată se dovedeşte a fi foarte perfid. Oricât de prieten ai fi cu el şi oricâtă încredere i-ai arăta, tot te poate trăda.

— Dar nu în măsura în care te pot trăda oamenii..., bombăn eu.

— Ce-aţi zis, Excelenţa Voastră? mă întreabă el, în vreme ce doftoriceşte cămila cu ambele mâini.

— Te-am întrebat cât timp o să stăm aici...

— Păi trebuie să se hodinească bietele cămile... O să rămânem până diseară şi cred că o să şi înnoptăm aici.

Călăuza hotărî ca eu şi Catherine să fim primii care folosesc izvorul şi-i ţinu pe ceilalţi din caravană departe de noi. După ce ne-am spălat şi ne-am schimbat straiele îmbâcsite de nisip, ne îndepărtăm, lăsând locul celorlalţi bărbaţi care încep să se bălăcească, urlând de bucurie, în băltoaca ce înconjoară puţul. Ne aşezăm la umbra unui palmier. Râsetele şi ţipetele pe care le scot în vreme ce se zbenguie în apă ajung până la noi.

— Ai zice că bărbaţii ăştia sunt fericiţi că au scăpat de moarte, îmi zice Catherine zâmbind. Ori că au găsit-o cu adevărat înspăimântătoare.

— Ba de ce să nu recunoaştem că şi eu m-am temut de ea la fel ca ei şi că, atunci când a fost aproape şi am atins-o, am constatat că e plăcută şi delicată şi am auzit-o îmbiindu-mă: „Vino! Cu cât vei veni mai repede, cu atât va fi mai bine!“. Nu e prima oară când mă aflu faţă în faţă cu moartea. Dar aici, în pustiul ăsta, e ceva pe care nu-l pot explica, o ispită... sau o chemare...

— Ajunge! izbucneşte Catherine furioasă. Ştii foarte bine că mie nu mi-e frică de moarte. N-are decât să vină la vremea ei, însă eu nu tânjesc după ea şi nu simt nevoia să-i fac curte… Viaţa asta e pentru a fi trăită şi hai să încercăm să-i dăm un sens! Adevărul e că tu mă sperii şi mai mult acum…

— Atunci nu-mi da atenţie! Poate că e doar un moment trecător. De când am pornit la drum, mă gândesc fără încetare la ceea ce mi s-a întâmplat în viaţă. Bucurii puţine şi multe clipe de tristeţe apăsătoare… Deşertul parcă mă întreabă: „Dacă aşa stau lucrurile, atunci nu-i aşa că, cu cât vine mai repede, cu atât mai bine?“

— Ţi-am spus că nu deşertul e de vină! Nu gândurile tale sumbre despre moarte mă tulbură pe mine acum, pentru că nu-i o descoperire care te priveşte doar pe tine. Poate că cei mai mulţi oameni gândesc aşa în momentele de criză şi de tristeţe, însă… altceva mult mai adânc se petrece cu tine de la o vreme, şi furtunile din deşert n-au nici o legătură cu asta. Care-i criza ta, Mahmud? Numai tu ştii. Ce ştiu eu sigur e că acest deşert va lupta împotriva noastră… Şi la fel şi Oaza, şi alţi duşmani pe care îi ştim sau nu-i ştim… În cele din urmă vom muri, fireşte. Vom muri la fel ca toţi ceilalţi oameni, dar nu trebuie să murim înfrânţi…

— Dar cine-a zis că eu aş avea de gând să-mi iau zilele? îi răspund eu râzând. Locuitorii Oazei vor avea probabil această sarcină!… Şi de ce-ţi închipui că aş avea de gând să mă sinucid? Ce altceva avem, de fapt, în afara acestei vieţi? Trebuie s-o trăim până în ultima clipă…

Catherine ridică mâinile spre cer şi zice, căscând ochii şi sfredelindu-mă cu privirea:

— Cum de n-am înnebunit până acum?

Imediat, se apropie de noi Ibrahim, cu apa scurgându-i-se din păr prin ridurile adânci de pe chipul negricios.

— Excelenţa Voastră, domnule guvernator, aveţi nevoie de ceva?

— Ce-ai putea face pentru mine în acest loc, Ibrahim? îl întreb zâmbind.

Ordonanţa se întoarce către pustiul nesfârşit şi face semn cu mâna spre un palmier înalt şi veştejit, zicând:

— E sezonul curmalelor… Dacă acest pom ar avea roade, m-aş căţăra până în vârful lui pentru Excelenţa Voastră…

— Lasă prostiile, Ibrahim! Dacă te-ai urca în vârful lui, ţi-ai frânge gâtul şi ce-aş avea eu de câştigat din asta? Şi-apoi, tu vrei să trăieşti, nu-i aşa?

— Pentru cei mici, Excelenţă, se tânguie el, întinzând palmele.

— Mai bine ne-ai spune ceva folositor despre Oază înainte să ajungem la ea, decât să te urci în palmier! îl îndeamnă Catherine.

— Cred că v-am povestit tot ce ştiu, *hanem*. Nu seamănă cu nici un alt loc şi nici locuitorii ei cu alţi oameni… Poţi să spui despre ei orice doreşti, dar sunt cei mai curajoşi oameni pe care i-am văzut în viaţa mea. Când am venit peste ei cu oastea noastră, acum douăzeci de ani, am bombardat oraşul cu obuze de artilerie, în vreme ce ei nu aveau decât nişte flinte amărâte cu care trăgeau în noi din spatele zidurilor. Şi cu toate că mulţi dintre ei au pierit, cei rămaşi în viaţă nu s-au predat decât după ce au terminat muniţia… E şi vrajbă între ei, dar devin o singură mână când e vorba să lupte împotriva străinilor… În plus, nu le îngăduie străinilor să intre în casele lor…

— Îndeosebi ghiaurilor, nu-i aşa? încearcă să-l tragă de limbă Catherine, râzând.

— Iertaţi-mă, *hanem*…, bombăne el vădit încurcat.

Catherine se întoarce spre mine şi încearcă să-mi explice:

— Am citit, într-adevăr, că-i urăsc mai ales pe europeni şi că au ucis câţiva călători care au încercat să exploreze Oaza.

— Când mă gândesc la nenorocirile pe care europenii le-au adus în ţara noastră, încep să le dau dreptate şi nu-i mai blamez. Şi nu uita că eu te-am avertizat de mai multe ori… Tu ai insistat…

— Şi insist în continuare, şopteşte ea. O să vezi cum o să-i îmblânzesc eu…

— Dar cred că ei urăsc mai ales guvernul! încerc eu să reiau firul discuţiei cu Ibrahim.

— Se opun achitării dărilor şi impozitelor, îmi explică el cu glas scăzut. Şi cred că au…

Apoi tace şi cere permisiunea să se retragă, îndreptându-se către izvor.

„Vasăzică, o să mă primească şi pe mine cu braţele deschise“, îmi zic în sinea mea. Mi s-a cerut înainte de orice să colectez dările şi impozitele întârziate, să trimit la Cairo, de îndată ce sosesc, două mii de cămile încărcate cu curmale, cinci sute de cămile încărcate cu ulei de măsline şi cinci mii de riali drept penalizare pentru întârziere… Bună alegere ai făcut, *Mister* Harvey!

Restul caravanei se îndreaptă către locul unde stăteam noi, în vreme ce câţiva bărbaţi continuă să-şi stoarcă veşmintele proaspăt spălate. Unul dintre ei se apropie în fugă de noi şi ne dă de veste:

— Călăuza s-a răzgândit… A decis să ne odihnim aici până diseară şi la căderea nopţii să reluăm călătoria. Zice că deşertul e mai sigur decât balta asta vizitată în bezna nopţii de lupi şi de hiene.

— Şi cum o să fie hoardele astea de ţânţari la noapte? întreb eu plesnind un ţânţar care tocmai mi s-a aşezat pe obraz.

***

Ridică un singur cort şi Catherine intră în el ca să doarmă. Ea este o norocoasă, căci adoarme una-două, când doreşte. Nu trebuie să se lupte cu somnul în fiecare noapte ca mine. Au adormit şi bărbaţii – beduinii, negustorii şi soldaţii –, iar cămilele s-au domolit, pregătindu-se pentru drumul de noapte. Deşertul pare în letargie – până la orizont se întinde o mare liniştită de nisip netezit, nemişcată şi tăcută. Laolaltă cu cămilele şi oamenii, îşi revine şi el după furtună. Ce linişte

adâncă! Generalul Sa'id mi-a zis, într-adevăr: „Crede-mă că pe de o parte te invidiez, fiindcă te duci în deşert – paradisul profeţilor şi al poeţilor. Spre el fug toţi aceia care lasă în urma lor lumea pentru a se regăsi, şi în el înfrunzesc sufletele ofilite şi înfloreşte spiritul!". Ce om bun eşti tu, Sa'id, şi cât de simplu ţi se pare totul! Ca şi cum tot ceea ce a trăit şi a adunat omul în pieptul său s-ar evapora prin simpla trecere de la pământ la nisip! Tu eşti precum Catherine, care-i compune cântece de dragoste deşertului şi-i spune că e geloasă pe el! Mă uimeşte, într-adevăr, având în vedere că ea nu face parte din nici un ordin de mistici, ca Sa'id, şi nu cred că problemele spiritului o preocupă foarte mult! Cum de poate afirma cu atâta încredere că noi am fi în stare să înfrângem lumea? Ce armă aş fi putut eu, de pildă, să mai ridic în faţa lumii când toţi au vârât săbiile în teacă? Cei de bună credinţă, precum generalul Sa'id, s-au mulţumit să le pună la loc, dar ceilalţi le-au implântat în pieptul ţării. Am văzut cu ochii mei cum l-au lovit pe la spate pe 'Urabi[26]. După ce l-au doborât, am fost martor la cea mai mare trădare posibilă, care s-a petrecut chiar lângă casa mea, în piaţa care fusese martora gloriei şi bucuriei fără margini, când acelaşi 'Urabi, călare pe cal, flutura sabia în văzduh, înfruntându-l pe Khediv cu vorbe aspre, pentru că ne ţinuse vreme îndelungată în umilinţă: „Allah ne-a creat ca să fim oameni liberi, nu ca să fim trataţi ca nişte vite; nu ne-a făcut acareturi pentru a fi lăsate moştenire după bunul plac. Jur pe Allah, în afara căruia nu există un alt dumnezeu, că de astăzi înainte nu vom mai trece de la un stăpân la altul şi nici nu vom mai fi trataţi ca sclavii!". Şi lumea s-a adunat grămadă, venind de pe străzi şi de pe uliţe, iar oamenii se îmbrăţişau fără să se fi cunoscut mai înainte, cu lacrimi de bucurie în ochi. Zi de sărbătoare în oraşul Cairo! Şi, după exact un an, am văzut în acelaşi loc caleştile aurii trase de cai cu harnaşamente splendid împodobite, clătinându-se către piaţa largă, purtându-i pe marii bărbaţi ai ţării – paşi, bei şi membrii parlamentului care

rostiseră discursuri înflăcărate împotriva englezilor în zilele „răzmeriţei“. I-am văzut pe aceiaşi bărbaţi, purtând haine de gală şi medalii de aur, coborând falnici din caleşti pentru a se alătura Khedivului la tribuna înălţată special pentru a trece în revistă armata de ocupaţie. În dreapta lui stătea amiralul Seymour, a cărui flotă distrusese oraşul Alexandria cu tunurile, iar în stânga lui se afla generalul Wolseley care, ajutat de trădători, nimicise oastea noastră la Tell el-Kebir[27]. La câteva zile după momentul acesta solemn, am citit că aceiaşi bei şi paşi au strâns o uriaşă sumă de bani, cu care au cumpărat cadouri scumpe menite să-i răsplătească pe Seymour şi pe Wolseley. În ziua aceea am plâns biata ţară şi m-am plâns şi pe mine. Iar Catherine mă întreabă de unde vine necazul meu?

Dar chiar aşa, de unde vine necazul meu? Toate astea sunt lucruri care ţin de alte vremuri, care s-au petrecut demult. Ce mă supără într-atât?! Mă ridic din locul unde stăteam şi mă îndepărtez puţin, lăsând în spate cortul şi oaza nelocuită. Nimic în afară de nisip. Doar în depărtare, nişte coline maronii, aducând cu statuile unor sălbăticiuni care stau la pândă. Bărbaţii dorm risipiţi pe nisip, care adăpostindu-se la umbră, care sub un palmier, care lângă nişte tufe, iar alţii la umbra cămilelor aşezate în genunchi. Câţiva dintre ei îşi acoperă feţele cu nişte basmale mari. Au izbutit şi ei să-şi găsească pacea şi somnul pe dogoarea asta. Numai eu nu-mi găsesc cu nici un chip liniştea şi n-am parte de somn. M-am chinuit zile şi ani în şir să născocesc o împăcare cu mine, dar niciodată pacea n-a durat. De fiecare dată când încercam să mă conving că am făcut ce trebuia să fac, ceva dinlăuntrul meu mă lua în râs şi mă apucam să caut refugiul în băutură şi în braţele femeilor, ca în tinereţe. Dar unde este inocenţa anilor de demult, când lucrurile erau atât de simple şi liniştea sufletească venea fără nici un efort şi fără nici o dificultate?! Ce rost mai are să-mi bat capul cu lucrurile astea? Dar nu pot să scap de chipurile care mi se îngrămădesc în faţa ochilor, ivindu-se ca din senin. Tata se uită la mine. Îl văd în dugheana lui din El-Muski, luminos şi

încrezător în sine, în zilele lui de glorie, apoi mi se arată cu faţa îmbătrânită, dărâmat de pe urma înfrângerii. Se iveşte şi fratele meu, Suleiman, pe care nu l-am mai văzut de atâta amar de vreme, şi mă străduiesc să pun cap la cap trăsăturile lui. Iată şi chipul lui Ni'ma Oacheşa – singura pe care am continuat s-o caut în toate femeile pe care le-am cunoscut după ea. Apare şi faţa lui Talaat, colegul şi prietenul meu din tinereţe, dar toate celelalte chipuri dispar când se iveşte el şi în urechi începe să-mi răsune bubuitul tunurilor. Prefer să-l alung din minte şi să mă întorc la Ni'ma. De ce n-am fost în stare s-o preţuiesc atunci când am avut-o lângă mine? Dar trucul meu eşuează. Talaat o alungă şi mă asediază.

Hotărăsc să mă întorc în locul de unde am plecat. Paşii nu mă poartă mult timp prin soarele dogoritor şi ajung la cort cu gândul să aţipesc, însă fără nici un folos. Somnul refuză să se apropie de mine. Nici măcar nu mi se închid ochii. Şi nu pot scăpa nicicum de chipul lui Talaat. Ceasurile şi zilele pe care le-am petrecut împreună îmi sunt gravate în memorie şi nu le pot alunga. Iată-ne alergând împreună pe malul mării. Alergăm de la un port la altul însoţiţi de mica noastră patrulă alcătuită din câţiva soldaţi. Aşteptăm să se oprească bombardamentul de artilerie ca să oprim puhoiul care aleargă în neştire spre mare, spre locul unde avusese loc ultima bătălie. Veşmintele tuturor sunt mânjite de sânge. N-avem vreme să ne gândim la nimic, nici măcar la ceea ce se petrece dinaintea ochilor noştri şi să ne tragem sufletul. Trebuie să ne grăbim. Schijele obuzelor englezeşti lansate din numeroase puncte de pe mare ne zboară fără oprire pe deasupra capetelor. Croindu-ne drum prin mulţimea în devălmăşie de pe străzile oraşului Alexandria, ţipăm la ele cât ne ţin puterile să se dea în lături pentru a permite carelor trase de cai să înainteze. Din când în când ne dăm jos, croindu-ne drum cu ajutorul trupurilor, apoi ne urcăm din nou în carele pline cu răniţi, legaţi bine de ele pentru a nu-i pierde pe drum; cei mai mulţi sunt soldaţi de la forturi, însă printre ei se află şi civili care se avântaseră ca voluntari în apărarea acestora. Nu aveam cum să răspundem la strigătele de

ajutor şi la gemetele răniţilor, nici să oprim valul de sânge scurgându-se din care tot drumul de la forturi până la spitalul din El-Raml. Îi lăsăm acolo pentru ca morţii să fie separaţi de vii şi ne întoarcem alergând de-a lungul litoralului, în speranţa că vom da de un ofiţer superior sau de vreun şef civil care să ne arate ce-am putea face pentru a fi cât mai utili. Noi eram doar doi tineri locotenenţi transferaţi de la Cairo la Alexandria în urma masacrului în care fuseseră ucişi câţiva străini şi pe care englezii îl folosiseră drept pretext pentru a declanşa un adevărat război. Dar n-am dat de nici un şef pe care să-l întrebăm ce-am putea face. Mă văd şi acum urmărind împreună cu Talaat, de pe un loc ceva mai înalt situat la o oarecare depărtare, ce se întâmplă într-un fort. „Ăsta-i masacru, nu război…“, a mormăit Talaat cu glasul sugrumat. „Ai perfectă dreptate!“ am încuviinţat eu. Vedeam vasele englezeşti lovind fortul, ca şi cum ar fi participat la un exerciţiu de rutină: trei nave mari se grupează într-o formaţie, îşi îndreaptă gurile de tun către fort, coordonându-se perfect. Încearcă să răspundă şi fortul, sau mai bine zis cei care mai sunt în viaţă din interiorul lui, însă obuzele lansate de tunurile vechi cad la mare distanţă de ţinte, iar acelea care se apropie de ele sunt respinse de plasele de oţel care protejează vasele şi explodează departe, înălţând uriaşe coloane de apă fără să provoace daune vapoarelor. Răspunsul nu se lasă aşteptat. Vasele de război continuă să se apropie liniştite de gurile prin care ies ţevile de tun; începe focul de mitralieră şi-i seceră pe toţi tunarii care nu sunt apăraţi nici de plase de oţel, nici de baraje de piatră. Şi canonada nu se opreşte decât după ce fortul este aruncat în aer, împreună cu soldaţii aflaţi înăuntru. Alergăm spre el ciulindu-ne urechile în speranţa că vom auzi tropotele sau clopotele cailor de la ambulanţe apropiindu-se pentru a acorda primul ajutor. Dar bombardamentul continuă şi după ce forturile rămase în picioare au ridicat steaguri albe şi n-a mai rămas în ele nici un tun apt de luptă.

Pe drumul de întoarcere de la spitalul militar vedem incendiile provocate în oraş – în El-Manşiya şi în Kom el-Dikka.

Pe o stradă lăturalnică dăm peste bandele de beduini care sparg şi jefuiesc prăvălii. Aruncă torţe şi dau foc clădirilor care au scăpat de obuzele tunurilor englezeşti. Îi înconjurăm şi deschidem focul împotriva lor cu revolverele şi cu puştile, însă ei se ascund după ziduri şi trag în noi. Par mai bine înarmaţi. Ne trezim pe neaşteptate că şeful bandei le ordonă oamenilor săi să înceteze focul şi că se îndreaptă către noi cu mâinile ridicate. Se opreşte în mijlocul străzii şi ne întreabă nedumerit:

— De ce trageţi? N-aţi primit ordinul?

Ne mai spune că ei execută nişte ordine şi ne întrebă de ce le stăm în cale.

— Ce ordine, mă, smintitule? încearcă Talaat să afle.

Îmi atrag atenţia ochii înroşiţi ai lui Talaat şi sângele închegat de pe uniformă. Îmi dau seama că la fel arătam şi eu, şi ceilalţi soldaţi din patrulă. După înfăţişare, mai degrabă el pare nebun, şi nu beduinul din faţa noastră, îmbrăcat într-o cămaşă albă, lungă şi largă.

— Ordinul Excelenţei Sale guvernatorul, domnule locotenent, îi răspunde beduinul cu calm şi aroganţă. Ai uitat cum am sărit în ajutorul vostru acum o lună, când au fost ucişi străinii? Nu v-a dat Omar Paşa ordin să nu vă atingeţi de noi când trăgeam în străini? N-aţi executat voi ordinul de a-l doborî pe ‘Urabi care s-a ridicat împotriva lui Efendi Khedivul, şi a prefăcut ţara în ruine? Ce s-a schimbat acum? De ce trageţi în noi?

Talaat izbucneşte în hohote de râs ca nişte sughiţuri şi zice, uitându-se la mine:

— Ai auzit? Hai să mergem, Mahmud! Hai să ne întoarcem la secţia de poliţie! Să ne întoarcem acasă… Nu ne supunem ordinelor şefului nostru, Excelenţa Sa guvernatorul? Şi ordinelor „domnitorului nostru“ Seymour? Hai să ne întoarcem acasă!

Continuă să scoată hohotele acelea stranii şi să gesticuleze cu mâna în care ţine revolverul. Simţindu-se ameninţat, beduinul se retrage către oamenii săi ascunşi în spatele zidurilor, dar Talaat strigă cu revolverul îndreptat către el:

— Aşteaptă! Stai o clipă! Primeşte glonţul ăsta pentru tine… Şi pe-ăsta pentru domnitorul nostru Khedivul… Şi pe-ăsta pentru…

Dar nu mai apucă să spună cui îi era destinată cea de-a treia împuşcătură, căci un potop de gloanţe trimise de beduinii spre care alerga şeful lor începe să-i şuiere pe lângă urechi. Îl trântesc pe Talaat la pământ şi mă întind lângă el. Reuşesc să-l nimeresc pe şeful bandei, care se prăbuşeşte rănit, dar se târăşte până la tovarăşii lui. Primesc şi eu un glonţ în umărul stâng.

Suntem salvaţi de localnici, care când aud împuşcăturile se îndreaptă către grupul beduinilor, înarmaţi cu flinte, bastoane şi cuţite. Majoritatea beduinilor fug, însă reuşesc să pun mâna pe câţiva dintre ei. Ne îndreptăm spre spitalul de pe strada Saba‘ Banat[28], unde mi se pansează rana. Îi las acolo pe Talaat şi pe ceilalţi soldaţi şi beduini răniţi, apoi îi conduc pe beduinii capturaţi la secţia de poliţie Labban.

Şeful secţiei – un italian – se uită la braţul meu pansat şi legat de gât şi mă întreabă, arătând spre beduinii pe care i-am adus cu mine:

— Ce-i cu ăştia?

Îi povestesc ce s-a întâmplat, mă priveşte o clipă în ochi şi apoi le face semn subordonaţilor să-i conducă pe beduini în arest. Abia după aceea arată pentru prima oară spre braţul meu legat de gât şi-mi zice:

— În El-Manşiya continuă incendiile. Dacă rana ta nu e gravă, du-te numaidecât cu patrula şi ajută la evacuarea civililor!

Aceasta este singura misiune pe care am primit-o în ziua aceea. Îl întreb pe şeful secţiei cum are de gând să procedeze cu beduinii şi-mi răspunde într-o arabă pe care nici nu o vorbeşte, nici nu o pricepe:

— Vezi treaba ta!…

Dar nu mai aveam ce să facem, nici eu nici soldaţii mei, în El-Manşiya sau în vreun alt loc din oraş, căci Alexandria s-a

preschimbat din nou într-o văpaie când flota a reluat bombardamentul fără ca obuzele să poată face deosebire între fortificaţii şi casele obişnuite sau între militari şi civili. Timp de două zile, mii de bărbaţi, copii şi femei s-au tot împins către Poarta Raşid cuprinşi de panică, încercând să scape din oraşul incendiat. Puhoiul neîntrerupt de lume ia patrula cu el şi mă trezesc singur, alergând dintr-un loc ameninţat de flăcări într-altul, împins de mulţimile de copii care plâng, femei care bocesc şi bărbaţi care-i blesteamă în gura mare şi la grămadă pe englezi, pe Khediv, armata şi poliţia. Unii arată cu degetul spre mine, acuzându-mă:

— Trădătorilor!

Aveau perfectă dreptate. În ziua aceea, în care oraşul lor a fost incendiat, în care şi-au pierdut copiii sau părinţii, cine ar mai fi putut să facă deosebirea între cei care trădaseră şi cei care nu trădaseră? Khedivul s-a mutat dintr-un palat în altul, protejat de flota care-i invada ţara, iar la el au găsit refugiu şi mulţi alţi demnitari. După distrugerea forturilor, armata s-a retras, fără ca cineva să explice poporului motivul retragerii, iar poliţia i-a lăsat pe localnici fără apărare în faţa bandelor de incendiatori şi jefuitori. În mijlocul incendiilor şi al haosului, a fost întoarsă pagina scrisă de bravii soldaţi din forturi şi de civilii din oraş care au luptat împreună cu ei. Aşadar, cum aş fi putut să explic mulţimii plecate în bejenie că eu n-am fost trădător?

Nu mi-au rămas în minte decât nişte imagini disparate din acele două zile. Mă văd în mijlocul miilor de oameni care blochează străzile şi al căruţelor trase de măgari, încărcate cu bagaje şi blocate de puhoiul de lume în care toţi se ceartă cu toţi. Văd norul de praf şi de fum ridicându-se deasupra capetelor şi aşternând întunericul peste oraş în plină zi. Mă văd alături de o companie a armatei care-i reţine pe jefuitorii prăvăliilor părăsite şi-i execută pe loc şi îmi trec prin faţa ochilor coloanele de soldaţi îndreptându-se către Poarta Raşid pentru a părăsi oraşul. Nu-mi aduc aminte dacă am închis ochii în acele două zile şi două nopţi, şi nici ce-am făcut exact în acest

răstimp. M-am repezit, bineînţeles, până la spital ca să-mi schimbe bandajele – mai ales că simţeam cum mi se înteţeşte durerea de la o clipă la alta – şi ca să mă asigur că Talaat este în viaţă. Gloanţele l-au nimerit în burtă şi în picioare, dar viaţa nu i-a fost pusă în primejdie. (Ce bine ar fi fost, dacă-i era! Ce bine ar fi fost să fi murit în clipa aceea, când era sincer! Şi ce bine ar fi fost să mă fi dus şi eu împreună cu el!) Ajuns la secţia de poliţie, am intrat numaidecât în biroul comandantului italian, care era şi şeful meu acolo. A arătat cu scârbă spre uniforma mea murdară. El nu ieşise nici măcar o singură dată din birou în timpul asaltului asupra oraşului; însemnele gradului îi străluceau pe umeri şi uniforma curată îi cădea impecabil pe corpul plin. Mi-aduc aminte cum mi-a înmânat foaia aceea mică, ticsită cu ştampile, prin care mi se anula ordinul de detaşare şi eram obligat să mă întorc neîntârziat la slujba mea din capitală, fără să-mi spună o vorbă despre motivul deciziei sale. Revenit la Cairo, aveam să aflu că în paralel tot el a expediat telegrafic o depeşă către şefii mei, în care mă acuza de neglijenţă în îndeplinirea obligaţiilor şi de absenţă de la serviciu timp de două zile, în care bănuia că i-aş fi sprijinit pe rebelii care au răspândit răscoala în Alexandria şi, una peste alta, cerea să fiu anchetat.

Această aşa-zisă anchetă, pe care a întreprins-o căpitanul Sa‘id Efendi, n-a durat cine ştie cât. Situaţia la Cairo era complet diferită de ceea ce lăsasem în Alexandria. „Rebelii“ de acolo erau socotiţi eroi în capitală. Un consiliu alcătuit din reprezentanţii tuturor categoriilor sociale din Egipt i-a împuternicit să apere ţara împotriva invadatorilor.

În timpul anchetei am relatat tot ce-am făcut din momentul când s-a deschis focul asupra forturilor, am menţionat întocmai ce am auzit de la beduin despre dispoziţiile date de guvernatorul Omar Paşa Lutfi în ziua masacrului şi în timpul bombardamentului flotei asupra oraşului, şi am precizat tot ce s-a întâmplat din momentul deschiderii focului împotriva patrulei noastre până în clipa când am predat beduinii la secţia de poliţie El-Labban. Telegrama şefului italian al secţiei nu

spunea nici un cuvânt despre ceata de beduini care au deschis focul împotriva noastră, rănind câţiva soldaţi. La final l-am menţionat ca martor pentru tot ceea ce se întâmplase acolo pe locotenentul Talaat, aflat încă sub îngrijire în Alexandria.

Căpitanul Sa'id a consemnat declaraţiile mele şi a ordonat suspendarea anchetei şi întoarcerea mea la lucru. Ne-am ocupat împreună de menţinerea ordinii în Cairo cât au durat ostilităţile. Am neglijat chiar şi să-mi tratez rana adâncă de la umăr, ceea ce i-a întârziat cicatrizarea şi vindecarea. Am urmărit alături de ceilalţi oameni din capitală, cu mândrie şi entuziasm, evoluţia bătăliei de la Kafr el-Dawar, rezistenţa armatei noastre, incapacitatea englezilor de a străpunge fortificaţiile şi retragerea lor în faţa atacurilor declanşate de soldaţii noştri.

Dar după două luni, când lucrurile au luat altă întorsătură, s-a redeschis ancheta.

Tot timpul îmi pun întrebări despre trădare. M-am întrebat de mai multe ori: „De ce au trădat paşii laolaltă cu mai-marii care au tot ce le trebuie? De ce preţul este întotdeauna plătit tot de cei mici, care au murit în lupte sau au fost închişi în urma înfrângerii, în vreme ce mai-marii rămân în libertate, mari şi tari?". M-am întrebat, de asemenea: „De ce trebuie să trădeze chiar şi cei mici? De ce a trădat ofiţerul Yusuf Khunfis oastea ţării sale la Tell el-Kebir, călăuzindu-i pe englezi să declanşeze un atac perfid împotriva acesteia şi s-o nimicească pe timp de noapte? Ce-o fi simţit când a văzut tunurile şi mitralierele englezilor secerându-i pe fraţii lui, pe camarazii lui de arme împreună cu care mâncase, dormise şi stătuse la glume? Oare ochii lui or fi căzut asupra camaradului şi colegului său, ofiţerul Muhammad 'Ubayd, care a continuat să stea ghemuit peste tunul său în învălmăşeala înfrângerii până ce dogoarea ţevii l-a mistuit, după cum am auzit? Cât de mult l-am iubit cu toţii! Nimeni n-a vrut să creadă că a murit. Toată lumea a zis că a dispărut pur şi simplu. L-au numit „Şeic 'Ubayd" şi s-a zvonit că ar fi fost văzut odată în Siria, altădată în Egiptul de Sus. Au continuat să-l aştepte să se întoarcă, pentru a continua lupta

împotriva englezilor! Acesta este şi va rămâne pur şi simplu un vis, pe când Yusuf Khunfis este o realitate vie. De ce a plecat ‘Ubayd în floarea tinereţii, asemenea unui vultur ce străbate înalturile cerului, în vreme de Khunfis îşi vede mai departe de viaţă, ca şi cum n-ar avea de gând s-o părăsească nicicând? De ce a trădat? De ce trădăm?“.

Şi călăuza ne spune că deşertul este perfid numai pentru că o furtună de nisip nu s-a stârnit la vremea ei! Hai să-ţi povestesc eu ce sunt trădarea şi perfidia!

IV

Catherine

Mahmud se închide în el; îl văd cum se cufundă în sine din ce în ce mai adânc. Acum stă călare pe cămilă, cu capul în pământ, fără să se uite în jur. Parcă ar dormi. Nădăjduiam că deşertul ăsta o să-l scoată puţin din cochilia lui, că va băga şi el de seamă cât de diferit este faţă de toate celelalte locuri din Egipt, însă el mă întreabă uimit: „Ce anume îţi place în pustietatea asta?“. Cum de n-o fi văzând?

Înainte de a porni în această călătorie, am citit tot ce se putea citi despre acest deşert şi despre Oaza Siwa – toate lucrările istorice şi descrierile de călătorii pe care le-am cărat cu mine din Irlanda şi tot ce-am putut găsi în librăriile din Cairo. Am crezut că n-o să mai descopăr nimic şi că n-o să mă mai uimească nimic. Am răsfoit tot ce s-a scris despre drum, despre puţuri, despre dune şi despre furtunurile de nisip. Dar cărţile nu mi-au spus nimic despre adevăratul deşert. N-am

aflat din ele cum se schimbă culorile peste marea de nisip pe măsură ce trec ceasurile din zi şi n-am găsit în ele nici un cuvânt despre mişcarea umbrelor care desenează un plafon cenuşiu subţire pe coama unei coline galbene sau deschid o poartă întunecoasă în mijlocul ei. Şi tot aşa, n-am aflat în ele nimic despre felul cum peticele de nori înalţi se reflectă deasupra dunelor, ca nişte stoluri de păsări plumburii ce săgetează fulgerător văzduhul. Şi n-au spus nimic despre zori – îndeosebi despre revărsatul zorilor, care se preschimbă dintr-un firicel alburiu subţire ce apare pe linia orizontului într-un crepuscul roşu care alungă treptat întunericul, până ce nisipul se aprinde ca o mare de aur odată cu prima rază a soarelui. În clipa aceea îmi pătrunde în nări o mireasmă plăsmuită din amestecul dintre roua zorilor, ivirea soarelui şi nisipul reavăn, un parfum senzual pe care nu l-am mai întâlnit niciodată până acum, care mi se strecoară nu doar în nări, ci în toţi porii, încât – dacă nu m-aş sfii şi n-aş auzi în jurul cortului glasurile bărbaţilor din caravană abia treziţi din somn – mai că mi-ar veni să-l prind pe Mahmud de mână şi să-l îndemn: „Vino aici, chiar în clipa asta! Pe nisipul reavăn!“.

Mă întreb uluită: „Cum se face că el nu simte nimic din ceea ce simt eu? De ce măcar nu mă cuprinde în braţe şi nu mă sărută?“.

În fiecare clipă, deşertul acesta îmi oferă ceva nou, dar Mahmud mă uimeşte când îmi spune că deşertul se întinde în sufletul său. Ce minunat ar fi să fie adevărat! Cât de bogat este acest deşert! Dar nu mi s-a părut niciodată că natura din afara deşertului l-ar impresiona în vreun fel. Nu s-a oprit niciodată ca o stană în faţa unor copaci sau a unor flori. N-a spus nicicând că marea sau fluviul l-ar vrăji. Iar când am vizitat vestigiile antice, după numai cinci minute îl cuprindea plictiseala. Nu este în stare să contemple nici un monument de arhitectură şi nici un tablou atârnat pe perete!

Nu vreau să pretind că eu aş fi mai inteligentă decât el sau că eu aş vedea ceea ce el nu este în stare să vadă. S-ar putea să nu fiu eu capabilă să înţeleg ce-l interesează pe el, cu toate că

m-am străduit să aflu şi o voi face şi în continuare. Acesta este bărbatul pe care-l iubesc! L-am încurajat să accepte misiunea, sperând că această călătorie lungă o să-l schimbe şi că aventurile îi vor trezi sufletul lipsit de viaţă. Dar n-aş fi sinceră până la capăt dacă aş spune doar atât. Adevărul este că şi eu străbat acest deşert pentru a îndeplini o misiune. Dar să mai aşteptăm. N-a sosit nici momentul să ne gândim la asta. Deocamdată, misiunea mea eşti tu, Mahmud! Tu eşti adevărata mea preocupare! De ce ai fost atât de încântat de gândul morţii în timpul încleştării cu furtuna, în loc să te simţi împins să te agăţi de viaţă, ca Ibrahim şi ceilalţi bărbaţi din caravană? Şi ţi-ai schimbat pe neaşteptate părerea doar ca să-mi dai mie satisfacţie. Sau acesta este numai un truc cu care încerci să ascunzi instabilitatea stărilor tale sufleteşti, pe care eu nu le pot înţelege? Şi în mijlocul acestei instabilităţi, unde l-aş putea găsi pe Mahmud cel adevărat? Mai devreme sau mai târziu te voi descoperi eu, nu-ţi fie teamă! Şi odată cu tine s-ar putea s-o descopăr şi pe adevărata Catherine, pe care n-o cunosc încă. Cine ştie?!

Caravana îşi croieşte drum prin nisip, îndreptându-se către Apus şi cu fiecare zi se apropie tot mai mult de Oază. Simt că ard de dorinţa de a ajunge cât mai repede la ea. Tot ce se află în ea este învăluit de mister: locul şi oamenii, istoria şi geografia ei. După cum am citit, cu mult timp în urmă, a fost o prelungire a mării adânc în uscat şi încă se mai găsesc scoici şi cochilii din evurile acelea în nisipul şi colinele ei. Locuitorii aparţin neamurilor din Maghreb, şi nu celor din Estul arab; provin din tribul berber Zenata[29] şi vorbesc un idiom al limbii berbere. Cu toate astea, în vremurile străvechi, Oaza a fost pământ al Egiptului faraonic, iar locuitorii ei l-au venerat pe Amun – zeul principal din panteonul vechilor egipteni. Dacă ar fi să ne luăm după o legendă, patruzeci de oameni ar fi părăsit satul Aghurmi, în care se află numeroase vestigii antice, şi au întemeiat ceva mai la vest, în inima deşertului nesfârşit, un nou oraş pe care l-au împrejmuit cu ziduri înalte.

Ard de nerăbdare să văd cu ochii mei şi să înţeleg toate minunăţiile astea şi cred că şi Oaza este la fel de nerăbdătoare să mă primească! Nu cred să mai fi existat vreun alt vizitator atât de informat ca mine. Toţi cei care au ajuns până acum la ea s-au mulţumit să-i descrie vestigiile, unii dintre ei chiar le-au desenat, dar câţi dintre aceştia puteau să citească atât în limba vechilor egipteni cât şi în limba greacă? Chiar şi aceia care au copiat şi au tradus unele inscripţii au comis greşeli îngrozitoare, socotind că hieroglifele ar fi simple desene. Doar văzându-le cu ochii mei mi-am dat seama de aceste erori. Dar oare numai eu voi fi în stare să-ţi dezleg misterele, Oază dragă? Ia-o mai încet, Catherine! Puţină modestie nu strică!

Dar de ce? Nu-i adevărat ce-am spus? Totuşi, cred c-ar fi mai potrivit să tac, să nu mă cuprindă vanitatea pe care grecii au socotit-o sursa tuturor tragediilor din viaţă. Deci e mai nimerit să fiu modestă, căci n-am nevoie de alte tragedii! E de-ajuns să contemplu cu ochii larg deschişi măreţia acestui deşert!

Acum nu mai sunt nici măcar înălţimi; traversăm un şes cu nisip mărunt şi moale care se prelungeşte până departe în zare, fără să se vadă altceva pe suprafaţa lui în afară de licăririle albăstrui ale mirajului. Dar când ajungem la capătul acestei întinderi de nisip galben, se zăresc în depărtare ochiuri largi de nisip albicios şi un pâlc de dune rotunde care seamănă cu nişte mici cupole sau cu nişte gurguie pe pieptul deşertului. Îmi dau seama că înaintarea cămilelor este acum mai zorită prin nisipul fin, a cărui crustă li se sparge sub copite, aşa că mersul lor pare mai uşor şi mai spornic, de parcă ar aluneca pe întinderea de pudră. Oare inimile lor or fi palpitând la fel cum bate a mea în ritmul tremurului coborârii? Înţeleg că am intrat în sfârşit în marea depresiune ce conduce spre Oaza care, cu nenumărate veacuri în urmă, a fost o prelungire a întinsei mări albastre. De trei zile n-am mai văzut nici o plantă verde, nici măcar cactuşii pitici care sfidează ariditatea şi-şi trag seva din picăturile de rouă. La ultimul izvor pe lângă care trecem, călăuza ne sfătuieşte să ne facem provizii suficiente de apă, fiindcă până la Oază nu vom mai da de alt puţ.

În dimineaţa mult aşteptată s-au înălţat deodată strigătele de bucurie şi chiotele beduinilor şi ale negustorilor din caravană. În sfârşit, undeva în depărtare, nisipul se despică lăsând să se vadă vârfurile palmierilor şi toată lumea începe să clocotească de bucurie. Laolaltă cu ceilalţi, ridic şi eu mâinile şi încep să le învârt deasupra capului, fericită că viaţa se trezeşte brusc din moarte, iar cămilele epuizate nu mai prididesc cu alergatul, pricepând şi ele că au ajuns la capătul călătoriei istovitoare, dornice parcă să participe la hărmălaia generală.

Suntem întâmpinaţi de bărbaţii dintr-un sătuc de la marginea Oazei, într-o curte descoperită, înconjurată cu ziduri. Bag de seamă că nu sunt îmbrăcaţi nici în cămeşoaie largi ca cele purtate de beduini, nici în galabiile lungi ale felahilor, ci în nişte cămăşi scurte petrecute în jos peste pantalonii lungi. Cei mai mulţi nu poartă nimic în picioare. Trec printre noi, oferindu-ne curmale dulci ca mierea şi migdale în coşuleţe din frunze de palmier şi lapte în nişte castronaşe de ceramică.

Mahmud stă lângă mine, înconjurat de soldaţii care ne-au însoţit pe drum. Bag de seamă că localnicii stau de vorbă şi râd cu beduinii şi cu negustorii dar, când se apropie de noi, ne săgetează cu priviri duşmănoase pe care se străduiesc să le ascundă lăsând ochii în jos; apoi grăbesc pasul bombănind furioşi, pentru a se îndepărta cât mai repede. Sergentul Ibrahim ne lămureşte că sunt uimiţi şi descumpăniţi, pentru că văd pentru prima dată în Oază o femeie cu faţa descoperită şi îmbrăcată în straie bărbăteşti. Mă silesc să le zâmbesc şi-i salut cu un semn din mână, dar ei se adună în grupuri mici ceva mai la o parte, trăgând cu coada ochiului spre mine, în vreme ce şuşotesc cu beduinii sosiţi în caravană, care de asemenea au evitat să dea nas în nas cu noi pe tot parcursul călătoriei. Probabil că-i descos, curioşi să afle cine sunt şi ce caut aici. Mai observ că doar câţiva dintre locuitorii Oazei vorbesc în limba arabă cu beduinii şi că între ei vorbesc cu glas tare în limba lor, pe care noi n-o înţelegem. Continuă să bombăne dând din cap, în vreme ce-şi plimbă privirile peste mine şi Mahmud. El pricepe ce se întâmplă şi de aceea mă ia de braţ şi-i ţine pe

soldaţi aproape. Încerc să nu-mi pese prea mult de ei, chiar dacă nu mă simt în largul meu.

Încep să mă mişc şi eu de colo-colo prin curtea aglomerată, fără să las garda să se îndepărteze nici o clipă de mine. Îl întreb pe Ibrahim ce discută negustorii cu bărbaţii din sat care stau buluc în jurul lor şi de ce nu le oferă decât şiraguri de mărgele şi sticluţe de parfum şi nu le vând şi alte mărfuri. El îmi explică în şoaptă că negustorii sosiţi cu caravana amână să-şi expună mărfurile, aşteptând întâlnirea cu localnicii, care va avea loc în bazarul mare din oraş, dar că obişnuiesc să mai vândă aici şi unele obiecte de îmbrăcăminte pentru femei şi bărbaţi, confecţionate special pentru ei în Kerdasa şi aduse de caravane.

Spre seară mi s-a anunţat hotărârea de a înnopta în acest sat, ca să-şi tragă şi bietele cămile sufletul după atâta amar de drum. Le-au condus mai întâi la un izvor din apropiere ca să-şi potolească setea pe îndelete, apoi s-au întors cu ele la locul de popas.

— Tu ai băgat de seamă că printre localnicii din acest sat, sosiţi să întâmpine caravana, nu era nici o femeie? îl întreb pe Mahmud. Până şi copiii… N-am văzut decât băieţi…

— Pentru moment nu mă interesează femeile, îmi răspunde Mahmud în doi peri, schiţând un zâmbet aproape şters.

Apoi chipul lui devine grav şi adaugă:

— Acum trebuie să chibzuim la lucrurile serioase…

Îl strigă pe Ibrahim şi i se adresează numai lui de data asta:

— Întreabă-i dacă satul ăsta are vreo căpetenie cu care s-ar cădea să schimb câteva cuvinte!

— Care sat, Excelenţa Voastră, domnule guvernator? Aici nu există nici un sat…

— Şi-atunci bărbaţii ăştia care ne-au întâmpinat unde locuiesc? mă amestec eu în vorbă, nedumerită.

— Ăştia, *hanem*, sunt felahi… *Zaggala*… Lucrează şi dorm în livezile şi în grădinile înconjurate cu ziduri din vecinătate. *El-Agwad*, adică nobilii, şi mai-marii lor – stăpânii acestor grădini – locuiesc în oraşul din centrul Oazei, în care o să ajungem mâine dimineaţă. O să-i vedem acolo… Felahii *zaggala* de aici

au trimis cu siguranţă un om de-al lor să le dea de veste că a sosit caravana şi mai ales că împreună cu ea a sosit şi Excelenţa Sa, domnul guvernator…

— Văd că n-a greşit deloc generalul de brigadă Sa'id Bey când mi-a spus că tu ştii multe despre locuitorii Oazei, îl flatează Mahmud.

— Nimeni nu ştie prea multe despre ei, Excelenţa Voastră… Am fost aici într-o expediţie militară în urmă cu vreo douăzeci de ani, după cum v-am mai spus… Am stat aici un timp, dar n-am văzut decât război şi lupte, începu el să ne explice cu glas tărăgănat.

— Şi-atunci, de ce-ai ţinut atât de tare să mai vii o dată? îl trage Mahmud de limbă, zâmbind cu subînţeles.

— Pentru ăia mici, Excelenţa Voastră, după cum v-am mai spus… Pentru ăia mici…

Ibrahim este de-a dreptul bătrân. După cum îi arată chipul, pare să fie trecut de şaizeci de ani, chiar dacă eşti tentat să-i dai mai puţin, dacă te iei după cât e de suplu şi de agil. Dar ce vrea să zică prin „ăia mici"?

— Copiii tăi trebuie să fie mari de-acum, nu-i aşa, Ibrahim? mă amestec eu iarăşi în vorbă.

— Păi ăştia sunt nepoţii mei, *hanem*…, spune, evitând să-mi răspundă direct la întrebare.

Îmi dau seama că este vorba de o chestiune delicată şi prefer să mă opresc aici cu întrebările, însă de data asta intervine Mahmud:

— Dar părinţii lor unde sunt? îl întrebă el fără ocolişuri.

Înalţă capul şi încearcă să răspundă, cu accentul lui de ţăran:

— Mă mir de timpul ăsta…

Apoi tace din nou. Tace şi Mahmud, însă Ibrahim reia pe un ton firesc:

— După cum vedeţi, Excelenţa Voastră, El alege după cum Îi e vrerea… Fiii mei s-au stins cu zile, în floarea tinereţii… Aş fi vrut să fiu eu în locul lor în anul când holera ne-a lovit satul, dar aşa a fost să fie… Asta a fost voia Domnului… Mi-au lăsat un

trib întreg de nepoţi, pe care holera i-a ocolit aşa cum m-a ocolit şi pe mine… Probabil că pentru ei mi-a hărăzit Allah să trăiesc până la vârsta asta. Şi tot pentru ei m-a ajutat şi generalul Sa'id Bey – Allah să-l ocrotească! – să vă însoţesc şi să lucrez împreună cu dumneavoastră, ca să pun şi eu deoparte câţiva bănuţi…

Încearcă să zâmbească şi continuă:

— După cum vedeţi, am scăpat şi de holeră şi-am rămas teafăr şi în urma expediţiei în Oază şi după războiul cu englezii, pe care unii îl numesc „răzmeriţă", şi iată-mă dinaintea Excelenţei Voastre zdravăn ca un cal…

— Domnul să-ţi dea viaţă lungă, Ibrahim! încearcă Mahmud să-l îmbărbăteze.

— Tot să-mi mai dea?! exclamă el. Tot ce-mi mai doresc eu este ca Allah să mă ajute mă întorc teafăr în satul meu…

Apoi schimbă brusc subiectul şi continuă, zâmbind şiret:

— Ştiţi? Beduinii le-au cerut felahilor de aici, pe care-i numesc *zaggala*, să ne dea la noapte o petrecere cu răpăit de tobe… O să vedeţi ceva ce n-aţi mai văzut până acum… Cu voia domniilor voastre, acum vă înalţ cortul…

— Acceptă viaţa aşa cum este, constată Mahmud după ce el se îndepărtează.

— Dar crezi că ar exista altă soluţie, Mahmud? îl întreb eu.

— Acum n-am timp să mă mai gândesc şi la asta… *El-Agwad*, mai marii lor, se pregătesc pentru întâlnirea cu mine şi trebuie să-mi fac şi eu planurile pentru prima întâlnire cu ei…

Apoi se îndepărtează puţin şi-l opreşte pe Ibrahim, care dăduse să plece:

— Aşteaptă o clipă, Ibrahim!

Nimeni nu învaţă de la alţii! Dar noaptea răpăitului de tobe – cum a numit-o Ibrahim – pe mine m-a învăţat ceva!

Toţi cei sosiţi cu caravana sunt de faţă la spectacolul prezentat în aceeaşi curte descoperită şi cu nisip pe jos, sub cerul de catifea neagră cu lună plină. În lumina ei, oamenii par nişte umbre care se mişcă tot timpul încolo şi încoace. *El-Zaggala* – adunaţi în cerc şi stând direct pe nisip, cu un şir de

torţe un pic mai înalte decât ei în spate – încep să murmure încurajaţi de clocotul şi de aplauzele beduinilor care, la fel ca mine, cred că nu înţeleg nici un cuvânt din cântec dar sunt vrăjiţi de armonia lui. La început este liniştită, molcomă, ca şoaptele femeilor întrerupte ici şi colo de suspine şi oftaturi prelungi. Apoi, fără vreo pauză, se preschimbă în ţipete ascuţite, pe ritmul din ce în ce mai rapid al tobelor, care seamănă cu vâjâitul gloanţelor, acompaniate de nişte fluiere rudimentare din trestie, care scot gemete stridente. Ca la un semn, toţi cântăreţii se ridică în picioare şi li se alătură şi ceilalţi bărbaţi, pentru ca acum zeci de palme să bată pe ritmul din ce în ce mai rapid şi să se înalţe oftaturi melodioase, care par că vin de pretutindeni din văzduh. La un moment dat, cântăreţii se adună în cerc, prinzându-se de mijloc, şi încep să se rotească într-o horă năvalnică în care trupurile dansatorilor se ciocnesc unul de altul şi se clatină pe ritmul cântecului senzual ce se tot amplifică, pentru ca în cele din urmă să devină un huruit tumultuos. Simt cum inima mi se zbate pe ritmul din ce în ce mai înteţit, gata să-mi sară din piept. Mă uit în jur şi constat că şi Mahmud s-a lăsat furat de această vâltoare, la fel şi beduinii tăcuţi, rămaşi cu gurile căscate.

În noaptea aceea, Mahmud a făcut dragoste cu mine, sau mai degrabă eu am făcut amor cu el, cu ardoare şi pasiune, potolindu-ne trupurile însetate după atâtea zile de mers, străduindu-ne – atât cât a fost cu putinţă – să nu scoatem nici un zgomot. Dar sunetele pe care ne străduiam să le stăpânim sporeau tensiunea şi impetuozitatea trupurilor care se pierdeau unul în celălalt, căutând tihna şi scufundându-se împreună în leagănul de nisip mărunt.

Pentru început, nu-i deloc rău în Oază!

***

Odată cu răsăritul soarelui, caravana porneşte către oraşul principal din Oază. Cămilele care nu s-au îndestulat la puţurile

cu apă sălcie din deşert au băut aici pe săturate apă dulce şi par acum vioaie şi fericite. Iar eu mă simt şi mai fericită şi mă uit cu nesaţ la toate lucrurile care-mi apar în cale. În cea mai mare parte a drumului înotăm prin aceeaşi mare de nisip întreruptă din loc în loc de coline şi mici înălţimi stâncoase şi maronii ce se înşiruie ceva mai departe în dreapta noastră. Dar, din ce în ce mai des, trecem pe lângă puţuri şi lacuri din care pornesc canale mai mici sau mai mari, îndreptându-se către pământurile cultivate, împrejmuite cu ziduri din spatele cărora nu se ivesc decât coroanele sub formă de evantai ale palmierilor înalţi, ce ţin în braţe ciorchinii de curmale – parte din ele încă verzi. Dar se simte şi parfumul pătrunzător al smochinelor şi al altor fructe, iar din spatele zidurilor ne petrece un cântec neîntrerupt.

Îmi dau seama că sunt melodiile despre care am auzit că însoţesc munca felahilor *zaggala*: cântece dedicate fiecărei culturi şi fiecărei recolte în parte. De îndată ce un cântăreţ se opreşte, se aude un altul din aceeaşi grădină sau din spatele altor ziduri, continuând cântecul. Melodiile astea care ne întovărăşesc de-a lungul drumului întregesc vraja petrecerii din noaptea precedentă. Îmi aduc aminte că am citit undeva că între cele două clanuri rivale din Oază au izbucnit ciocniri, uneori chiar violente, pentru că fiecare pretindea dreptul exclusiv de a îngâna un cântec sau altul. Oare au ajuns să se înţeleagă şi să considere aceste cântece un tezaur comun?

Trecem pe lângă un lac întins, strălucind ca albastrul cerului în mijlocul nisipurilor şi învălurindu-şi luciul la adierea imperceptibilă a vântului. Este, probabil, un lac sărat.

După numai două ceasuri de mers agale, caravana soseşte în inima Oazei.

N-am întâlnit în drum nici un fel de construcţii în afară de zidurile care împrejmuiesc grădinile, împiedicându-i pe trecători să vadă ce se ascunde în ele. De cum am intrat în Oază, mi-au atras atenţia pâlcurile mai mici sau mai mari de palmieri-curmali din vecinătatea izvoarelor, ba am văzut chiar şi pomi cufundaţi în lacuri, din care nu ies deasupra apei decât

evantaiele frunzelor. Dar acum, când am urcat puţin pe o colină, în faţa ochilor mei se întinde până la orizont o mare verde; o pădure pe care privirea nu o poate cuprinde îşi înalţă în văzduh ramurile ce se împletesc unele în altele. O mare de catifea verde-închis se învălureşte în faţa ochilor noştri, deasupra ei înălţându-se ca o insulă oraşul cu zidurile lui cenuşii şi cu casele galbene construite pe un podiş piramidal.

Mahmud se opreşte cu cămila în dreptul meu, contemplând şi el oraşul în tăcere.

— N-am mai văzut în viaţa mea o privelişte ca asta. Un vulcan vineţiu ivindu-se din valurile verzi! mă minunez eu, fascinată de tabloul care se întinde în faţa ochilor noştri, fără să-mi întorc privirea spre el.

— Sau o piramidă în trepte cu baza circulară, aşa cum nici unuia dintre strămoşii noştri nu i-a trecut prin minte, completează Mahmud.

Are dreptate. Şi casele galben-cenuşii lipite una de alta urcă rărindu-se treptat până în vârful colinei, iar dincolo de ele nu se mai zăreşte decât albastrul cerului.

Nu-mi desprind ochii de la oraş când caravana îşi reia mersul spre el, dar mă trezesc cu Mahmud continuându-şi obsesiv firul ideii:

— Într-adevăr, Catherine! O piramidă uriaşă! Dar oare la ce au folosit strămoşii noştri piramidele?

V

Şeic Yahya

Îmi place nespus de mult să mă trezesc odată cu ivirea zorilor. Simt cum mi se deşteaptă spiritul în fiecare dimineaţă, în timp ce merg, înainte de răsăritul soarelui, de la casa mea din Aghurmi la locul unde se întâlneşte consiliul notabililor, numiţi aici *agwad*. Din păcate, ochii mei slăbiţi nu prea mai sunt în stare să distingă imaginile în toate detaliile lor. Mai înainte, urmăream fascinat clipele când se retrăgea întunericul şi se ivea lumina albăstruie şi slabă, ca şi cum aş fi asistat la momentul trecerii de la neant la creaţie. Simţeam cum îmi tresare inima când vedeam ivindu-se, odată cu primele raze de soare, verdele pomilor din livezi, când nenumărate oglinzi licăreau în apele izvoarelor, când munţii şi colinele pluteau deasupra întunericului. Acum le văd pe toate astea mai degrabă cu sufletul decât cu ochii. Nici chiar ochelarii ăştia, care mi-au fost vreme îndelungată de un oarecare folos, nu mă mai ajută să disting altceva în afară de umbre şi siluete. Mă stânjeneşte până şi să fixez această sfoară, care ţine locul braţului rupt, în jurul urechii. Din fericire, nasul continuă să compenseze cel puţin în parte vederea pe care am pierdut-o: simte mireasma de rouă coborând peste nisip şi peste culturi, recunoaşte toate soiurile de curmale pe lângă care trec, deosebeşte mirosul cactusului verde şi proaspăt de cel al cactusului uscat, simte apa limpede din izvoare şi o deosebeşte de apa mâloasă din micile canale de irigaţii.

Dar mai mult decât orice, nasul meu adulmecă în dimineaţa asta mirosul de război. Deie Allah să nu am dreptate! Oare pământul ăsta nu s-o fi săturat de atâta sânge care a curs peste el în zadar?

Înaintez pe drum alene; măgarul care mă însoţeşte nu rage, ba aproape că nu i se aud nici copitele; cred că încă se mai luptă cu somnul, molipsit de tăcerea din jur.

Liniştea asta mormântală mă duce cu gândul cu mulţi ani în urmă, când, supărat pe neamul meu, am rătăcit prin deşert vreme îndelungată, fără vreo ţintă şi fără să găsesc un sălaş. Nu ştiu câte luni sau câţi ani am hoinărit prin pustiu! Am încercat de mai multe ori să le fac socoteala, dar niciodată n-am izbutit s-o duc până la capăt. Tot timpul cât am rătăcit a fost ca o zi nesfârşită de trudă în căutare de mâncare, de apă şi de adăpost, pentru a mă feri de soarele dogoritor, de sălbăticiunile pustiei şi de frigul nopţilor. Şi cu ce m-am ales în final? Ce-am învăţat din ziua aceea nesfârşită? Nu-mi dau seama şi nu ştiu ce să zic!

Mă încăpăţânez să fac drumul până la Şali pe jos, dar sunt convins că măgarul mă urmează, ca să-l încalec atunci când picioarele o să înceapă să-mi tremure sau n-o să mă mai ţină deloc. Ai ajuns un moşneag, Yahya, dar mânia tot nu te-a părăsit. Notabilii din consiliu continuă să fie îngrijoraţi din pricina mâniei tale, cu toate că nu-i ameninţi cu nimic rău, după cum nu e mai puţin adevărat că nici nu le eşti de vreun folos! Cuvântul tău n-a fost ascultat nici pe vremuri, şi nu este luat în seamă nici acum! La ce bun să fii mânios?! Astăzi o să încerc să mă stăpânesc!

Invitaţia trimisă de Şeic Sabir ieri, de a lua parte la consiliul notabililor care se va întruni chiar în casa lui şi nu la pavilionul de la intrarea în Şali, unde ne întâlnim de obicei, mă pune în mare încurcătură, ca să nu spun că mă nelinişteşte de-a binelea. Eu nu sunt neîncrezător în Sabir din cauză că este mai-marele Clanului din Est. Allah mi-e martor că nu fac nici o deosebire între cei din Vest şi cei din Est şi toţi îmi cunosc foarte bine povestea. Sigur c-aş fi fost cel mai îndreptăţit să conduc

consiliul notabililor *agwad*, de vreme ce sunt cel mai în vârstă dintre toţi, însă eu am renunţat de bunăvoie, chiar dacă gestul meu i-a supărat puţin pe cei din Vest. Să fie sănătos Sabir cu conducerea lui cu tot. Eu trebuie să fiu prudent în relaţia cu el şi invitaţia lui mi se pare de-a dreptul suspectă. De ce a insistat să ne întâlnim la el acasă? Să fie vorba de un consiliu de război, cum se zice? Nu pot să fiu niciodată pe deplin liniştit când vine vorba de omul ăsta. Nu spune niciodată deschis ce are de gând să facă. Dimpotrivă, recurge la fel de fel de tertipuri. Nu-mi spune niciodată direct: „Măi, Yahya, eu sunt mai învăţat decât tine“, dar se făleşte tot timpul că el a studiat la Moscheea Zeituna[30] din Tunis şi repetă întruna că acolo el îi înţelegea la fel de bine cum îl înţelegeau şi ei, şi asta pentru că ei vorbesc limba noastră. Adică, vrea să spună că ei nu sunt ca egiptenii care nu ne cunosc limba şi la care am studiat eu ca „intern“ câţiva ani, la moscheile Ibrahim şi Abu el-Abbas din Alexandria. Şi când spune bazaconia asta se uită la mine ca şi cum eu aş fi vinovat că egiptenii nu cunosc limba vorbită în Oaza Siwa. Desigur că mă amuz în sinea mea, dar îmi stă pe limbă să-i zic: „Mai dă-ne pace cu povestea asta a ta, Sabir! Poftim, tu eşti un mare savant, în vreme ce eu nu sunt decât un biet ignorant. E bine? Acum eşti liniştit?“. Ba poate că i-am şi spus într-o bună zi vorbele astea şi nu-mi mai aduc aminte.

Sunt însă convins că am discutat cu el de mai multe ori despre povestea cu prezicerile. Are o carte de preziceri – nu știu de unde a făcut rost de ea – și de fiecare dată când ne întâlnim ni le tot repetă, le citește parcă psalmodiindu-le: „E scris, Pământule, că va veni o zi în care vei fi ca o văduvă ce-și toarnă țărână în capul plecat. Scrie că veneticii vor merge făloși pe cărările tale, în vreme ce fiii neamului tău vor merge cu frunțile plecate. Scrie că glasul neghiobilor se va înălța răsunător, în vreme ce înțeleptul va vorbi în șoaptă, pe înfundate“.

După prorocirile astea triste, își plimbă privirea peste chipurile celor prezenți și adaugă, vărsându-și parcă năduful: „A sosit ceasul să se împlinească prorocirile și judecata… Cum

să nu se întâmple asta, de vreme ce beți vin în văzul lumii, săvârșiți ticăloșii – unele pe față, altele într-ascuns – și vă ucideți cu propriile mâini?... Nu se cuvine oare să vă primiți răsplata pentru toate astea?“.

Când îl aud bătând câmpii și repetând aceste bazaconii, îl dojenesc și-l rog pe Domnul nostru în gura mare să avem parte de îndurarea Lui și nu de mânia Lui și să ne ferească înainte de orice altceva de croncănitul corbilor. Cu greu mă stăpânesc să îi zic: „Crezi că astea sunt singurele păcate, dragul meu şeic? Oare dorința de a provoca ruină cu orice preț nu este și ea un păcat? Iar tu, tu personal, nu ești posedat de vanitate și mistuit de pizmă? Ne urăști pe noi – neamul celor din vest – și-ți ascunzi ura asta în spatele pretinselor proorociri, ca și cum ai voi ca nenorocirile la care fac aluzie să se abată asupra noastră numaidecât, fără nici o întârziere... De ce te străduiești să ascunzi ura adunată în pieptul tău și nu vrei s-o mărturisești, Şeic Sabir?“. Dar ai grijă, Yahya, că ai ajuns să gândești și tu la fel ca ei! Începi să vezi lucrurile prin ochii celor din vest, oricât ai încerca tu să n-o faci!

Cu toate astea, nu mă gândesc la asemenea profeți triste fără să zâmbesc, când îmi aduc aminte de Malika. Era destul de mică, nu cred că avea mai mult de patru ani. De-abia învățase să vorbească, dar se simțea tot timpul ispitită să-i imite pe cei mari – atât pe bărbați, cât și pe femei – și toți cei care o auzeau trăncănind se amuzau copios. Își îngusta ochii sau îi făcea cât putea de mari, își țuguia buzele sau își sugea obrajii schimonosindu-și liniile frumoase ale chipului, ba se străduia să-și schimbe și vocea pentru a o face să semene cu a celui pe care-l imita. Sora mea, Khadiga, socotea de-a dreptul scandalos ce făcea fetița și nu pridideа să o lovească fie cu mâinile, fie cu picioarele, ca să o facă să înceteze să vorbească și să se scălâmbăie astfel. Fugea de mamă-sa căutând adăpost în spatele meu și mă chema mereu în ajutor: „Scapă-mă, unchiule!“. O ocăram pe sora mea sincer, dar în același timp încercam s-o potolesc și pe Malika, însă fără nici un folos, mai ales când îl imita pe Sabir. Își rotea pupilele aproape de coada

ochilor şi repeta, încercând să-şi îngroaşe glasul cât mai tare cu putință, prorocirile înspăimântătoare, cu toate că nu înțelegea mai nimic din ele. Îi puneam mâna la gură încercând s-o împiedic să repete în fața copiilor și a femeilor vorbe pe care nu se cuvenea ca ei să le audă, dar tot nu-i puteam stăvili hohotele de râs. Khadiga îmi reproșa tot timpul că eu i-aș încuraja fiica să fie „necuviincioasă“, cum îi plăcea ei să repete. Nici chelfănelile, nici vorba bună n-au fost de vreun folos. Și asta nici când era de-o șchioapă, nici când s-a făcut mare. Ce să-i faci? Așa ți-a fost sortit, Malika!...

***

Când ajung în casa lui Şeic Sabir, unde se întrunea consiliul notabililor, și dau cu ochii de ei adunați acolo în cerc, adulmec din nou mirosul războiului și mi se strânge inima. Privirea îmi cade întâmplător și pe unul dintre felahii *zaggala* din Clanul nostru din Vest, care stătea pe vine la oarecare distanță de cercul şeicilor. Nici unul dintre felahii din clanul nostru nu mă anunțase că va participa la această adunare. Să fie în legătură cu această ședință secretă a consiliului? *Zaggala* sunt și oșteni ai căpeteniilor *agwad* și de aceea au și ei un cuvânt de spus când este vorba de război și de pace – Allah deie ca bănuielile mele să se dovedească a fi neîntemeiate!

Dar nimeni nu scoate o vorbă. Tăcerea se prelungește parcă la nesfârșit. Stau adunați în cerc pe salteluțe, evitând să se privească în ochi. Păreau că-și omoară timpul mestecând curmalele proaspete, pe care le luau din coșulețele așezate dinaintea lor. Ce-or fi așteptând?

Într-un târziu, Şeic Sabir își drege glasul și anunță începutul discuției:

— Guvernatorul m-a invitat la o întâlnire...

Toate privirile se ațintesc asupra lui.

— Și mi-a adus la cunoștință ca a trimis o nouă misivă la Cairo și că așteaptă răspunsul cu următoarea caravană...,

continuă pe un ton tărăgănat.

Tace din nou și intervin eu, simțind că-mi pierd răbdarea:

— Și pe urmă, Şeic Sabir? Ce-a scris în misiva lui și ce răspuns așteaptă? De ce nu vorbești mai repede ca să ne scapi de povara care ne-apasă pe suflete?

După ce îi scot cu cleștele vorbele din gură, aflu că noul guvernator a cerut din nou de la șefii lui ca impozitele și haraciul, adică dările anuale ale Oazei, să fie reduse la o mie de cămile încărcate cu curmale, în loc de două mii, și la două sute de cămile încărcate cu ulei de măsline, în loc de cinci sute. Totodată, ar mai fi cerut și anularea penalizărilor pentru întârziere.

Căpeteniile din Est și din Vest încep să vocifereze într-un glas. Ne-am învoit împreună să ceară pe de o parte reducerea impozitelor, iar pe de altă parte scăderea dărilor anuale la cinci sute de poveri de curmale și la o sută de încărcături de ulei de măsline… De ce n-a binevoit domnul guvernator să ceară ceea ce a convenit împreună cu noi?

Sabir le răspunde că guvernatorul i-a comunicat că a venit de la Cairo cu dispoziția de a mări dările și în nici un caz de a le scădea, iar dacă cei din capitală vor fi de acord cu propunerea lui, s-ar cădea să-i aducă de pe-acum mulțumiri lui Allah.

Murmurul de nemulțumire continuă până când Şeic Abd el-Majid – unul dintre mai-marii celor din Est – protestează deschis:

— În ceea ce mă privește, eu unul n-o să achit nici un sfanț, pot să se pună ei și-n fund, și-n cap…

După ce se mai liniștește puțin vacarmul, îl aud pe un alt şeic, tot din Est – nu văd bine cine este – răspunzându-i:

— De fiecare dată zicem că n-o să mai achităm nimic și până la urmă, după ce-a venit oastea cu tunuri, achităm și impozitele și toate celelalte angarale și pe deasupra mai plătim și amenzile pentru întârziere.

Se așterne din nou tăcerea, dar după câteva clipe îi răspunde Şeic Sabir:

— Așa e, ai dreptate… Apoi continuă neputincios: Și era să uit să vă mai spun că guvernatorul ne-a anunțat că el nu va mai trata chestiunea strângerii dărilor direct cu familiile ca până acum, ci mă va socoti pe mine răspunzător de treaba asta… Așadar, eu va trebui să mă socotesc cu notabilii *agwad* pentru familiile lor și pentru colectarea tuturor dărilor, așa cum vor fi ele hotărâte la Cairo…

Ah! Asta nu ne convine câtuși de puțin nouă, celor din Vest, Şeic Sabir, chiar dacă nici unul dintre noi n-a scos un cuvânt până acum. Dar, în clipa aceea, se înalță glasul felahului *zaggala* din fundul odăii:

— Blestemul lui Allah să se abată asupra acestui guvernator și asupra zilei când a venit el aici pe pământul nostru! urlă pe un ton amenințător. Trebuie să scăpăm de el și de muierea lui!

— Ce vorbești, mă băiete? Nu ți se pare că întreci măsura, Mabruk? se răstește furios la el Şeic Idris, unul dintre mai-marii Clanului meu din Vest. Noi te-am invitat să participi la întâlnirea consiliului nostru ca să auzim ce păreri aveți voi, nu ca să le dai sfaturi şeicilor tăi!… Vezi-ți lungul nasului!

Mabruk se face mic în colțul lui, dar Şeic Sabir îl întreabă calm:

— Şi de ce trebuie să scăpăm de el şi de muierea lui?

— Muierea asta a pătruns în case ca să descopere tainele femeilor noastre, răspunde Mabruk prinzând curaj. Vinerea trecută a urcat la ruinele din Aghurmi și a pășit în casele neamurilor noastre de acolo. De când le îngăduim ghiaurilor să ne pângărească nouă casele, Şeic Sabir?

Îi las să se certe în voie, furat de gândurile mele. De fapt, ce l-a făcut pe Șeic Sabir să hotărască întrunirea consiliului notabililor *agwad* în casa lui și nu în pavilionul cu umbrar, ca de obicei? Nu există străin care să cuteze să-şi vâre nasul în treburile consiliului nostru, chiar dacă s-ar fi întrunit în locul știut de la intrarea în oraș. Și-apoi, chiar dacă ar fi vrut să ni se alăture acolo, guvernatorul n-ar fi priceput nimic din ce discutăm noi, fiindcă nu ne înțelege limba, și n-ar fi avut nimic nou de spus în privința dărilor… Toată lumea și-a dat seama de

lecția la care a făcut aluzie celălalt şeic: în cele din urmă – de voie, de nevoie – noi vom achita dările. Cei din Vest vor refuza, firește, ca tu, Sabir, să răspunzi de colectarea dărilor de la ei și știi lucrul ăsta la fel de bine ca și mine. De ce-ai adus vorba despre el? Acum o să fie limpede pentru toată lumea ce-ai de gând să faci…

Îmi îndrept din nou atenția către discuțiile consiliului, când îl aud zicând:

— Dar mie mi-a ajuns la urechi, Şeic Idris, că femeia nu a avut drept țintă casele noastre, ci a vrut să vadă doar ruinele regilor de acolo, iar în drumul ei a trecut și pe lângă casele noastre. Atât și nimic mai mult. S-a plâns vreo femeie de-a noastră că ar fi încercat să afle tainele acestor case sau că s-ar fi interesat de viața lor intimă, așa cum spui dumneata? Am înțeles că n-a întrebat de nici o casă…

— Dacă n-a descoperit tainele caselor noastre de data aceasta, o să le descopere data viitoare, Şeic Sabir, insistă Şeic Idris. Femeia asta n-are pace, nu-și găsește locul… Am auzit că astăzi o să se ducă împreună cu soțul ei la ruinele templului Umm Ubeida…

— Şeic Sabir, răsună din nou glasul lui Mabruk, muierea asta a adus cu ea o grămadă de cărți de vrăji de-ale ghiaurilor pentru a descoperi comoara noastră ascunsă în pământ. S-ar putea să facă ceea ce au mai făcut și alții înaintea ei, adică să dezgroape corpurile făpturilor acelora hidoase pentru a o ajuta în vrăjile ei…

„Iar povestea comorii?“ mă întreb eu în șoaptă. Ați cotrobăit după ea și voi și părinții voștri și strămoșii voștri. Ați răscolit toate ruinele rămase de la regii voștri de demult. Ați săpat și în adâncul pământului și în stânca muntelui fără nici un folos. N-ați ajuns la disperare? Presupunând că ați descoperi-o în clipa asta, ce-ați face cu ea, ia spuneți-mi?

Sabir mă surprinde când îl aud zicându-i lui Mabruk pe un ton calm:

— Să știi, Mabruk, că nu noi păzim comoara, ci ea ne păzește pe noi… Comoara are talisman care ne apără din cele mai vechi

timpuri, de când a îngropat-o regele nostru Khurabeiș – Allah să fie milostiv cu el și să-l țină sub ocrotirea Sa! Dacă femeia aceasta s-ar apropia cumva de ea, comoara i-ar aduce pieirea, așa cum le-a adus-o tuturor acelora care au încercat s-o descopere înaintea ei. După cum spun oracolele, comoara se va întoarce numai la noi și ne va reveni numai nouă, la un termen pe care nu-l cunoaște decât Allah, dar asta numai după ce ne vom fi căit cu adevărat pentru păcatele noastre! Așadar, nu-ți face griji în privința comorii, ci mai bine adu-ți aminte, Mabruk, de necazurile ce s-au abătut asupra noastră când l-am ucis pe fostul guvernator!

— Ni l-au trimis pe guvernatorul acesta blestemat împreună cu muierea lui ca să ne pângărească nouă casele și să ne fure comoara! îi răspunde Mabruk cu aceeași încăpățânare neclintită.

— Ai văzut toate nenorocirile astea? insistă Şeic Sabir. Așadar, moartea fostului guvernator nu ne-a fost de nici un folos. Și ce zici de campania de represalii condusă de Mahir Bei și despre aceia pe care i-au luat cu ei în Egipt și i-au spânzurat sau care zac și acum în temnițe?

Din nou se așterne tăcerea, dar este curând întreruptă de glasul lui Şeic Idris:

— Adică, vrei să zici, Şeic Sabir, că noi trebuie să-i acceptăm pe acest guvernator și pe femeia lui și să tolerăm dezonoarea? întreabă el pe un ton care trădează frustrarea.

Şeicii Clanului din Vest bombăne iarăși, sprijinindu-l pe Idris, dar Sabir îi adresează o întrebare pe care mă așteptam de mult să o aud:

— Ai observat la guvernatorul Mahmud ceva care să îi ceară moartea, Şeic Idris? Eu n-am auzit să fi jefuit ceva sau să fi biciuit pe cineva de când a venit în Oaza noastră, așa cum obișnuiau să facă cei de dinaintea lui. Din contră, plătește chirie până şi pentru măgarii pe care-i încalecă el și soția lui, umblă pe drum singur, neînsoțit de garda care era nedezlipită de cei de dinaintea lui ca să bage spaima în sufletele noastre… Bag de seamă, dimpotrivă, că soldații lui ne apără țara de lotrii beduini

și că el însuşi aleargă prin noapte călare pe roibul lui, în fruntea soldaților, urmărindu-i pe cărările din munți neștiute de noi…

— Păi tocmai asta mă îngrijorează pe mine mai tare, Şeic Sabir, jur pe Allah! mă trezesc eu zicând mai mult în șoaptă, puțin nedumerit. De ce face toate astea? Nu înseamnă câtuși de puțin că ne-ar iubi!

— Dar care guvernator de dinainte de el ne-a iubit, Şeic Yahya? mă întreabă Sabir printre hohote ironice de râs. Toți ne-au împins prin faptele lor să ne ridicăm la luptă… Pe când acesta, ce păcat a săvârșit ca să socotim că nu e permis să-i vărsăm sângele și să atragem din nou nenorocirile asupra noastră?

În privința asta ai dreptate, Şeic Sabir, îmi zic în sinea mea. Cu toate astea, noul guvernator pe mine mă sperie mai tare decât cei de dinaintea lui. Mie mi-e mai puțin teamă de cei care îi biciuiesc, îi insultă și-i terorizează pe oameni cu alaiul lor de soldați. Aceștia sunt la fel ca Mabruk. I-am văzut și i-am încercat în toate războaiele. Ațâță focul și fug primii când se stârnesc flăcările. În schimb, mie mi-e mai frică de guvernatorul acesta ursuz care umblă de unul singur pe ulițele noastre. Știi că aceluia care nu se teme pentru viața lui nu-i pasă nici de a altora. Ura mascată de tăcerea lui mă șfichiuie ca vâlvătăile focului și mă arde mai tare decât mojicia altora. La ce ar trebui să se aștepte țara noastră din partea lui? Și ce spun profețiile tale despre el, Şeic Sabir?

Să fi rostit eu cu glas tare întrebarea asta, sau Şeic Sabir răspunde altcuiva, căci mă trezesc cu el zicând:

— Eu n-am găsit nici o referire la el și la soția lui în profețiile mele. Le-am citit de două ori de când a căzut plocon pe capul nostru împreună cu soția, dar n-am găsit nici un semn despre ei. Sau poate că semnul există dar nu l-am văzut eu. S-ar putea foarte bine ca ei doi să fie vestitorii tuturor nenorocirilor prezise de profeți. Îndurare, Doamne!

— Deci nu ne rămâne decât să-i acceptăm pe acest bărbat și pe soția lui fără să crâcnim, Şeic Sabir? întreabă Şeic Idris

descumpănit. De vreme ce nu putem trăi în țara noastră decât cu venetici şi cu ghiauri pe cap, pângărindu-ne sălașurile, cred că e mai bine să părăsim casele și să rătăcim prin deșert așa cum fac beduinii.

— Pe Allah! Nu te grăbi să pleci în deșert, Şeic Idris! îl îndeamnă Sabir cu tristețe în glas. Dacă o să vină peste noi englezii, care sunt stăpâni în Egipt în momentul de față, s-ar putea să le placă și țara noastră și s-o ocupe numai pentru ei, și-atunci o să ne alunge cu adevărat în deșert. Au mai făcut-o și în alte țări… Așa că mai ai răbdare!

— Ai dreptate, Şeic Sabir! încuviințez eu și cu un semn din cap. Au făcut asta și cu amerindienii și cu alte neamuri din lumea asta largă a lui Allah!

Sunt convins că ceilalți notabili *agwad* nu știu nici cine sunt americanii, nici cine sunt englezii și nu pricep nimic din ce spune Sabir.

— Dar peste țara noastră vin soldați egipteni, nu englezi, mă întrerupe unul dintre ei, confirmându-mi bănuiala.

— Să-i mulțumim lui Allah pentru asta…, bombăn eu în doi peri. Egiptenii vin și-i omoară pe câțiva dintre noi, omorâm și noi câțiva dintre ei și pe urmă ne lasă în pace aici pe pământul nostru.

— Ce să caute englezii în țara noastră? întreabă, adresându-i-se de data aceasta lui Şeic Sabir. Noi nu ne-am luptat cu ei. Nici măcar nu-i cunoaștem…

— Dar soția guvernatorului este englezoaică, îi răspunde Şeic Sabir. Dacă o s-o ucidem, s-ar putea să vină peste noi și soldații englezi, să-i răzbune moartea… O să fie un pretext să ne ia pământul și-atunci nimeni n-o să fie în stare să ne mai vină în ajutor…

Notabilii *agwad* tac o vreme, cugetând la cele auzite. Apoi încep să vorbească toți deodată și întrebările lor se amestecă, dar Sabir îi întrece pe toți și-l oprește pe Mabruk, care dădea din nou să spună ceva, zicându-i pe un ton hotărât:

— Mabruk, întoarce-te la semenii tăi și spune-le să nu cumva să se atingă de acea femeie sau de soțul ei! Și mai spune-le că

şeicii lor cei nobili chibzuiesc și se sfătuiesc înainte de a face vreun pas.

Apoi se întoarce de la el și se adresează adunării întregi:

— Apropo de sfat, domnilor… Ce ziceți de propunerea mea de a trimite un sol la domnul nostru El-Mahdi din Yughbub[31] să-i comunicăm ce se petrece la noi și să-i cerem și lui sfatul.

Te-am judecat greșit, Sabir, îmi zic în sinea mea. Astăzi ai făcut tot ce ți-a stat în putere ca să-i convingi să renunțe la gândul uciderii și al războiului atât pe felahii *zaggala*, cât și pe notabilii *agwad.* I-ai speriat pomenindu-le de urmările la care nu s-au gândit niciodată, atunci când a venit vorba de englezi, și i-ai dojenit și pe felahii *zaggala* care s-ar putea să-i instige pe şeicii lor sau pe care aceștia s-ar putea să-i incite la revoltă. În același timp, ai câștigat și bunăvoința Clanului din Vest, care are încredere în El-Mahdi el-Sunusi și-i dă ascultare și ai izbutit să previi izbucnirea mâniei împotriva soției guvernatorului, care ar pângări liniştea satului Aghurmi. Ai câștigat ceva timp până primești răspunsul lui El-Sunusi din Jughbub, care va recomanda ca de obicei să se păstreze calmul. Am greșit bănuind că ne-ai invitat la un consiliu de război. Slavă lui Allah că n-am avut dreptate de data asta!

Mabruk părăsește adunarea și nu mai rămân decât mai-marii *agwad*. Încep sporovăielile și eu îmi astup urechile până îl aud deodată pe Sabir pomenindu-mi numele:

— De ce taci, Şeic Yahya? Vreau să auzim și părerea ta. Nu e copila ta?

— Despre cine vorbești, Şeic Sabir? îl întreb eu luat prin surprindere de întrebare.

— Cum despre cine? Despre Malika, vezi bine! Într-adevăr, ea este fiica noastră a tuturor, atât a celor din Vest cât și a celor din Est, dar tu îi ești unchi și cine-ar fi mai în măsură s-o ajute să-și bage mințile în cap?

Îmi adun gândurile, rezistând ispitei de a-l repezi. Cu o întrebare rostită așa, la voia întâmplării, ai aruncat-o și pe biata Malika în cazanul care clocotește între cei din Est și cei din Vest!

Nu mai e doar o soție supărată din pricina bărbatului ei, ci a devenit o problemă a întregii Oaze, a întregii țări?!

— După cum ai spus și tu, e fiica noastră, a tuturor, așa că judecați voi ce e de făcut, mă trezesc răspunzându-i cu glasul sugrumat.

Ruptura începe să se producă: şeicii din Est ridică încet-încet glasul, în vreme ce mai-marii din Vest le răspund țipând de-a binelea. Îmi impun să tac pentru a nu pune și mai multe paie pe foc, așa că-mi astup din nou urechile și mă retrag în mine.

„Așa ţi-a fost norocul, Malika!“ îmi zic eu. Într-adevăr, este ca și fiica mea! O iubesc mai mult decât pe toate fiicele zămislite din coapsele mele și decât pe toate nepoatele mele. Dar sora mea a silit-o pe Malika – cea mai frumoasă și mai isteață fată din așezarea noastră – să accepte căsătoria cu bătrânul Mi‘bid, aflat în pragul morții, care i-ar putea fi chiar bunic. Ai face mai bine să taci din gură, Yahya! Cu câte nu te-ai însurat în viața ta, știind că le-ai putea fi bunic? Dar eu nu m-am lăsat s-ajung ca Mi‘bid! Cu mulți ani în urmă, am terminat-o cu însurătorile și am divorțat de toate nevestele care erau mai tinere decât mine când mi-am dat seama că treaba mea cu ele s-a încheiat. În plus, lui Mi‘bid i s-a pus pata pe Malika pe când ea nu împlinise nici cincisprezece ani. Au ales-o tocmai pe ea pentru a face proba! Mama ei, asemenea întregului meu neam din Vest, ia de bune toate îndemnurile Domnului nostru El-Mahdi el-Sunusi. Acesta a hotărât: „Cei din Vest și cei din Est să se căsătorească unii cu alții, astfel încât să devină un singur clan, să se termine odată cu războaiele între ei!“. Și dintre toate fetele, Mi‘bid, care este mai mult mort decât viu, a ales-o tocmai pe Malika, orfană de tată, iar mumă-sa a consimțit numaidecât să i-o dea de nevastă. M-am împotrivit cât mi-a stat în puteri, dar soră-mea s-a ținut de capul ei, ca și când ar fi vrut cu tot dinadinsul să scape de ea. Eu știu mai bine că în țara noastră căsătoria unui moșneag cu o fetiță nu contează, dacă el este bogat și în stare să zămislească, însă eu o cunosc foarte bine pe Malika și iată că lucrul la care mă așteptam s-a întâmplat: Malika a fugit din casa soțului ei din orașul Șali și s-a întors la mama ei în Aghurmi, cerând să

divorțeze. Și iarăși un lucru la care mă așteptam: Mi'bid refuză să divorțeze și insistă ca ea să se întoarcă în casa soțului ei. N-a venit la ședința consiliului fiindcă este bolnav, dar toți mai-marii celor din Est îi iau apărarea și sunt chiar mai furioși decât el. Nu-i interesează Malika, dar cum este cu putință ca o fată din Clanul din Vest să-l refuze pe un şeic din Clanul din Est? Ori se întoarce acasă, ori…

Dar eu știu prea bine că Malika nu se va întoarce și că ideea lui El-Mahdi pentru a opri războaiele dintre cele două clanuri n-are sorți de izbândă. Nu se poate schimba nimic, nici chiar dacă toți cei din Est și-ar lua neveste din Vest sau invers. Căsătoriile unora cu ceilalți nu vor putea smulge sămânța vrajbei din suflete. Iată cum căsătoria unei singure fete din Vest cu un bărbat din Est nu prevestește nimic bun, în vreme ce din motive mult mai neînsemnate decât această neînțelegere au izbucnit între noi numeroase războaie. Măcar dacă aș ști care este motivul acestei vrajbe de moarte! Dacă aș şti ce-ar putea s-o stârpească din rădăcini! Dar iată-i acum consultându-se, ori mai degrabă prefăcându-se că se consultă!

— Dă înapoi prețul miresei și el o lasă în plata Domnului, zic şeicii din Vest

— Mai întâi se întoarce sub acoperișul soțului ei, și dacă el vrea de bunăvoie să divorțeze de ea, e liber s-o facă. Dar mai întâi trebuie să se întoarcă…, le răspund cei din Est.

— O lasă să plece și în locul ei i-o dăm de soție pe cea mai nobilă dintre fetele din Vest.

— Sau o lasă să plece și i-o dăm de soție pe cea mai nobilă fată din Est, dacă s-a săturat de fetele din Vest sau dacă ele s-au săturat de el…, intervine Şeic Sabir pe un ton înțelept, încercând să pună capăt disputei. Dar, cu propunerea lui, nu face decât să toarne și mai mult gaz pe foc.

Se aud murmure de nemulțumire atât în tabăra celor din Vest, cât și în tabăra celor din Est, dar deasupra lor se înalță glasul unuia dintre şeicii din Est, care protestează:

— Celelalte soții ale lui provin din cele mai nobile familii din Est, Şeic Sabir! El nu dorește o altă soție, ci voiește să fie

respectată Legea lui Allah. Ce, nu sunt în stare s-o strunească pe fiica lor și s-o facă să-și bage mințile în cap?

Mai-marii din Vest se simt umiliți și câțiva dintre ei se ridică în picioare, făcând semne amenințătoare către şeicii din Est. Simt că-mi pierd stăpânirea de sine și mă trezesc deodată ridicându-mă și eu și urlând:

— Acum v-ați adus aminte de Legea lui Allah?! Nimic nu e mai simplu decât divorțul, atât la noi, cât și la voi. În fiecare dintre casele din țară există una sau chiar mai multe femei divorțate. Unele au fost repudiate chiar înainte ca soțul să afle de divorț, fiindcă soacrelor nu le-a plăcut de ele sau li s-a năzărit așa, nitam-nisam, să decidă să fie repudiate. Acum de ce vă cramponați așa de tare de biata Malika?

— Liniștește-te, Şeic Yahya! încearcă Sabir să mă potolească. Ne mai sfătuim și-o să ajungem la o înțelegere, cu voia lui Allah!...

— Chiar dacă o să stați până mâine, nici voi, nici ei n-o să ajungeți la o soluţie! adaug eu și dau să plec. Toți tânjiți să ridicaţi flintele, ca să vă seceraţi unii pe alții. M-am săturat de minciuni! Ați îmbătrânit, fraților, și v-a albit părul, dar n-ați învățat nimic de la viața asta!

— Dac-ar fi rostit altcineva vorbele astea aș fi înțeles, Şeic Yahya! ripostează Sabir cu mânie în glas. Dar pe tine nu te-a învățat viața să fii și tu un pic mai răbdător? Cine a adus acum vorba de flinte ridicate? Mai-marii clanurilor noastre se consultă, așa cum am mai spus...

— Știu eu cum vă consultați, Şeic Sabir! De cincizeci de ani sau chiar mai mult vă tot consultați. Allah să vă țină în paza lui!

— Și-acum unde te duci, Şeic Yahya? Yahya, stai cu noi!...

— Slavă lui Allah că nu sunt cu voi!

„Așadar, bănuiala mea s-a confirmat...“, încep eu să bombăn coborând colina dinspre poarta cetății. A fost într-adevăr un consiliu de război, după cum am presupus. Dar de ce vrea Sabir să se împace cu egiptenii și să aţâțe vrajba între fiii neamului său? O să aflăm cu timpul. Iartă-mă, Domnul meu El-Sunusi! Ideea ta nu prea merge. N-o să oprești niciodată izbucnirea

războaielor. Ideea mea – Allah să mă ierte! – cred că a fost mai bună. Dac-ar fi ținut seama de ea acum cincizeci de ani…

Cere-i iertare lui Allah, Yahya, şi nu te mai întoarce la amintirea aceea!

Mă aplec să-mi dezleg măgarul priponit de trunchiul unui palmier, bombănind în continuare. Unul dintre băieţaşii care se joacă prin preajmă, în curtea acoperită cu nisip, aleargă spre mine dând să mă ajute să urc pe măgar. „Bunicul tău este încă în stare să încalece şi singur pe măgar…“, îi zic eu îndepărtându-l cu blândeţe. Mă proptesc cu amândouă mâinile în şa şi dintr-un salt sunt în spinarea măgarului, care o şi ia din loc fără vreun îndemn, îndepărtându-se spre Est, către Aghurmi. Ştie bine drumul! Ce bine-ar fi dacă aş putea spune că şi oamenii ştiu drumul! Dar şi mai bine-ar fi dacă aş putea-o spune şi despre mine!

Nici de data asta n-am putut să fac nimic pentru tine, Malika. Unchiul tău n-a fost în stare să te apere nici când erai copil, nici acum când eşti femeie în toată firea. Era încă mică. Mi se plângea că băieţaşii şi fetiţele cu care se juca în grădina noastră o trag pe sfoară şi mă târa de mânecă, insistând să arbitrez între ei. Ceilalţi copii negau în faţa mea că ar fi trişat în timpul jocului, însă ea îi trăgea de limbă cu binişorul până ce-i obliga să-şi recunoască minciuna. „Şi-acum ce vrei, Malika?“ o întrebam eu la sfârşit. „Vreau să-i pedepseşti pe cei care umblă cu păcăleli…“, îmi răspundea pe un ton foarte serios. Mă prefăceam că-i dojenesc şi o lăsam să se joace mai departe cu ei, însă ei s-au plictisit în cele din urmă şi de ea şi de mine şi-au exclus-o din jocurile lor.

Când a mai crescut puţin, venea în grădină şi-şi petrecea mai tot timpul în preajma mea. Mă însoţea printre straturile de plante pe care le udam şi le pliveam şi insista să-i spun de ce plantele cultivate de mine erau diferite de cele pe care le vedea în celelalte grădini. Îi explicam că cele îngrijite de mine erau plante medicinale şi că doar puţini oameni din ţara noastră se îndeletnicesc cu creşterea acestor buruieni. „Oare printre ele s-o fi aflând vreun leac şi pentru mine?“ m-am trezit cu ea

întrebându-se într-o zi, în timp ce-și plimba privirea printre straturi cu un aer senin. „Leac pentru ce, Malika?“ am întrebat-o eu. „Leac pentru diavoli.“ „Tu n-ai nevoie de nici un leac, Malika…“, încercam eu s-o conving, zâmbind. „Dar mama zice că eu sunt posedată de un diavol și cred că are dreptate. De ce sunt eu altfel decât celelalte fete?“ insista nedumerită.

Nu i-am spus că ea este singura binecuvântare din această țară. Sau poate singura greșeală a ei, cine știe?

Gândește-te la altceva, Yahya! Nu spori nedumerirea din sufletul tău! Drumul mi se pare cam lung. N-am parcurs nici măcar jumătatea distanței și simt cum îmi curg șiroaie de sudoare pe față. În dimineața asta, soarele dogorește și mai tare decât în zilele trecute. Când ajung la izvorul El-Guba, cobor de pe măgar și mă îndrept spre apă. Pomii care-l înconjoară cu umbra lor sunt o mare binefacere. Îmi scot ochelarii și cobor cu grijă cele câteva trepte de piatră până la izvor, mă aplec și iau apă cu amândouă mâinile, răcorindu-mi fața. De multă vreme nu mi-am mai privit chipul în apa acestui izvor limpede ca oglinda. Dar nu mai zăresc decât o umbră palidă pe suprafața apei peste care stau aplecat. Ce să-i faci, Yahya? Ai îmbătrânit și tu destul de tare, după cum vezi… Ți-au slăbit și vederea, și trupul. Atunci de ce nu ni s-au mai domolit mânia și zbuciumul? Dar de ce mi-oi mai fi punând și acum întrebările care m-au chinuit în tinerețe? Cred că mi s-a apropiat sfârșitul și inima mea tot nu-și găsește liniștea.

Mă așez pe nisip la umbra unui palmier de lângă izvor, frământat de aceleași gânduri. De ce-or fi așezat-o pe Malika în mijlocul pietrei de moară care-i zdrobește pe toți cu războiul, cu dihonia și certurile? Și de ce războiul? De ce atâta mizerie și suferință pe acest pământ? Pot să înțeleg și prorocirile lui Sabir, care-i amenință cu pieirea pe oamenii care săvârșesc păcate. Dar de ce să cadă victime oamenii nevinovați, aceia care nu săvârșesc nici un fel de păcate, cum este această fetiță?

Ai chinuit-o pe mamă-ta și te-a chinuit și ea pe tine, Malika. Ai chinuit-o în primul rând cu frumusețea ta, care le-a pus în

umbră pe toate fetele din Oază, ale căror mame le atârnau de gât amulete și le învăluiau cu fum de tămâie pentru a ține invidia departe de ele. Când erai doar un copil, Khadiga îți mânjea fața cu funingine și-ți dădea să îmbraci cele mai ponosite straie, şi tot ai rămas cea mai frumoasă fată. Oameni în toată firea se opreau în drum minunându-se de trăsăturile tale fermecătoare și exclamând: „*Ma șaa Allah!*“[32] Spaima mamei tale sporea, și-a încercat să te țină închisă în casă, dar când te-ai făcut un pic mai mare, ai învățat să te furișezi afară – te îmbrăcai în galabii băiețești, îți ascundeai părul catifelat sub o tichie tot băiețească și izbuteai astfel să hoinărești prin sat fără să-ți pese de nimic. Nimeni nu pricepea de ce te atrăgeau pe tine ruinele regilor, prin care localnicii au cotrobăit generație după generație, nădăjduind să dea de vreo comoară. Ai căutat și tu o comoară, la fel ca ei? Nu cred, căci tu te întorceai de fiecare dată ținând în mână vreun scarabeu de piatră sau un fragment de ceramică împodobit cu desene colorate. Însă de îndată ce le vedea, mamă-ta începea să urle și să bocească, spărgând numaidecât micile obiecte și aruncându-le în foc. Apoi le chema pe bătrânele vrăjitoare pentru a scoate diavolul din trupul tău, lovindu-te cu niște nuiele și șoptind descântece. O ființă nevăzută parcă îmi șoptea că mama ta a făcut-o din nou și alergam neîntârziat spre casa voastră năpustindu-mă asupra lor cu toiagul și urlând că doar ele sunt diavoli și atunci o luau la fugă, care încotro, bocind, în vreme ce mamă-ta se lovea disperată cu palmele peste obraji. Trupul îţi era plin de vânătăi și de umflături de la loviturile lor, dar tu râdeai pipăindu-ți loviturile și-mi ziceai cu reproș în glas, printre suspinele de durere: „Dumneata ești de vină, unchiule, fiindcă n-ai găsit leacul care m-ar fi putut scăpa de pedeapsă!“.

Într-adevăr, vorbeai ca oamenii mari, dar făceai lucruri pe care ei nu știau să le facă. Veneai la mine în grădină și căutai un lut potrivit din care modelai scarabei și păsări ca cei din desenele de pe pereții templelor. Mai târziu ai învățat să alegi și

să prepari pământul argilos din care plămădeai figurine pe care aproape că nu reușeam să le deosebesc de statuetele acelea delicate cioplite din piatră, risipite printre vestigii. Urmăream uimit cum degetele tale mici frământă argila și-i dau formă de capete, brațe și picioare și mă întrebam: „De unde a învățat ea meșteșugul acesta?“. Nimeni din Oază n-a mai încercat, nici înaintea ei, nici după ea, să facă astfel de minuni. Dar din încercările prin care a trecut cu mama ei se înțelegea că nici celorlalți locuitori ai țării nu le plăceau astfel de obiecte, și, ca să scape de necaz, mi le dădea mie zicându-mi: „Sparge-le dumneata, unchiule! Mâine o să fac altele noi“. Apoi mă lua de mână, îndemnându-mă: „Hai și învață-mă și pe mine cum se îngrijesc ierburile!“.

Dar inima nu mă asculta și nu-mi dădea voie să sfarm frumoasele figurine modelate de mâinile ei. Știam că nu le pot păstra la mine, căci exista primejdia să le vadă fie cei mari, fie cei mici și să se ducă imediat vestea că și Yahya s-a prins în jocul diavolilor. Le păstram pentru puțin timp și le admiram uimit de măiestria cu care fuseseră modelate, apoi, după ce Malika se îndepărta de mine, săpam cu mâhnire în suflet un mic șanț în care așezam figurinele și le astupam cu țărână și noroi, ferindu-mă să le sparg în fața ei. Până la urmă, a ajuns să mă însoțească în grădină în fiecare zi, aproape fără să mai plece de lângă mine cât era ziua de lungă. Venea de una singură sau o aducea mamă-sa să stea mai bine cu mine decât să rătăcească deghizată prin grădinile altora sau printre ruinele regilor din Muntele Morților, unde le era teamă chiar și celor mari să se aventureze prin caverne. A fost singura mea bucurie în această țară plină de tristețe și de necaz. Mă iscodea tot timpul, și foarte curând a învățat cum se îngrijesc ierburile, ajutându-mă să le sădesc şi să le plivesc. Nu era nevoie să-i repet niciodată un lucru pe care i-l spusesem mai înainte. M-am legat de ea mai mult decât s-a legat ea de mine, ajungând să nu mai suport să lipsească de lângă mine nici măcar o zi. Dar mama ei și Mi‘bid i-au îngropat toată iscusința și inteligența, sperând că Malika va accepta această soartă. Iar eu n-am reușit să te scap nici de

mama ta nici de Mi‘bid, nici de Sabir nici de cei din Est și nici de cei din Vest. După toată zarva asta amestecată cu amenințări și minciuni, acum întrevăd ce vor pune la cale împotriva ta. Chiar dacă va fi să izbucnească războiul, indiferent cine va fi învingător, după ce va înceta, tot te vor constrânge să te întorci la bărbatul pe care-l detești.

Știu foarte bine ce înseamnă consultările lor și am ajuns să le disprețuiesc. Știu și cum încep și cum se sfârșesc războaiele lor. În tinerețe, intrigile lor aproape că m-au împins la nebunie. De ce m-am întors la ei? Am îmbătrânit și m-au obosit hoinăreala și singurătatea, dar nu în măsura în care mă extenuează acum apropierea de ei și conviețuirea cu ei.

***

Mă ridic anevoie din locul în care stau. Trebuie să-mi continui drumul. Dar înainte să pornesc, îl aud pe crainic vestind moartea cuiva. Glasul melodios al cornului vine dinspre Șali. Oare cine s-o fi stins astăzi din viață? Domnul fie milostiv cu el!

VI

Mahmud

Mă trezesc din somn înainte de ivirea zorilor, ca de obicei, copleşit de transpirație și de resturile unui vis minunat ale

cărui amănunte s-au topit, în afară de un chip care m-a ajutat să deschid ochii surâzând.

Mă spăl în grabă, lăsând-o pe Catherine să-și continue somnul, deschid ușa cu grijă și mă așez pe ultima treaptă a scării. Acolo se simte din când în când o adiere ușoară dinspre nord, dar astăzi e absentă. Oricum, aerul e puțin mai proaspăt decât în casă.

Orașul Șali, în stânga mea, este o masă întunecoasă, liniștită și adormită. În față se înalță colina vineție căreia i-au dat simpaticul nume de Muntele Morților. N-or fi găsit și ei un nume mai acătării, ceva mai îndurător? Îi spun așa pentru că toate cavernele lui sunt vechi morminte ale faraonilor de prin părţile acestea și ale altor căpetenii. Și-atunci, cum aș fi vrut eu să-i zică? Muntele Bucuriei sau al Nunților? Numele se potrivește cu locul, așa că gata cu bombănelile din zorii zilei! Încearcă şi tu, dacă vrei, să te bucuri și să petreci! Într-adevăr, aseară am primit prima amenințare reală de la sosirea în Oază, dar era de așteptat și nu adaugă nimic nou la ceea ce știam deja.

De fapt, până în clipa de față nu s-a întâmplat nimic din ce m-ar putea face să mă plâng de oamenii de aici. În schimb, am toate motivele să mă plâng de cei de la Cairo. Celor din Orașul Ocrotit[33] nu le pasă câtuși de puțin de ce le scriu eu. Le trimit mesaj după mesaj și de fiecare dată primesc cu caravana următoare o copie a primei misive pe care mi-au trimis-o și pe care am primit-o de mult. Același ordin pe care mi l-a dat Harvey înainte să plec, fără vreo explicație sau vreun comentariu, fără nici o referire la ultima mea misivă. Tot ce primesc este aceeași cerere insistentă de a strânge dările întârziate și de a le expedia cât mai grabnic în Orașul Ocrotit. Nu se întreabă și nu-mi spun cum ar trebui să procedez. De fiecare dată când s-a întârziat achitarea dărilor, știu însă că a fost nevoie să se recurgă la trimiterea unei expediţii însoțite de câteva tunuri. Ce-aș putea să fac eu cu mâna de soldați care mă însoțesc și cu flintele lor învechite? Ultima oară – cu doi ani în urmă – au așteptat până l-au ucis pe guvernatorul de dinaintea

mea. În urma acestui incident, au trimis o oaste care l-a omorât pe primar și a izbutit să colecteze dările. Apoi au socotit că ordinea a fost restabilită.

N-a fost câtuși de puțin restabilită, dragii mei pași din Orașul Ocrotit!

Acasă, mă trezesc că vine la mine căpetenia lor, Şeic Sabir. Este singurul notabil dintre *agwad* care mai trece pe la mine din când în când. Cu ceilalți nu mă întâlnesc decât la moscheea din Șali, la rugăciunea de vineri. Mi-a spus că toți notabilii *agwad* consideră în continuare că reducerea propusă de mine este prea mică și solicită mărirea ei. I-am atras atenția pe un ton categoric, ba chiar am izbucnit revoltat, gândindu-mă la tăcerea autorităților din Cairo:

— De fapt, eu n-am promis nimic! Ți-am spus ce propunere am făcut eu, însă decizia finală va fi luată de guvern la Cairo.

— Vă înțeleg, Excelență, însă unii dintre notabilii *agwad* se întreabă din ce-o să mai trăim noi, dacă achităm tot ce ne cere guvernul.

— Nu e prima oară când achitați dări! i-am răspuns cu asprime.

Sabir nu s-a înfuriat. De fapt, nu l-am văzut niciodată supărat, dacă mi-aduc bine aminte.

— Cei cu scaun la cap știu asta, mi-a spus el, confirmându-mi parcă vorbele. Dar ce ne facem când în unele familii, și chiar printre notabilii *agwad*, mai sunt și unii fără minte? Nimeni nu știe cum o să se descurce, dar ne rugăm lui Allah să ne apere!

Am înțeles foarte bine unde vrea să bată și i-am răspuns la rândul meu cu un mesaj asemănător:

— În cazul ăsta, Şeic Sabir, cei care au minte trebuie să-i trezească și să le reamintească ce se poate întâmpla când mințile nu chibzuiesc…

— Eu nu sunt primarul orașului și nu le pot cere nimic, mi-a tăiat-o scurt.

— Pentru guvern, dumneata ești mai-marele notabililor *agwad* și cu asta, basta! i-am atras atenția.

Am vrut să mai adaug că ar trebui să-i aducă mulțumiri lui Allah că nu este primar, însă m-am abținut. Chiar el mi-a relatat cu altă ocazie ce s-a întâmplat cu ultimul primar – stăpânul casei în care locuiesc acum. Primarul Hassuna își înălțase casa pe o colină în afara zidurilor orașului Șali și s-a ocupat de fortificarea ei, cum sunt toate locurile în țara asta. Apoi a ridicat în spatele ei o serie de anexe care s-au întins până la zid. Datorită poziției ridicate și a legării micii sale fortărețe de oraș, a reușit să reziste în timpul ultimei campanii punitive a armatei, care a urmat uciderii guvernatorului. Nu s-a predat și a ținut piept asediului care a durat câteva săptămâni, iar în final a pierit ca un erou, din câte am auzit. Eu am tot respectul pentru curajul lui.

Tot ce-a mai rămas din casa lui este clădirea în care locuiesc eu, confiscată de guvern, și încă o construcție în partea sudică a zidului, transformată în sediul poliției, toate celelalte acareturi care se aflau între acestea două fiind demolate. În mod ciudat, Sabir mi-a spus povestea primarului Hassuna fără simpatie pentru el și fără pic de regret pentru soarta de care a avut parte. Să se fi datorat această atitudine faptului că primarul făcea parte din Clanul din Vest, în vreme ce Sabir este din Est? Mai am nevoie de timp ca să înțeleg lumea de aici, dacă soarta îmi va da răgazul necesar. Liniștea aparentă care mă înconjoară nu mă înșală și îmi dau seama chiar și fără amenințările voalate ale lui Sabir că ei stau la pândă, dar îmi văd de treabă, ca și cum n-aș observa nimic. Nici Sabir, nici altcineva nu trebuie să simtă nici cel mai mic semn de slăbiciune din partea mea.

Și-apoi, mie nu-mi place defel acest Şeic Sabir! Mă flatează deschis încă de la prima noastră întâlnire, dar fața lui indiferentă seamănă cu o mască lipsită de orice expresivitate. Îndeosebi ochii lui mă neliniștesc: se uită atât de fix la mine, încât nu-mi vine să cred nimic din ce-mi spune. Ce-o fi vrând de la mine mai exact? Să-l recomand să ajungă primar? Autoritățile de la Cairo au renunțat să mai numească primari, atât dintre cei din Est, cât și dintre cei din Vest, ca să nu mai fie

nimeni nemulțumit. Ar trebui să înțeleagă asta. În vorbele lui există totuși un sâmbure de adevăr: cum ar putea să trăiască, totuşi, acești oameni, dacă guvernul va aduna de la ei tot ce și-a propus?

Sărăcia m-a izbit din prima clipă când am pus piciorul în Oază, îndeosebi sărăcia celor din categoria felahilor *zaggala*, după cum m-au izbit și dările uriașe pe care autoritățile vor să le strângă de la ei. Am transmis ministerului opinia mea: dările excesive sunt motivul nemulțumirii localnicilor și al asasinării reprezentanților guvernului de la Cairo. Am sugerat să fie reduse la jumătate.

Dar probabil că sunt naiv. De ce încerc să-i ajut, când știu foarte bine că ei urzesc să scape de mine? Am simțit ura lor de moarte împotriva mea și a Catherinei din prima zi. Ne-au înconjurat cu un zid de tăcere și-au evitat orice contact cu noi. N-avem nici un fel de relații cu ei, în afară de privirile încărcate de ură din ochii lor. Atunci, cum de spun că n-aș avea motive să mă plâng de ei? Aș avea o mie de motive ca să mă plâng! Ei sunt o nenorocire, cei de la Cairo sunt o altă nenorocire, iar eu mă aflu la mijloc. Dar dacă cei de la Cairo au uitat de mine, cred că ar fi nimerit să uit și eu de ei, căci o astfel de atitudine ar întârzia ciocnirea cu cei de aici. Mă port cu ei așa cum am făcut-o de când am sosit. Umblu întotdeauna neînsoțit de soldați, dar cu tocul revolverului tot timpul deschis. Știu că este o precauţie inutilă, dar ce altceva aş putea să fac când sunt singur printre ei?

Lucrurile au fost mult mai simple când a izbucnit furtuna de nisip în deșert. Totul ar fi fost cu atât mai bine, cu cât sfârșitul ar fi venit mai repede, așa cum mi-a spus Catherine. Chiar și acum îmi doresc ca sfârșitul să fie fulgerător și să vină pe neașteptate. Cu toate astea, noaptea, în patul meu, mă simt fericit. Mi se strecoară în minte un gând care-mi dă liniște. A trecut și ziua de astăzi și n-a venit sfârșitul! Aproape că simt beția biruinței asupra necunoscutului, care seamănă cu izbânda care i-a împins pe beduini să cânte de bucurie că au scăpat, în vreme ce se bălăceau în izvorul din deșert. De fapt, ce

vreau eu? Ce bine ar fi dacă aș ști ce vreau! Ce bine ar fi dacă aș ști măcar cine sunt!

De pildă, de ce sunt eu binedispus în dimineața asta care anunță o zi toridă, când știu că amenințarea care planează asupra mea este reală? Să fie datorită visului binecuvântat? Cred că da! Nu poate să fie doar meritul celor două pahare de whisky pe care le-am golit aseară! M-am bizuit într-adevăr pe whisky pentru a suporta singurătatea din Oază și tocmai de aceea mi-am adus de la Cairo un stoc suficient de lăzi. Dar acum beau din ce în ce mai puțin. Probabil clima fierbinte mă împiedică să beau mai mult. Sau poate absența unui conviv! Băutura n-are nici un haz fără un conviv, iar eu nu am nici un tovarăș de pahar în Oaza asta, și nici soția mea nu pune licoarea pe limbă.

În primele zile și săptămâni petrecute în Oază, Catherine mi-a fost de mare ajutor, la fel și eu ei. Nu ne-am avut alături decât unul pe celălalt în atmosfera ostilă și în izolarea cu care ne-a întâmpinat această țară. După orele de lucru, stăm singuri, cu paharul meu între noi. Flecărim despre fel de fel de lucruri, dar, ca de obicei, în mintea mea ceva începe să prindă contur. Mă uit la ea, contemplându-i chipul cu trăsături frumoase; îmi revin în minte toate detaliile lui, îmi imaginez atingerea pielii și trupurile înlănțuite. Fața i se îmbujorează și zâmbește, înțelegând foarte bine sensul privirii mele insistente. În câteva săptămâni, am consumat toată ardoarea pasiunii noastre, înainte ca plictiseala să pună stăpânire pe mine. Dar Catherine continuă să caute cu o neliniște interminabilă ceva care să prelungească nopțile nunții noastre din deșert. În unele seri, se apropie și se lipește de mine în vreme ce sorb liniștit din pahar, cu o indiferență care nu scapă simțurilor ei, se strecoară în brațele mele și mă potopește cu sărutări iuți și nervoase pe față și pe gât până ce izbutește să mă ațâțe și să mă scoată din apatie. În alte seri, mă imploră să fiu blând și delicat, îmi pipăie pieptul foarte încet, cu degetele oarbe, încercând să preia inițiativa partidei de amor, dar eu refuz și inițiativa îmi aparține, şi fac amor așa cum știu eu să fac. În pat o supun cu

totul și chiar dacă mai bombăne câteodată, îmi dau seama că plăcerea și satisfacția pe care le încearcă sunt la fel de puternice ca la începutul relației noastre. Dar, în cele din urmă, obișnuința și excesul au epuizat toate strădaniile – atât ale ei, cât și ale mele – de a închipui noi motive de satisfacție și am ajuns să ne limităm la înlănţuiri nepregătite doar în unele nopți și nu în fiecare noapte, cum era înainte. Să fie de vină monotonia vieții în doi, despre care prietenii îmi vorbeau neîncetat la Cairo și de care eu fugeam găsind salvarea la alte femei? Să fi grăbit Oaza tăcerii această plictiseală? Orice e posibil…

Lumina zorilor începe să se întindă și liniile orașului Șali devin din ce în ce mai deslușite. Când te apropii de el, orașul își pierde măreția. Nu mai are aspectul unui vulcan sau al unei piramide, ci devine doar o grămadă de case de lut galben, ridicate una peste alta, care aduc cu o colină de țărână găurită de trei ferestre la fiecare etaj. Dar la dreapta mea se întinde până la Aghurmi și dincolo de el, către Est, pădurea de palmieri care încântă ochii după ce au privit la această uriașă pâlnie de țărână răsturnată și la tristul Munte al Morților. Așadar, ar fi mai bine să privesc numai înspre Est!

Primele raze ale soarelui îmi șfichiuie fruntea cu dogoarea lor, iar din casă răzbat până la mine sunetele pe care le face Catherine, care s-a sculat. Mă ridic și părăsesc locul în care stăteam.

Mă întâmpină cu un zâmbet larg. Întotdeauna după un somn profund și prelungit pare mai frumoasă. Nu se poate plânge în nici un caz de insomnie.

Așază tacâmurile pentru micul dejun pe masa din salonul mare.

— S-ar putea spune că unul dintre noi este mai vioi în dimineața asta…, bombăne ea în timp ce luăm loc la masă.

— E ziua liberă. Cel puțin nu mă mai sufoc în uniforma de ofițer pe ziua asta de foc.

— Dar soția ta răutăcioasă îți cam strică ziua liberă cu cererea ei de a o însoți la vestigiile astea groaznice…

— Exact! aprob eu zâmbind, fără cea mai mică ezitare. Dar cum nu avem altceva mai bun de făcut nici în ziua liberă, nici în alte zile…

— Întocmai! încuviințează surâzând. Nu suntem extenuați din pricina vizitelor și a altor îndatoriri sociale.

— Dar ce anume cauți tu printre vestigiile astea, Catherine? o întreb eu așa, într-o doară, în timpul micului dejun. Cari după tine o grămadă de cărți cu picturi din temple. Te văd citind din ele acasă cu nesaț. Ce anume cauți, de fapt?

— Îl caut pe cel mai mare bărbat din istoria omenirii! Pe Alexandru!

— Asta ştiu de mai multă vreme. Vrei să vezi templele de-aici pe care le-a vizitat el, am înțeles. Dar am impresia că tu mai cauți și altceva…

— De fapt, îți spun acum un mare secret, zice ea încruntându-se și punând pe masă ceașca de ceai din care tocmai sorbise. Nici eu nu prea știu bine ce caut…

O urmăresc cu privirea întrebătoare.

— Am venit în Oază plină de vise și cu speranța că voi descoperi ceva nou în vestigiile astea, ceva despre care să nu fi scris nici istoricii antici, nici călătorii care au vizitat aceste locuri mai târziu, continuă ea. Aș putea să fac o astfel de descoperire, întrucât eu cunosc limbi de care ei habar n-au avut. Dar nu găsesc ceva pe măsura așteptărilor. Am vizitat însoțită de Ibrahim mormintele din Muntele Morților. Din păcate, toate au fost jefuite – și mumiile și sarcofagele și toate celelalte obiecte care-ar putea servi pentru studiu… Și pe urmă știi ce s-a întâmplat vinerea trecută, când am vizitat, sau mai bine zis am încercat să vizitez, Templul Oracolului, mai adaugă ea oftând.

— Sper ca astăzi să ai mai mult noroc… Dar știi ce-și închipuie locuitorii Oazei?

— Că eu aș căuta comoara după care au cotrobăit prin toate templele, săpând și în jurul lor și sub temelia lor, aproape năruindu-le, îmi răspunde ea indiferentă.

— Așa e! Ibrahim m-a avertizat și m-a sfătuit să te previn și pe tine…

— Toate vizitele mele au loc în plină zi și sub ochii lor. Îi invit de pe-acum să vină să ia comoara, dacă eu am s-o descopăr. Dar tu nu crezi, firește, toate prostiile astea, nu-i așa? mă întreabă după o clipă de tăcere, uitându-se drept în ochii mei.

— Ba, dacă vrei să fiu sincer, eu aș vrea să găsești o comoară și să fugim cu ea într-un loc neștiut de nimeni…

— Atunci, cred că o să ai de așteptat mult și bine! îmi răspunde ea râzând. Dar eu sunt fericită că te văd în această dispoziție minunată de astăzi. Care-o fi motivul ei? Dacă ne-am fi aflat în alt loc, aș fi început să cred că e vorba de o nouă aventură amoroasă, dar aici – din păcate pentru tine – parcă nici n-ar exista femei. Nu le vede nimeni niciodată!

— Vorbești ca și cum pe bărbați i-am vedea! Acum, hai! Trebuie să mergem mai devreme, înainte să ia soarele foc, o îndemn eu ridicându-mă în picioare. Și-apoi, știi că înainte de amiază trebuie să fim înapoi.

***

Când ea se retrage să se îmbrace, îmi zic în sinea mea: „Dar știi că n-ai greșit întru totul, Catherine? Motivul acestei bune dispoziții este într-adevăr o femeie! O femeie care nu m-a părăsit nici o clipă de-a lungul întregii mele vieți… Seara trecută sau în dimineața asta m-a vizitat Ni’ma și de-aceea m-a copleșit bucuria. Nu mi-a rămas din vis decât chipul ei minunat, care m-a dus înapoi în vremea inocenței și a zilelor de sărbătoare.“

Ni’ma Oacheșa, căreia i-am dat acest nume după culoarea cafeniu-arămie a pielii ei netede, ce amintea de culoarea apelor Nilului când se revarsă. N-am găsit un epitet mai potrivit pentru această culoare unică. Nu cred că știa cineva cum se numesc părinţii ei. Nici ea nu știa, probabil! O cumpărase tata din Târgul de Sclavi pe când era o copilă, ca s-o ajute pe mama la

treburile casei. Pe urmă, după ce-a mai crescut puțin, mi-a dăruit-o mie. Am crescut jucându-ne împreună. Era prietena mea de suflet, mi-era mai apropiată decât fratele meu, Suleiman. Poate că am atins-o sau poate chiar am sărutat-o, așa cum li se întâmplă copiilor să facă în joacă. Dar ceea ce mă fermeca peste măsură la vârsta aceea erau poveștile pe care le-auzeam de le ea. De unde le-o fi aflat, nu pot să-mi dau seama. Probabil de la mama ei, care a murit când ea de-abia își începea copilăria. Sau poate de la celelalte sclave în casă ori în afara ei. Nu am de unde să știu!

În poveștile ei apăreau întotdeauna regi buni și regi răi și de fiecare dată schimba firul poveștii, care mi se părea mereu nouă, și o depăna ca și cum ar fi fost vorba de niște lucruri care se petreceau chiar atunci. Glasul îi tremura când povestea cum regele cel rău l-a vrăjit pe cel bun și a izbutit să-i ia tronul după ce l-a preschimbat în maimuță sau cum regele vrăjit o vedea pe fiica lui închisă în palat și încerca să o ajute să-l recunoască după glas sau după semnele pe care le făcea, însă fără să izbutească. Și ochii Ni'mei se umpleau de lacrimi când prințesa captivă era adusă pentru a fi măritată cu regele cel rău. Apoi chipul i se lumina brusc, în clipa când se ivea ca prin minune prințul cel frumos – și întotdeauna apărea un prinț frumos – care o salva din captivitate și de la căsătoria nedorită și pe urmă desfăcea vrăjile și apărea din nou regele cel bun care-l răsplătea, dându-i-o de soție pe prințesă. Când eram și mai mic, ascultam povești pe care mi le spuneau fie mama, fie sclavele, fie celelalte slujitoare din casă, dar nici unele nu mă fascinau ca cele spuse de Ni'ma. Numai acestea mi-au rămas în minte, împreună cu chipul ei când le istorisea, cu prietenia noastră din copilărie și cu toate tainele ei.

Am crescut împreună și Ni'ma a rămas în casa noastră și după ce tata a dat faliment.

I-a concediat pe majoritatea servitorilor și a sclavelor, iar cei care-au mai rămas și după faliment au plecat unul după altul. După moartea lui, n-au mai rămas în casă decât Ni'ma și

bătrâna servitoare care s-a aflat alături de mama de-a lungul întregii sale vieți.

Am fost primul ei bărbat, dar ea n-a fost prima femeie în viața mea. Îmi revin în minte în mod obsesiv nu atât începutul relației noastre, cât mai ales amintirile din anul acela fierbinte care a precedat detașarea mea la Alexandria. Amintirile ineluctabile ale unui tânăr ofițer înflăcărat într-o țară cuprinsă pe potopul patosului. Lucram de dimineața până seara și uneori până în zorii zilei următoare împreună cu colegul meu Talaat și cu șeful nostru Sa'id, asigurând ordinea la nesfârșitele întruniri politice și mitinguri, la care se rosteau discursuri înflăcărate, devenind fără să-mi dau seama parte din publicul care bănuia că noi îl supraveghem. Ne trezeam cuprinși de extaz când ascultam discursurile rostite de Abd Allah el-Nadim[34], în care-i ataca laolaltă pe Khediv, pe englezi și pe francezi, și-mi mai răsună și astăzi în urechi fragmente din acele discursuri în *saj'*[35]. Mă întorceam acasă obosit, aproape istovit și o găseam pe Ni'ma așteptându-mă. Pregătise cina, paharele de whisky și apa rece. Îmi dădea să beau numai un pahar și insista să mănânc, în pofida împotrivirii mele și a pretenției că aș fi sătul şi că nu doresc decât să mă culc cât mai repede. Îmi dădea să mănânc cu mâna ei, în vreme ce-i povesteam ce mi se întâmplase în noaptea aceea și în ziua precedentă, împărțind cu ea entuziasmul sau mânia, în timp ce se apropia de mine cotropindu-mă cu parfumul pătrunzător de iasomie orientală ce i se revărsa prin pori. Ghilbabul de bumbac ieftin pe care-l îmbrăca pe trupul gol lăsa să i se vadă prin deschizătura de la piept pielea auriu-cafenie, atât de netedă cum nu am mai atins alta. Îmi zbura tot somnul și mă grăbeam să termin cu mâncatul și s-o duc în camera mea, ca și cum chiar atunci aș fi răpit-o. Și nunta se prelungea până aproape în zori, când puneam în sfârșit capul pe pulpa ei, ascultând din nou poveștile pe care mi le depănase în vremea copilăriei până ce mi se închideau ochii. Nu dormeam mai mult de două ceasuri și mă trezeam pentru a

mă întoarce iarăși și iarăși la întruniri și la mitinguri. Eram tânăr și suportam toată truda asta, ba chiar îmi făcea plăcere și o așteptam cu nerăbdare. N-am mai simțit în viața mea atâta plăcere, nici cu vreo altă sclavă și nici cu vreo altă femeie. Cele mai multe mi se păreau avide, voiau doar să primească ori jucau teatru pentru a-mi da satisfacție.

Fata asta de o frumusețe misterioasă a fost o prietenă adevărată. Cu poveștile ei, mă întorcea la copilărie și cu amorul ei îmi descopeream mereu bărbăția. Am iubit-o cum n-aveam să mai iubesc vreodată altă femeie, dar nu mi-am dat seama de asta decât când a fost prea târziu, dacă „iubire“ pot fi numite febra și nebunia care m-au cuprins după ce Ni'ma a fugit din casa mea și dusă a fost. Am umblat după ea năuc zile și săptămâni în șir prin spitale, pe la secțiile de poliție, prin închisori și chiar prin bordeluri, fără să-i mai pot da de urmă. M-am confesat colegului și prietenului meu Talaat, care mi-a răspuns luându-mă puțin peste picior:

— Cumpără altă sclavă! Nu lua în serios ce scriu gazetele despre interzicerea comerțului cu sclavi. Târgul de Sclavi există și funcționează nestingherit sub ochii glorioasei poliții cu buzunare largi a Khedivului. Cumpără-ți o turcoaică! Dar tu ai crescut într-o familie înstărită și ai cunoscut turcoaicele și carnea albă, m-a tachinat el printre hohote. Și-acum ți-ai pierdut capul din pricina unei sclave, care pe deasupra mai e și negresă, după cum spui. Asta-i adevărată vanitate! Lucrurile de felul acesta lasă-le pentru noi, ăștia mărunți… de rând!

Talaat n-a înțeles nimic. Dar ce ar fi trebuit să priceapă, de vreme ce nici eu nu pricep? Oare aș găsi curajul necesar să mă însor cu ea, dacă aș mai da de ea sau dacă ar reveni la mine? Un ofițer respectabil se însoară cu o sclavă fără să știe nici măcar cine i-au fost părinții… Ar fi prea mare dezonoarea!

— Stăpânul meu Mahmud mă iubește? m-am trezit că mă întreabă, fără nici o altă introducere, în timp ce stătea tolănită în pat alături de mine.

— Ce-i cu vorbele astea goale, fetițo? am dojenit-o eu. Dacă le mai repeți vreodată, să știi că te-am aruncat în stradă.

— Ai dreptate, stăpâne…, a bâiguit ea, prefăcându-se că surâde. Prostii… vorbe goale…

Și-a ascuns capul la pieptul meu, repetând printre hohote de râs, de data asta adevărate:

— Prostii… Acolo, niște vorbe goale…

Dar în urma acestei scurte discuții, a ieșit în stradă, și dusă a fost. Din fericire sau din nefericire – nu știu cum ar fi mai nimerit să zic – eu am fost prea ocupat după aceea cu ce s-a întâmplat la Alexandria, cu războiul și cu anchetele.

Simt cum mi se sfâșie inima de remușcări. Ni'ma îmi readuce până astăzi copilăria și bărbăția, bucuria și suferința. Îmi zic în sinea mea că și aceasta este tot o trădare, însă mă și întreb: „Și cine a trădat de data asta, domnule maior Şahriar?“[36].

***

Catherine se ivește îmbrăcată, gata de plecare, și când trece prin fața mea zice, uitându-se fix în ochii mei:

— Suntem în aceeași dispoziție minunată sau ne-am schimbat puțin?

Nu-i răspund și continuă tot ea, zâmbind:

— Da! Mi se pare că ne-am schimbat puțin!

— S-ar putea… O să te aștept afară, dar te rog să te grăbești.

Deschid ușa și simt că mă izbește soarele arzător și trebuie să închid ochii. Îmi pun numaidecât pe cap pălăria albă de plută, tare și rotundă. Cadoul dubios al englezilor! Apără de soare, dar reține aerul coclit în cavitatea ei adâncă și simți că-ți fierbe sângele în cap. S-ar putea ca turbanul cu șal alb și lat purtat de localnici să fie mai potrivit pentru clima de aici, dar eu nu mă pot îmbrăca la fel ca ei. Ar fi contrar instrucțiunilor și demnității!

Mă uit la ceas. E șapte fără zece minute. Dacă soarele este de-acum atât de dogoritor, cum o să fie pe la miezul zilei? Și

toată nenorocirea asta din pricina Catherinei și a faraonilor ei! Ce mă interesează pe mine istoria lor și a lui Alexandru, acum când suntem îngropați aici, în pustiul îndepărtat, la capătul lumii? Înainte s-o cuprindă din nou pasiunea pentru antichități, a împărtășit preocuparea mea față de ceea ce s-a întâmplat în trecutul nu prea îndepărtat. Discutam despre țara ei nefericită și despre țara mea și mai nefericită. Dar, de fapt, nici nu știu bine care dintre cele două este mai nefericită. Mi-a povestit despre tragedii de care habar n-aveam, petrecute în țara ei după ce-au invadat-o englezii. Au luat cu forța de la localnici cele mai bune pământuri și ferme și le-au dat coloniștilor englezi, care au pus astfel stăpânire pe trei sferturi din insulă. Au interzis locuitorilor catolici să posede terenuri și să ocupe funcții importante, acestea devenind privilegiul exclusiv al coloniștilor englezi protestanți. Au fost perioade în care le-au interzis irlandezilor chiar și să-şi practice religia, și de fiecare dată când s-au revoltat împotriva samavolniciei, le-au reprimat răscoalele cu sălbăticie. Apoi i-au risipit prin lume până ce numărul emigranților a ajuns să-l depășească pe cel al rămașilor în țară. Odată, au îmbarcat șaizeci de mii de bărbați, femei și copii și i-au vândut ca sclavi în Insulele Indiei de Vest. M-am mirat în sinea mea, la gândul că cel puțin pe noi englezii nu ne-au vândut ca sclavi în afara Egiptului. S-au mărginit să ne înrobească în propria țară!

Un răget neașteptat mă trezește din visare și când întorc capul văd un băiețel trăgând de căpestre doi măgari, înaintând pe sub zidul aflat încă în umbră, pentru a se opri la capătul scării, cu spatele spre casa noastră. A sosit la vreme, dar n-a rostit nici un cuvânt. Nici măcar nu s-a uitat în direcția mea. Se conformează, ca toți localnicii, poruncii de a sta la distanță și a păstra tăcerea.

— Băiete! strig la el în timp ce cobor cu grijă scara.

Întoarce capul spre mine, fără să-și miște corpul. Mă apropii de el și-l întreb:

— Cum te cheamă?

— Mahmud, răspunde el.

Și-o fi bătând joc de mine sau chiar așa îl cheamă?

— Tu ai fost cu noi și vinerea trecută?

A zâmbit fără să-mi răspundă, firește! Nu înțelege limba arabă sau se preface că nu o înțelege, iar eu nu știu limba lui, așa că nu prea văd rostul întrebării mele. Toți copiii de aici seamănă între ei, au fața de culoarea bobului de grâu, trăsături destul de delicate și poartă pe cap niște tichii de culori diferite de sub care nu iese decât o șuviță de păr, după a cărei formă localnicii își dau seama cărei familii îi aparține un copil sau altul. Dar dacă tichia îi apără capul de dogoarea soarelui, ce se poate zice de picioarele lui desculțe, care calcă pe nisipul încins? În ce sărăcie trăiesc sărmanii de ei! Oare i-ar putea fi de folos niște pantofi mai vechi de-ai mei? Dar n-o să i se potrivească mărimea! Poate niște papuci?

— Ascultă, băiete, nu vrei niște...?

Îmi dau seama că e inutil să vorbesc și-i fac doar semne spre pantofii mei și spre picioarele lui goale și ridic piciorul, imitând gestul încălțării. Zâmbește, dar e limpede c-a înțeles ce vreau să-i spun, căci se grăbește să refuze, clătinând din cap la dreapta și la stânga.

De ce-o fi refuzând? La urma urmei, treaba lui!

— Într-o bună zi, unuia dintre noi o să-i fie rupt gâtul pe scara asta, o aud în sfârșit pe Catherine zicând în gura mare din capul scării.

— În casa asta nu locuim decât eu și cu tine, așa că nu știu care dintre noi o să-și frângă gâtul, răspund eu tot cu glas ridicat.

Tot timpul m-am întrebat de ce-o fi folosind ea verbul la diateza pasivă, chiar și atunci când subiectul este foarte bine cunoscut. Să fie și asta o nenorocire cu care englezii au pricopsit limba neamului ei? Dar le place foarte mult să folosească verbul la diateza pasivă.

Coboară pe scară în zigzag, pentru a ocoli locurile unde cărămizile crăpate se fărâmițează sub tălpi. Am aflat că această cărămidă gălbuie folosită aici la construirea caselor este amestecată cu sare, pe care căldura o topește, și de aceea se

fărâmițează cu trecerea timpului. Catherine își ține poalele rochiei lungi de culoare gri într-o mână de care are agățată la cot o geantă din frunze de palmier, iar în cealaltă mână ține o umbrelă albă închisă, cu al cărei vârf încearcă fiecare treaptă înainte să calce pe ea. Borurile largi ale pălăriei îi ascund fața, iar ochii ei vioi strălucesc în lumină doar când se îndreaptă, ridicându-și capul.

De fapt, Catherine, tu ești singura făptură frumoasă din această Oază. Dacă n-ai fi tu aici, aș uita ce înseamnă femeile.

Când ajunge lângă mine, oftează și pometii rotunjiți i se înroșesc de îndată ce-i ating razele soarelui. Speram că-și va schimba părerea și va renunța la vizită, dar mă trezesc cu ea zicându-mi cu reproș:

— Trebuie făcut ceva pentru repararea acestor trepte sau înlocuirea lor. Tu ești șef aici…

— Și încă ce șef! îi răspund râzând. Șef care primește ordine de le Cairo cu caravanele care sosesc o dată la câteva săptămâni și căruia nu-i răspunde nimeni la misive și la cereri! Treptele de la secția de poliție sunt într-o stare mai jalnică. Câțiva soldați au căzut pe ele și n-a lipsit mult să-și rupă gâtul cu adevărat!

— Oricum, cred că trebuie făcut ceva, insistă Catherine oftând din nou.

Apoi se apropie de băiat, apucă gâtul unui măgar cu o mână, iar cu cealaltă se sprijină de șaua învechită, roasă de vreme, și sare în spinarea lui, atârnându-și ambele picioare pe o singură parte. Îl îndeamnă veselă pe băiat:

— *Siga*! Înainte!

Învățase câteva cuvinte dintr-un idiom vorbit în Libia și avea impresia că localnicii de aici l-ar înțelege. Dar Mahmud cel mic nu-i răspunde, ci continuă să se uite la mine până ce încalec și eu, apoi rămâne în spatele celor doi măgari și începe să-i îmboldească din urmă cu o nuia. Când o iau din loc, pornește și el cu pași mărunți și iuți.

— N-am putea să-l scutim pe băiețașul ăsta de atâta alergătură pe dogoarea asta? mă întreabă Catherine. Doar știm drumul.

— Am închiriat cei doi măgari, de care el e răspunzător. Dar dacă știi tu să-i explici să aștepte aici, n-am nimic împotrivă.

Îi face de câteva ori semn cu mâna băiatului, dar el nici gând să se oprească. Nici măcar nu se uită la ea. Apoi își învârte pălăria pe cap, așezând-o astfel încât s-o apere de soare, și se concentrează asupra tuturor detaliilor pe care le îmbrățișează cu privirea.

***

Satul pare încă pustiu – nu se vede nici o mișcare și nu se aude nici un glas. Căpeteniile *agwad* n-au luat încă loc pe banca de piatră cu acoperiș din frunze de palmier așezată în fața porții de la intrarea în sat și copiii n-au ieșit încă la joacă în curtea largă, cu nisip, din fața casei mele. Dar ştiu sigur că mă urmăresc mulți ochi din spatele ferestrelor întunecate, închise, de unde a pornit glonțul care a curmat viața predecesorului meu și a provocat venirea expediției militare.

Autoritățile din Cairo n-au mai numit de atunci un alt guvernator. Toți cei care au avut o pilă sau pe cineva cu influență în spate au izbutit să se eschiveze și să scape de această misiune, până ce le-am picat eu cu tronc.

Dar guvernul a recurs la o manevră de intimidare: înainte să-i retragă pe soldații din expediție a instalat un tun mare la intrarea în secția de poliție deschisă pe proprietățile fostului primar. Mă îndoiesc că tunul ar mai funcționa sau că vreunul dintre soldații mei ar ști să tragă cu el. Dar este important să fie întreţinută spaima, chiar dacă tunul nu va putea împiedica glonțul care va veni la vremea lui. Dar acum mă gândesc mai mult la Catherine decât la mine. Ce se va întâmpla dacă glonțul o va nimeri pe ea? Ce se va întâmpla dacă în locul meu va cădea ea? Dar cine sunt eu să pot stabili pe cine să lovească și pe cine să lase în pace soarta?

Dacă nu sunt în stare să mă înțeleg nici pe mine, atunci cum aș putea să înțeleg soarta? Mai bine să lăsăm lucrurile să se

petreacă așa cum le e dat!

Totuși, cred că e cazul să ne întoarcem înainte de amiază. Țin foarte mult ca în ziua de vineri să-mi fac rugăciunea împreună cu ei la moscheea cea mare din spatele porții de intrare în orașul Șali. Iau cu mine și câțiva soldați. Prea multe nu înțeleg eu din predica rostită în limba lor, dar presărată și cu expresii și versete coranice în arabă.

Mi s-au plâns și soldații că nu înțeleg nimic, așa că am decis să le stabilesc un loc de rugăciune chiar în incinta secției de poliție. De cele mai multe ori, rolul de imam[37] este îndeplinit de sergentul Ibrahim și din când în când particip și eu la rugăciune alături de ei. Dar în ziua de vineri mă duc și la moschee însoțit de doi-trei soldați. Dăm mâna cu notabilii *agwad* și cu ceilalți participanți la rugăciune din preajma noastră; îi auzim bombănind aproape în șoaptă niște cuvinte de salut la care le răspundem în mod similar, după care orice legătură între noi se întrerupe până în vinerea care urmează.

Nu m-a vizitat nici unul dintre acești notabili sau demnitari ai lor – cărora ei le zic *agwad* – și, tot la fel, nu m-a invitat nici unul să-i văd casa ori grădina, dar din când în când ne trimit la secție fructe sau mâncăruri preparate de ei, ținând de fiecare dată să menționeze numele familiei care a oferit cadoul, iar eu răspund cu câteva cuvinte de mulțumire și-apoi împart aceste daruri soldaților.

Dacă acest armistițiu rece va continua, nu va fi foarte rău. Dar ce-o să se întâmple când o să înceapă colectarea dărilor, când o să vină vorba de lucruri serioase?

Lăsăm în urmă ultimele ulițe din Șali, unde ne apărase umbra caselor, și o apucăm spre Est pe un drumeag ce șerpuiește pe lângă zidurile grădinilor; pomii nu mai reușesc să îmblânzească dogoarea soarelui care a început să se ridice.

Sudoarea lipicioasă mi se prelinge peste ochii încețoșați, încât nu mai disting aproape nimic. Abidin[38] este de-acum un vis îndepărtat și frumos, dar inaccesibil. Dalele din salon răcorite cu apă; adierea pătrunzând dinspre Nil prin fereastra deschisă;

strigătele vânzătorilor care ne trezeau dis-de-dimineață și continuau cât era ziua de lungă; chemările tărăgănate ale vânzătorilor de ziare – *El-Mu'ayyd*, pe care-l citeam în permanență cu interes și *El-Muqattam*[39], pe care-l blestemam laolaltă cu toți cei care scriau în el articole ce luau apărarea ocupației –; plimbarea de seară pe faleza fluviului, traversând podul Qasr el-Nil; petrecerile în grădinile din El-Ghezira[40] cu prietenii de demult care-și mai ținuseră legământul... Câtă ipocrizie! Cine-și mai ținuse legământul? Dar oare eu mi-am mai ținut promisiunea aceea?!

Cred că ar fi mai bine să nu mă mai gândesc la lucrurile astea acum. Poate ar fi mai potrivit să las să treacă o zi fără să mă mai urmărească întrebările, care știu prea bine unde duc de fiecare dată. Să mă agăț mai bine de zâmbetul pe care mi l-a dăruit Ni'ma azi-dimineață fără să-l fi meritat.

De ce oare pălește încet-încet efectul acestui zâmbet, așa cum a observat și Catherine, oricât m-aș strădui eu să-l păstrez viu? De ce mi se tot strânge inima și sufletul îmi spune că trebuie să se întâmple ceva? Adică lucrul acela pe care-l merit cu adevărat de la Ni'ma și probabil că-l merit și de la viața aceasta!

VII

Catherine

O nouă încercare pe o dogoare halucinantă. Tot ce-am obținut cu ocazia primei vizite a fost un singur cuvânt – numele Malika – și o întâlnire de neuitat, întreruptă brusc.

Nu mă așteptam deloc la o astfel de blocadă a tăcerii. Mi-am zis la început că s-ar putea să fie vorba de o perioadă scurtă și că după aceea o să reușesc să mă apropii de ei. Am făcut tot ce mi-a stat în putință ca să pun capăt aceste blocade. Curând după sosirea noastră, am vrut să urc la Șali să văd și eu lumea din acest oraș. Dar când l-am rugat pe Ibrahim să mă însoțească în bazarul orașului, am descoperit pe chipul lui o expresie de groază.

— *Hanem*… Doamnă, vă cumpăr eu orice doriți, mi-a zis pe un ton tânguitor.

— Vreau să umblu prin oraș, să-l văd cu ochii mei, Ibrahim, i-am explicat eu.

Mi-a răspuns că nici măcar el nu poate intra în oraș ca să-l vadă și s-a oferit să-i ceară unui băiat de-al locului să-mi cumpere lucrurile de care am nevoie. Uitasem că nu le place să vadă nici un străin în oraș, plimbându-se printre casele lor.

Trebuia să-mi dau seama de asta fără să fie nevoie să-mi spună Ibrahim. Nimeni n-a schimbat o vorbă cu mine de când am ajuns aici. Din când în când, am ieșit și m-am plimbat singură ori împreună cu Mahmud în jurul casei, dar de îndată ce ne vedeau, băieții și fetițele care se jucau în curtea plină de nisip se îndepărtau rapid. Dacă am încercat să mă apropii zâmbind de ei, au luat-o la fugă spre oraș. N-am mai întâlnit o astfel de atitudine nicăieri în altă parte. Chiar și locuitorii satelor mici din Egiptul de Sus și din Deltă, pe care le-am vizitat, ca și beduinii din zonele de deșert în care există vestigii istorice, s-au apropiat și m-au înconjurat curioși, iar înainte ca eu să învăț limba arabă au încercat să se înțeleagă cu mine prin zâmbete și prin semne din mâini. De ce-or fi oamenii ăștia atât de închiși? De ce nu reușesc să le câștig prietenia sau să fac măcar cunoștință cu ei? Ziduri în jurul grădinilor, fortificații de jur-împrejurul orașului, un alt zid în jurul acestora. Ce-or fi pătimit din partea străinilor de s-au retras în cochiliile astea de melc? Iată un alt mister pe care trebuie să-l dezleg cât cercetez enigma lui Alexandru. Trebuie să ajung la ei înainte să-l

descopăr pe el, fiindcă am nevoie mai întâi de ajutorul lor, dacă vreau să obțin ceva.

Și-apoi, trebuie să sparg izolarea asta înainte să mă răzbească tristeţea. Dacă n-aș fi avut cărțile și lecturile, dacă nu m-ar fi obsedat ideea investigării, m-aș fi plictisit de moarte în săptămânile care s-au scurs de când am sosit.

Mahmud nu prea se simte în largul lui. Este și nu prea este cu mine. Dimineața pleacă la sediul poliției, se întoarce acasă puțin după miezul zilei, mănâncă, își face siesta un ceas-două și în cele mai multe zile se întoarce din nou la secție spre seară. Uneori, se urcă în șa și pornește prin pustiu însoțit de o patrulă de călărași, hoinărind cine știe pe unde până după miezul nopții. Nu pot să-i reproșez nimic, dar sperasem că plecarea în deșert și viața aici ne vor ține mai aproape. La început, am fost destul de optimistă. Nu eram decât noi și dragostea a fost singura noastră plăcere. Dar încet-încet am băgat de seamă cum i se furișează plictiseala în suflet și nici eu n-am mai simțit încântarea obișnuită de la începutul relației noastre. Dar să mai amân gândul la asta. Îi sunt foarte recunoscătoare, chiar și numai pentru că-mi dăruiește întreaga lui zi liberă. Plecăm pe jos sau închiriem doi măgari și colindăm printre grădinile închise, prin împrejurimile lacurilor și uneori ne îndepărtăm puțin și prin deșert. Vinerea trecută, m-a însoțit în vizită la templul lui Amun – Templul Oracolului, de care este legată întreaga poveste a lui Alexandru.

El m-a așteptat la poalele colinei pe care se înalță templul sau mai bine zis ce-a mai rămas din el. Mi-a explicat că n-are voie să se plimbe printre casele locuite de familii și de femei. Eu, ca femeie, pot să o fac, dar lui nu-i permit tradițiile și obiceiurile. Nu știa că acesta este un lucru imposibil chiar și pentru o femeie.

Știam, firește, înainte să pornesc în această vizită, că în drum spre templu voi trece pe lângă niște case amenajate în stâncile colinei și locuite de câteva familii din Aghurmi și speram să se întâmple o minune care să spargă zidul tăcerii atunci când mă voi întâlni față-n față cu oamenii din acest loc.

Dar n-a fost să fie, căci în timp ce urcam anevoie treptele sparte și nesigure, le-am văzut pe femei cum închideau ușile imediat ce mă apropiam de locuințe. Nu mi-au fost de nici un folos zâmbetele prietenoase și nici formula de salut „neața bună!“ pe care am învățat să o rostesc în idiomul lor de la copiii care se jucau în fața casei noastre. Răspunsurile primite au fost niște bombăneli nemulțumite și ușile trântite cu violență.

După toată truda urcușului și dezamăgirea de care am avut parte, n-am văzut de fapt decât niște ruine ale templului, ce se zărea mult mai clar de la poalele colinei.

Am fost uluită de ceea ce aveam să văd: sălile templului cu portaluri de piatră fuseseră blocate cu cărămidă gălbuie și transformate în locuințe cu uși de lemn. N-am găsit decât o singură sală mai mare deschisă, către care dădea un culoar, iar la intrarea în ea și pe pereți am zărit resturile unor statui și ale altor sculpturi, dar n-am reușit să văd clar nici vreo sculptură, și nici să citesc inscripțiile gravate pe pereți. Stratul de funingine depus peste ele le făcea aproape invizibile și ilizibile. Când am descoperit cuptoarele primitive de piatră instalate ici şi colo, mi-am dat seama că femeile transformaseră sala într-o bucătărie comună pe care au părăsit-o în fugă când au înțeles că mă îndrept spre ea. Am încercat să șterg atent cu palma funinginea ce ascundea resturile unui chip al zeului Amun, dar degetele mi s-au înnegrit iar funinginea s-a întins peste desen, așa că am renunțat.

Nu este exclus ca această sală să fi fost chiar altarul templului în care Alexandru a primit oracolul de la Amun, dar nu pot ști cu certitudine, de vreme ce n-am vizitat tot templul. Dacă aș fi o femeie plângăcioasă, mi-ar fi țâșnit râuri de lacrimi din ochi, comparând ceea ce am citit despre alaiul lui Alexandru când a trecut prin aceste locuri însoțit de cântece de bucurie printre zidurile decorate, înconjurat de imagini colorate de ambele părți, cu starea jalnică de acum a templului. Bucătărie! Altarul templului folosit drept bucătărie!

Am coborât copleșită de tristețe și de furie. De data aceasta n-am mai dat deloc atenție femeilor care închideau ușile ținute

până atunci deschise, fiindcă mergeam bâjbâind, călcând cu grijă pe treptele sparte. Dar la una dintre cotiturile scărilor întunecoase, între toate ușile astea închise, am fost surprinsă când una dintre ele s-a deschis încet și am auzit pe cineva vorbindu-mi în șoaptă. În cadrul ușii s-a ivit chipul uimitor de frumos al unei fete; era ca o lumină în bezna din jur. Mi-a zâmbit și-a început să bombăne ceva în limba aceea necunoscută. I-am făcut semn că nu înțeleg ce zice. A întins o mână spre pieptul meu și cu cealaltă a arătat spre pieptul ei, șoptind „Malika“ în vreme ce continua să se holbeze la mine întrebătoare. Dar în clipa când eu tocmai rosteam în șoaptă „Catherine“, mâna uscățivă a unei femei a tras-o dintr-odată pe Malika înăuntru și a închis încet ușa. Am rămas o vreme pe loc, nemișcată. De unde o fi izvorând frumusețea acestui chip? Piele netedă, albă, trăsături delicate, armonioase, ochi cenușii, buze trandafirii pline, păr castaniu din care aluneca peste frunte o buclă bogată și-apoi se lăsa spre tâmple în sute de mici șuvițe împodobite cu bănuți de argint, alcătuind un cadru ce scotea în evidență fața radioasă. Probabil că trăsăturile ei sunt obișnuite pentru chipurile frumoase. Atunci, de ce-oi fi rămas eu pironită în loc, fascinată de acest chip? O fi fost din pricina șocului pe care mi l-a provocat atitudinea ei prietenoasă în mijlocul acestei ostilități de neînțeles? Tot ce se poate…

Dar să las la o parte întâmplarea asta și să mă gândesc mai bine la ceea ce mă așteaptă astăzi. Ca și Mahmud, sper să fiu mai norocoasă astăzi, când vizităm templul numit Umm Ma‘bad sau Umm ‘Ubeida. Este tot un templu al lui Amun, iar arhitectura sa dovedește că a fost ridicat tot în epoca renaşterii egiptene care a precedat invazia perșilor. L-am văzut de mai multe ori din afară în timpul plimbărilor noastre prin Oază și sper să fi scăpat de vandalizarea sculpturilor și a inscripțiilor înregistrate de călătorul german Von Minutoli la începutul veacului, chiar dacă – așa cum mi-am dat seama doar uitându-mă peste aceste imagini – el a comis erori evidente copiind hieroglifele ca și cum ar fi fost simple desene. Am cartea la

mine și, dacă inscripțiile au rămas intacte, voi încerca să corectez aceste greșeli.

Arșița este astăzi și mai insuportabilă decât de obicei, cu toate că este aproape sfârșitul toamnei. Din grădini se strecoară până la noi parfumul florilor de lămâi, dar nu zărim dincolo de ziduri decât evantaiele frunzelor de palmier sub razele fierbinți ale soarelui, ca niște săgeți argintii.

Mahmud stă călare pe măgarul lui, cu capul aplecat și ochii închiși. Dispoziția lui pare să fie în orice caz mult mai bună decât în multe alte zile. Sper să rămână așa și să nu se schimbe pe neașteptate, cum se întâmplă de obicei.

— De ce nu zici nimic, Mahmud? încerc eu să-l atrag într-o conversație

Ridică ochii, se uită la mine și râde nervos.

— Ce-aș putea să spun, când mă vezi în ce hal arăt?

Avea perfectă dreptate! Pentru el nu era câtuși de puțin comod să meargă în șaua unui măgar. Tălpile aproape că-i atingeau pământul, așa că trebuia să-și țină picioarele lungi puțin îndoite. Se ferea să stea lejer în șa, întinzând picioarele pe ambele părți, de când ni s-a spus că această poziție nu este acceptată aici decât pentru femei. De ce o fi așa, când mie mi se pare mai logic să fie invers? Vorbesc și eu de parcă acesta ar fi singurul lucru pe care nu-l înțeleg aici!

— Mai avem puțin și ajungem! izbucnesc eu entuziasmată când trecem pe lângă Izvorul El-Guba. Pe aici a trecut și Alexandru cel Mare împreună cu alaiul lui. A fost fascinat de acest izvor numit în vremea aceea „Izvorul Soarelui“, probabil pentru că suprafața lui reflecta nenumărați sori, după cum poți observa și acum.

— Am trecut pe lângă el și l-am văzut de mai multe ori! îmi răspunde Mahmud. În clipa asta nu mai văd nimic! Soarele mă orbește!

Nu mai scot nici o vorbă până la templu. Ibrahim, care ajunsese acolo mai devreme, se apropie de noi.

— Repede, Ibrahim! Adu-ne apă, că mor de sete! strigă Mahmud la el după ce se dă jos de pe măgar și mă ajută și pe

mine să cobor.

În vreme ce Ibrahim alerga spre izvor, îl observ cu adâncă milă pe băiețașul care nu se dezlipise de noi tot drumul, și-l văd apucând căpestrele celor doi măgari și îndreptându-se cu ei către cel mai apropiat palmier din fața templului.

Mahmud își scoate pălăria de plută și-și șterge grăbit sudoarea de pe față și de pe cap cu o batistă mare, în vreme ce-și petrece privirea peste templu, între ale cărui ruine zăceau îngrămădite mai multe pietre mari, prăvălite în timpul unui cutremur de la începutul veacului, din câte am citit.

— Iată în sfârșit toate ruinele risipite în fața ochilor tăi, îmi zice Mahmud cu un zâmbet abia mijind în colțul buzelor. Încearcă să recuperezi ce-ai pierdut vinerea trecută!

Nu s-a mai simțit în stare să continue dialogul cu mine și a luat-o la fugă în direcția în care se dusese Ibrahim, cerându-și iertare scurt:

— Scuză-mă!

Ridic umbrela deschisă deasupra capului și rămân pe loc, contemplând templul cel mic, sau mai bine zis ceea ce a mai rămas din el. Intrarea din piatră, sau portalul exterior, fusese despicată de cutremur în două jumătăți legate între ele prin pietrele plafonului – și ele distruse în cea mai mare parte. În interior, resturile de pereți împart templul în câteva săli din care n-au mai rămas decât fragmente de coloane și pardoseala pavată cu dale albe, printre care au crescut ici și colo buruieni.

Oricât de năruit pare acest templu, este într-o stare mult mai bună decât Templul Oracolului transformat în locuințe și bucătării. Desenele și inscripțiile de pe pereți se văd încă destul de clar.

Umbrela nu-mi mai este acum de nici un folos, așa că intru în templu și mă așez pe o piatră la umbra portalului înalt. Dogoarea de astăzi este într-adevăr insuportabilă, dar ce pot să fac, dacă Mahmud insistă să nu umblu singură prin Oază și să nu mă duc la templu decât însoțită de el în diminețile zilelor lui libere? Am să încep astăzi prin a citi inscripțiile de pe pietrele căzute, mai ales că n-am cum să ajung să descifrez ce este scris

în partea superioară a portalului. Dar nu-mi prea dau seama în ce măsură mi-ar putea fi de folos aceste vestigii în cercetarea unor lucruri care s-au petrecut cu câteva secole după construirea acestui templu. Îmi leg speranța de obiceiul egiptenilor – imitați și de greci mai târziu – de a adăuga noi edificii la templele înălțate de strămoșii lor şi – ceea ce mi se pare și mai important – de a adăuga inscripții și desene. Dar, mai presus de toate astea, mă bizui pe noroc.

Dacă cineva ar putea să mă călăuzească spre ceva, spre orice! Dar cine? Uite, chiar și băiețașul care stă în fața mea, la umbra palmierului, având grija celor doi măgari. Aș fi putut să-i spun ce mă interesează și să-i câștig prietenia, făcându-l să mă conducă la locuri despre care eu nu știu nimic. Ochii lui vădesc inteligență, chiar dacă nu rostește nici o vorbă. Sau celălalt băiat cu fața acoperită, care dă târcoale templului cu măgarul, când apropiindu-se și aruncând priviri pe furiș, ca și cum ne-ar urmări, când îndepărtându-se. Când a ajuns în dreptul intrării în templu, i-am făcut semn cu mâna, dar a întors capul măgarului și s-a grăbit, de parcă ar fi vrut să se îndrepte către Aghurmi. De ce s-a apropiat și de ce a fugit după aceea? Cu ce i-oi fi speriind eu atât de tare?

Trebuie să încerc ceva! Îi fac semn băiețașului care stă sub palmier și-l strig cu glas tare:

— Alo, băiete!

Se ridică din locul unde stă, se uită în jur și pe urmă se apropie de mine șovăind. Când se oprește în fața mea, observ sudoarea care i se prelinge șiroaie pe frunte și chipul lui palid și obosit. Bineînțeles! Cum a putut să alerge tot drumul pe arșița asta, pe care eu și Mahmud am suportat-o cu greu mergând călare? Dar el a insistat!

— Neața bună! îl întâmpin eu.

— Bună! îmi răspunde el, silindu-se să zâmbească.

Nu-i nimic! Chiar dacă s-a amuzat pe seama mea, e bine totuși că am izbutit să dăm la o parte o barieră. Și-acum, oare cum aș putea să încep un dialog cu el?

Fac o mișcare circulară cu mâna, arătând spre ruinele templului, și-l întreb în arabă:

— Tu ai intrat aici?

Continuă să se holbeze uimit la mine, fără să priceapă ce l-am întrebat. Atunci mă ridic de pe locul unde stau și-l conduc lângă un perete pe care se mai păstrează niște gravuri frumoase ale zeilor antici. Îi arăt o imagine minunată a zeiței Isis, colorată în albastru și roșu, și-l întreb în cea mai simplă arabă cu putință:

— Bun?

Fața i se întunecă brusc și-și trage violent mâna dintr-a mea. Apoi scuipă chipul acela și-și exprimă mânia printr-un singur cuvânt:

— Ghiauri![41]

Apoi, face stânga-mprejur și-o ia la fugă, îndepărtându-se de templu, pentru a se așeza pe locul său dinainte.

Rămân timp de o clipită pe loc, consternată, jenată de mine însămi, însă înregistrez în memorie că „ghiaur“ este un cuvânt comun în arabă și în limba lui!

Mă întorc și eu și mă aşez din nou la umbra portalului.

Este inutil! Nu-mi întinde nimeni o mână de ajutor! Iartă-mă, zeiță Isis, pentru umilința asta! Iartă-mă, Alexandre! Nu știu de unde și cum să încep!

Mi-a dispărut tot entuziasmul – și pentru lucru și pentru cercetare, ba chiar și pentru vizită! Mahmud o să se bucure că ne întoarcem acasă așa devreme. Și de ce n-ar face-o?

— Nu ți-ai început turul? mă ia el prin surprindere când mă trezesc cu el și cu Ibrahim dinaintea mea, ţinând în mână o cană de ceramică plină cu apă, pe care-o golesc până la fund.

El își spălase fața și-și pusese pe cap basmaua cea mare și albă, după ce-o udase bine.

— Tu du-te și stai la umbră! îl îndeamnă pe Ibrahim.

— Poate că Excelența Voastră sau *hanem* o să aveți nevoie de mine…, se codește el să plece și se întoarce spre mine cu

șiroaiele de transpirație prelingându-i-se printre ridurile feței tuciurii pline de zbârcituri.

— Mulțumesc, Ibrahim, îi răspund eu. Dacă o să am nevoie de tine, o să te strig.

Apoi fac semn spre băiatul care stătea ghemuit sub palmier, urmărindu-mă, și-l îndemn:

— Spune-i și băiatului ăstuia să vină cu tine să se odihnească în altă parte! Nu mai vreau să-l văd dinaintea ochilor!

Ibrahim se apleacă și-i spune ceva, dar băiatul clatină din cap și nu se ridică să plece cu el, ci se întinde pe o parte punându-și mâna sub cap, așa că sergentul se întoarce singur la izvor.

— Aerul e mult mai plăcut acolo lângă apă, la umbra pomilor, îmi spune Mahmud.

Caută cu privirea un loc la umbră și se așază pe o piatră la baza unui zid ce se înalță aproape de mine. Își reazemă spatele de zid și mă întreabă din nou:

— Când o să începi treaba, Catherine, ca să ne întoarcem acasă înainte de…?

— Înainte de rugăciunea de vineri, știu…

Înghit în sec și mă abțin.

— Acum eu lucrez de fapt, îi răspund după un timp. Mă gândesc și rememorez informațiile pe care le-am adunat înainte de a vedea aceste vestigii distruse de timp, de cutremure și de scormonitul după comori… N-ai vrea să auzi și tu ce a scris Herodot despre Izvorul Soarelui, a cărui atmosferă îți place atât de mult? îl întreb, scoțând o carte din geanta pe care o port cu mine. Știi cine-a fost Herodot?

— Bineînțeles! am învățat la școală că el a afirmat că Egiptul este darul Nilului…

— Întocmai! A fost primul istoric al omenirii și înainte să fi scris celebra sa lucrare a vizitat și Egiptul. Este numit „părintele istoriei“.

— Și a pomenit într-adevăr în cartea lui și de acest izvor?

— Și cât de amănunțit a vorbit despre el! îi răspund zâmbind. El afirmă, dragul meu, că apa acestui izvor este

călduță dimineața, apoi se răcește treptat, devenind foarte rece la amiază, când sunt udate grădinile, iar odată cu lăsarea serii începe să se încălzească din nou, ajungând la miezul nopții să clocotească înfiorător. După aceea, minunea se petrece în sens invers, apa răcindu-se încet-încet până la ivirea zorilor.

Mahmud se uită la mine și citesc în ochii lui cum îi sporește uimirea.

— A scris într-adevăr așa ceva? mă întreabă din nou și izbucnește în hohote de râs.

— Vrei să-ți citesc exact ce-a zis? îl întreb, arătând spre cartea pe care o țin în mână.

— Nu… Te cred, răspunde el între două hohote de râs. Asta zic și eu știință și istorie! Am trecut pe lângă izvorul ăsta și noaptea și în zori și la amiază și spre seară; am băut de fiecare dată apă din el și m-am spălat cu ea pe față și pe cap, dar n-am văzut niciodată apa fierbând nici în clocot, nici potolit…

— Poate că așa stăteau lucrurile pe vremea lui Herodot, încerc eu să-l conving.

— Părintele istoriei, într-adevăr! continuă el ironic, de parcă nici n-ar fi auzit ce-am zis. Și de ce n-ar fi, la urma urmei, de vreme ce evenimente trăite de mine cu doar câțiva ani în urmă sunt răstălmăcite, prezentate în cărți exact pe dos? Părintele istoriei! Mi se pare că istoria este de fapt un bastard!

Mă uit la el; ține capul plecat și din batista cu care-și acoperise fața se scurg picături de apă. De ce mi-a fost frică n-am scăpat! Am reușit să-i stric buna dispoziție.

Îmi plimb privirea peste templu și-l zăresc întâmplător și pe băiatul care scuipase pe chipul zeiței Isis și care acum stătea întins pe pământ chiar în fața mea. Îi povestesc și lui Mahmud întâmplarea și râd scurt.

Biata istorie! Nu mai are prieteni astăzi!

Îmi zic că probabil există și minciuni. Categoric, există și contrafaceri! Dar cum discernem adevărul, dacă nu-l căutam!

Pe neașteptate, aud larmă și strigăte venind dinspre izvor. Apoi se ivește Ibrahim, grăbindu-se ca de obicei, se apleacă spre urechea lui Mahmud și-i spune ceva în șoaptă.

— După rugăciune? îi răspunde cu o întrebare. Păi, o să fim acolo.

Apoi se grăbește de plecare însoțit de Ibrahim.

— Te las puțin, dar grăbește-te și tu să închei treaba pe ziua de astăzi… Eu mă întorc la umbră lângă izvorul care clocotește, mă tachinează din nou. Ibrahim m-a anunțat că trebuie să le prezentăm condoleanțe notabililor *agwad*, fiindcă s-a stins din viață unul dintre ei.

— Şeic Mi'bid, îl completează Ibrahim. Allah să fie îndurător cu el și cu toți ai noștri care nu mai sunt în viață! Dar moartea lui a scăpat Oaza de războiul ce bătea la ușă, între Clanul celor din Est și Clanul celor din Vest. Domnul nostru – fie slăvit! – este Înțelept…

Se îndepărtează împreună, iar eu scot niște fotografii vechi și le compar cu ce se vede în jur. Imaginile și inscripțiile gravate pe zidul de lângă mine nu mi se par interesante. Cele mai multe dintre ele îi îndeamnă pe cei decedați să spună adevărul în Ziua Judecății… Sunt o parte din ceea ce unii numesc *Cartea Morților*… De obicei, aceste texte sunt așezate în morminte, însă uneori se întâlnesc și în interiorul templelor. În orice caz, ele fac dovada că acesta a fost un templu funerar destinat ceremoniilor de înmormântare și imortalizării unui rege sau unui demnitar de vază care-l adora pe zeul Amun. Templul acesta nu-mi folosește nicicum în studierea lui Alexandru, mai ales că a fost construit după vizita lui aici. Dar de vreme ce sunt aici, trebuie să încerc să fac ceva! O să încep prin a transcrie inscripțiile de pe ziduri și-o să îndrept eventualele greșeli care s-au strecurat în lucrările anterioare. Și – cine știe? – s-ar putea să am norocul să descopăr un text mai recent, de ce nu?

Succesorii lui Alexandru – așa-numiții Ptolemei greci[42] – au guvernat Egiptul vreme de câteva secole și mulți dintre nobilii lor au locuit în Oaza lui Amun și au fost înmormântați în ea.

Este cu putință ca ei să nu fi lăsat nici o urmă care mi-ar putea fi de folos în studiul meu? Un mic templu, un mormânt, măcar o placă sau stelă funerară în interiorul unui templu, care

să pomenească de Alexandru, pe care l-au adorat, și care să adauge astfel ceva nou la informațiile existente despre el?

Dacă spiritul lui Alexandru m-ar putea ajuta! Am cartea asta despre invocarea spiritelor. Ar putea să-mi fie de vreun folos? Dar eu nu cred în spiritism și am mari îndoieli și în legătură cu spiritele în sine. Ajunge cu balivernele astea! La treabă!

Mă apropii de zid, însă mă opresc brusc.

Așteaptă puțin, Catherine! Ce vor să spună toate semnele astea?

Invocarea spiritelor, un templu funerar și *Cartea Morților* gravată pe perete! Te conduc către ceva toate astea? Gândește-te puțin! Poate că ar trebui să te interesezi mai degrabă de moartea lui Alexandru decât de viața lui… Ceva care are legătură cu moartea lui… Da, da!

Singurul care ar fi putut să mă înțeleagă în clipa asta ar fi fost tata. Și cred că ar fi putut și să mă ajute…

Dar el mă ajută cu adevărat!

Tot ceea ce mă înconjoară aici îmi aduce aminte de un dialog care a avut loc între noi și care s-a încheiat cu o frază pe care el a rostit-o la întâmplare, dar care pentru mine sună acum ca un mesaj. Parcă mă învârt tot timpul în jurul acestui mesaj fără să-mi dau seama. În noaptea aceea mi-a vorbit despre Alexandru și mi-a citit niște pasaje dintr-o carte a lui Plutarh referitoare la ultimele zile din viața lui. Mi-aduc aminte că l-am întrerupt și l-am întrebat nedumerită: „Nu ți se pare ciudat că discuțiile despre mormântul dintre orașul Alexandria al lui Alexandru cel Mare, socotit drept unul dintre cele mai de seamă monumente și locul spre care se îndreptau toți vizitatorii acestui oraș, s-au întrerupt subit în veacul al patrulea?“.

„Într-adevăr“, mi-a răspuns tata. „Să știi că și pe mine m-a frământat îndelung această chestiune. Ce să se fi întâmplat? Să se fi scufundat mausoleul lui în mare? Să-l fi nimicit un cutremur? Să-l fi distrus romanii, așa cum au distrus numeroase alte vestigii după ce-au îmbrățișat creștinismul?“ După câteva clipe de tăcere, a adăugat dus pe gânduri: „Sau cineva i-a mutat mormântul într-un alt loc? Să fi continuat să fie

venerat și să-i fi rămas adoratori devotați care să se fi gândit la salvarea osemintelor zeului lor?“.

La urma urmei, de ce nu s-ar fi putut întâmpla și așa ceva? Dacă tata ar mai fi în viață, l-aș convinge că, în cazul în care presupunerea lui s-ar confirma, n-ar fi existat un alt loc mai potrivit decât Oaza lui Amun, în care să fi fost mutat trupul îmbălsămat împreună cu sarcofagul lui. N-a fost ultima dorinţa a lui Alexandru să fie înmormântat aici, în această Oază, alături de tatăl său, Amun?

Dacă presupunerea lui s-ar confirma și *dacă* interpretarea mea ar fi corectă… Sunt simple supoziții. Istoria nu face nici o referire la mutarea sarcofagului. Nici o dovadă, nici măcar o aluzie.

Este o idee nebunească, o intuiție nebunească! Dar toate marile descoperiri din lume au pornit de la o astfel de nebunie, nu-i așa? Nu trebuie să mă dau bătută! Ţelul meu trebuie să fie să confirm această intuiție și să descopăr o dovadă. Va fi meritul meu chiar şi dacă voi găsi doar o dovadă care să-i ajute pe alții să continue cercetările și săpăturile pentru a ajunge în final la cea mai mare descoperire din istoria omenirii.

Dacă aș reuși, aş fi răsplătită pentru tot ce trebuie să îndur în această Oază și viața mea ar dobândi sensul pe care îl caut! Dar trebuie să am răbdare! Asta-i cel mai important!

Acum mai am de petrecut mai puțin de trei ceasuri în acest templu. Trebuie să încerc să fac ceva folositor!

***

Timpul s-a scurs pe nesimțite și lucrul m-a făcut să uit până și de arşiţă.

În vreme ce-mi strâng hârtiile cu însemnări și cărțile cu care am venit, îmi zic în sinea mea: „Un rezultat care nu-i de neglijat! Am corectat o serie de erori strecurate în cărți, şi în plus am copiat și o rugăciune în egipteana târzie, adresată lui Amun. Dar nu s-a întâmplat miracolul descoperirii unei

inscripții în limba greacă, de natură să ne conducă spre Alexandru – fie viu, fie mort. Nu-i nimic! Am spus că e nevoie de răbdare!“.

Trebuie să închei treaba, căci aud glasul lui Mahmud, care vine însoțit de Ibrahim, și-i văd apropiindu-se.

Dar simt deodată un cutremur ușor sub tălpi și în același timp îmi ajunge la urechi zgomotul produs de pietrele care se sparg. Ridic instinctiv capul și văd cum în fața ochilor mei se crapă pietrele plafonului, care unesc cele două jumătăți despicate ale portalului. Le văd zburând în aer și o iau țipând la fugă.

O piatră destul de mare se desprinde din plafon și zboară ca un obuz în direcția băiatului întins sub palmier. Alerg spre el strigând cât mă ţine gura și-l văd ridicându-se în capul oaselor și holbându-se la bolovanul ce se rostogoleşte spre el.

N-am cum s-ajung la el. E o chestiune de secunde!

Dar îi zăresc pe Mahmud și pe Ibrahim strigând la băiatul care a rămas înmărmurit, uitându-se în sus cu gura căscată.

În cele din urmă, îi văd pe toți trei trântiți la pământ, dar nu-mi dau seama dacă bolovanul care se rostogolea în apropierea lor a nimerit pe cineva.

Alerg în continuare către ei și deodată parcă se despică pământul și din el se ivesc o liotă de copii și adulți urlând și grăbindu-se către cei trei culcați grămadă.

VIII

Alexandru cel Mare

Șarpele a mușcat-o pe mama cu pasiune și astfel am venit eu pe lume. Zeul Berbec s-a preschimbat în șarpe și rodul acestei zămisliri sacre am fost eu. Tatăl meu pământean – regele Filip al Macedoniei – tocmai se pregătea să intre la mama mea – Olimpia – când a zărit-o prin ușa întredeschisă drăgostindu-se cu zeul care luase înfățișare de șarpe. Când a văzut șarpele negru, uriaș, lunecând pe burta ei albă ca marmura pentru a pătrunde în ea și pasiunea cu care ea îl îmbrățișa, s-a retras, închizând ușa în urma lui cu sfială și evlavie. Apoi a trimis o ofrandă la templul zeului suprem, cel cu nume ascunse: Amun-Zeus, Zeul Șarpe, Berbecul, Șoimul.

Acesta sunt eu și aceasta este obârșia mea. Dar tu cine ești, făptură străină de țara și de tărâmul lui Amun? Ești bărbat sau femeie? Nu sunt sigur, ci doar bănuiesc că eşti femeie. În orice caz, eu te socotesc a fi femeie, căci această tenacitate fără margini n-am întâlnit-o decât la mama mea, în vremea copilăriei și puțin mai târziu la toate femeile pe care aveam să le cunosc. De ce tulburi liniștea spiritului meu, care a ales să rătăcească prin acest tărâm pustiu? Mă chemi insistent din lumea voastră și-mi ceri ceva, dar nu-mi dau seama prea bine ce.

Îți închipui că eu aș știi mai multe lucruri decât tine, dar nu-i deloc așa, fiindcă după moarte spiritele noastre bâjbâie prin beznă. Acum sunt ca un pește orb, care nu știe despre oceanul nesfârșit decât că el înoată printr-o apă tulbure, după care urmează tot apă, dar și mai tulbure. Să fie acesta Infernul lui Hades, pe care grecii l-au socotit a fi sălaşul celor răi, în vreme ce spiritele bune plutesc la lumină alături de zei? Sau o fi tărâmul pustiu al păcătoșilor, după cum l-au descris preoții egiptenilor? Nu știu! Nu-mi pot da seama! Am putut să vă mai văd doar patruzeci de zile după ce-am părăsit lumea voastră.

Apoi a coborât întunericul, care durează de un timp greu de știut – poate o zi sau poate o veșnicie!

Nu mai văd pe nimeni din lumea voastră. Nu aud nici un glas și nu pot sta de vorbă cu nimeni.

Nu mă întâlnesc cu alte spirite – nici bune nici rele – și nu cred că aș putea să ajung la tine sau să-ți dezvălui ceva. Din când în când vine câte cineva – așa cum faci și tu acum –, şi-mi trezeşte spiritul, însă eu nu pot înțelege ce vrea acel om. Nu știu nimic aici, în afară de ceea ce am cunoscut pe pământ. În răstimpuri, depăn amintirile și de fiecare dată imaginea vieții mele este diferită de cea pe care am văzut-o mai înainte.

O fi acesta doar un prag dincolo de care se vor ivi în cele din urmă îndurarea și fericirea sau noi chinuri?

Nu cunosc nici esența lui Amun, la care eu caut ajutor; nu știu dacă este o divinitate sau numai o iluzie.

Oare preotul care mi-a transmis mesajul oracolului a fost o călăuză în stare să pătrundă tainele necunoscutului sau doar un șarlatan care a născocit minciuni? Dar spiritul meu mi-a însoțit trupul vreme de câteva săptămâni și m-am grăbit să ajung aici înainte să se scurgă cele patruzeci de zile, așa că am putut să văd templul lui Amun pentru ultima oară. Și aș vrea ca el să fie primul lucru pe care-l voi revedea și atunci când lumina se va ivi din nou, dacă se va mai ivi vreodată, pentru a cunoaște adevărul.

Mama mi-a sădit în suflet încrederea că sunt fiul lui Zeus din clipa când am făcut primii pași pe pământ. Și cum aș fi putut eu să tăgăduiesc vorbele Olimpiei, care a crescut ca preoteasă în templele zeilor? A pătruns în lumea tainelor ascunse, iar în copilărie am văzut-o intrând în aceste lumi necunoscute pentru om. În ochii ei verzi se ivea un licăr fascinant, apoi privirea i se înnora încet-încet în vreme ce vedea ceea ce noi nu puteam zări, până ce trupul ei încremenea și cădea la pământ vorbind o limbă care nu părea a fi pământeană. După un timp, revenea la noi cu o privire limpede în ochii fermecători și chipul ei frumos strălucea. Oracolul zeilor ajungea la ea prin foșnetul frunzelor, prin șoaptele vântului, prin cântecele păsărilor, prin

scânteierea stelelor dintr-o lume pe care noi nu o știam. Apoi ne dezvăluia ceea ce a fost și ceea ce va să vină.

Când aveam zece ani și ne aflam în palatul fratelui ei – și el rege – și-a revenit dintr-una din călătoriile acelea în necunoscut și a grăit astfel, cu bucurie și cu încredere: „Se făcea că erai un vultur alb ce zbura pe cer cu aripi argintii, care au crescut și au tot crescut până ce umbra lor a cuprins întreaga lume. Tu o să fii Soarele și tot ce există și se va mai ivi încă. Vei stăpâni peste Pământ și nu te va birui un alt om și vei avea parte de veșnicia zeilor“.

Pe vremea aceea, eram un copil trist din cauză că tata se despărțise de mama, care se mutase împreună cu mine în palatul fratelui ei, departe de Filip și de Macedonia. „Nu fi trist!“ a încercat ea să mă consoleze. „Filip nu e tatăl tău! Tu ești fiul lui Amun-Zeus. Cu toate astea, ne vom întoarce peste câteva luni în Macedonia, unde vei petrece alături de el zece ani, după care îi vei moșteni tronul și vei cârmui peste întreg pământul și tot ce se află pe el“. Nici una dintre prorocirile ei pământești nu fusese tăgăduită, așa că n-aș fi avut nici un motiv să n-o cred că sunt fiul unui zeu. Dar în același timp, mă întrebam cum este cu putință să am doi tați – Filip pe pământ și Amun în cer. Cine sunt eu și ce se va cere de la mine în această lume?

Nimeni în afară de Aristotel – cel mai mare filozof din Grecia – n-ar fi putut să mă ajute să dezleg aceste enigme. Filip l-a chemat la Palat pe când eram copil încă, dar devenisem prinț moștenitor, însă nu i-a fost ușor să mă călăuzească pentru a afla răspunsurile. Obișnuia să-și împartă înțelepciunea prin expresii lapidare și obscure. El îi venera pe zeii grecilor ori se prefăcea că-i venerează, și n-a spus niciodată nimic despre zeii egiptenilor. Se temea cu siguranţă să nu aibă soarta predecesorului său, Socrate, care a vorbit despre zei atât de mult încât Atena l-a acuzat de necredință și de blasfemie, constrângându-l să înghită otrava și să-și pună capăt zilelor. În ceea ce mă privește, ardeam de nerăbdare să aflu adevărul și să înțeleg întâmplările ciudate care mi-au învăluit viața încă de la

naștere. Aristotel mă pregătea pentru filozofie și politică, dar eu m-am simțit mai atras de alte lecții.

Uneori – sau mai bine zis rareori –, am reușit să aplic cele mai de seamă învățături ale maestrului meu, precum cele privitoare la înăbușirea pasiunilor și a poftelor sau la cârmuirea minții, dar cele mai de preț daruri pe care le-am primit de la el au fost poezia și muzica. Am citit *Iliada* lui Homer împreună cu el și nu m-am despărțit nici o clipă de exemplarul adnotat chiar de el – s-a aflat sub perna mea atât în vremurile de pace, cât și în cele de război. Mi-a rămas în minte pentru totdeauna opinia lui puțin derutantă cum că versurile tragediilor ne-ar purifica datorită sentimentelor de milă și de teamă pe care le stârnesc.

Sensul acestei opinii l-am deslușit datorită experienței mele de viață, citind poezia sau ascultând muzica. De câte ori nu m-a răpit extazul poeziei, transportându-mă în lumi aflate dincolo de tot ceea ce este tangibil și vizibil, până ce simțeam că vălul care mă desparte de necunoscut era cât pe ce să cadă și că spiritul meu era gata să plutească în afara trupului, pentru a străpunge barajele lumii reci și mute și a pătrunde în cea a tainelor eterne, strălucind sub luminile adevărurilor veșnice! De câte ori nu m-am trezit noaptea din somn, chiar și în timpul nesfârșitelor războaie, pentru a reciti fragmente din *Iliada* și pentru a-i cere autorului ei să facă să țâșnească în sufletul meu acel izvor din care el însuşi sorbise, potolindu-şi setea! De multe ori, cererea mea se prelungea zile și nopți în șir, în care poezia și muzica răsunau în palat fără întrerupere, încât oștenii au ajuns să creadă că cel care le era comandant își pierduse mințile. Probabil că tânjeam cu adevărat să mă cuprindă nebunia, căci în mijlocul acestei beții uitam de Aristotel și mi-aduceam aminte de mama, care mă învățase că nimeni nu poate pătrunde în împărăția tainelor sacre decât în toiul unei astfel de beții, care învinge obișnuitul pentru a răzbate în lumea necunoscutului.

Îmi ziceam în sinea mea: „Chiar dacă nu voi ajunge la o astfel de stare, momentele de bucurie sunt nespus de rare în

această lume!“.

Încercam să prelungesc clipele de bucurie, să le smulg din această lume pentru ca ele să poată dăinui, însă exista un alt Alexandru și mă smulgea el pe mine din momentele de bucurie – era Alexandru al sângelui care-l alunga pe Alexandru al cântecului. În tot cursul scurtei mele vieți a existat acest Alexandru care se lupta cu celălalt Alexandru.

Dar cântecele se asociază în mintea mea și cu întâlnirea pe care am avut-o cu Amun în Oaza lui. Am intrat în Egipt în chip de cuceritor, însă egiptenii m-au primit ca pe un eliberator și ca pe un salvator, pentru că eu i-am izbăvit de sub dominația perșilor, care i-au umilit și le-au distrus templele.

I-am copleșit pe preoții lor cu daruri și pe zeii lor cu ofrande, așa încât și unii și alții m-au iubit numaidecât. Nu i-am adorat pe acești zei. Nici măcar nu-i cunoșteam, și la început am fugit de chipurile lor înspăimântătoare. Nu era nici cea mai mică asemănare între zeii grecilor, cu chipurile lor omenești, frumoase și nobile, și chipurile ursuze, de animale, ale zeilor egipteni, care-ți stârneau groaza. Nu puteau fi comparate. Zeii grecilor îi însoțeau pe adoratori pe culmile Olimpului – lăcașul lor – pentru ca omul să împartă cu ei sublimul și bucuria. Zeii egiptenilor, în schimb, m-au înspăimântat și mi-au lăsat impresia că omul le este străin, că el nu contează în lumea cârmuită de ei. Totodată, acești zei înfricoșători mi-au stârnit în suflet o nouă dilemă, au creat un al treilea Alexandru care-și punea întrebarea: „Ce este mai important pentru viața omului pe acest pământ: bucuria sau teama? Care din ele conduce mai sigur la dreapta purtare și la bine?“. N-am găsit un răspuns în adâncul sufletului meu, însă am încercat să aflu care ar putea fi.

Cu toate astea, le-am arătat tot respectul acestor zei. Și n-a fost vorba de nici o urmă de ipocrizie, de vreme ce eram convins că numai astfel puteam afla calea pentru a mă apropia de mai-marele lor, Amun, care speram să-mi dezvăluie taina nașterii și a destinului meu. Auzisem încă din copilărie că, dacă cineva vrea cu adevărat să găsească știința, atunci trebuie să o caute în Egipt, și că însuşi Platon, învățătorul maestrului meu

Aristotel, a spus că grecii – în pofida experienței și a filozofiei cu care se mândresc – nu sunt decât niște copii în comparație cu egiptenii. Oare oracolul lui Amun avea să îmi îndeplinească speranța? Faima lui se răspândise printre greci din timpuri străvechi, ei ajungând să-l pună alături de zeul lor suprem, Zeus. Se spunea totodată că toate prezicerile oracolului lui Amun din Oaza sa se adevereau și, tocmai de aceea, mulți greci se aventurau să ajungă la el pentru a-l consulta.

Oare am crezut eu toate lucrurile astea? Da… Un Alexandru a crezut, celălalt Alexandru nu a crezut, iar eu am sperat în miracolul lui Amun și în puterea lui de a-i transforma pe cei doi într-unul singur.

În vremea aceea erau doar doi.

Am pus temelia orașului meu, Alexandria, pe malul mării și-apoi am hotărât să mă îndrept către Oază. Dregătorii mei s-au arătat destul de tulburați și temători. Au încercat să mă sperie, spunându-mi că deșertul a înghițit oștile persane ale lui Cambyse. Eram tocmai în toiul iernii – sezonul furtunilor de nisip. I-am surprins pe unii curteni vorbind în șoaptă cum că eu m-aș duce acolo pentru a dobândi titlul de „fiu de zeu“ de la preoții templelor, deşi grecilor și macedonenilor le displac aceste obiceiuri și credințe orientale. Titlul cel mai glorios pe care-l poate dobândi omul în credința noastră este cel de erou, așa cum a fost Hercule, ceea ce înseamnă că el capătă veșnicia, dar rangul său este inferior celui al zeilor. Nu există om care să fie adoptat de zei și să intre în cinul lor altundeva decât în Egipt, unde regii sunt deificați. Alți curteni au răspândit zvonul că ar fi vorba de încă un capriciu al lui Alexandru, care ar vrea astfel să-i sfideze pe cei de dinaintea lui, care au eșuat în tentativa de a străbate acest deșert fără poteci.

Am auzit toate astea și n-am zis nimic, ci mi-am condus calul către malul mării și de acolo m-am îndreptat către apus. Mi s-a năzărit că așa cum am îmblânzit acel cal negru, nărăvaș, când eram copil, după ce nici unul dintre călărețiii macedoneni nu s-a dovedit în stare să-l supună, tot la fel aveam să izbutesc să îmblânzesc și să supun și acest deșert. Când am socotit că am

ajuns cam în dreptul Oazei, am cotit către sud, împreună cu un mic număr de oșteni și de prieteni, și pe drum am avut parte într-adevăr de toate primejdiile pomenite și de multe altele. La două zile după plecarea înspre Oază, am rămas fără nici o picătură de apă în burdufurile de piele, de unde fie se scursese în nisip, fie se evaporase în văzduh, și am simțit cum groaza pune stăpânire pe caravană. Dar, pe neașteptate, ploaia a început să se reverse din cer și-am umplut burdufurile la loc. „Aceștia sunt zeii care-l ocrotesc pe Alexandru“, și-a dat cu părerea unul dintre oșteni, cuprins de entuziasm. „Ba suntem în sezonul ploilor și nu văd nici o minune în asta“, a șoptit altul. Am zâmbit în barbă, întrebându-mă care dintre cei doi are dreptate. Dar, curând după aceea, s-a stârnit o furtună violentă, vântul și trombele de nisip aruncându-i pe călăreți când spre est, când spre vest. Când vântul s-a potolit și vârtejurile de praf au încetat, ne-a doborât oboseala, am pierdut drumul și n-am mai fost în stare să ne dăm seama în ce direcție ar trebui să ne îndreptăm.

Mai târziu, am citit în lucrări despre viața mea că un stol de corbi ar fi salvat caravana, călăuzind-o pe drumul cel bun; în timpul zilei ar fi zburat în fața caravanei, iar în timpul nopții ne-am fi călăuzit după croncănitul lor până am ajuns la destinaţie. Alți autori au scris că în fața caravanei s-ar fi ivit o cobră egipteană sacră și că ea ne-ar fi condus până la Oaza lui Amun.

Și ce-ar fi fost dacă tocmai stelele ar fi călăuzit alaiul de călăreți? Dar muritorii sunt fascinați de legendele cu șerpi și corbi și nici grecii nu sunt mai presus de asta, ba, de ce să nu recunosc că nici eu n-am făcut excepție în această privință, în pofida învățăturilor lui Aristotel. Și cât de mult aș fi vrut să fac!

După o săptămână, am ajuns în Oaza lui Amun, într-o dimineață devreme, când discul uriaș al Soarelui de aur tocmai inunda templul oracolului. Am îmbrățișat cu privirea alaiul pelerinilor care urcau colina pe jos și-am dat pinteni calului care a pornit în galop, ajungând pe platoul din vârf înaintea tuturor. Când m-am uitat în jur, inima a pornit să-mi bată cu

putere, căci totul mi se părea nou și era neobișnuit pentru ochii mei. Jos, în mijlocul deșertului, se zăreau marea verde a livezilor de palmieri și un alt soare uriaș, identic cu cel de pe cer, care se ridica din izvorul de la temelia templului și o mulțime de alți sori ce licăreau în lacurile albastre care întrerupeau întinderea nesfârșită de nisip. În fața porților templului, împodobite cu desene în culori strălucitoare, le-am zărit pe preotesele lui Amun. Adierea ușoară le învălurea mantiile diafane, ca niște aripi în jurul trupurilor zvelte ce dansau ca și cum s-ar fi pregătit să-și ia zborul spre înalturi, îndreptându-se spre soarele pe care-l implorau cu brațele întinse. Îngânau un cântec ale cărui cuvinte nu le înțelegeam, dar glasurile lor unduioase nu-mi sunau în urechi ca o rugăciune, ci mai degrabă ca niște șoapte de dragoste. Dragoste pentru cine? Pentru zei? Numai pentru Amun? Sau pentru mine?

M-am dat jos de pe cal și inima mi se zbuciuma în continuare în piept pentru tot ce auzeam și vedeam și pentru tot ce mă aștepta în acest tărâm. Cu toate astea, m-am îndreptat cu demnitatea unui rege spre marele preot care a pășit printre preotesele care continuau să murmure și s-a apropiat de noi ca să ne întâmpine. Avea capul ras și purta ca și ele o mantie albă care-i curgea pe umeri. S-a plecat îndelung dinaintea mea, apoi m-a salutat întinzându-mi mâna și spunându-mi în limba greacă, pe care o înţelegeam foarte bine, că el se află în așteptarea fiului de zeu și a stăpânului lumilor.

Am făcut semn curtenilor care mă însoțeau, și aceștia i-au oferit daruri și ofrande. Le-a luat, apoi ne-a condus spre intrarea în templu. Însoțitorii au vrut să intre împreună cu mine, dar marele preot i-a oprit cu un semn. Nu s-a îngăduit nimănui în afară de mine să intre în sanctuar. Am înaintat împreună prin ușa altarului, și în clipa aceea s-au oprit cântecul și dansul din curtea exterioară. S-a așternut brusc o tăcere adâncă, iar în interiorul templului s-a înălțat un nor alb de tămâie, cu un parfum pe care nu-l mai simţisem vreodată până

atunci și m-a cuprins o spaimă de care nu mai avusesem parte nici în bătăliile în care mă aflasem față în față cu moartea.

Am pătruns în nișa în care statuia zeului, așezată pe tronul de aur, urma să-i vestească preotului său oracolul, căci preotul nu putea grăi după propria lui voință. În altarul întunecos, în mijlocul norului de tămâie, s-a auzit un glas adânc, domol, potolit, pătrunzând prin pereți de nicăieri și de pretutindeni.

Amun a rostit în cele din urmă ceea ce voia să aud și m-a lăsat pe mine să-i tălmăcesc vorbele.

Am ieșit apoi din templu însoțit de marele preot, care a ridicat mâinile îndemnându-i pe toți să facă liniște. Mi-a fost teamă că s-ar putea să spună ceva mulțimii despre oracolul zeului, dar s-a mărginit doar să anunțe că zeii m-au ales să fiu faraon al Egiptului și că din clipa aceea zeul Horus s-a încarnat în trupul meu. Și, de îndată ce le-a dat vestea, mulțimile de preoți, preotese și pelerini egipteni au început să ovaționeze și să-și ridice extaziaţi mâinile deasupra capetelor, repetând numele noului faraon. Glasurile femeilor și ale bărbaților vibrau sub impulsul plânsetelor de bucurie.

Curtenii și oștenii s-au îngrămădit în jurul meu, întrebând din ochi ce s-a petrecut în timpul întâlnirii mele cu zeul, însă eu n-am făcut decât să zâmbesc de fericire. Dar Filotas, luptătorul neînfricat și prietenul meu devotat, m-a întrebat puțin mustrător: „Carevasăzică, ești zeu acum, da?“. Neprimind nici un răspuns, a continuat, uitându-se cu regret în jur: „Eram fericiți când știam că ne conduce spre victorie un simplu erou!“.

Am înțeles numaidecât ce voia să zică, chiar dacă glasul îi fusese acoperit de ovațiile furtunoase ale mulțimilor care scandau fără întrerupere numele noului faraon, adică al meu: Alexandru, faraonul-zeu al Egiptului. M-am întrebat în clipa aceea ce au făcut grecii cu libertatea lor, cu care se lăudau atâta. S-au scindat și s-au războit fără încetare, cetățile lor ajungând să se nimicească una pe alta, până ce într-un sfârșit, tatăl meu – regele Filip – a izbutit să-i unească prin forța sabiei sub comanda Macedoniei, în vreme ce statul egiptenilor a dăinuit mii de ani sub autoritatea zeilor, a faraonilor și a preoților, și

asta numai datorită tiraniei pe care grecii o urăsc atât de mult! Atunci de ce n-aș încerca și eu să învăț din lecțiile egiptenilor și să le îmbin cu lecțiile lui Aristotel?

În vreme ce mă frământau gândurile astea, trăgeam cu coada ochiului spre Hefaestion, cel mai scump prieten al meu. N-am descoperit în ochii lui senini nici cel mai mic semn de reproș sau de îndoială. Credea cu tărie în mine. Mi-am întors din nou privirea către Filotas. Nu-i nimic… După o vreme va pieri răpus de sabia mea.

Ulterior, le-am mărturisit tuturor că nu voi dezvălui nimic din ceea ce s-a petrecut în altar între Amun și mine altcuiva în afară de mama mea, Olimpia, atunci când o voi întâlni. Dar firul vieții mele s-a întrerupt fără să ne mai vedem și taina acelei întâlniri am luat-o cu mine în mormânt.

Acum, tu, femeie care mă chemi și-mi tulburi spiritul, vrei să-ți dezvălui ție această taină?

Dar tu nu ești Olimpia!

***

Vizita la Amun mi-a oferit un răgaz de liniște sufletească după care am tânjit toată viața, sfâșiat cum am fost între severitatea tatălui meu, Filip, viziunile extatice ale mamei și înțelepciunea lui Aristotel. Am găsit această pace sufletească în război. Îi alungasem deja pe perși din Anatolia, Siria, Palestina și Egipt și-l învinsesem pe Darius, regele lor, în bătăliile purtate împotriva mea. Însă după întâlnirea cu Amun, n-am mai luptat împotriva perșilor, concurând cu ei în cucerirea unei țări sau a alteia. Nu! Acum eu purtam război în calitatea mea de zeu al dreptății, pe care o voiam întronată în întreaga lume. N-a mai fost doar o bătălie oarecare, așa cum își închipuia bietul lor rege, ci un război hotărâtor care trebuia să pună capăt tuturor războaielor, o luptă a celor buni împotriva celor răi, astfel încât pacea să se instaureze pe pământ pentru totdeauna.

În timpul cât am stat eu în Egipt, Darius a făcut pregătiri intense: din zonele fostului său imperiu care mai erau controlate de el, a strâns o oaste de zece ori mai numeroasă decât a mea, însă el n-a vrut să înțeleagă nici în ruptul capului că numărul nu înseamnă nimic. Aceasta a fost o lecție pe care am învățat-o de la tatăl meu, Filip. El m-a convins că poți să-i stăpânești pe oameni prin represiune și teamă dar cei care se tem nu vor fi niciodată victorioși într-un război; pe câmpul de luptă ei trebuie să fie liberi, să-și învingă teama prin propria voință, nu prin ordinele date de comandanții lor. Am învățat că vitejia nu este o trăsătură înnăscută, ci înseamnă să-ţi învingi frica cuibărită în suflet și-am fost pildă pentru oștenii mei. Nu m-am mărginit să dau numai ordine, ci m-am aflat în frunte, cu sabia în mână, în toate bătăliile, lovind și primind lovituri, cu sângele șiroindu-mi pe întregul trup, dar sigur de victorie. Curajul, loviturile și sângele îi îmbărbătau pe oștenii care se avântau în urma mea fără să le pese dacă se duc către izbândă sau către moarte. Am știut să le arăt soldaților mei cum să guste beția războiului, uitând de sine, făcând din ei o armată adevărată, în vreme ce Darius n-a izbutit niciodată să facă așa ceva; asta cu toate că pe timp de pace îi cârmuiam cu un pumn de fier – pumnul faraonului zeu, mult mai puternic decât al lui.

L-am învins din nou în două mari bătălii din care soldații lui au fugit, cu el în spatele lor. A trimis soli, propunându-mi să împărțim lumea pe din două și să-mi ofere orice bogății și comori mi-aș fi dorit din imperiul său. Dar cum aș fi putut să accept numai jumătate din lume când eram încredințat că ea va cădea în întregime în mâinile mele și cum m-aș fi putut lăsa ispitit de bogățiile lui, care oricum ar fi devenit prăzi pe care le-aș fi împărțit soldaților mei? Propunerea de a mi-o da pe fiica lui de soție n-a putut decât să mă amuze, de vreme ce ea, împreună cu mamă-sa și cu alte femei din neamul lui, se aflau captive în tabăra mea încă din timpul primei bătălii cu el. Am răspuns ofertei sale eliberându-le pe prizoniere, inclusiv pe mama lui, și asigurându-le găzduire într-unul dintre palatele lui, pe care le-am cucerit în timpul marșului meu. Dar n-a

înțeles mesajul și m-a întâmpinat din nou în capitala regatului său ruinat – orașul Persepolis, gloria imperiului și reședința tronului și a sceptrului Regelui Regilor. Și pentru a treia și ultima oară a fost înfrânt și a fugit să adune o nouă oaste, dar eu – ca și oștenii mei – am înțeles că acesta este sfârșitul războiului cu perșii și sfârșitul statului lor.

După toate astea, se cuvenea pe bună dreptate să dărâm și să incendiez această capitală. Nu incendiaseră perșii, cu două veacuri în urmă, minunata Atenă – perla Greciei? N-am ascultat sfaturile date de comandanții oștilor mele și de dregătorii de la curte, care s-au împotrivit incendierii orașului Perspolis. M-au întrebat de ce am iertat vestitele orașe pe care le-am cucerit și de ce le-am reparat templele, câștigând astfel inimile locuitorilor și de ce dărâm capitala după ce-a intrat sub stăpânirea mea cu toate palatele și bogățiile lor? I-am lăsat să vorbească și am luat în mână o torță pe care am aruncat-o asupra palatului regelui, făcând semn soldaților să facă la fel ca mine, și focul a cuprins întregul palat, transformându-l într-un imens bulgăre de foc, mai mare decât orice foc pe care l-au aprins vreodată perșii pentru Dumnezeul lor.

Și-apoi, ce altă ofrandă mai mare i se putea aduce decât întreaga capitală cuprinsă de vâlvătăi?

Acesta n-a fost un act de dreptate săvârșit de un zeu, ci răzbunarea unui om stăpânit de ură. Trosnetele și vuietul flăcărilor mă îmbătau ca vinul și a început să-mi fie frică de mine însumi. „De fapt, ce sunt eu cu adevărat? Cine sunt?“ m-am întrebat eu și o să repet mereu această întrebare de acum înainte. „De ce săvârșesc o faptă însoţită de contrariul ei?“

Dar după Persepolis n-am mai nimicit alte orașe. Dimpotrivă, am înălțat unele noi, alte Alexandrii. I-am iertat pe conducătorii înfrânți din teritoriile pe care le-am eliberat și i-am numit cârmuitori în numele meu peste provinciile pe care le guvernaseră, devenite provincii ale Imperiului Macedonean, cu condiția să-mi arate credință. Le-am îmblânzit inimile și am restaurat templele divinităților pe care le venerau, dar în același timp am înălțat temple pentru un nou zeu – Alexandru,

fiul lui Amun – pe care trebuia să-l cunoască bine și căruia trebuia să-i aducă ofrande.

Nu mi-a păsat de murmurele soldaților mei greci și macedoneni. Și ei aveau datoria de a-l adora pe zeul care-i condusese către o victorie de care nu mai avusese parte înainte vreun alt om și la care nu va mai visa vreun altul în viitor. Cine ar fi putut avea parte de o astfel de izbândă în afară de un zeu?

Pământul era la picioarele mele. Am anexat la Macedonia întregul Imperiu al Perșilor, apoi am înaintat în fruntea oștilor și am cucerit toate celelalte teritorii din Est. Am străbătut văi și pustiuri, am traversat munți pietroși semeți, în care și-au găsit sfârșitul toți aceia care au încercat să treacă peste ei înaintea mea și am ajuns la continentul Indiei, supunându-l și pe el. Am cucerit Asia cu toate pământurile și mările ei și astfel s-au adeverit prezicerile Olimpiei și ale lui Amun, că eu voi fi victorios în toate ţinuturile în care voi ajunge. Acum – după ce-am cucerit întregul Orient – mi-am dat seama că a venit vremea să fac cale-ntoarsă pentru a cuceri și Occidentul.

Dar asta nu înainte de a înfăptui un țel la care nu s-a mai gândit nimeni până la mine – nici oamenii, nici zeii. Voi făuri o lume nouă, fără seamăn, o lume în care să se unească toate semințiile omenești, care să vorbească o singură limbă – greaca, cea mai sublimă dintre toate limbile pământului, limba *Iliadei*, în care popoarele să se contopească prin căsătorie până ce nu va mai rămâne pe pământ decât un singur neam.

I-am încorporat în oastea mea pe perșii pe care i-am învins și m-am străduit să-i înfrățesc cu oștenii mei. Macedonenii și grecii s-au simțit ispitiți să respingă planul de a face din dușmanii barbari de ieri tovarăși de arme egali cu ei, dar asta nu m-a clintit din hotărârea mea. Am luat-o de soție pe fiica lui Darius, prizoniera mea încă de la începutul războiului, iar în noaptea nunții mele am căsătorit optzeci de comandanți din armata mea cu femei persane de viță nobilă și i-am încurajat pe oștenii macedoneni să procedeze la fel ca mine; s-au încheiat mii de astfel de căsătorii.

Am visat că întregul pământ va ajunge să fie locuit de un neam nou, zămislit din coapsele bărbaților europeni însurați cu femei din Asia, după ce între fiii lui nu vor mai fi nici vrajbă, nici războaie. Alexandru a plănuit să realizeze un lucru pe care nu-l mai înfăptuise nici un alt zeu – să creeze o lume în care să nu mai existe om cu pielea albă și om cu pielea neagră, fără discriminare între aceia care-l adorau pe Zeus, perșii care se închinau la foc și cei care venerau divinitățile hinduse.

„Oare pentru a înfăptui acest vis va fi nevoie de o nouă mare de sânge vărsat de cei învinși și de oștenii mei?“ s-a întrebat Alexandru.

„De ce nu, dacă va fi în final spre binele lor? Nimeni nu înțelege înțelepciunea zeilor, așa că de ce-ar trebui să înțeleagă înțelepciunea mea?“ a răspuns un alt Alexandru.

Dregătorii mei au început să protesteze în șoaptă, pretinzând că Alexandru a devenit un despot asemănător cu satrapii din Orient: se îmbracă în straiele perșilor barbari și stă pe tronul lui Darius, ținând în mână chiar sceptrul lui; probabil că a uitat de libertatea grecilor; nu mai îngăduie nimănui să stea de vorbă cu el și vrea să-i subjuge pe toți pământenii, transformându-i în supușii lui.

După ce misiunea noastră în Asia a luat sfârșit, unii dintre oșteni au vrut să se întoarcă la căminele lor din Grecia și au fost liberi s-o facă. Au rămas cu mine cei mai devotați generali, în frunte cu Hefaestion, prietenul meu de-o viață, și cu soldații din neamul meu de macedoneni, care au format împreună o oaste ce n-a putut fi înfrântă niciodată. După ce-au gustat beția victoriei, nu au mai fost în stare să dea înapoi, chiar dacă sufletele lor îi îmboldeau să dea ascultare îndemnurilor rațiunii și chemărilor familiilor și ale copiilor.

Cu toate astea, uneltirile oștenilor rămași împotriva mea n-au încetat și asta n-a făcut decât să-mi sporească mânia și tristețea, ca și dorința de a căuta liniștea în băutură. Banchetele și petrecerile se țineau lanț noapte de noapte, iar în timpul lor butoaiele de vin se goleau fără nici o socoteală. Nimeni nu se putea întrece cu mine la băutură. Probabil că simțeam nevoia

să beau mai mult decât ceilalți fiindcă aveam mai multă nevoie decât ei de vinul care mă ajuta, în momentele de rătăcire a minții, să adun cioburile risipite din Alexandru pentru a face din ele un om întreg sau dimpotrivă, pentru a face ca aceste fragmente să se risipească și mai tare, îngăduindu-mi să-mi văd toate ascunzișurile și să dau glas gândurilor pe care nu cutezam să le rostesc treaz.

În zăpăceala din acele clipe, nu ezitam să iau viața oricui ar fi încercat să mă trezească la realitate, pentru a fi acel Alexandru pe care şi l-ar fi dorit el.

Și ce păcat poate fi mai mare decât cel pe care l-am săvârșit în timpul unei petreceri împotriva bravului meu oștean Clytus, care în timpul primei bătălii cu perșii, când a căzut rănit de pe cal, s-a aruncat peste mine și trupul său a primit săgeata în locul meu? Dar cred că în timpul acelei petreceri, Alexandru voia în realitate să lichideze o socoteală cu tatăl său pământesc, regele Filip.

Mă făleam în fața oștenilor, pretinzând că toate războaiele purtate de Filip și toate victoriile repurtate de el pe pământul Greciei nu înseamnă nimic în comparaţie cu ce am înfăptuit eu în Asia. Ba, mai mult decât atât, Filip n-ar fi fost în stare să obțină victoriile sale grecești, dacă n-aș fi fost eu adevăratul comandant al oștilor lui în aceste războaie. De ce s-a amestecat Clytus în bazaconiile astea ale mele despre Filip? A cutezat să afirme că, dacă n-ar fi fost victoriile tatălui meu din Grecia, eu n-aș fi putut face nimic și că Filip s-a bătut acolo cu bărbați adevărați, în vreme ce eu m-aș fi luptat în Asia cu niște muieri. În clipa aceea am văzut negru în fața ochilor și-am uitat de toate. Dar ce nu zice omul la beție? Nu l-am mai văzut în fața mea pe Clytus căruia îi datoram viața, ci mi s-a părut că e un adversar care-l sprijinea pe Filip ca să-l înfrângă pe Alexandru. Și-apoi, el a comis un păcat de moarte – a tăgăduit că aş fi fiul zeului suprem! A pretins pe un ton ironic că această declarație fățișă este mai adevărată decât oracolele tatălui meu! Nebun de furie, am smuls lancea din mâna uneia dintre gărzile mele și i-

am implântat-o într-o parte, urlând la el: „Dispari de lângă mine și alătură-te lui Filip la care ții atât de mult!“.

Dar izvorul de sânge țâșnind din rana lui în fața ochilor mei, împroșcându-mă, l-a preschimbat din nou pe Alexandru, pe care vinul îl risipise în atâția oameni şi zei, într-un singur Alexandru rătăcit și înspăimântat… Am rămas pentru o clipă cu ochii ațintiți asupra corpului neînsuflețit al lui Clytus… Lancea era încă înfiptă în trupul lui sângerând. Am rămas un timp plutind în gândurile mele învolburate: „Acesta este prietenul meu, camarad de petreceri și plăceri, cel mai brav în lupte dintre toți generalii mei… Dacă nu era el, acum eu n-aș mai fi în viață…“. Și, cu un urlet sfâșietor, am smuls lancea din trupul lui și am îndreptat-o către pieptul meu.

Dacă mâna mea beată ar fi izbutit să lovească în clipa aceea inima, mi-aș fi izbăvit sufletul de zilele și de anii care n-au făcut decât să adauge şi mai multă tulburare. Dar gărzile au fost mai iuți decât mine și mi-au smuls lancea din mână, iar eu m-am prăbușit la pământ fără să vreau. Am petrecut întreaga noapte întins alături de trupul neînsuflețit, jelindu-l pe Clytus și plângând înspăimântat de monstrul care sălășluia în trupul meu de zeu.

Amun nu mi-a dat dreptul să-i aduc ofrande umane, însă posibilitatea aceasta mi-a fost sugerată de mama mea, Olimpia, care nu s-a sfiit niciodată să ucidă, fără urmă de regret. După ce gărzile au ridicat cadavrul din cortul meu, am dat poruncă să nu mai intre nimeni la mine. Am rămas întins, fără să mă mișc, pe locul trupului neînsuflețit, vreme de trei zile în care n-am gustat nici o fărâmă de mâncare, cu ochii ațintiți spre cer, implorându-i pe Amun și pe ceilalți zei să-mi adune odată pentru totdeauna mădularele risipite, chiar dacă-ar fi să fie într-un trup lipsit de viață.

Gărzile și dregătorii au înțeles că vreau să mor și au intrat peste mine în cort cerându-mi să mă ridic de jos și să rămân în viață. Le-am dat ascultare fiindcă am vrut s-o fac, întrucât nu sosise încă momentul adevăratei dorințe de a muri.

Printre cei care au venit în cortul meu s-a aflat și Callisthenes, colegul meu de studii cu Aristotel și fiul surorii marelui filozof. A fost cronicarul campaniilor mele, imortalizându-mi faptele glorioase de război. M-a implorat să rămân în viață, nu atât pentru mine, cât mai ales pentru slava Macedoniei, care nu trebuia să se piardă.

În clipa aceea n-a simțit că-i cere să trăiască propriului său călău. Mi-a cerut insistent să trăiesc și am rămas în viață pentru a-i pune capăt zilelor la doar câteva luni după acest moment. A fost suspectat că ar fi pus la cale asasinarea mea și întemnițat pe loc. S-a apărat făcând uz de toată elocința pe care o desprinsese de la unchiul lui, străduindu-se să demonstreze lipsa de temei a bănuielii, dar cred că tocmai asta mi-a întărit și mai mult bănuielile. Adevărul este simplu și n-are nevoie de vorbe meșteșugite. Pornind de la această premisă, am poruncit să fie ucis împreună cu ceilalți suspecți că i-ar fi complici, după ce vor fi supuși unor torturi groaznice. După moartea lui, m-a cuprins din nou regretul și iarăși m-am închis în cortul meu bocindu-l pe el și jelindu-mă pe mine. Mi-a trecut prin cap în singurătatea mea că atunci când a fost el ucis, în sufletul meu a murit pentru totdeauna și Aristotel, stingându-se ecoul învățăturilor sale despre fericirea care izvorăște din înțelepciune și din chibzuință.

Aveam impresia că experiența întregii mele vieți a fost exact opusul învățăturii primite de la el. Maestrul opta pentru un stat de mărime mijlocie – adică nici foarte mic, nici foarte mare – pentru a fi ușor de cârmuit, pe când eu am clădit un imperiu uriaș, întins cât lumea; opta pentru un guvern de mijloc – adică nici al bogaților, nici al oamenilor de rând, ci al clasei înțelepților de mijloc – și nu știu cum ar socoti el cârmuirea eroului-zeu care unește sub autoritatea sa întreaga lume; opta pentru fericirea de mijloc – situată între exces și nesocotință – ale cărei limite pot fi cunoscute de rațiune. Mă întrebam: „În care alt loc din lume, învățătorule de demult, ar putea fi întâlnită această viață bine orânduită, în afară de grădina Academiei tale, unde te puteai bucura vorbind despre ea cu

elevii tăi, în timp ce vă plimbați încolo și încoace la umbra deasă a pomilor?“.

Toate lecțiile astea au fost spulberate de vizita mea la Amun și de întâlnirea cu preoţii egipteni care vorbesc în numele zeilor. Acolo am învățat că nu înțelepciunea, ci teama este fundamentul cârmuirii; am învățat că oamenii de rând trebuie să trăiască tot timpul sub spectrul spaimei și al amenințării cu pedepse și torturi, atât pe pământ cât și în cer, pentru a cunoaște obediența urmării căii drepte; am învățat că un cârmuitor nu trebuie să le îngăduie oamenilor de rând libertatea și plăcerea, ci trebuie să-i învețe să găsească plăcerea în teamă, ca să mă venereze cu frică și prin frică. Aceasta este cea mai de preț lecție pe care am învățat-o de la Amun și de la egipteni. Am verificat-o și a avut succes nu doar în Egipt, ci pretutindeni. Am auzit ecoul ovațiilor nebunești ale egiptenilor, amestecate cu plânsul cutremurat pentru faraonul lor Alexandru, pe meleagurile îndepărtate ale Asiei în alte ovații pentru noul zeu cuceritor.

Și am întâlnit, firește, întotdeauna și o mână de rebeli care visau la libertate. Și de aceștia au avut grijă în majoritatea cazurilor chiar oamenii de rând, înainte să am eu grija lor: le descopereau uneltirile și se bucurau de căderea lor, pentru că acei visători voiau să le răpească oamenilor de rând plăcerea traiului liniștit sub spectrul fricii.

Nu-l voi uita niciodată pe unul dintre acei rebeli – un băiat de șaisprezece ani, fiul unor nobili macedoneni care stăteau de strajă la ușa cortului meu, ultimii la care mă așteptam că ar putea să mă trădeze, dar iată că au făcut-o. Unul dintre conspiratori i-a denunțat pe ceilalți, acuzându-i că ar pune la cale un atentat la viața mea și am poruncit să fie reținuți toți.

Băiatul care era liderul lor a avut curajul să se ridice în picioare dinaintea mea și să mă înfrunte în timp ce-l anchetam.

„Întrebi, ca și cum n-ai ști! Într-adevăr, am pus la cale un complot împotriva ta, pentru că nu te mai porți așa cum se cuvine să se poarte un rege cu supușii lui născuți liberi, ci ca un tiran cu robii lui! Vrei ca macedonenii să cadă în genunchi în

fața ta și să te venereze ca pe un zeu și îl contești până și pe tatăl tău Filip! Te miră că nu-ţi mai putem suporta vanitatea?!“ mi-a zis el răspicat.

Copilul acesta îmi dădea mie lecții! Cum ar fi putut un țânc ca el să înțeleagă planul meu divin, care urmărea să asigure gloria Macedoniei și pacea lumii? Și-a închipuit probabil că o să mă impresioneze, atunci când mi-a zis cu ostentație: „Du-ne numaidecât în piața unde au loc execuțiile, pentru a dobândi prin moartea noastră ceea ce am sperat să dobândim prin moartea ta!“.

Am hotărât, firește, să fie executat împreună cu ceilalți conspiratori prin tragere pe roată, zdrobindu-le mai întâi oasele.

După executarea lor, a urmat ca de obicei o perioadă de izolare și de penitență; a dispărut împăratul-zeu Alexandru și în locul lui s-a ivit un Alexandru jalnic, vrednic de milă.

În timpul claustrării, chipul acelui băiat curajos nu mi-a dat pace nici o clipă. Știam că a spus adevărul. Într-adevăr, eram un tiran indiferent ce justificări le găseam actelor mele samavolnice. I-am cârmuit pe supușii mei prin înfricoșare, iar frica a generat supunerea, așa cum mi-am dorit, dar în același timp a împins și la trădare. M-au trădat oamenii cei mai apropiați, care au uneltit împotriva mea unul după altul, dar nici unul dintre ei n-a avut curajul să mă înfrunte așa cum a făcut acest băiat, probabil pentru că ei nu erau mânaţi de un principiu, ci mai degrabă împinși de dorința de a pune mâna pe putere în locul meu. Dar de ce a fost trădat băiatul acesta chiar de tovarăşul lui, care i-a denunțat atât pe el cât și pe ceilalți conspiratori când știa foarte bine că-i împinge la torturi și la moarte? Să fi fost de vină tot frica sau lăcomia?

Am reflectat îndelung, dar nu mi-am dat seama care este punctul inițial al lanțului tiraniei, al fricii și al trădării și care dintre acestea le-a generat pe celelalte, nici dacă eu am fost mobilul lor sau doar una din victimele lor.

În izolarea în care mi-a ținut tovărășie chipul băiatului ucis au dispărut numeroasele imagini ale lui Alexandru, rămânând

doar un singur Alexandru care și-a dat seama că a ajuns la capătul unui drum. Le-am încercat pe toate: victoria și gloria de care n-a avut parte nimeni până la mine, plăcerea cârmuirii și a puterii, am iertat ca zeu și am ucis ca om. Am încercat extazul poeziei și al muzicii, plăcerile femeilor și ale vinului. Atunci, de ce n-am avut parte de fericire?

În timpul care mi-a mai rămas, am încercat să trăiesc fericirea omului, nu fericirea zeilor. Am cunoscut în viața mea femei și le-am iubit, însă Roxana – soția mea persană – a fost cea mai aproape de inima mea dintre toate. N-am simţit pentru ea iubirea extraordinară, pentru care omul este în stare să sacrifice întreaga lume, ca cea a lui Paris pentru Elena – din *Iliada* –, care a aprins războiul Troiei. Iubirea mea pentru Roxana a fost liniştită și profundă. Am trăit de asemenea adevărata prietenie împreună cu Hefaestion, aceasta fiindu-mi consolare pentru tot restul vieții – o prietenie în care noi doi ne contopeam într-unul singur. Odată, după ce-am luat-o captivă, mama lui Darius a căzut în genunchi înaintea lui și l-a implorat s-o lase în viață, închipuindu-și că el este regele. Când i-au făcut semn că trebuie să mi se adreseze mie, i-am spus să nu se teamă, pentru că și el este tot Alexandru.

Și n-am mințit câtuși de puțin. Chiar simțeam că Hefaestion este cel mai bun dintre toți Alexandrii care se zbăteau în mine. Probabil că i-ar fi plăcut lui Aristotel. A trăit liniștit și cumpătat, nu s-a mâniat niciodată și n-a avut parte de nebunia care m-a urmărit pe mine toată viața. Însă a fost în stare să înțeleagă această nebunie și să mi-o ierte. Îmi dădeam seama, când mă uitam în ochii lui, că el înțelege toate faptele mele contradictorii, precum și neliniștea care mă împingea la ele și pe care eu n-am înțeles-o niciodată.

Dar el s-a stins din viață înainte de vreme. S-a îmbolnăvit când am început marșul de întoarcere din Asia către Vest și convoiul nostru a făcut un popas în orașul Babel. Acolo și-a găsit sfârșitul.

Odată cu moartea lui, am fost încredințat că Alexandru-omul s-a dus pentru totdeauna și că celelalte cioburi care se

îngrămădesc înlăuntrul meu și a căror prezență mă înspăimântă își așteaptă rândul. Am hotărât să nu mai trăiesc împreună cu aceste făpturi hidoase, după ce Hefaestion a luat cu el pacea pe care mi-o transmitea și mie, făcând ca aceste fragmente să se unească într-un om armonios. Am încercat să-mi iau viața, aruncându-mă în apele învolburate ale fluviului, dar credincioasa Roxana m-a salvat.

M-am trezit complet singur, dar, pe când mă aflam în Babel, am înțeles că am datoria de a conduce ultima mea campanie înainte de a mă întoarce în Europa. Am decis să explorez ultimul ținut rămas necunoscut din Asia – întinsul pustiu al Arabiei. Am pregătit o flotă care să cerceteze Peninsula de jur-împrejur, dar un glas lăuntric mi-a șoptit că nu voi izbuti să duc la capăt această ultimă campanie în Asia.

După moartea lui Hefaestion, am cumpănit îndelung la sensul momentelor ce mi-au marcat drumul vieții.

Amun m-a introdus pe mine în tagma zeilor veșnici și, încrezător, m-am comportat ca un zeu, aşadar am vrut să recreez pământul și făptura umană. Uneori îmi veneau în minte fragmente din lecțiile lui Aristotel și atunci mă copleșeau îndoielile în legătură cu mine și cu ceea ce făceam. Rănile zeilor veșnici nu sângerează, ei nu cunosc durerea și nu se încumetă să-și ia zilele cuprinși de regrete și de disperare, pe când eu am încercat să-mi iau viața cel puțin de două ori.

Cred că asta a fost a treia oară: când am băut peste măsură în timpul unui ospăț oferit de un petrecăreț în Babel. A continuat să mă îndemne să beau și după ce oboseala și boala m-au doborât. De ce i-am dat ascultare, dacă n-aș fi vrut în adâncul sufletului meu să părăsesc această lume? Imediat după acest banchet, m-au cuprins frigurile, care în doar câteva zile mi-au pus capăt vieții.

Toate aventurile mele în Asia au durat șapte ani și întreaga mea viață pe pământ a durat doar treizeci și trei de ani, în cursul cărora n-am avut parte de nici o clipă de liniște sufletească.

Și-acum, spune-mi, ce-ai înțeles, tu cea care mă chemi, încercând să-mi trezești spiritul? Mă auzi? Acum crezi că știi mai mult?

Aici, în lumea celor morți, mi-e limpede că eu nu sunt un zeu. Viața nemuritoare a zeilor nu are nimic de-a face cu întunericul orb și cu neputința. Acum, sunt convins că n-am înțeles oracolul lui Amun, asta dacă oracolul lui a fost adevărat și dacă Amun a fost un zeu. De ce am avut parte de această răsplată?

Singura prorocire a preoţilor egipteni care s-a adeverit a fost aceea referitoare la viața de după moarte. Am aflat de la ei că spiritul va pluti în jurul trupului și va trăi vreme de patruzeci de zile după moarte. El poate să vadă în răstimpul acesta tot ce vedea și înainte de a se fi despărțit de trup. A existat într-adevăr un alt Alexandru, un ultim Alexandru, care a scos un geamăt aproape ca un oftat de ușurare după ce scapi de o povară copleșitoare, în vreme ce se înălța ușor ca un fulg în văzduh, pentru a se urmări pe sine, pentru a-şi urmări corpul neînsuflețit, învelit în giulgiu.

Și ceea ce a văzut spiritul meu m-a făcut să nu regret foarte mult că am părăsit această lume.

Trupul meu neînsuflețit a fost dat uitării pe patul de moarte din palat vreme de șapte zile întregi – timp în care prietenii mei cei mai apropiați și comandanții ostașilor mei au purtat discuții în legătură cu moștenitorul tronului. Mai întâi l-au exclus pe fătul purtat în pântece de Roxana, apoi au eliminat din discuție un băiat al meu sub pretextul că este un fiu nelegitim și, în consecință, n-ar avea dreptul să moștenească tronul. Toate argumentele și contraargumentele aduse n-au fost decât un paravan în spatele căruia au ajuns la ceea ce voiau de fapt cu toții, dar n-aveau curajul să mărturisească deschis: în cele din urmă l-au numit ca rege pe fratele meu vitreg, care era cam sărac cu duhul, astfel încât comandanții oștilor mele să poată împărți în liniște imperiul între ei.

Abia după aceea și-au adus aminte de Alexandru și m-au îmbălsămat și m-au înmiresmat cu parfumuri și arome. Au

decis să construiască un car uriaș cu care să mă transporte în Oaza lui Amun, pe care le-o recomandasem să fie locul meu de veci. N-am mai apucat să văd carul minune, căci cele patruzeci de zile s-au scurs, dar i-am auzit cum urma să fie: un templu semeț cu statui și imagini pe laturi, în care rămășițele mele pământești să fie așezate într-un sarcofag de aur.

Am apucat să văd și cine a vărsat lacrimi sincere pentru mine.

Au plâns după mine Roxana și alte femei din preajma mea, dar singura pe care durerea a strivit-o a fost mama lui Darius – dușmanul meu cel mai înverșunat – prizoniera mea de ani de zile, pe care uneori – în clipele de mânie – am mai și umilit-o. După moartea mea, n-a pomenit nici un cuvânt despre cât de rău mă purtasem cu ea, ci și-a amintit că eu am iertat-o atunci când aș fi putut s-o ucid, că am ținut la ea cu adevărat și că i-am spus chiar că ea este a doua mea mamă.

A fost singura care m-a plâns până când s-a stins și ea din viață. A fost singura care a mărturisit că pentru ea viața nu mai are nici un rost după moartea mea, aşa că n-a mai pus în gură nici un pic de mâncare și nici o picătură de apă până în clipa când s-a stins din viață, la cinci zile în urma mea, în vremea când prietenii mei cei mai apropiați se străduiau de zor să pună mâna pe tron.

Cum de n-am reușit să-mi dau seama de dragostea ei în timpul vieții? Dar cine știe câte alte lucruri mi-au mai scăpat neobservate în timpul vieții?

Spiritul meu o vedea și o însoțea tot timpul, țipa dând să-i vorbească, dar n-a mai avut glas.

Se chinuia să o îndemne să nu moară din pricina mea, pentru că de fapt nu meritam.

1. În Imperiul Otoman, titlul de paşă era acordat ofiţerilor de rang înalt din armată şi administraţie. Atât titlul de *bei* (şi cu rostirea egipteană *bek*), cât şi titlul de paşă (în rostirea egipteană *başa*, întrucât limba arabă nu are sunetul *p*) au continuat să fie acordate ca titluri nobiliare până la abolirea monarhiei în anul 1952. Cele două cuvinte continuă să fie folosite şi astăzi în limbajul familiar, ca apelative cu conotaţii specifice în funcţie de context.

2. Oaza Siwa, cea mai vestică şi una dintre cele mai mari oaze din Egipt (circa 2700 km^2), este situată la circa 500 km la vest de Valea Nilului, aproximativ în dreptul oraşului Cairo, şi la 300 km la sud de litoralul Mării Mediterane, în apropierea graniţei cu Libia. Deşi a fost locuită până relativ recent de o comunitate de berberi, în oază au fost conservate importante vestigii faraonice.
3. Fes de culoare roşie introdus de autorităţile turceşti la mijlocul secolului al XIX-lea în toate provinciile Imperiului Otoman pentru a înlocui turbanul, considerat simbol al conservatorismului. După dobândirea independenţei, a fost abandonat, dar în mediile populare din Egipt continuă să fie purtat şi astăzi.
4. „Interesant… Foarte interesant…“ (în engleză în originalul arab).
5. Pluralul cuvântului arab *gawad* care înseamnă „darnic, generos, nobil“.
6. Cuvânt de origine arabă însemnând „agricultor, cultivator“.
7. *Zaggal* este rostirea egipteană a cuvântului arab literar *zajjal*, „declamator sau cântăreţ“ de poeme strofice arabe populare numite *zajal*.
8. Titlu de politeţe împrumutat din limba turcă însemnând aproximativ „domn, domnule“, folosit în limbajul familiar egiptean şi în zilele noastre.
9. Ca termen comun, „şeic” (*shaykh*) înseamnă „bătrân“. Cuvântul a fost folosit iniţial ca titlu acordat unui şef de trib, clan, regiune ori sat. Funcţiile şeicului nu au fost definite formal, autoritatea sa bazându-se de fapt pe recunoaşterea demnităţii lui, a judecăţii sale sănătoase, a experienţei sale de viaţă, asociate eventual şi cu vârsta şi nu în ultimul rând a averii. În decursul timpului, cuvântul a ajuns să se aplice pretutindeni în lumea arabă ca titlu de curtoazie dat savanţilor teologi şi altor persoane care nu deţin în mod obligatoriu funcţii religioase, dar care au o anumită pregătire în acest domeniu şi se bucură şi de un oarecare prestigiu, impus eventual şi de vârstă. De obicei, turbanul alb este semnul distinctiv al clericilor musulmani care poartă acest titlu, eventual acordat de o instituţie de învăţământ religios.
10. Ordin de mistici musulmani cu ramificaţii în numeroase ţări arabe şi islamice, întemeiat de Ahmad al-Rifa‘i, al-Husayni (1117-1182), originar dintr-un sat din Irakul central, unde mormântul său a devenit loc de pelerinaj. Adepţii săi ar fi înzestraţi cu capacitatea de a supune şi de a alunga din case şerpii şi scorpionii.
11. Vechi cartier comercial şi meşteşugăresc care îşi trage numele de la Izz al-Din Musk, unul dintre urmaşii lui Salah al-Din. Împreună cu cartierul vecin, Khan el-Halili, alcătuieşte principalul bazar (*suq*) al oraşului Cairo, unde-şi dădeau întâlnire negustori armeni, evrei, perşi şi arabi din alte ţinuturi ale califatului.
12. Cuvânt de origine persană, însemnând „domn, stăpân“.
13. Curent mistic al Islamului, ai cărui adepţi se dedicau meditaţiei şi ascezei. El s-a răspândit în secolul al VIII-lea în sudul Irakului şi în Iran.
14. Practică rituală răspândită mai ales în Egipt. Participanţii – membri ai diverselor ordine sau confrerii mistice – se adună în cercuri şi rostesc (*zikr* înseamnă „rostire, pomenire“) numele lui Allah, în formule religioase ori poeme mistice, pe fondul unor mişcări ritmice şi al unor tehnici particulare de respiraţie care conduc în unele cazuri la starea de transă.

15. Una din cele mai mari moschei congregaţionale din Cairo, dedicată lui El-Husein – al doilea fiu al califului Ali (656-661) şi al Fatimei, fiica profetului Muhammed.
16. Gamal al-Din al-Afghani (1838-1897), important propagator de origine afgană al unităţii islamice.
17. *Egiptul*, *Comerţul* şi *Umoristice*, trei dintre gazetele editate de Gamal al-Din al-Afghani şi de adepţii săi în timpul şederii sale în Egipt.
18. Partidul Naţional întemeiat în 1907 de juristul Mustafa Kamil (1874-1908), unul dintre primii organizatori ai mişcării naţionale egiptene, care sub influenţa ideilor franceze despre libertate a militat pentru eliberarea Egiptului de sub ocupaţia străină.
19. Corabie de epocă dotată cu cabine, cu care se întreprindeau croaziere pe Nil.
20. Funcţionar din cadrul clerului musulman însărcinat de cadiu cu înregistrarea evoluţiilor în starea civilă a credincioşilor: căsătorie, divorţ etc.
21. Guvernator şi viceregе al Egiptului între anii 1805-1848, întemeietor al statului egiptean modern şi al familiei khedivale şi apoi regale, care s-a aflat la conducerea statului egiptean până în anul 1953.
22. Versul aparţine poetului arab Zuhayr (520-609) şi face parte din faimosul său poem inclus printre cele şapte *mu'allaqate*, considerate cele mai de seamă poeme arabe din perioada preislamică (vezi *Antologie de poezie arabă – perioada clasică*, traducere, antologie şi note de Grete Tartler şi Nicolae Dobrişan, Editura Minerva, colecţia BPT, nr. 1126, 1982, p. 90).
23. Manta largă şi lungă, îmbrăcată peste celelalte veşminte.
24. Cuvânt de origine turcească însemnând „doamnă".
25. Crezul musulman, ce constă în mărturisirea credinţei în Allah cel unic şi în recunoaşterea lui Muhammad drept profet al său. Formula este rostită în diverse împrejurări: în cadrul chemării la cele cinci rugăciuni zilnice, atunci când cineva presimte că i se apropie sfârşitul etc.
26. Ahmad 'Urabi Paşa el-Misri, sau „Egipteanul" – cum îi plăcea să-şi zică – a fost conducătorul unor puternice revolte social-politice care au zguduit Egiptul în anii 1881-1882, rămase în istorie cu numele lui.
27. Sat în guvernoratul Al-Ismailiyia, în care armata britanică a înfrânt rezistenţa oastei egiptene conduse de Ahmad 'Urabi Paşa (1882), moment care marchează începutul ocupaţiei britanice asupra Egiptului.
28. În traducere, „şapte fete".
29. Berberii, cea de-a doua mare ramură a populaţiilor şi a limbilor hamito-semitice, au fost locuitorii indigeni din Nordul Africii (Maghreb) care au trecut la Islam odată cu cucerirea acestor teritorii de către arabi în secolele VII-VIII. Zenata a fost unul dintre cele mai mari triburi berbere din zona Tunisiei de azi, care a însoţit tribul Banu Hilal în timpul ultimei mari migraţii arabe către Vestul Maghrebului (secolele XI-XII).
30. Moschee construită în Tunis în secolul al XIII-lea, devenită importantă instituţie de învăţământ teologic şi păstrând acest statut până în zilele noastre.

31. Muhammad ben Muhammad el-Mahdi (1844-1902), conducător al ordinului religios al Sunusizilor după moartea tatălui său Sidi Muhammad el-Jaza'iri (1787-1859), întemeietorul acestui ordin și ctitorul marii moschei albe din Muntele Verde, unde se afla sediul acestui ordin. A trăit în Oaza Jughbub, aflată în Libia, în apropierea graniței cu Egiptul.
32. Exclamație din limba arabă (însemnând „Ce a vrut Allah!") intrată și în alte limbi orientale, cu diverse conotații, dar mai ales pentru a exprima admirația.
33. Apelativ pentru orașul Cairo (*El-Mahrusa*).
34. Teolog și poet egiptean (1854-1886).
35. Proză ritmată și rimată în care a fost elaborată și o bogată literatură în perioadele clasică și post-clasică din istoria literaturii arabe.
36. Aluzie la personajul central al povestirilor din ciclul celor *O mie și una de nopți.*
37. Orice credincios musulman care cunoaște bine și conduce ritualul rugăciunii, fiind urmat în rostirile și gesturile sale de ceilalți participanți la rugăciune, așezați în rânduri în spatele său, toți îndreptându-se cu fața către nișa ce indică direcția către sanctuarul de la Mecca.
38. Cartier și palat guvernamental din orașul Cairo.
39. Două ziare egiptene importante, care au apărut la sfârșitul secolului al XIX-lea.
40. Insulă formată din cele două brațe ale Nilului în zona centrală a capitalei, în care s-a format cartierul rezidențial El-Zamalek.
41. Prin cuvântul arab *kafir*, pl. *kuffar*, „necredincios", ajuns și în limba română în forma „ghiaur", se au în vedere – în concepția musulmană – nu doar „păgânii", necredincioșii, ci și nemusulmanii în general, inclusiv „creștinii", după cum și reciproca este valabilă.
42. Dinastia Ptolemeilor, urmași ai lui Alexandru cel Mare, a cârmuit Egiptul între anii 306-30 î.Hr.

PARTEA A DOUA

IX

Mahmud

Criza mea? Catherine mă tot întreabă despre ce criză este vorba. Până la urmă, și eu am ajuns să mă întreb.

Iată care este criza mea. Într-o singură clipă, adevărata criză a lui Mahmud Abd el-Zahir s-a dezvăluit cu toată claritatea.

În doar câteva secunde, a căzut imaginea unui trecut mincinos pe care mi-am trasat-o, s-a destrămat și a căzut și odată cu ea s-au risipit și ideile mele fățarnice despre viață și moarte.

Mă fălesc față de mine însumi cu un trecut eroic, dar uit intenţionat clipa ticăloșiei. Mă consider persecutat în cadrul poliției, ba chiar martir, în vreme ce probabil sunt cel mai ticălos dintre toți cei care lucrează în această instituție. Ofițerul rebel! Cel detestat din pricina atitudinii sale patriotice din zilele răzmeriței! Mi-a plăcut acest rol și chiar am crezut că l-am îndeplinit. Probabil că tot intenţionat am ținut să-i transmit această legendă și Catherinei, din primele zile ale relației, în decursul discuțiilor noastre sentimentale dominate de amărăciune pentru ceea ce au făcut englezii în Irlanda și în Egipt și pentru ceea ce am avut eu personal de suferit din pricina englezilor.

Dar hai să privim lucrurile în față acum! Timpul amărăciunii s-a dus! De fapt, ce-am făcut eu în timpul revoluției? Am alergat de pe malul mării până la spital, transportând răniți și morți? Nu, localnicii purtând numai galabii, nu uniformă militară, au urcat pe forturi și i-au

aprovizionat pe tunari cu obuze sau au cărat pe umeri soldați și semeni de-ai lor, răniți și morți, până la carele ambulanței, ție revenindu-ți doar rolul de a le însoți mergând înaintea lor. Chiar și femei simple din Alexandria au făcut asta – au urcat la forturi, unele dintre ele fiind chiar rănite – și nu s-au mai socotit eroine și cu atât mai puțin martire. Au trăit în tăcere și au murit în tăcere. Ce-ai făcut tu, mai exact?

Ai deschis focul împotriva beduinilor după ce au tras mai întâi ei spre tine? Ce altceva ar fi putut face orice alt om, dacă nu să se apere? Te-a nimerit un glonț în umăr fără să te omoare și fără să îţi pună viaţa în pericol, în vreme ce mii de oameni au pierit răpuși de gloanțe în timpul luptelor? Și glonțul acesta nici măcar nu te-a nimerit în timpul unei bătălii cu dușmanul care-ți invada țara, ci absolut întâmplător, ca și cum l-ai fi primit în timpul unui incident pe drum… Și tu ai trăit tot restul vieții, după aceea, socotind rana provocată de el drept o medalie ascunsă sub piele și un semn de glorie… Acum, toate astea s-au sfârșit. Ce-a mai rămas din imaginea ta?

A mai rămas trădarea vechiului tău coleg și prieten Talaat, pe care de asemenea ai purtat-o înlăuntrul tău ca pe o dovadă că lumea te-a dezamăgit și te-a înșelat. Ai fost chemat în fața comisiei din minister care i-a anchetat pe ofițerii suspectați că ar fi simpatizat cu revoluționarii. Au luat în considerare raportul acela transmis de șeful italian al secției de poliție din Alexandria și au redeschis ancheta.

M-am bucurat văzându-l pe Talaat în comisie. Aș fi vrut să-l întreb cum o duce și cum a evoluat starea rănilor lui, dar m-am mulţumit să-i zâmbesc și să-l salut cu o mișcare din cap. A dat și el din cap, dar și-a întors numaidecât privirea în altă parte. Apoi, șeful cerchez al comisiei a început interogatoriul, adresându-mi niște întrebări pe care mai că nu le-am înțeles, ca să nu spun că mi s-au părut de-a dreptul ridicole:

— Ai fost de față când s-a spart tabloul înrămat al Măriei Sale Khedivul în fața secție de poliție El-Labban?

— Nu, n-am fost!

— Ai văzut în timpul incendiului din Alexandria indivizi din armată distribuind bastoane civililor și instigându-i să spargă și să jefuiască prăvăliile?

— Nu! Dimpotrivă, am văzut militari arestându-i și executându-i pe loc pe cei care jefuiau prăvăliile, după cum am declarat și în cursul anchetei preliminare…

— Să înțelegem, din declarația anterioară, că ai luat apărarea faptelor săvârșite de rebeli în Alexandria?…

— Nicidecum!

Apoi, șeful comisiei m-a lăsat în pace și s-a întors spre Talaat, căruia i-a citit raportul șefului italian al secției de poliție din Alexandria și pe care l-a întrebat ce are de declarat în privința lui. Ceea ce mi-a fost dat să aud din gura lui m-a lăsat mut.

A confirmat de faţă cu mine, fără nici cea mai mică urmă de ezitare, tot ce scrisese șeful secției de poliție: a pretins că eu aș fi deschis focul împotriva beduinilor fără nici un motiv, că el ar fi încercat să mă împiedice și că a fost rănit de gloanțe din pricina nesăbuinței cu care eu i-aș fi provocat pe beduini, dar n-a spus nici un cuvânt despre vizita pe care i-am făcut-o la spital după ce-a fost rănit.

Declarația lui a fost socotită suficientă pentru a confirma acuzația șefului secției de poliție, cum că eu aș fi lipsit nemotivat de la serviciu în timpul incendiului din Alexandria. Când anchetatorul l-a întrebat dacă a auzit ceva care ar putea dovedi sprijinul meu pentru rebelii urabişti, a vrut să pară sincer, răspunzând că nu, n-a auzit nimic de natură să dovedească sprijinul meu pentru faptele rebelilor, după cum n-a auzit nimic nici de natură să dovedească sprijinul meu pentru Măria Sa Khedivul.

În clipa aceea, am rămas năuc; nu-mi venea să cred că a fost în stare să declare în prezența mea toate lucrurile astea. Mi-am zis că oricum minciuna are picioare scurte și că adevărul va ieși la lumină, chiar dacă nu în timp ce se uita în ochii mei. Dar el a făcut aceste mărturisiri, iar comisia i-a dat crezare și a socotit drept mincinoasă declarația mea anterioară. Mi-am dat seama

că a căzut la înțelegere cu șeful italian al secției de poliție din Alexandria și cu superiorii acestuia.

Nu pot să-l iert și n-am înțeles de ce s-a întors împotriva mea, decât după ce căpitanul Sa'id mi-a explicat ulterior în taină despre ce era vorba. Dar acum stau și mă întreb: chiar dacă nu l-am iertat, de ce l-aș condamna? În zilele acelea, tot omul căuta un alibi cu care să-și salveze pielea, astfel încât să scape de închisoare și să-și păstreze slujba. Un trădător, dar onest cu sine. A mințit în privința mea, dar nu s-a dezmințit pe sine, ca și cum entuziasmul lui pentru revoluție în zilele bătăliei de la Alexandria n-a fost decât un capriciu. Și, firește, entuziasmul meu și al întregii țări a fost tot un capriciu de pe urma căruia ne-am ales cu înfrângerea.

Cu ce sunt eu mai bun decât Talaat? De ce țin cu tot dinadinsul să uit clipa rușinii și a trădării mele? Sunt două răspunsuri scurte din timpul interogatoriului, pe care mă străduiesc tot timpul să le alung din memorie, însă ele s-au cuibărit în sufletul meu, într-un cotlon ascuns, așa cum stau tăciunii în cenușă:

Întrebare: „L-ai sprijinit pe Ahmad 'Urabi și banda lui?".

Răspuns: „Dimpotrivă, am fost revoltat de faptele acestor netrebnici!".

Întrebare: „Ce-ai știut despre măsurile întreprinse de Excelența Sa Omar Pașa Lutfi, guvernatorul Alexandriei, în timpul rebeliunii din unsprezece iunie?".

Răspuns: „Am auzit că Excelența Sa a ordonat deplasarea unităților de poliție pentru a reprima revolta, dar sprijinitorii rebelilor n-au executat ordinul său, însă eu am înțeles greșit ce mi-au spus beduinii despre ordinele Excelenței Sale, întrucât nu cunosc dialectul vorbit de ei…".

Răspunsurile astea mi-au fost sugerate de căpitanul Sa'id. El n-a fost anchetat de nici o comisie. L-a apărat prudența sa, care l-a ajutat să păstreze tot timpul tăcerea și să acționeze precaut chiar și atunci când i-a sprijinit pe revoluționari. Tot timpul m-a sfătuit în zilele acelea să nu vorbesc, prevenindu-mă: „Fii atent,

căci numărul informatorilor din capitală e mai mare decât al locuitorilor ei!“.

Știa foarte bine că eu îi cunosc atitudinea din zilele revoluției și în același timp voia să mă apere și pe mine. Tocmai de aceea mi-a atras atenția asupra punctului primejdios din mărturiile mele din timpul primei anchete, pe care a efectuat-o chiar el, și anume faptul că-l acuzau pe Omar Pașa că el i-ar fi mobilizat pe beduini ca să execute masacrul.

— Omar Pașa a ajuns – după cum vezi – ministru de război, şi revoluționarii de ieri sunt acum numiți rebeli, iar eu am adăugat de la mine în timpul anchetei și i-am calificat a fi niște ticăloși, mi-a explicat Sa’id. Noi am păstrat dosarul primei anchete. S-ar putea să ai noroc ca și ministerul să-l păstreze și după puțin timp să distrugă toate hârtiile pentru că au interesul să nu rămână nici o referire la acuzarea lui Omar Pașa în hârtiile oficiale, pricepi?

Și norocul mi-a surâs într-un fel, căci nu m-au dat afară din slujbă, ci mi-au aplicat doar o reducere a salariului și mi-au făcut o mustrare. Prețul a fost relativ mic – tăgăduirea adevărului și trădarea – pentru a-mi apăra pielea, astfel că am acceptat și eu compromisul.

Dar după aceea a trebuit să mă împac cu noua mea situație de vinovat care a fost iertat dar rămâne sub observație. Mi-au oprit orice cale de avansare și mi-au încredințat doar misiunile de pază a instituțiilor și de însoțire a unor delegații în deplasări și lucrări de birou lipsite de orice importanță. Talaat a avansat rapid, luându-mi-o mult înainte și a ales sau i s-a impus să rămână în Alexandria. Dar nedreptatea care mi se făcea a început să fie în folosul meu, căci treptat mi-am format imaginea unei victime uitate.

După anchetă, mi-a fost rușine de mine luni în șir, timp în care am băut în neștire, vrând parcă să-mi pun capăt zilelor. Dar în cele din urmă am avut parte de binefacerea uitării și m-am străduit să îndepărtez din memorie rușinea lașității și a trădării. O viață întreagă am rămas obsedat de îndepărtarea acestor amintiri, de fiecare dată când îmi reveneau în minte.

Dar de data aceasta nu mai este vorba de amintiri, ci de o realitate cumplită. Am văzut cum se rostogolește ditamai pietroiul spre Mahmud cel mic și m-am grăbit împreună cu Ibrahim să-l salvăm, dar în ultima clipă, în ultimele secunde, mi-am dat seama că pietroiul ne va lovi și m-am oprit, am înghețat înspăimântat și nu m-am mai mișcat. Eram mai aproape de băiat, dar Ibrahim a trecut pe lângă mine și dintr-un singur salt a izbutit să-l prindă pe băiat în brațe, să se îndepărteze și să se arunce peste el pentru a-l proteja. Mi-am revenit și m-am aruncat și eu peste Ibrahim, dar numai după ce a fost prea târziu, după ce m-am asigurat că viața mea nu mai este în primejdie și după ce bolovanul i-a strivit piciorul lui Ibrahim.

Mahmud cel mic a scăpat teafăr, fără nici o zgârietură, însă Ibrahim a început să urle și, de-acolo de unde se afla, s-a apucat să țipe în gura mare și Catherine. Atunci, ca printr-o minune, s-au ivit în jurul nostru, ieșind parcă din pământ, o puzderie de copii, bărbați și femei strigând care de care mai pornit. Am văzut pantalonul lui Ibrahim înroșit de sânge și l-am târât cu grijă într-un loc ferit. Mi-am dat seama că sângele țâșnește din pulpa piciorului spintecat de o bucată de piatră ascuțită ca un cuțit. Mintea-mi era complet paralizată, dar mă mișcam automat, ca și cum ceva mi-ar fi dictat ce trebuie să fac. Catherine mi-a întins o eșarfă mare pe care am înfășurat-o în jurul piciorului lui Ibrahim, care gemea de durere și printre vaiete îmi mulțumea mie. Am încercat să-l ridic în picioare, însă gemetele lui s-au preschimbat în urlete de durere și în șiroaie de lacrimi pe care nu și le putea stăvili.

Am stat lângă patul lui Ibrahim zile în șir, schimbându-i pansamentele împreună cu soldatul sanitar din secție și tratându-i rana cu dezinfectantele de care dispuneam. Dar piciorul a continuat să i se umfle, iar durerile au devenit insuportabile și, odată cu creșterea febrei, a început să delireze. Se ridica în capul oaselor și spunea că vede holera apropiindu-se, dar că el o va strânge de gât cu mâinile lui înainte să-i atace pe Zahran și Darwiș și că se va plânge Domnului nostru de

onorabilul ofițer Abd el-Rahman, care nu este de acord să-i dea concediu… „Și fiți cu băgare de seamă… cu mare băgare de seamă, Excelența Voastră, domnule Guvernator, la șerpii aceia de pe perete…“ Apoi privirea i se oprea asupra mea și urla că el nu vrea să moară printre străini și că avem datoria să-l ajutăm să-și doarmă somnul cel de veci lângă mormintele tatălui, mamei și copiilor săi…

Îl urmăream neputincios, dându-mi seama că eu ar fi trebuit să am parte de durerile acelea, dacă n-aș fi dat înapoi ca un laș și aș fi sărit la copil înainte s-o facă el. Tot ce pot face pentru el în momentul de față este să nu-l las singur o clipă, să stau mereu lângă patul lui. Din când în când, își revenea și când mă recunoștea, își cerea scuze de la Excelența Mea pentru supărarea pe care mi-o provoacă și mă ruga din nou să-l îngrop în satul lui. Încercam să-l liniștesc zicându-i că va avea parte de viață lungă – cu îngăduința lui Allah – și că în curând rana asta neînsemnată o să i se vindece și o să devină iarăși puternic ca un cal. Ce contează această rană pe lângă luptele prin care a trecut el?

Trăncăneam despre una și alta, dar teama că sfârșitul lui este iminent nu-mi dădea pace nici o clipă. În Oază nu exista nici un medic, iar starea lui nu ne permitea să-l transportăm cu o caravană la Marsa Matruh sau în altă localitate.

După două zile de febră, sanitarul a cerut să stea de vorbă cu mine între patru ochi și mi-a spus că Ibrahim va muri sigur fiindcă i s-a infectat sângele. A pus pe piciorul lui, aproape de rană, niște lipitori, și acestea nu i-au mai supt sângele fiindcă era otrăvit, iar el ştie ce înseamnă asta – când sângele s-a infectat, înseamnă că sfârșitul este aproape. Mi-a mai spus că osul este fracturat și că singura soluție pentru a rămâne în viață ar fi să i se amputeze acel picior, lăsând restul în voia lui Allah.

— Și cine-i amputează piciorul? O faci tu? l-am întrebat eu.

A tăcut.

Dar în aceeași zi m-a vizitat Şeic Sabir, pentru a doua oară după accidentul lui Ibrahim. Prima oară a venit ca să ne mulțumească, rănitului și mie, pentru că l-am salvat pe

Mahmud cel mic, iar de data aceasta a venit însoțit de câțiva alți şeici și de rudele băiețașului din Clanul lor din Est pentru a-l vizita pe Ibrahim. N-am putut urmări ce zicea și n-am priceput ce vorbeau pe limba lor în vreme ce stăteau adunați în jurul patului rănitului, care era inconștient şi avea fața plină de broboane de sudoare. Nici eu nu mă deosebeam prea mult de el, aproape că nu mai eram în stare să înțeleg nimic.

Şeic Sabir și-a dat seama de starea în care mă aflam, m-a tras deoparte și-a început să turuie fel de fel de baliverne, în vreme ce eu de-abia dacă-l vedeam. I-am răspuns disperat la tot ce îndrugase el:

— Şeic Sabir, Ibrahim o să moară…

— Ba o să trăiască – prin voia lui Allah! m-am trezit că protestează hotărât.

Abia în clipa aceea m-am concentrat pentru a izbuti să-i urmăresc vorbele.

— Nu e prima oară când vedem pe cineva cu piciorul rupt și cuprins de friguri aici în Oază și avem și noi vraci în stare să vindece astfel de cazuri… mi-a zis el.

— Și cine sunt ăștia? l-am întrebat eu.

— Cei care-i tratează pe bolnavii și pe răniții noștri. Ce, noi nu ne îmbolnăvim? Cât despre soiul acesta de lipitoare pe care i-o puneți pe rană, să știți că n-o să-i fie de nici un folos. Dimpotrivă, s-ar putea să-i facă și mai mult rău. Ea suge sângele în caz de migrenă, dar nu vindecă rănile. A greșit cel care v-a sfătuit să recurgeți la acest leac. Lasă-l pe vraciul acesta de care-ți vorbesc eu să-l doftoricească!

Așadar, avea în vedere un anumit vraci.

— Și dacă o să moară, Şeic Sabir, ce ne facem? l-am întrebat eu.

— Înseamnă că asta este voia lui Allah, n-avem de-ales…, mi-a răspuns el.

N-aveam de ales, altă soluție nu exista.

— Cu permisiunea Excelenței Voastre, eu nu mai am nici o răspundere pentru ceea ce se poate întâmpla, m-am trezit că-mi zice soldatul sanitar. Ei îi dau lui Ibrahim să bea leacuri care nu

știu ce sunt. I-am scos pansamentul și-i pun pe rană uleiuri și unsori care s-ar putea să-i agraveze infecția…

— Poți să-i amputezi piciorul? l-am întrebat din nou.

— Nu pot să-mi iau răspunderea asta, Excelență…

Catherine urmărea și ea starea lui Ibrahim și, în scurtele momente când treceam pe acasă pentru a-mi schimba hainele, mă întreba în fiecare zi ce se întâmplă cu el, cum evoluează. Când i-am spus că am lăsat tratamentul lui în grija unui vraci din Siwa, a protestat:

— Eu sunt întru totul de acord cu sanitarul. Ce-ar putea face medicina lor primitivă în cazul lui Ibrahim? Este vorba de infecția piciorului și a întregului corp și nu cred că există alt tratament în afară de amputarea piciorului.

— Faci tu operația asta, Catherine? am întrebat-o exasperat, în încercarea de a o face să tacă.

— N-am nimic împotrivă să încerc…, mi-a răspuns, lăsându-mă cu gura căscată. Aș putea să-l ajut pe sanitar, căci am și eu ceva habar de îngrijirea bolnavilor…

— Sanitarul s-a arătat neputincios…, i-am răspuns fără explicații, în timp ce mă pregăteam să ies.

— Tu nu trebuie să fii în nici un fel implicat în uciderea bietului Ibrahim, mi-a mai aruncat ea când tocmai ieșeam pe ușă.

Nu i-am spus că mă socotesc cu adevărat vinovat de moartea lui. Nu există un alt martor al acelor ultime secunde în afară de mine. Probabil că nici Ibrahim n-a observat toate amănuntele, iar dacă va scăpa cu zile, nu va pomeni de ele niciodată. Dar eu îmi fac reproșuri tot timpul și în același timp sunt consternat când o văd Catherine că nu simte nici un regret sau mustrare de conștiință. Nu-și dă seama că toată nenorocirea se datorează insistenței ei de a vizita templul acela blestemat într-o zi bântuită de o dogoare insuportabilă, rău-prevestitoare. Ce bine ar fi fost dacă ea ar fi înțeles mesajul acelei văpăi și ar fi renunțat la vizită sau dacă măcar eu aș fi decis să rămânem în casă! Dar am pornit la drum și l-am mai târât și pe băiețaș după noi, obligându-l să alerge în urma măgărușilor pe arșița

ucigătoare. Nu-i de mirare că l-a doborât toropeala și s-a cufundat într-un somn adânc, încât nu a mai putut să fie atent la primejdia care l-a amenințat în momentul rostogolirii bolovanului. L-au trezit glasurile noastre, când era prea târziu să mai încerce să se îndepărteze pentru a scăpa teafăr, iar spaima l-a țintuit pe loc până ce Ibrahim l-a salvat pe el și m-a trimis pe mine din nou în iad.

Catherine își vede mai departe de cărțile și de schițele ei, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic și pe deasupra mai este și nedumerită că eu stau tot timpul lângă sărmanul Ibrahim. De unde să știe ea ce se petrece în mintea mea? Habar nu are de lupta neîntreruptă dintre trecutul și prezentul meu. Îmi zic în sinea mea că iată, acum când m-am aflat față în față cu moartea, a cărei ispită și al cărei glas mă chemau în șoaptă în timpul călătoriei prin deșert și despre care am tot bătut câmpii, acum când am văzut-o cu ochii mei prăvălindu-se din cer, purtată de bolovanul acela, m-a cuprins o spaimă cumplită. Chiar și în clipa când eram fatalmente obligat să-mi împlinesc datoria, m-am purtat din nou ca un laș, lăsând pe altcineva s-o îndeplinească în locul meu. Așadar, acesta sunt eu în realitate?

Dar eu nu m-am născut laș. Orice aș spune despre mine și zilele cât am fost în Alexandria, m-am aflat în fiecare clipă față în față cu moartea și niciodată nu mi-a trecut prin cap să fug. Am alergat fără șovăire printre schijele obuzelor, flăcările incendiilor, plumbii beduinilor și bandele de jefuitori, de parcă aș fi căutat cu tot dinadinsul moartea. De când să mă fi schimbat într-atât? Oare din momentul când am dat ascultare sfatului pe care mi l-a dat Sa'id și m-am prefăcut în timpul anchetei că nu știu nimic? Dar eu nu i-am dat ascultare lui Sa'id decât pentru că în adâncul sufletului meu voiam să fac exact ce mi-a recomandat el să fac, chiar dacă nu mi-ar fi spus el lucrul acesta.

Este adevărat că puteam recunoaște exact cum s-au petrecut lucrurile. Alții au făcut-o. N-au reprezentat ei majoritatea, dar au fost în orice caz câteva mii. Unii au avut parte de ani grei de temniță, alții și-au pierdut slujbele, alții au luat calea exilului…

Puteam să fac și eu ca ei și-mi găseam o altă slujbă sau mă duceam la Damasc, unde sunt sigur că fratele meu Suleiman n-ar fi refuzat să mă ajute. Ba poate că m-ar fi acceptat chiar ca asociat în afacerea lui comercială. Dar eu am ales de bunăvoie să trădez și să abandonez, tot așa cum l-am abandonat și pe Ibrahim, lăsându-l pradă morții.

Acum îmi leg toate speranțele de niște oameni necunoscuți din Siwa, care l-ar putea salva și m-ar salva astfel și pe mine.

Am fost de acord din disperare cu începerea acestui tratament, în pofida obiecţiilor sanitarului și ale Catherinei. Soldații n-au zis nimic, dar citeam în ochii lor împotrivirea și reproșul pentru că îngăduiam această „șarlatanie“.

Dar după ce-a înghițit vreme de câteva zile fel de fel de licori de care habar nu aveam ce sunt și după ce i-au tot uns piciorul infectat cu uleiurile preparate, vineţeala piciorului a dispărut, chiar dacă a rămas încă umflat. Treptat, a început să-i scadă și febra. Rașid, vraciul din Siwa, îl vizita pe Ibrahim de câteva ori pe zi; intra tăcut și ieșea fără să scoată o vorbă. Din când în când, îl însoțea și Şeic Sabir. Stăteau un timp lângă patul suferindului și discutau posomorâţi, ceea ce îmi sporea neliniștea. Când îl întrebam pe Şeic Sabir despre evoluția stării rănitului și despre ce intenționează să facă mai departe, n-auzeam din gura lui nici o vorbă de natură să mă liniștească.

— Totul este în mâna lui Allah, Excelență, domnule Guvernator..., îmi răspundea încruntat, în doi peri. După ce i-a dispărut și febra și și-a revenit din leșinul prelungit, Ibrahim părea slăbit, epuizat și colegii lui s-au grăbit să-i pregătească o supă și niște orez fiert pe care le-a vomitat de îndată ce le-a înghiţit și starea a început să i se deterioreze din nou. Când i-am spus ce s-a întâmplat, Sabir ne-a reproșat că am făcut o mare greșeală, deoarece stomacul lui nu putea să primească decât apă îndulcită cu zahăr până ce Allah avea să hotărască ceea ce voiește el.

Într-o zi, îndreptându-mă spre camera lui Ibrahim, am fost surprins când m-a oprit Rașid, adresându-mi-se în limba arabă, pe care eu îmi închipuiam că nu o cunoaște. Mi-a spus că el va

face tot ce-i stă în putință, dar tămăduirea lui Ibrahim nu va putea fi socotită deplină decât după ce o să-i dispară umflătura piciorului.

— Ce-i de făcut? l-am întrebat eu.

— Ultima nădejde – mi-a explicat el – ar fi cauterizarea, dar secretul acestui leac nu-l cunosc decât foarte puțini oameni. Cel mai priceput dintre aceștia este un beduin care trăiește în afara orașului Șali, sălașul său nefiind cunoscut decât de câțiva rătăcitori prin deșert… Trebuie să-i cer lui Şeic Sabir să dea zvon, să-l caute și să-l cheme încoace, însă acest beduin cere cam mult…

— O să-i dau orice-mi cere, pe lângă plata cuvenită pentru tratamentul lui Ibrahim, am insistat eu.

— Răsplata mea ar fi ca Allah să-l tămăduiască pe acest om, care împreună cu Excelența Voastră mi-a salvat copilul de la moarte…

— Cum? Mahmud este copilul tău? De ce nu mi-ai spus până astăzi? l-am întrebat uimit.

— N-am vrut să vă spun nimic înainte de a mă încredința că am făcut tot ce puteam face pentru sergent și-o să mă rog lui Allah să-l întremeze de tot.

Au trecut câteva zile până ce Şeic Sabir a reușit să dea de beduin și-a venit împreună cu el. Era o matahală de om. Purta o *abaya*[1] largă, vărgată, cu dungi roșii. Vorbea pe un ton aspru, poruncitor. Judecând după înfățișarea lui, nu mi-a plăcut defel, de cum l-am văzut, și am vrut să mă lipsesc de ajutorul lui, dar Sabir și Rașid vorbeau cu un respect deosebit despre iscusința lui, așa că am dat înapoi și am acceptat mai mult în silă să procedeze așa cum socotește el că este mai bine.

Beduinul a cerut să se aprindă focul și a introdus în mijlocul flăcării un cui mare de fier cu un fel de mâner din lemn. L-a ținut în foc până s-a înroșit și ne-a cerut să-l ținem pe Ibrahim cât putem de bine, ca să nu se mai poată mișca, și să-i întindem piciorul umflat. Înspăimântat de cuiul înroșit, Ibrahim ne implora să renunțăm la tratamentul acesta, pretinzând că s-a

făcut bine cu ajutorul lui Allah și că n-ar mai avea nevoie de nimic altceva. Am zărit priviri temătoare și în ochii soldaților strânși în jurul lui. Unul dintre ei – sanitarul, cred – a exclamat:

— Allah să-l aibă în pază!

Aceleași vorbe le-am repetat și eu în șoaptă. Mai auzisem de operații de cauterizare până atunci, dar n-am văzut niciodată cum se face și nu-mi dădeam seama cât de folositoare ar putea fi în cazul lui Ibrahim. Am procedat așa cum ne-a cerut beduinul: l-am așezat pe un scaun și doi soldaţi l-au apucat de mâini și de subsuori, iar alți doi de picioarele întinse.

Vraciul a pipăit un timp piciorul rănit, sub genunchi, departe de locul rănii. A căutat ușor cu degetele lui groase, în vreme ce Ibrahim gemea din ce în ce mai tare. La un moment dat s-a oprit și a apăsat cu degetul arătător într-un anumit punct, făcându-l pe rănit să urle brusc de durere. A strigat la soldați să nu-i mai permită să facă nici o mișcare până ce nu va lua el cuiul înroșit din foc și nu va arde preţ de câteva secunde locul ales, apoi alte câteva secunde un punct vecin și toate astea pe fondul văicărelilor și urletelor lui Ibrahim.

— Mi se pare ciudat că toți bărbații plâng și urlă. La urma urmei, ce înseamnă focul acesta în comparație cu flăcările iadului? a zis beduinul cu mirare în glas.

Dar ce se întâmpla cu mine, visam? Înnebunisem? Simțeam că mă arde focul exact în locul unde era cauterizat Ibrahim. Am început să tremur și mi-am întors fața, punând mâna la gură ca să nu urlu la fel ca el.

Mirosul de carne arsă a umplut întreaga cameră, înainte ca vraciul beduin să scoată de undeva din straiele lui o sticluță pe care o ținea într-un săculeț de piele. A turnat cu grijă câteva picături pe locul cauterizat. Am auzit un șuierat prelung și-apoi am văzut lichidul preschimbându-se într-o spumă albă. În clipele acelea, am simțit un fior rece săgetându-mi piciorul și întregul corp, și cu greu m-am stăpânit în fața soldaților.

Beduinul a apucat piciorul lui Ibrahim, ale cărui țipete s-au transformat într-un geamăt neîntrerupt de durere, și când ultimele urme ale lichidului picurat pe arsură au dispărut, i-a

înfășurat piciorul cu un bandaj în zona arsurii, în timp ce-i răspundea lui Şeic Sabir la o întrebare:

— Nu! Eu n-o să mai vin a doua oară. După asta, Rașid știe ce trebuie făcut pentru curățirea rănii. Peste două zile, sergentul o să meargă din nou pe picioarele lui. Numai că o să rămână șchiop pentru restul vieții, a mai adăugat cu un hohot de râs.

— Ar fi fost mai bine să nu fi spus vorbele astea..., m-am trezit eu bombănind.

Am rămas pe loc, convins că dacă m-aș fi mișcat, aș fi șchiopătat și eu.

Vreme de două zile, am mers cu pași mărunți atât la secția de poliție cât și prin casă, de teamă că cineva ar putea băga de seamă ce se întâmplă cu mine. Apoi, durerea închipuită a dispărut.

După două zile, s-a ridicat și Ibrahim din pat și-a început să pășească, șchiopătând, este adevărat, de piciorul care, după părerea soldatului sanitar și a Catherinei, ar fi trebuit să-i fie amputat.

Când Ibrahim a început să meargă binișor, a venit și Şeic Sabir ca să se liniștească în privința lui. Am folosit prilejul pentru a le mulțumi atât lui, cât și lui Rașid și beduinului, al cărui nume n-am apucat să-l aflu.

Singura mea răsplată pentru Şeic Sabir a fost că i-am transmis refuzul ministerului de a reduce dările locuitorilor Oazei. Ba mai mult, am fost avertizat că penalizarea de întârziere va fi majorată și că se vor lua și alte măsuri în caz că impozitele și dările colectate nu vor fi expediate în capitală cu prima caravană.

După presupusul rol pe care l-aș fi avut în salvarea micuțului Mahmud, atitudinea locuitorilor Oazei față de mine s-a schimbat, dar curând după ce le-am comunicat atitudinea autorităților din capitală, am simțit din nou mocnind vechea ură în ochii lui Sabir și ai lui Rașid.

Se pare că perioada de graţie a luat sfârșit.

X

Catherine

Știu că fac o greșeală. Sunt sigură că Mahmud se va supăra din cale-afară, dar n-am de ales, trebuie să o fac.

Nu văd nici o altă soluție. Au trecut o mulțime de săptămâni și eu n-am înaintat nici un pas în nici o direcție. Am învățat singură câteva limbi moarte, dar nu știu să rostesc nici o propoziție în limba vie a acestor oameni printre care trăiesc și de al căror ajutor am atâta nevoie. Nu mai lucrez, și orice căutare a unei dovezi care ar putea să mă conducă spre Alexandru a fost întreruptă. Dar ajunge! Astăzi o să mă duc la ei singură. O să-i cer scuze după aceea lui Mahmud, nu doar pentru ce fac acum, ci și pentru că l-am încurajat de la bun început să venim în această Oază. Câteodată mi se pare că dispoziția lui s-a deteriorat considerabil după accidentul lui Ibrahim. A stat lângă el din clipa când a fost rănit de bolovan și până când s-a pus din nou pe picioare. Lasă impresia că se simte el vinovat pentru ce i s-a întâmplat bietului soldat. Dar și mai ciudat mi se pare faptul că vorbește cu un fel de reproș despre vizita mea din ziua aceea la templu, ca și cum asta ar fi de vină pentru fractura lui Ibrahim! El nu vrea să înțeleagă că a fost vorba de un simplu accident și că nimeni nu e vinovat pentru lucrurile pe care le provocă destinul. Și, la urma urmei, nici n-a fost un accident atât de grav, de vreme ce până și leacurile lor primitive au izbutit să-l vindece. Dar Mahmud caută cu tot dinadinsul motive să fie nefericit.

Grijile lui sunt ultimul lucru de care aveam nevoie acum. Pe deasupra, în dimineața asta nu mă simt deloc în apele mele.

De ieri, când m-am pomenit cu o scrisoare de la Fiona, sosită cu ultima caravană, lucrurile s-au tulburat și mai tare. Nu-i o scrisoare lungă, plină de vești, ca de obicei. Dimpotrivă, m-a

anunțat doar că va sosi în curând la Alexandria cu un vapor și că de acolo vrea să mă viziteze și pe mine în Oaza Siwa. Așa, brusc, fără nici un fel de introducere sau explicație. Ea își închipuie probabil că o călătorie de la Alexandria până în Siwa este la fel de simplă ca o plimbare cu trenul din districtul nostru, Connaught, până în Dublin! L-am rugat pe Mahmud să-i scrie unuia dintre ofițerii din Alexandria cu care este prieten să o aștepte și să o ajute să se instaleze la un hotel de-acolo până o să ne gândim ce putem face. Poate că mă duc eu acolo s-o însoțesc până la Cairo sau poate găsim o altă modalitate să vină de-acolo direct la Siwa. Dar de ce ține morțiș să vină, asta nu înțeleg eu. Și scrisul ei mi s-a părut de data asta cam răvășit și dezordonat, cum nu este de obicei. Ce problemă ții tu ascunsă de mine, Fiona?

Mă vizitează destul de des în visele din ultimele nopți. Chiar noaptea trecută i-am văzut chipul frumos acoperit cu o mască transparentă de mătase, pe care se străduia să și-o scoată cu mâinile amândouă, dar de fiecare dată când încerca, își smulgea și fața cu totul. Mi se părea că fața i se întinde precum cauciucul de fiecare dată când trăgea de mască.

M-am trezit îngrozită dar, după ce am adormit, imaginea ei a apărut din nou. De data aceasta nu mai era singură, ci o însoțea Alexandru. Și el îmi dă târcoale destul de des în visele din ultimele nopți, dar cred că e din pricina greșelii mele. Noaptea trecută, când a venit spre mine, am citit mânia pe chipul lui. Apoi mi s-a arătat și Fiona ducându-l în brațe ca pe un copil care plânge. Când m-am apropiat mai bine de ei, am constatat că era un copil din marmură cu ochii de piatră plini de lacrimi. Mahmud m-a trezit din somn și m-a întrebat:

— De ce țipi?

— Cred că există ceva înspăimântător în deșertul acesta…, am bombănit eu gâfâind.

— Ai avut un coșmar, Catherine… Culcă-te la loc și încearcă să dormi! m-a încurajat el, mângâindu-mă ușor pe umăr.

Am tăcut, dar m-am agățat de el cu amândouă mâinile și am rămas cu ochii deschiși, pironiți în tavan, de teamă să nu

reînceapă coșmarul. Somnul nu s-a mai lipit de mine până dimineața.

Ciudat, fiindcă eu nu sunt așa. Mie nu mi-e frică de deșert și de vise și nici nu cred în superstiții, dar am făcut un experiment stupid încercând să stau de vorbă cu spiritul lui Alexandru. N-am crezut câtuși de puțin că spiritul lui îmi va răspunde sau mă va vizita, ci a fost pur și simplu o joacă pentru a scăpa de plictiseală, căci după accidentul lui Ibrahim, am stat zile în șir prizonieră în casă. Până la un punct, am procedat așa cum scria într-o cărțulie de spiritism. Am închis ferestrele și ușa, am tras jaluzelele ca să se facă beznă în odaie și am aprins o lumânare pe care am așezat-o pe masă alături de un pahar de sticlă cu fundul în sus. Dar de aici încolo am schimbat puțin recomandările din carte: n-am pus în jurul paharului bilețele cu toate literele alfabetului – de ce-aș fi avut nevoie de toate? –, ci am pus doar două litere – DA – într-o parte a paharului și alte două litere – NU – în cealaltă parte. Asta era tot ce voiam eu să aflu. Apoi am închis ochii și mi-am concentrat toate gândurile asupra lui Alexandru, rostindu-i de mai multe ori numele în șoaptă, în vreme ce întindeam vârfurile degetelor spre pahar. Apoi i-am adresat întrebarea: „O să te găsesc aici?“. M-am trezit fără să vreau cu glasul tremurând și respirând sacadat. M-am speriat, bineînțeles, căci om sunt și eu! Probabil că mâna care-mi tremura a atins paharul și acesta s-a mișcat, scoțând un zornăit ușor. În clipa aceea am simțit că mi se pune un nod în gât, am sărit în picioare îngrozită și m-am grăbit să deschid ușa și ferestrele.

N-o să mai repet în viața mea acest experiment. Cred și acum că povestea asta cu spiritele nu este decât o superstiție. Spaima mea a confirmat că și eu, asemenea tuturor oamenilor, mă tem de necunoscutul ce nu poate fi înțeles. Este o spaimă ancestrală, așa că nu trebuie să-mi fie rușine de mine însămi.

Nu trebuie să-mi fie rușine nici pentru visele care-mi tot dau târcoale, căci ele sunt parte din spaima mea și eu le-am provocat.

După invocarea mea stupidă, Alexandru m-a vizitat de două ori. În prima noapte a venit cu înfățișarea lui obișnuită, pe care i-o cunosc din cărți. L-am văzut venind călare pe un cal negru ce înota prin văzduh, purtat de aripile lui albe. Și deodată a început să coboare, ca și cum ar fi vrut să se năpustească asupra mea, și a scos o sabie lungă – nu mai văzusem în viața mea una la fel de lungă – și în clipa aceea m-am trezit țipând înfricoșată.

În noaptea următoare m-a speriat din nou, căci mi s-a arătat cu înfățișarea Malikăi – cu părul bălai împletit într-o mulțime de cozi, întocmai ca al ei. Râdea, iar cozile acelea se mișcau, răsucindu-se și preschimbându-se într-o mulțime de șerpi care au început să se târască spre mine și să mi se încolăcească în jurul trupului. Și din nou am sărit din pat țipând.

Nu, nu! Pățaniile astea îmi dovedesc încă o dată că nu sunt deloc în apele mele. Trebuie să mă regăsesc, să-mi redobândesc vechea stare sufletească. Primul pas – trebuie să uit toate bazaconiile astea și să mă apuc din nou de lucru, de lucrul adevărat care alungă spaimele și închipuirile.

Vreau să mă întâlnesc față în față cu șefii lor, fie ce-o fi!

***

Am ieșit din casa noastră aflată la poalele colinei și am urcat către intrarea în orașul fortificat. I-am văzut pe notabilii lor *agwad* stând ca de obicei pe banca de piatră cu umbrar din frunze de palmier din fața porții celei mari.

Îmi pregăteam în gând ce să le spun. O să repet ceea ce i-am spus și lui Mahmud: n-o să caut comoara lor blestemată din pricina căreia au distrus templele, tot cotrobăind după ea; nu vreau nici mumii, nici statuete, nici figurine antice de piatră după care se omoară europenii. Poate că vorbele astea o să-i liniștească și-o să-i convingă să mă ajute. Am luat cu mine albumul cel mare cu schițe, ca să-i ajut să priceapă ce vreau și-

am pornit cu pași hotărâți pe cărarea îngustă care duce spre locul unde ședeau ei.

De îndată ce și-au dat seama că mă îndrept spre ei, au sărit cu toții în picioare și-au început să-mi facă semne să mă întorc din drum. Dar eu nu le-am dat nici o atenție și-am mers mai departe fără să-mi pierd calmul. Atunci, s-a îndreptat spre mine mai-marele lor, Şeic Sabir, pe care-l întâlnisem împreună cu Mahmud la sosirea noastră în Oază, când a venit și ni s-a prezentat. Vorbește o arabă elevată, ceea ce dovedește că are o bună educaţie, însă mie nu mi-a plăcut defel. Am citit din capul locului șiretenia în ochii lui înguști. S-ar putea totuși să nu am dreptate; Mahmud mi-a spus că şeicul acesta s-a interesat în mod special să aducă vraci pentru a-l doftorici pe Ibrahim, ceea ce înseamnă că nu-i un om hain la suflet. Și-apoi, de când este de-ajuns să-i judeci pe oameni numai după înfățișarea lor? S-ar fi cuvenit să învăț din lecția lui Michael și din chipul lui angelic.

A făcut câțiva pași pe coastă la vale, în vreme ce restul notabililor *agwad* continuau să strige la mine și să-mi facă semne să mă întorc. Dar eu am urcat mai departe și, când m-am întâlnit cu Şeic Sabir care continua să coboare către mine, mi-a zis pe un ton calm în araba lui literară, făcând semn cu capul spre colegii lui:

— Iertați-mă, *hanem*!... Nu știți că aceasta este poarta demnitarilor *agwad*?

Și în vreme ce rostea vorbele astea, a arătat cu mâna în urma lui spre poarta masivă construită din trunchiuri de palmier îmbinate unul în altul.

— Ba știu, am răspuns simțind că-mi ies din sărite fără să vreau. Dar dumneata știi...?

— Pentru femei există altă poartă..., m-a întrerupt el ostentativ, cu degetul arătător îndreptat spre stânga. Femeile n-au voie să intre pe poarta demnitarilor *agwad*!

— Știu și lucrul acesta! l-am asigurat, silindu-mă să mă stăpânesc. Știu că pentru femei există poarta Qadduma. Dar dumneata n-ai avut răbdare să afli ce doresc eu. N-am venit aici ca să intru în oraș nici pe poarta domniilor voastre, nici pe

poarta „rezervată“ femeilor. Ce rost ar avea să intru, de vreme ce domniile voastre…? Dar n-are importanță… Eu am venit până aici ca să mă întâlnesc chiar cu domniile voastre, cu demnitarii *agwad*… Voiam să vă spun…

— Demnitarii *agwad* pot să vină ei înșiși la dumneavoastră, dacă Excelența Sa Guvernatorul poruncește, m-a întrerupt el din nou, cu aplomb și falsă politețe. Noi suntem la dispoziția sa și la dispoziția dumneavoastră. Dar, după cum băgați de seamă, demnitarii *agwad* nu sunt câtuși de puțin obișnuiți ca femeile să se apropie de locul unde se întâlnesc și stau ei la sfat. Ba chiar îi stinghерește, iar Excelența Sa Guvernatorul știe de bună seamă lucrul acesta…

Aluziile lui repetate intenționat la adresa lui Mahmud m-au stânjenit, cu toate astea am deschis albumul și am încercat să-i explic că eu am dorit doar să întreb…

Însă când l-am văzut stând nemișcat în faţa mea, gata să recurgă la forță pentru a mă împiedica să înaintez mai sus, când i-am văzut ochii reci și fața lipsită de orice expresie, entuziasmul mi s-a stins brusc și-am închis furioasă albumul. I-am întors spatele și-am luat-o înapoi la vale, hotărâtă să fac cale-ntoarsă fără să mai rostesc vreo vorbă. Dar în vreme ce coboram panta, am auzit în spatele meu un glas tremurat, adresându-mi-se în arabă:

— Hei, *hanem*, așteaptă! Așteaptă o clipă…

M-am uitat înapoi și-am dat cu ochii de un şeic dintre căpeteniile *agwad*, gârbovit de ani, care se sprijinea într-un baston, încercând să-și controleze pașii în vreme ce cobora cu grijă.

Am așteptat circumspectă să se apropie de mine și m-am mirat văzându-l că poartă niște ochelari legați cu sfoară de o ureche. Era primul om din această Oază pe care-l vedeam purtând ochelari.

Ajuns lângă mine, mi s-a adresat în dialectul egiptean:

— Nu vă supărați, doamnă… Demnitarii *agwad* nu intenționează să vă facă nimic rău… Doar că această poartă…

— Știu, femeile n-au voie să se apropie de ea! I-am explicat deja lui Şeic Sabir că eu nu vreau să intru în oraș.

— Atunci ce doriți?

— Hei, Şeic Yahya! Yahya! strigau Şeic Sabir și celelalte căpetenii *agwad*.

Au insistat să-l cheme, făcându-i semne cu mâinile și strigându-l mânioși, însă bătrânul nu s-a sinchisit de ei și m-a întrebat din nou:

— Ce doriți? Vă putem ajuta cu ceva?

— Am vrut ca demnitarii *agwad* să înțeleagă că eu nu caut…, am bâiguit eu, deschizând albumul. Mă interesează mai mult… Voiam doar să vă întreb dacă m-ar putea îndruma cineva să găsesc inscripții de felul acestora undeva în templul cel mare din Aghurmi sau în vreun alt loc?

Apoi mi-am luat inima în dinți și am adăugat:

— Jur că ceea ce caut eu nu are nici o legătură cu comoara voastră și cu nici un fel de aur!… Dimpotrivă, ceea ce caut eu ar putea să aducă în Oaza voastră mult aur și comori adevărate, nu doar închipuite… Vreau să zic că…

— De ce trebuie să jurați? Eu vă cred, a zis şeicul zâmbind și ridurile de pe fața negricioasă i s-au adâncit și mai mult. Cred că sunteți destul de inteligentă ca să vă dați seama că nu există nici un fel de comoară nici sub temple, nici în ele, a mai adăugat el după ce-a râs pe neașteptate în barbă.

Pe urmă a apropiat degetul arătător de buze, făcându-mi semn să nu cumva să scap față de altcineva ceea ce mi-a divulgat el, în vreme ce eu am apropiat albumul de ochii lui întrebându-l:

— Și-atunci?

Căpeteniile *agwad* țipau în continuare și câțiva dintre ei au sărit în picioare, pregătindu-se să coboare spre noi. În clipa aceea, am fost surprinsă să văd chipul lui Şeic Yahya înroșindu-se și să-i aud glasul ridicat, puternic, ce nu se prea potrivea cu anii lui și cu trupul uscățiv. A turuit îndelung pe un ton mânios, spunându-le probabil să-l lase în pace și întorcând doar capul

în direcția lor. Câțiva au urlat sau au bombănit mai departe, dar în cele din urmă au renunțat și s-au întors la locurile lor.

Șeicul a apucat albumul pe care i l-am întins, l-a ținut destul de anevoie în mâini, și-a plimbat privirea peste el și mi-a zis, vădit încurcat:

— De fapt, eu citesc arăbește, dar nu știu limba faraonilor…

— Asta nu-i limba faraonilor, ci greaca veche, am încercat eu să-i explic, văzând că nu pricepe despre ce este vorba.

— În orașul nostru nu cunoaște nimeni limba celor vechi. Mai așteaptă, pentru că s-ar putea să vină niscaiva străini din țările voastre! m-a îndemnat el, holbându-se la mine și mai nedumerit.

Mi-a întins albumul ca să-l ţin eu, zâmbind din nou și arătând spre ochelari.

— Eu de-abia te văd pe dumneata și mai vrei să deosebesc niște scrieri pe care nici măcar nu le cunosc? s-a scuzat el.

— Dar n-ai putea să mă ajuți și să mă îndrumi dumneata în vreun fel? l-am iscodit iarăși pe un ton nervos, simțind că-mi pierd cumpătul, cu toate că n-aș fi vrut să mi se întâmple așa ceva. Tot ce mă interesează e să știu dacă există inscripții cu astfel de caractere în templul cel mare sau altundeva. Am fost la templul din Aghurmi dar n-am putut să mă plimb prin el și să văd nimic. Ruinele antice se află închise în case.

— În cazul acesta, renunță la casele închise! m-a sfătuit Şeic Yahya pe un ton schimbat și vorbind mai rar. Am impresia că ești inteligentă, și cel care are minte nu încearcă să intre într-o casă care nu-și deschide ușa.

Se uita fix în ochii mei și mi-am dat seama și din ton și din priviri că într-un fel el voia să mă avertizeze prin ceea ce-mi spunea.

— Și-atunci, ce-i de făcut? am insistat eu fără să mă dau bătută.

— Știi ceva? Există ruine și mai departe de case… Și-apoi, în Oază se mai află și sate, precum și numeroase alte temple în afară de cele din Șali și din Aghurmi… Dacă ții neapărat, mai caută și în altă parte!

— Dar ce, am încheiat cu căutările aici ca să încerc și în alte locuri? Sunt de-abia la început…

— Ascultă! Eu nu prea înțeleg ce cauți, însă dacă aș fi în locul dumitale, m-aș gândi de o sută de ori, după ce-am văzut cum s-a rostogolit bolovanul acela… S-a oprit o clipă și-apoi a continuat la fel de calm: Nimeni în afară de mine n-o să creadă că dumneata nu vrei să descoperi comoara și aurul… Iar ei consideră căderea bolovanului o pedeapsă sau un avertisment al stăpânului comorii, care a făcut vrăji pentru a-i ține pe oameni departe de ea până când o să vină ziua hotărâtă să fie scoasă la iveală.

— Dar cred că nici dumneata nu crezi toate bazaconiile astea…, am bombănit eu, ca și cum n-aș fi priceput nimic din tot ce mi-a turuit el.

Am văzut deodată cum mânia se iveşte din nou pe chipul lui.

— Ce importanță are ce cred sau nu cred eu? a zis, făcând exasperat semne cu mâna spre căpeteniile *agwad*, care continuau să vocifereze. Esențial este faptul că ei cred lucrul acesta. Nu sunt oameni răi. Dimpotrivă, aș zice că sunt chiar buni, dar toți se tem… Toți oamenii sunt buni, dar sunt ignoranți…, a mai adăugat el și am băgat de seamă că fața i s-a congestionat și mai tare. Și dumneata de ce nu vrei să înțelegi, după tot ceea ce ți-am spus? La revedere! Ai grijă și de dumneata și de soțul dumitale! m-a mai prevenit el.

Apoi s-a întors de unde a venit, sprijinindu-se în baston și repetând agitat:

— La revedere!… Cu bine!…

Am fost aproape gata să zâmbesc, cu toate că el mă umilise. M-a îndemnat să plec, întocmai cum făcuse și Şeic Sabir înaintea lui, dar am avut impresia că el a vrut să mă ajute și să-mi transmită un mesaj.

***

În drum spre casă, m-am întrebat dacă nu cumva bătrânul are dreptate să mă prevină. De ce n-aș renunța eu la toate? Pot considera că povestea mea cu deșertul, cu Alexandru și cu Oaza a fost o aventură care s-a încheiat cu un eșec, dar nu-i sfârșitul lumii! N-ar fi primul eșec, dar eu am puterea s-o iau întotdeauna de la capăt, indiferent ce mi s-ar întâmpla. Nu suportă să mă vadă plimbându-mă printre temple. Își închipuie că aș vrea să le fur ceva din ele. În plus, probabil că insistența mea de a cerceta sporește pericolele care-l amenință pe Mahmud.

Am aflat de la el că are destul de multe probleme cu ei în ultima vreme. De când a început să strângă dările, sau mai bine zis a încercat să le strângă, se stârnesc în fiecare zi certuri cu o familie sau cu alta. Mi-a spus că l-a însărcinat pe Sabir să colecteze cotele, dar ei se încăpățânează să nu le achite, așa că Mahmud este mereu nevoit să se ducă și să stea de vorbă cu ei ori să-i trimită pe soldații de la secție, dar tot fără folos. Îmi spune că recolta de anul trecut a fost foarte slabă și că întreaga Oază este gata să ia foc din nou. Poate că și eu am întrecut măsura. Oare n-ar fi fost mai nimerit să mă potolesc și să stau ceva mai retrasă până când se liniștesc apele? În cazul acesta, la ce bun să mai rămân aici? Probabil că cel mai bine ar fi să plecăm împreună. Dar Mahmud nu va accepta nici în ruptul capului să renunțe la misiune și să fugă, expunându-se astfel oprobriului și chiar pericolului de a fi întemnițat. Atunci ce-i de făcut?

Am ajuns acasă şi m-am așezat pe o treaptă a scării. Soarele era suportabil în ziua aceea, așa că am mai zăbovit puțin, îmbrățișând cu privirea copiii care se jucau pe terenul din apropierea casei, uitându-se pe furiş la mine, gata s-o ia din loc dacă m-aș fi apropiat de ei. De la o vreme, am renunțat să mă mai arăt prietenoasă și să le zâmbesc ori să încerc să stau de vorbă cu ei. Mi-am dat seama că nu mai are nici un rost. O Oază blestemată, ce mai încoace şi-ncolo! Nu și-a pus Mahmud viața în primejdie ca să-l salveze pe unul dintre plozii ăștia? S-ar fi cuvenit să-i arate recunoștință, nu să-l tracaseze în fiecare zi cu

fel de fel de necazuri. Și-apoi, tot ce se întâmplă acum aici nu face decât să-mi strice relația cu Mahmud sau cel puțin s-o înnegureze.

După accidentul de la templu, a început din nou să bea peste măsură, iar eu nu-l suport când este băut. Când golește un pahar-două, treacă-meargă, dar când îmi dau seama că a băut mai mult decât poate duce, evit să stau de vorbă cu el. De fapt, am ajuns să ne evităm unul pe celălalt și să ne simțim ca doi străini în pat, de cele mai multe ori. Dar nu-mi mai pasă prea mult de treaba asta. Dimpotrivă, aș putea zice că sunt chiar mai ușurată după o noapte când, beat fiind, a încercat să facă amor cu mine și n-a reușit. S-a supărat foc din pricina asta, dar a continuat să încerce, turbat de furie. Bombănea și blestema, se dădea jos din pat și se învârtea în jurul lui, orbecăind prin odaie, se lovea cu fruntea de perete, apoi se întorcea clătinându-se și se arunca peste mine, încercând din nou și mai exasperat, dar fără folos. A fost prima dată când a eșuat de când l-am cunoscut eu, dar, în pofida repulsiei pe care o simțeam atât față de mine cât și față de el, am încercat să trec peste momentul acesta și să-i găsesc scuze. Poate că a băut un pahar în plus..., mi-am zis eu. Poate că este mai obosit decât de obicei... Dar bunăvoința nu mi-a folosit la nimic. A tot încercat, până ce oboseala ne-a doborât și pe el, și pe mine, şi mi-a readus în minte experiențele pe care le-am avut cu Michael.

Dar ceea ce s-a întâmplat în zilele următoare mi-a sporit și mai tare aversiunea față de el. A doua zi spre amiază, când s-a întors de la slujbă ceva mai devreme decât de obicei, n-a mai avut răbdare nici să-și ia masa de prânz, ci s-a repezit la mine, m-a tras mai mult cu forța în pat și de data asta a reușit. A prins curaj și seara a încercat din nou și iar a reușit. Dar s-a purtat mai violent decât în mod obișnuit, cu toate că știa cât de mult îmi displace impulsivitatea. Voia parcă să se răzbune pe amândoi și a continuat în felul acesta zile și nopți la rând.

Și-a închipuit probabil că pasiunea și armonia noastră au redevenit ca mai înainte și că împotrivirea mea n-ar fi decât cochetărie și capriciu efemer. Dar nu! N-a mai fost niciodată

cum fusese înainte. N-am mai simțit nici un pic de dorință sinceră și de satisfacție adevărată. Cred că se purtase astfel doar din dorința de a se convinge că este încă viril, iar după ce s-a convins, a început din nou să mă evite, însă asta n-a făcut decât să-mi ofere mai multă liniște și, în adâncul sufletului, chiar i-am mulțumit.

N-am crezut până atunci nici o clipă că voi fi fericită văzându-l că se îndepărtează de mine, dar asta mi s-a întâmplat de când am venit în Oază.

Totuși, s-ar putea să fiu nedreaptă cu Oaza. Mahmud e același, nu s-a schimbat deloc sau, așa cum îi era obiceiul, se schimbă tot timpul trecând de la o stare la alta. Bea alcool, iar în ziua de vineri se duce la moschee pentru rugăciune, achitându-se astfel de o obligație socială, pentru a nu pierde respectul localnicilor și al subordonaților săi. Îl văd în unele nopți sărind din pat prin întuneric, împlinind abluțiunea și cufundându-se adânc în rugăciune, cu lacrimi în ochi. Este adevărat că se întâmplă destul de rar, dar mă contrariază – aș zice – destul de tare. Câteodată nu știam ce-ar fi mai bine să fac – să-mi fie milă sau să râd de el? În astfel de momente, stau și mă întreb: de fapt, în ce crede Mahmud cu adevărat? Dar la urma urmei eu în ce cred? Am încetat de mult să mă mai gândesc la asta. N-am mai mers de multă vreme la o biserică și aproape că am și uitat de rugăciune. S-ar putea ca Dumnezeu să mi se arate într-o bună zi, dar chestiunea aceasta nu mă mai preocupă foarte mult.

Întâmplător, într-o zi mi-a căzut privirea asupra copiilor care se jucau. Cât de minunată este copilăria! Și cât de confortabil este să te complaci în ignoranță! Băiețașii își fac de lucru săpând mici rigole în pământ și turnând apă pentru a iriga ramurile mici și verzi pe care le înfig pe margini, îngrijind astfel niște grădini mici care seamănă cu cele în care lucrează părinții lor. Dar ce mă izbește cel mai mult este faptul că ei nu uită să înconjoare grădinile miniaturale cu ziduri înalte de nisip. De mici învață să ridice ziduri! În schimb, fetițele se joacă între ele, departe de băieți. Alte ziduri!

Adevărul este că îmi place să mă uit mai mult la fetițe când se joacă. Nu văd culori vesele decât pe veșmintele lor brodate, cu mâneci lungi. Aș fi vrut să știu și cum își împletesc cosițele subțiri și lungi, răsucite de jur-împrejurul capului ca niște coronițe decorate. Dar cine să-mi arate? Mamele lor? Ele nu ies pe drum decât în grupuri, când se duc la înmormântări sau la nunți. Niște momâi mute înfășurate în cămeșoaie albastre şi largi, care se târăsc încet, aducând cu alaiurile de vrăjitoare prevestitoare de nenorociri. Când le văd, simt că-mi vine să strig: „Unde sunt oamenii?“.

În cele din urmă, hotărăsc să mă ridic în picioare și simt că mă ia amețeala de la soarele sub care am stat mai mult decât s-ar fi cuvenit, așa că urc restul treptelor încet și cu băgare de seamă.

Casa întunecoasă mi se pare mult mai plăcută, chiar dacă este prea caldă. Încui ușa, dornică să fac o baie răcoritoare și să mă întind în pat, să alung toate gândurile – Mahmud, Alexandru, şeicii, femeile, copiii, întreaga Oază – și-apoi să dorm fără vise, dar tocmai când mă pregătesc să intru în baie, aud niște bătăi grăbite, insistente în ușă.

Cine-ar putea să fie? Nimeni nu bate în ușa noastră în afară de Mahmud, care obișnuiește să ciocănească ușor înainte de a vârî cheia în broască. Cine ar putea fi?

— Cine-i? Cine este? întreb eu speriată.

— Malika…, îmi răspunde un glas înfrigurat, ca și cum gura ar fi lipită de ușă.

XI

Mahmud

De parcă problemele mi-ar lipsi mie acum?

Venirea Fionei îmi lipsea mie în atmosfera apăsătoare în care trăiam? Sper ca scrisoarea mea să ajungă la Alexandria înainte de sosirea vaporului și înainte să mă pomenesc cu ea aici în Oaza Siwa. Dacă ea este nebună, nu cred c-o să dea peste vreo călăuză de caravană la fel de nebună ca ea, care să accepte s-o ia singură. Adevărata problemă atunci ar apărea, când ar găsi pe cineva să accepte s-o ia în caravană. În eventualitatea asta, aș avea sigur parte de o nouă nenorocire, căci de bună seamă în capul meu se vor sparge toate. Trebuie s-o apăr într-un moment în care eu nu mă mai simt în stare să o apăr nici pe Catherine, ba chiar nici să mă apăr pe mine însumi.

De la fereastra biroului meu văd în curtea secției, unde zace tunul acela mare rămas de la ultima expediție militară venită din Cairo. Îmi place foarte mult! E un tun scurt, montat pe două roți de lemn ca ale căruțelor trase de cai și de măgari. La ce ne-ar putea folosi, de vreme ce n-am aici nici un soldat în stare să tragă cu el? Presupun că l-au lăsat ca să aducă aminte de autoritatea statului. Și ce nevoie uriașă avem noi acum să facem simțită această autoritate!

Oaza este în fierbere. În fiecare zi au loc scandaluri și proteste ale localnicilor!

Mă întorc la birou și am dinainte ultima corespondență sosită de la minister. Reproșuri, reproșuri și iar reproșuri. Și la urmă de tot, un sfat pe un ton imperativ: trebuie să fiu hotărât și puternic în relațiile cu populația de aici, fiindcă este un lucru ştiut – blândețea și vorba bună nu sunt de nici un folos! Bravo, excelent, dragă ministerule, dar unde sunt soldații noi și dotările suplimentare promise?

Sergentul Ibrahim, care a făcut cunoștință cu Oaza înaintea mea, îmi dă și el sfaturi: trebuie să procedez la fel ca predecesorii mei, adică să aleg câțiva localnici dintre aceia care

nu vor să-și achite dările și să-i biciuiesc în curtea secției sau să-i țin în arest o vreme împreună cu familiile, până când o să le vină mintea la cap și-o să înțeleagă că trebuie să se supună ordinelor venite de la guvern. Asta ar fi și învățătură de minte pentru ceilalți.

— Ibrahim, oamenii ăștia ți-au salvat viața. Ți-ar plăcea să le facem așa ceva? îl întreb eu puțin mustrător.

— Nu, Excelența Voastră… Nu, domnule Guvernator, nu mi-ar plăcea…, dă el din colț în colț. Dar n-avem încotro… Și noi, și ei avem același guvern, care n-are milă de nimeni când e vorba să încaseze ceva… Dacă Excelența Voastră sunteți îngăduitor cu ei, o să trimită o nouă expediție militară, care nu se va mulţumi doar să-i biciuiască și să-i țină în arest… Poate să fie mult mai rău…

Eu nu pot, bineînțeles, să-l ascult cum bate câmpii și să mă las călăuzit de logica lui Ibrahim. Când s-a întremat și s-a pus din nou pe picioare, i-am propus să-l trimit la Cairo și să-i cer lui Sa'id Bei să-l scoată la pensie. Mi-am închipuit că-i fac un serviciu, dar am citit amărăciunea în ochii lui și n-a lipsit mult să izbucnească în plâns.

— Pot să vă slujesc și șchiop…, a bombănit el uitându-se în gol.

— Dar când ți-am cerut eu să faci ceva peste puterile tale, Ibrahim? l-am întrebat surprins.

— În momentul de față, Excelență, ar fi cu neputință să mă întorc la Cairo. Am mare nevoie de cei doi-trei piaștri pe care-i pot agonisi și eu aici. Am o grămadă de guri de hrănit în sat. Sa'id Bei – Allah să-i dea zile! – îmi cunoaște cel mai bine situația. El m-a încurajat: „Du-te cu Excelența Sa Guvernatorul! O să primești acolo și un spor și-o să poți să pui și tu ceva deoparte". Îmi cunoaște situația pentru că e din același sat cu mine. E și conducătorul ordinului nostru sufit și e deosebit de evlavios și-i place să-i ajute pe cei necăjiți. După ce-au dizolvat armata, după războiul cu englezii, și m-au mătrășit, nu mai aveam ce să mâncăm nici eu, nici copiii și, dacă nu s-ar fi făcut

Sa'id Bei luntre și punte ca să fiu angajat în poliție, am fi murit cu toții de foame…

— Dar acum, după accident, eu mă gândesc la interesul și la sănătatea ta, Ibrahim…

— Accidentul a fost din voia lui Allah. Se putea întâmpla să fiți dumneavoastră rănit – să vă ferească Allah de așa ceva! – sau să mor eu, dar Allah Preaslăvitul mi-a dăruit o nouă viață. Așa că, Excelența Voastră, nu mă lipsiți de posibilitatea de a mă bucura de această viață!

— Cum vrei tu, Ibrahim…, am încheiat eu discuția.

Probabil că aș fi vrut să plece ca să pot uita momentul când m-am făcut de rușine, mi-am zis în sinea mea. Probabil că el nici n-a băgat de seamă ce s-a-ntâmplat atunci. Oricum, cred că e mai bine să rămână aici și să-mi aducă aminte de momentul acela. Pentru mine n-a mai rămas o altă viață către care să fug.

N-am dat ascultare, bineînțeles, sfatului pe care mi l-a dat în privința biciuirii și a întemnițării localnicilor. Dimpotrivă, m-am perindat împreună cu şeic Sabir și cu alte căpetenii *agwad* pe la familiile care se tot codeau să-și achite cotele. Încercam într-un fel să mă folosesc de recunoştinţa lor după „actul meu eroic“ prin care le-am salvat copilul și să-i conving că este în interesul lor să-și achite datoriile, pentru ca guvernul să nu-i pedepsească, așa cum s-a întâmplat în câteva rânduri. Unii se mâniau și protestau împotriva cererilor exagerate ale guvernului, în vreme ce alții răspundeau cu vorbe frumoase, dar nici unii, nici alții nu se grăbeau să-și achite dările, ci dimpotrivă, amânau la nesfârșit acest soroc.

Sfetnicul meu, Ibrahim, mi-a atras atenția că cele mai multe familii de care se plânge Şeic Sabir că nu-și achită dările aparțin Clanului celor din Vest.

— Probabil că reușește să-i convingă mai ușor pe cei din Clanul său din Est, îmi dau eu cu părerea.

— Doar Allah știe, dar eu nu văd nici prea mulți din Est înghesuindu-se, îmi zice Ibrahim.

Pe drumul de la secția de poliție până acasă îmi tot bat capul să înțeleg ce își dorește Sabir de fapt. Dacă ce-mi sugerează

Ibrahim este adevărat, înseamnă că şi-a propus să ne stârnească nemulțumirea față de cei din Vest, însă guvernul nu este interesat decât de colectarea impozitelor, iar dacă va hotărî să trimită o expediție militară, aceasta nu va face nici o diferență între cei din Est și cei din Vest. Și-apoi, este prea inteligent ca să nu priceapă asta. Atunci, ce-o fi urmărind? Dar n-are importanță!

Esențial este cum voi ieși eu din acest impas în care m-a împins ministerul. Am venit în Oaza asta blestemată nutrind ură, atât împotriva ei, cât și împotriva locuitorilor ei, dar acum am ajuns să-i urăsc și mai tare din pricina ostilității lor față de mine, de Catherine și chiar față de soldați. Totuşi, de fiecare dată când mă gândesc la necazurile pe care li le-am pricinuit de când am venit peste ei să le fim cârmuitori, încep să-i înţeleg.

N-am venit la ei ca frați, ci ca invadatori. Nu i-am tratat ca pe ceilalți cetățeni ai țării, ci ca pe niște locuitori ai unei colonii, obligaţi să achite cuceritorilor noi și noi dări. Atunci, de ce mă mai revolt împotriva tratamentului pe care englezii ni-l aplică nouă, egiptenilor, de vreme ce și noi facem la fel sau de ce s-ar revolta Catherine împotriva politicii englezilor în Irlanda? Asta-i legea celui mai puternic, pe care noi o aplicăm aici la fel cum englezii o aplică acolo. Când au zărit un semn de tratament bun, în urma gestului lui Ibrahim apreciat și ca gest de bunăvoință din partea mea, atunci s-a mai schimbat puțin și purtarea lor față de noi. Dar oare n-or fi băgat de seamă că eu sunt altfel decât ceilalți? De ce atâta îndărătnicie și neghiobie? De ce or fi ținând neapărat să fie nimiciți și să mă ducă și pe mine la pierzanie? Nu cred că mai are rost să-mi bat capul cu astfel de întrebări. Roata s-a pus în mişcare și nimic n-o mai poate opri acum.

Mă apropii de casă și-i găsesc pe copiii care se jucau de obicei în curtea cu nisip, ridicați de data asta în picioare și holbându-se înspre casa mea, unde un măgar stătea priponit în capul scării.

Când mă zăresc, se îndepărtează în fugă, așa cum le este obiceiul, dar continuă să se uite înspre casă bănuitori și curioși.

În clipa când la urechi îmi ajunge un țipăt, presimt că se întâmplă ceva rău. Copiii împietresc în loc, iar când țipătul se repetă, recunosc glasul Catherinei și scot revolverul, sar în grabă pe trepte și strig:

— Catherine! Ce se-ntâmplă? Sunt aici! Ajung numaidecât!

Dau buzna în casă cu revolverul în mână, dar mă opresc lângă ușă, nefiind în stare să deosebesc umbrele din odaia întunecoasă.

O zăresc pe Catherine în picioare, ținând o ramură de palmier într-o mână și închizându-și cu cealaltă mână nasturii bluzei ce părea sfâșiată. Îmi dau seama că lovește ușor cu crenguța aceea o fată îngenuncheată, care cuprinde cu brațele picioarele Catherinei și scoate niște gemete aproape ca un mieunat.

— Ce se-ntâmplă? repet eu și, fără să mai stau pe gânduri, îndrept revolverul către umbra îngenuncheată, dar tocmai când mă pregătesc să apăs pe trăgaci, Catherine mă lovește cu ramura peste mână și glonțul zboară aiurea în odaie, în vreme ce eu scot un țipăt de durere din pricina loviturii.

Revolverul îmi scapă din mână și Catherine îl împinge cu piciorul într-un colț, departe de noi. Tun și fulger ținându-mă de umărul rănit cu mâna cealaltă, iar în minte mi se învălmășesc fel de fel de gânduri. Încerc să-mi dau seama ce se petrece dinaintea ochilor mei. Or fi trimis pe cineva s-o omoare pe Catherine? Au decis să înceapă cu ea în locul meu? Dar de ce s-au îngrămădit copiii în fața casei, la care se uită cu frică? Fata asta a agresat-o pe Catherine și i-a sfâșiat bluza. Probabil că a vrut s-o ucidă… Dar de ce stă acum agățată de picioarele ei, sărutându-i-le? Nu pricep nimic în afară de faptul că soția mea se apărase cu creanga de palmier.

Mă reped spre fată și-i desprind mâinile cu care se agățase de picioarele Catherinei. Apoi o lovesc cu piciorul și o împing spre ușă, vrând s-o arunc pe scară, dar Catherine se grăbește să mă împungă cu ramura, de data asta în piept, și să țipe îngrozită la mine:

— N-ai reușit s-o ucizi cu revolverul și-acum vrei s-o arunci în drum ca s-o omoare ei când o s-o vadă pe jumătate goală?

Aruncă un ghilbab mototolit peste fata care suspina trântită la pământ și-o îndeamnă prin semne, fierbând de mânie, să se acopere cu el.

Fata, îmbrăcată într-o rochie murdară ce părea să fi fost cândva albă, se ridică, se înfășoară degrabă cu ghilbabul bărbătesc și-și aruncă peste față un văl la întâmplare. Silueta ei copilărească se grăbește spre ușă, în vreme ce eu încerc, cu gândurile de-a valma, să aflu de la Catherine cine este, cum a intrat, ce a făcut și de ce o lasă să plece.

Dar înainte să iasă pe ușă, fata se întoarce brusc și-și dă la o parte vălul de pe față. Chipul ei radiind de frumusețe îmi atrage numaidecât atenția. O văd cum se îndreaptă din nou către Catherine cu o strălfulgerare în ochii cenușii. Se apropie făcând semne cu mâna către pieptul ei, către soția mea, și către revolverul aruncat în colț, turuind ceva în limba ei din care nu pricep nimic, cu obrajii scăldaţi în lacrimi. Cade din nou în genunchi la picioarele Catherinei, îmbrățișându-le și sărutându-le printre hohotele stinse de plâns, ca niște suspine, fără să se oprească din bolboroseala ei.

Rămân pe loc uluit, iar Catherine împietrește acolo, cu bluza sfâșiată lăsând să i se vadă sânii perfect simetrici – jumătatea de sus, de un alb lăptos, era goală, în vreme ce jumătatea inferioară se întrevedea prin brasiera de mătase neagră.

— Tu pricepi ceva? o întreb contrariat pe Catherine, când aud că suspinele și bocetele fetei încep să sune ca un horcăit de moarte.

— Nu înțeleg o vorbă, îmi răspunde ea, parcă vrăjită. Cred că e furioasă din pricină că nu suntem în stare să pricepem ce vrea ea să ne spună. De aceea, ar prefera ca tu s-o împuști cu revolverul.

— Chiar aș vrea s-o fac!

Uimirii îi ia locul o furie devastatoare: mă reped către revolver, dar Catherine întinde mâna liberă și-mi pune palma în

piept, încercând să vorbească liniștit, deși îmi dau seama că i se taie respirația.

— Tu nu vezi că e nebună de-adevăratelea? Nu fi și tu nebun, la fel ca ea!...

Fata sare pe neașteptate și întinde palmele ca și cum ar vrea să atingă sânii Catherinei, poate s-o îmbrățișeze, poate s-o sugrume...? Nu-mi dau prea bine seama ce intenții are, dar sar în spatele ei prin surprindere și-o prind de gât, aproape strangulând-o, în vreme ce ea urlă. Mă copleșește o gelozie cumplită la gândul că ar pângări-o pe soția mea dacă i-ar mai atinge din nou trupul cu mâinile ei. Din ochii viorii ai Catherinei ţâşnesc săgeți fulgerătoare și începe și ea să bombăne vorbe fără șir în irlandeză, din care nu pricep nimic. Pe neașteptate, mă trezesc cu ea ridicând ramura de palmier și lovind-o în cap pe biata fată, care se chinuie să scape din mâinile mele. O aud scoțând un țipăt sfâșietor de durere și văd un fir de sânge alunecându-i pe frunte. Catherine ia vălul și i-l aruncă pe cap, izbutește s-o elibereze din mâinile mele și-o împinge afară, trântind ușa în urma ei.

Când fata iese în sfârșit, dincolo de uşă se așterne o liniște desăvârșită. Până atunci auzisem – în pofida încăierării din casă – hărmălaia de afară: urletele celor mari, amestecându-se cu țipetele copiilor și strigătele îngrijorate şi neîntrerupte. Deschid ușa și n-o mai zăresc decât pe fata care ieșise de la noi, bocind în continuare și îndreptându-se călare pe măgar către Est, lăsând în urma ei orașul peste care coborâse o liniște de moarte. Din puhoiul de copii care umpluse mai devreme curtea plină de nisip din vecinătatea casei noastre nu mai rămăsese acum decât un plod de trei-patru ani, dar nu trece mult și se ivește un bărbat grăbit, care-l ia de-acolo fără să se uite spre casa noastră și fără să ridice ochii din pământ şi se întoarce tot cu pași repezi către oraș.

Rămân foarte nedumerit de ce-mi văd ochii și simt cum mi se urcă sângele la cap. Alerg în casă și urlu turbat de furie:

— Au dispărut de pe terenul de joacă toți cei mici laolaltă cu cei mari. N-a mai rămas nici urmă de om!

Catherine stătea pe un scaun, aprinsă la faţă.

— Înseamnă că au cunoscut-o! bombăne ea după ce stă o clipă pe gânduri.

— Să înțeleg că o cunoști și tu?

— Bineînțeles! E Malika! Singura care a stat de vorbă cu mine în ziua când am fost la Templul Oracolului… Atunci mi-a spus cum o cheamă și cam atât… Acum a apărut travestită în băiat, după cum ai văzut. Dar ei și-au dat sigur seama că e *ghola*[2] și că a ieșit din casă…

— *Ghola*? Vrei să zici că ar fi una dintre vrăjitoarele despre care tot auzim vorbindu-se în Oaza asta?…

— Nu! Vreau să spun că este o *ghola* care a îndrăznit să iasă din casă înainte să se fi scurs lunile de schimnicie…

Nu înțeleg nimic din vorbele Catherinei, care încă se mai chinuie să-și încheie nasturii.

— *Ghola* mi-a sărutat sânii…, îmi mărturisește ea pe neașteptate, aproape înfiorându-se.

— Nu glumi cu mine, Catherine! De ce-ai lăsat-o să facă așa ceva? A mai intrat și altă dată în casa noastră? Și ce tot bâigui întruna? Spune-mi odată limpede, ce-i aia *ghola*?

— Și tu… Și Oaza asta… Toți încearcă să se dea după deget. De ce te-ai aștepta ca femeile să aibă mai multă minte decât bărbații? Toți sunt o apă și-un pământ! Și-apoi, spune-mi și mie cum poți să fii guvernatorul acestei Oaze și să nu știi ce este *ghola*?

— Vorbești ca și cum și asta ar fi una dintre îndatoririle funcției mele…

— Păi chiar este! Bineînțeles că este! De vreme ce eu am citit toate cărțile și toate însemnările făcute de savanții și de călătorii care au trecut prin Oaza asta, nu crezi că ar fi fost cazul să citești și tu și să știi toate lucrurile astea? Cum poți să guvernezi peste niște oameni pe care nu-i cunoști cu toate obiceiurile și datinile lor? Când o să afli despre ce e vorba și-o să te liniștești, atunci o să-ți pară rău că ți-a trecut prin cap s-o

împușți, după cum și eu o să regret c-am fost cât pe ce s-o omor. Cum de-am putut să fac așa ceva?...

Tace preț de câteva clipe, după care adaugă:

— Dar fata asta este ca și moartă, în orice caz... Familia o s-o ucidă, cu siguranță...

***

Mă așez pe scaun în fața Catherinei și-i zic fără să mai pricep ceva:

— În cazul ăsta, te rog să mă ajuți, ca să mă liniștesc și eu. Te-am rugat să-mi spui și mie cine este Malika asta. Și cum adică e o *ghola*? Ce s-a întâmplat în casa asta?

— Așteaptă puțin să-mi vin și eu în fire! îmi răspunde ea după ce râde nervos.

Își întinde picioarele și se așază comod în fotoliul ei, respiră adânc și-apoi reia dialogul cu glasul frânt:

— N-o cunosc pe Malika asta... Am văzut-o preț de un minut în Aghurmi. E posibil s-o mai fi văzut încă o dată după aceea, continuă dusă pe gânduri, după o scurtă pauză. Când am fost la Templul Umm Ubeida, am observat că mă urmărea un băiat... Înclin să cred că era tot ea. Probabil că umbla deghizată, ca și astăzi.

— Vasăzică, te urmărește de mai multă vreme... O să revenim la chestiunea asta. Te-am rugat să-mi spui și mie ce-nseamnă *ghola*?

Catherine începe să vorbească, iar eu fac mari eforturi ca s-o pot urmări, dar tot nu pricep mare lucru din ce îndrugă.

— Ai băgat de seamă că rochia ei a fost cândva albă? mă întreabă. Ai observat că părul ei nu era nici strâns în cosițe, nici pieptănat? Ai văzut că nu poartă nici un fel de podoabe și că n-are nici un fel de machiaj pe față și că nu și-a dat nici măcar cu *kuhl*[3] pe pleoape, așa cum își dau toate fetele?

— Vorbești în dodii, Catherine. N-am văzut nimic din tot ce înșiri tu... Și chiar dacă aș fi băgat de seamă ceva din toate

astea, tot nu i-aș fi dat nici o atenție... Eu n-am văzut aici decât fetițele care se joacă pe drum. Nu știu cum se îmbracă și cum se împodobesc atunci când se fac mari. Ce importanță au toate fleacurile astea?

Îmi răspunde că nici ea n-a văzut aici femei, dar a citit toate amănuntele astea în cărțile despre Oază. Veșmântul de doliu al văduvelor de aici este rochia albă. De îndată ce și-a dat jos straiele bărbătești și vălul și i-a văzut rochia albă murdară și fața fără machiaj sau podoabe, și-a dat seama că este văduvă și că trăiește pedeapsa la care sunt supuse văduvele în această Oază. Sau, mai degrabă, nu este vorba de o pedeapsă, ci de o manifestare a fricii ancestrale de moarte. Nu, nu e bine zis „de moarte“, ci de femeie în mod special, fiindcă nu-i supun la o astfel de pedeapsă și pe bărbații rămași văduvi. Ei sunt liberi să se căsătorească chiar înainte să treacă o lună de la decesul soției, pe când femeia văduvă trebuie să aștepte îndelung, până ce se eliberează de spiritul care a adus moartea soțului ei şi care a transmigrat în trupul ei.

— Rămâne prizonieră în casă vreme de patru luni și zece zile. N-are voie să-și schimbe veșmintele de doliu, oricât de tare s-ar murdări, nici să facă baie sau să se machieze. Nu-și pune nici un fel de podoabe și nu-și piaptănă părul. Dar, mai înainte de orice și mai important decât orice altceva, n-are voie să iasă din casă, să nu-i cadă cuiva privirea asupra ei. Cine o vede pe *ghola* – cum o numesc pe femeia văduvă – în acest interval de timp va pieri, fiindcă în ea sălășuiește îngerul morții. În perioada purificării, nu trebuie să adreseze nimănui vreo vorbă și nimeni nu trebuie să stea de vorbă cu ea, în afară de rudele cele mai apropiate care au curajul s-o facă – și chiar şi ele numai de după un paravan sau un perete. Toate astea trebuie respectate în lunile în care văduva întruchipează răul prin simpla moarte a soțului și numai la sfârșitul acestei perioade are voie să facă baie într-unul dintre ochiurile de apă din Oază, să poarte podoabe și să se machieze din nou. Crainicul umblă pe ulițe, prevenindu-i pe localnici: „Feriți-vă, căci vine *ghola* peste voi! Feriți-vă de soarta neîndurătoare și haină!“.

Toți trebuie să rămână în case, căci forțele rele ale *gholei* sunt nespus de primejdioase în clipele de dinainte să se elibereze de spiritul morții, iar dacă cineva o vede chiar atunci, va fi dus la pieire.

Ascult, dar nu-mi vine să-mi cred urechilor. Din când în când, o întrerup pe Catherine și o rog să repete încă o dată sau chiar de două ori ce spusese, ca să înțeleg bine ce voia să zică, şi cu toate astea mi-au scăpat – fără doar și poate – numeroase amănunte. Când termină, îi spun:

— Îl aud deseori pe crainic și-l văd colindând între Șali și Aghurmi, dar nu înțeleg, firește, nimic din ce zice.

Nu voiam să-i spun asta, iar după ce mi-am adunat gândurile, o întreb:

— Și de ce pedeapsă zici că are parte văduva care nu respectă perioada de restricție?

— Vrei să întrebi care va fi pedeapsa Malikăi? Sinceră să fiu, nu știu… N-am găsit în cărți nimic despre asta. N-am citit că vreo femeie n-ar fi respectat ritualul ăsta…

— Dar ai spus că o s-o omoare?

— Doar am presupus că s-ar putea întâmpla așa ceva…

Se oprește preț de o clipă și apoi adaugă cu căldură în glas:

— Aș vrea să mă fi înşelat. Aș vrea să nu facă una ca asta și Malika să scape. Dar mă tem pentru ea, deoarece a încălcat multe dintre interdicțiile lor. A ieșit fiind *ghola*, înainte să se purifice. A cutezat să vină din Aghurmi până la Șali, răspândind blestemul fatal în întreaga Oază, după închipuirea lor.

— Și-a îndrăznit să te agreseze și pe tine, nu uita lucrul ăsta! țip eu la ea, ridicându-mă de pe locul unde stăteam.

— E o copilă! exclamă Catherine, schițând un gest de indiferență cu mâna. Și s-ar putea să fie cu adevărat nebună. Și-apoi, noi am pedepsit-o destul… Poate chiar mai mult decât s-ar fi cuvenit. N-o să-mi iert niciodată ce i-am făcut…

Dar eu nu pot să mă alătur acestei clemențe neașteptate pe care i-o arată Catherine. În mintea mea se învălmășesc fel de fel de gânduri. Trebuie să mă răzbun! Trebuie să mă răzbun pe cea care a intrat fără să-i fie îngăduit în casa mea și mi-a agresat

soția – fie că este doar o copilă sau o bătrână, fie că este nebună sau în toate mințile, fie că este *ghola* sau înger… Eu nu pot trece cu vederea așa ceva…

— Și de ce-a ales *ghola* asta dintre toate casele tocmai pe-a noastră?

— E cu putință ca tu să nu fi priceput încă? se miră Catherine, holbându-se la mine. Acum unde te duci? mai țipă ea.

Ies val-vârtej fără să-i răspund.

XII

Şeic Sabir

O spaimă mai mare decât toate profețiile mele s-a abătut asupra ta, neam al țării mele! Ați luat în derâdere prorocirile mele, dar iată că s-a abătut peste noi ceva față de care ele nu înseamnă nimic – spaima pe care nimic nu o poate îndepărta și care a intrat în căminele noastre din clipa în care *ghola* a ieșit din casă, îndreptându-se spre voi. Chemați şeicii și vrăjitoarele ca să aflați ce v-ar putea izbăvi de blestemul care bântuie peste tot prin Oază!

Ghola n-a ieșit decât ieri după-amiază, dar în timpul nopții bocetele au umplut țara de la Șali până la Aghurmi. Spre seară, câteva femei au avortat, iar pe copii i-au cuprins frigurile fără să fi suferit mai înainte de nimic! Palmieri viguroși din drumul către Aghurmi au căzut la pământ după ce a trecut *ghola* pe lângă ei! Au izbucnit incendii în case unde n-a existat nici un tăciune care să se fi putut aprinde! În fiecare clipă sosesc vești

din case și din grădini despre o nouă nenorocire! În toate casele prin fața cărora a trecut *ghola* sau din care a căzut asupra ei privire de bărbat sau de copil se înalță plânsete și țipete! În fiecare clipă este așteptată o nouă nenorocire și nimeni nu cunoaște vreo cale de a o împiedica!

S-a abătut asupra ta ceea ce meriți, neam al țării mele! Nici eu nu sunt la adăpost de această pasăre rău prevestitoare care plutește în zbor deasupra capetelor tuturor, numai că eu nu plâng nici pentru voi, nici pentru mine. Răzbunarea mea să vă mături pe toți, chiar dacă va fi să pier laolaltă cu voi! Cel puțin acum, înaintea sfârșitului, voi încerca să savurez gustul răzbunării, după care am tânjit toată viața!

Sunt în așteptarea voastră, domnilor de mare vază, *agwad*, cu o curiozitate mai arzătoare decât jarul aprins. Stau aici sub umbrar dinainte să se fi ivit soarele în zare…

N-o să iert pe nimeni – nici pe cei din Vest, nici pe egipteni, nici chiar pe cei din Est! Nu voi uita de ce-am avut parte de la voi toți! A sosit momentul pe care-l aștept de-atâta amar de vreme și veți fi cu toții niște unelte neputincioase în mâinile mele! Nu m-am așteptat niciodată să vină ceasul în felul acesta și din acest motiv, dar bine c-a sosit! Toate căile sunt binevenite!

Teroarea care v-a cuprins acum am simțit-o cu mult înaintea voastră, când aveam de-abia cinci ani și Yusuf din Vest a întins o capcană pentru tatăl meu și şeicii din Est. Este omul din Clanul Vestic pe care-l urăsc cel mai tare, dar n-am de ales, trebuie să recunosc că s-a priceput foarte bine să întindă o capcană. N-am înțeles-o decât atunci când m-am făcut mai mare și după ce-am pierdut șansa de a mă răzbuna. Însă i-am studiat toți pașii pentru a învăța din experiența lui.

O repet în minte, reflectez asupra ei și o bag bine la cap ca să nu-mi scape nimic din învățămintele și detaliile ei. A început prin a răspândi dinadins haosul în Oază, într-o vreme când egiptenii nu dispuneau de trupe suficiente aici: i-a instigat pe lucrătorii *zaggala* din Est să asedieze cortul unuia dintre europenii blestemați, care urmărea să ne fure vestigiile din temple și din morminte, și le-a sugerat să-l ucidă și să-i dea foc

la cort și la lucrurile din el. Dar înainte de a trece la executarea acestui plan, a trimis pe cineva să-l aducă pe european și i-a comunicat cum că ar fi aflat că viața lui este în primejdie și de aceea îi oferă găzduire și protecție în casa lui. Când au sosit, *zaggala* din Est nu l-au găsit acolo, așa încât nu le-a rămas decât să-i fure lucrurile și să dea foc cortului.

Yusuf știa că egiptenii fac tot ce le stă în putință pentru a-i ţine în siguranţă pe străini, care le e mai scumpă decât siguranţa propriilor copii, așa că l-a ținut în casa lui vreo câteva zile, după care a plecat pe furiș cu el la Cairo. Aici, străinul păcălit a declarat că dacă n-ar fi fost Yusuf, el și-ar fi pierdut viața mistuit de flăcări odată cu cortul. Cei înșelați din capitală l-au răsplătit pe Yusuf numindu-l primar al Oazei și l-au trimis înapoi însoțit de o forță numeroasă, alcătuită din militari și din beduini, care au fost cauza nenorocirii mele.

Noul primar a ridicat împreună cu soldații tabăra la periferiile orașului și a trimis un mesager la şeicii clanului meu, care s-au baricadat în oraș, pregătindu-se să se apere cu arma în mână. Le-a transmis că egiptenii n-au venit pentru a purta război și că cei din Est, dacă vor trimite o delegație alcătuită din şeici de-ai lor, vor ajunge la o înțelegere cu ei, care va garanta pacea în Oază. Neamul meu a căzut şi el în în capcana lui Yusuf și un grup de şeici s-a îndreptat către tabăra egiptenilor fără zăbavă, dar de îndată ce-au ajuns acolo au fost puși în lanțuri și s-a dat de veste că vor fi spânzurați, dacă ceilalți locuitori baricadaţi în Șali nu vor arunca numaidecât armele și nu-i vor preda pe mai-marii lor. Când au venit să-l ridice pe tata, am țipat şi m-am agățat de el. Un soldat m-a lovit cu un ciomag mare, crăpându-mi capul și lăsându-mă fără un ochi.

Nu am alte amintiri din copilărie în afara acelor clipe de groază. Până și astăzi continuă să mă izbească în moalele capului numeroase ciomege groase, căci îmi aduc aminte de ei în vis, tot așa după cum îmi aduc aminte de ei când sunt treaz ochiul stâng cu care nu mai văd decât niște umbre şi faptul că am rămas orfan de tată și că n-am avut nici un sprijin în copilărie și în tinerețe. Dar am învățat o lecție încă de când

eram mic: să nu vorbesc și să nu divulg nimic din ce ascund în suflet. La început, tăcerea a fost rodul fricii care m-a făcut să mă retrag în singurătate și să evit compania oamenilor. Mai târziu, a devenit un obicei util ce-mi aducea aminte de Yusuf, care a recurs la tăcere și la șiretlicuri pentru a realiza ceea ce și-a propus. Eram hotărât să fiu la fel ca el, ca să mă pot răzbuna pe neamul lui.

N-am lăsat pe nimeni să știe nici măcar că eu nu văd cu ochiul stâng decât niște umbre. Dacă pare teafăr, să-i las să creadă că e teafăr. După ce-am învățat pe de rost Coranul, unchii mei au vrut să mă trimită să studiez la Al-Azhar[4]. Nu le-am spus că nu iubesc Egiptul și nici pe locuitorii lui, dar i-am rugat să mă trimită să studiez în Tunisia. Și n-am regretat niciodată faptul că am studiat la Moscheea Zeytuna. Acolo am întâlnit şeici din sudul țării, pricepeam ce spun și ei îmi înțelegeau limba, îmi știau țara și triburile ei.

Acolo l-am întâlnit pe bărbatul care mi-a dat cartea de profeții. L-am cunoscut în moschee. Se uita la mine atât de fix, încât fulgerările ochilor lui m-au speriat. Era bătrân și slab, dar când am ieșit, m-a urmărit și m-a tras cu putere de mânecă, aproape trântindu-mă la pământ. Nu mi-a vorbit în dialectul tunisian, ci mi s-a adresat direct în limba noastră. „Tu ești cel pe care-l așteptam!“ mi-a zis el. Mi-am dat numaidecât seama că este din tribul meu, dar l-am întrebat temător: „Dar cine ești dumneata?“. S-a mulțumit să tragă în sus mâneca stângă a ghilbabului și i-am văzut brațul amputat de la cot. Apoi a ridicat capul și-am văzut o cicatrice adâncă pe tot gâtul, care lăsa să se vadă carnea albă, ce nu mai căpătase culoarea pielii. „Tu ești cel care se va răzbuna pe Clanul din Vest pentru mine și pentru noi toți…“.

Mi-a fost teamă de el. N-am avut încredere în el și-am vrut să-l încerc.

— Există și în Clanul din Vest oameni care au fost răniți în războaiele dintre noi, poate chiar mai grav decât dumneata, am încercat eu să-l provoc.

Dar el n-a dat atenție vorbelor mele și a continuat:

— Mi-am petrecut viața aici, citind în stele și calculând orbitele planetelor. Și-am citit horoscopul Oazei noastre ca pe o carte deschisă. Nu va fi pace în Oază până când nu vom dispărea noi sau ei de pe fața pământului!

Vorbele lui mi-au adus aminte de ceva și am zis:

— Unul dintre şeicii celor din Vest a încercat și el să-i nimicească pe toți în afară de ai lui, de pe fața pământului, dar n-a reușit.

— Știu, dar tu vei reuși! m-a asigurat el. Stă scris că tu vei izbândi. Astfel, toate profeţiile astea se vor adeveri. Cât timp nu-i vom nimici pe adversarii noștri, soarta supravieţuitorilor din neamul nostru va fi la fel ca a mea. Avertizează-ţi neamul!

Apoi mi-a dat un sfat de care însă nu mai aveam nevoie – să fiu prudent și să nu vorbesc, pentru că tribul meu nu știe să țină seama de sfaturi sau de preveniri. De obicei sunt încăpățânați, dar la fel sunt și cei din Vest, însă eu prin vicleșug voi reuși să împlinesc ceea ce nu pot realiza prin luptă. Știam această lecție înainte s-o aud de la el, iar setea mea de răzbunare era și mai mare decât a lui; nu-mi amintesc nici măcar trăsăturile chipului tatălui meu și nu voi uita niciodată cât de mult îi urăsc pe cei care l-au ucis. Nu-i drept să mă răzbun și pentru el și pentru mine?

N-am știut cât de adevărate au fost profețiile acestui autoexilat din Est, dar le repet cu dorința de a se adeveri, după cum le repet pentru a-i îngrozi cu ele. Doar înspăimântându-i voi reuși să-i domin.

Tot ce a făcut clanul meu până în momentul de față nu-mi stinge setea de răzbunare. Este adevărat că l-a ucis pe primarul Yusuf într-o bătălie, înainte să se scurgă un an de la ocuparea funcției, și că după aceea am mai izbândit și în alte bătălii cu Clanul din Vest, dar victoria noastră n-a fost așa cum visam eu, n-a fost suficient de categorică pentru ca pe pământ să rămânem numai noi, așa cum voia cel care a scris profețiile. Dimpotrivă, îi învingeam noi o dată, apoi ne învingeau ei pe noi, ajungeam la o înțelegere care curând după aceea era

încălcată și lucrurile vor continua tot așa la infinit, dacă nu vom ști să ne organizăm mai bine chiar decât a știut s-o facă primarul Yusuf.

De la o vreme, îmi stăruie în minte ideea să provoc o confruntare crâncenă între Vestici și egipteni, fără ca nimeni să bage de seamă amestecul nostru în treaba asta, ar fi soluția cea mai potrivită.

Tocmai de aceea încerc să mă bag și pe sub pielea unora, și pe sub pielea celorlalți. Vreau să aibă impresia că sunt îngerul păcii, așteptând momentul când voi putea deveni pentru ei îngerul morții, și mă străduiesc să câștig încrederea acestui guvernator disprețuitor care a căzut pe capul nostru, împreună cu soția lui, ca o pacoste trimisă de destin.

M-am arătat entuziasmat de vindecarea sergentului din solidaritate cu familia copilului din clanul nostru, cu toate că nu mi-ar fi fost absolut deloc milă de el, dacă pietroiul nu l-ar fi nimerit în picior, ci i-ar fi retezat gâtul și i-ar fi curmat viața. Și cei din neamul meu au mai irosit o mare șansă, ca de obicei: i-am încurajat să achite dările, lăsându-i astfel doar pe cei din Vest să pară rău-platnici, fiind convins că dacă adversarii noștri se sustrag de la această îndatorire și guvernul primeşte doar o parte din dări, asta va grăbi o nouă expediție militară, de data aceasta noi am apărea ca nevinovați și lupta s-ar da numai între egipteni și Vestici, iar eu aş putea să alimentez focul de la distanță, cum a făcut și Yusuf. Le-am explicat celor din neamul meu, cu mare băgare de seamă, ce am avea noi de câștigat dacă ne-am achita obligațiile și i-am lăsa pe adversarii noștri să pară rebeli și nesupuși, dar n-am avut sorți de izbândă, căci i-a orbit trufia. „Cum să plătim, de vreme ce ei nu plătesc? Cum să le-o luăm înainte?“

Nu-i nimic. Dacă șansa asta s-a dus, iată că acum nu pot decât să salut furtuna stârnită de *ghola* și de data aceasta mă voi folosi de noua ocazie pentru a-i mătura cu desăvârșire.

Ce-ai mai putea spune sau face acum, Yahya, în apărarea Malikăi? Știu că vei sosi primul, așa cum îți este obiceiul, dar iată că eu ți-am luat-o înainte și te aștept sub umbrar de ceva

vreme. Întotdeauna îmi strici socotelile cu falsa ta bunătate și cu pretinsa ta istorie. Reușești să-i păcălești pe creduli pretinzând că tu ai fi deasupra diferendelor și a dezacordurilor, că n-ai fi nici cu neamul tău, nici cu noi, dar să nu-ți faci iluzii că te-aș crede. Te socotesc cel mai prefăcut om dintre toți locuitorii Oazei, dar te suport așa cum îi suport și pe ei. Mă rog lui Allah să mă ajute să-mi pot stăpâni și ascunde bucuria pentru nenorocirea care s-a abătut asupra lor. Moartea lui Mi'bid v-a scutit de luptă pe voi, cei din Vest, dar să văd ce v-ar mai putea salva astăzi, după rușinea pe care v-a făcut-o Malika! Astăzi n-aș avea nici un motiv să vorbesc; cred că cel mai bine ar fi să nici nu deschid gura. Până în clipa asta, totul mi-a ieșit întocmai cum aș fi vrut. Aud răgetul măgarului tău care vine dinspre Aghurmi… Când o să ajungi aici, o să te îmbrățișez, Yahya, așa cum fac de fiecare dată când ne întâlnim, dar nădăjduind de data aceasta să te prefaci în țărână între brațele mele…

***

Oamenii de vază *agwad* se adună acum mai devreme decât oricând. Pe chipurile şeicilor celor din Vest – Idris, Abd el-Majid și Yahya – se citesc neliniștea și deznădejdea, în vreme ce pe chipurile şeicilor din clanul meu – Sallam, Nafi' și Abd Allah – descifrez o mânie reținută. Dar, peste toate astea, fețele tuturor trădează spaima. Așadar, eu o să vă sporesc amărăciunea!

— Ieri m-a chemat guvernatorul la el, dar n-am înțeles prea bine ce dorește, mormăi eu trist, cu capul plecat. Cred că ar vrea să-i pedepsim pe Malika și familia ei, precum și pe toți aceia care i-au îngăduit *gholei* să iasă din casă, altfel mi-a dat de înțeles că se va răzbuna chiar el.

Glasurile tuturor căpeteniilor *agwad* se ridică blestemându-i pe guvernator și pe soția lui, precum și ziua în care au venit pe pământul nostru. „Amin!" bolborosesc eu în taină.

— Nu era mai bine dacă-l ascultam pe băiatul acela, pe Mabruk, și i-am fi omorât și pe el și pe nevasta lui de cum au poposit pe pământul nostru, aducându-ne relele prevestiri? întreabă Şeic Abd Allah.

— Atunci am vrut să evităm o nenorocire și uite că am avut parte de cea mai mare pacoste, intervine Şeic Idris.

— Nu pierdeți vremea cu lucruri inutile! îl întrerupe Şeic Abd el-Majid. Ce-i de făcut acum, când s-a abătut nenorocirea peste țara noastră? Ce-i de făcut cu *ghola* care a răspândit dezastrul și ruina pretutindeni prin profanarea ei?...

Se așterne o tăcere grea, pe care o întrerupe după un timp glasul slab al lui Şeic Yahiya, care parcă nici n-ar fi fost al lui și parcă nici el n-ar fi crezut ce spune:

— Am auzit despre nenorocirile care s-ar fi abătut și pe drumul pe care am venit dinspre Aghurmi am văzut cu ochii mei un palmier prăbușit la pământ, dar eu știu că pomul acela începuse să se usuce de mai multă vreme și...

Şeicii îl întrerup mânioși, iar unii dintre ei sar în picioare, protestând în gura mare:

— Nu pricepem ce vrei să spui! Toți copiii vecinului meu au fost loviți de friguri. Scorpionii negri s-au târât de sub pământ și au umplut toate casele, ca furnicile. Am văzut cu ochii mei un măslin arzând în picioare. O să pierim cu toții, dacă lucrurile o să meargă tot așa... N-auzi bocetele care răzbesc din toate casele?

Zâmbesc în barbă văzându-i cum s-au dezlănțuit gata să se năpustească asupra lui, dar Yahya așteaptă până se potolesc și se îndreaptă spre Şeic Sallam, a cărui familie consemnează din tată în fiu într-o cronică întâmplările din Oaza noastră, și-l întreabă cum au procedat moșii și strămoșii noștri atunci când s-au abătut peste ei astfel de nenorociri.

— Nu s-a mai abătut până acum o nenorocire ca asta asupra țării noastre, îi răspunde Şeic Sallam. Asta o ştiu sigur. Cu toate astea, am răsfoit chiar ieri cronica mea, care conține toate însemnările despre întâmplările petrecute în Oază, și n-am găsit nici o referire la așa ceva.

— Dacă o să-i luăm zilele fiicei noastre, oare moartea ei va șterge urmările pângăririi săvârșite de *ghola*? întreabă Şeic Idris cu glasul aproape sugrumat de tristețe.

Nimeni nu scoate un cuvânt. Știam că așteptau cu nerăbdare să audă vorbele astea, dar nu mă mai pot stăpâni și-mi dau și eu cu părerea:

— Cred că asta i-ar da satisfacție Excelenței Sale Guvernatorul și ne-ar mai putea feri de mânia lui…

— Mânia lui Allah asupra lui și asupra muierii lui, care ne-a adus toate nenorocirile astea pe cap! izbucnește Şeic Idris indignat. Mie nu-mi pasă de ce i-ar da lui satisfacție sau de ce l-ar putea mânia. Chestiunea lui este, după părerea mea, mult mai neînsemnată decât nenorocirea pe care ne-a adus-o *ghola* și – cu voia lui Allah – o să luăm chiar acum o decizie în privința ei…

Ceilalți şeici din Vest se uită mustrători la el și unii dintre ei întind mâinile spre el avertizându-l, dar Yahya nu dă nici o atenție acestor aluzii.

— Liniștește-te, Idris, și dă-ne posibilitatea să chibzuim! zice Şeic Nafi‘. N-ai auzit ce-a spus Sallam? E prima oară când se abate o astfel de nenorocire asupra Oazei! Locuitorii țării noastre așteaptă ca şeicii lor să ajungă la o soluție.

Vorbele lui îi pică mănușă lui Yahya şi-i deschid drumul spre salvare. Așa că își drege glasul, care este în continuare slab și șovăitor, și se întoarce din nou spre Sallam, pe care îl întreabă:

— Cum spune cronica ta să procedăm cu femeile posedate de djinni[5], Şeic Sallam?

— Ce întrebare mai e și asta, Şeic Yahya? îi răspunde Sallam uimit. Făceau ce facem și astăzi: chemăm un şeic care știe Coranul pe de rost și cunoaște rugăciunile ce alungă djinnii din trupul ei, după care femeia posedată este aruncată într-o temniță în care zace până ce se lecuiește sau se stinge din viață. Dar acesta nu este ginn al cărui rău se limitează numai la femeia posedată de el. Acesta este un rău care amenință pe toată lumea și strămoșii noștri făceau o mie de socoteli pentru

a-l contracara. *Ghola* este posedată de un secerător de suflete și răspânditor de ruină. Strămoșii noștri știau cât de primejdioasă este și de aceea au hotărât ca femeile văduve să stea închise până ce spiritul pieirii le părăsește.

— Atunci să facem cum zice Şeic Idris și să lăsăm restul în voia lui Allah, își dă cu părerea Şeic Abd Allah pe un ton firesc. S-o omorâm cât mai curând, ca să dispară dintre noi împreună cu nenorocirile pe care ni le aduce.

— Noi suntem aici ca să găsim o soluție sau ca să repetați unul după altul: „Să ucidem! Să ucidem! Să ucidem!“, ca și cum ați fi cu toții posedați de Azra'il, îngerul morții? Allah să mă ierte! răsună deodată glasul lui Yahya încărcat de mânia lui obișnuită.

Îl văd pe Yahya zbătându-se ca un vânat prins în capcană și cred că e timpul să slobozesc o săgeată.

— Orice ar fi făcut Malika, oameni de seamă *agwad*, acum povestea ei nu-i mai privește doar pe cei din familie, zic eu calm.

— Adevărat grăiește Şeic Sabir, îl aud pe Şeic Abd Allah prinzând capătul sforii întinse de mine. Malika este fiica noastră a tuturor, iar dezastrul pe care-l provoacă ea ne lovește pe toți. Și de aceea, nu numai cei din Vest au dreptul să-și exprime opinia.

— M-ai auzit pe mine sau pe vreun alt şeic dintre oamenii de vază din Vest exprimând acum o opinie? continuă Yahya să se zbată furios. Sau noi „ne consultăm“, așa cum vă place să ziceți, și-l întrebăm pe Şeic Sallam cum procedau strămunii noștri când se abăteau nenorocirile asupra lor?

— Ca să spun lucrurilor pe nume, Şeic Yahya, dumneata nu vrei nici o soluție în privința acestei fete, care este pricina tuturor belelelor abătute asupra noastră, intervine Şeic Abd Allah pe un ton din care de asemenea răzbate furia.

— Și dumneata îi vrei moartea? întreabă Yahya fără să mai fie în stare să se stăpânească și să-și controleze vocea. Într-adevăr, şeic Abd Allah, Malika este copila mea și țin la ea, dar dacă aș ști, oameni de vază *agwad*, că pieirea ei ar îndepărta de

pe pământ nenorocirile de care vorbiți, dacă jurați că sunteți siguri că moartea ei ar curăța Oaza de nelegiuiri, atunci eu n-aș sta în calea voastră. Dar ce se va întâmpla dacă ea va muri și totul va rămâne așa cum este?

Bărbații de vază *agwad* se uită unul la altul, dar fără să-l asculte pe Yahya. Își ciulesc urechile ca să audă de fapt ce se întâmplă spre grădinile din Aghurmi, de unde vine o zarvă mare care-mi ușurează inima.

Pe drumul de jos aleargă câțiva lucrători *zaggala* cu flintele în mâini, fără să ridice ochii înspre noi. Apoi li se alătură zeci de oameni de rând din oraș, purtând flinte, lănci și ciomege și urlând cât îi țin puterile: „Moarte guvernatorului și necredincioșilor!“. Câțiva trag focuri de armă în văzduh. Mulțimea se îndreaptă către secția de poliție.

Şeic Yahya își dă seama ce se întâmplă și se ridică în picioare vorbind cât se poate de tare, pentru ca glasul lui să se înalțe deasupra vacarmului de pe drum:

— Şeic Sabir, oprește-i pe nebunii ăștia! Ei sunt cei care vor atrage nenorocirea asupra noastră.

— Crezi că ar putea să ne lovească o nenorocire mai mare decât cea care a dat peste noi, Şeic Yahya? țip și eu ca să mă audă. Sunt oamenii voștri. Oprește-i tu!

Se apropie de Şeic Abd el-Majid, se apleacă spre el și începe să-l zgâlțâie de umeri:

— Știi că eu nu pot să alerg și să-i ajung din urmă. Tu ești tânăr, Abd el-Majid. Fugi și oprește-i! Spune-le că noi am mai încercat așa ceva și n-am avut parte decât de război, spânzurători și închisori!

Abd el-Majid lasă capul în jos, ca să nu-l privească pe Yahya în față, și bâiguie cu un glas pe care de-abia îl deslușesc:

— E prea târziu, Şeic Yahya…

Yahya se îndreaptă de spate, își trece privirea peste toți și zice cu glas tremurat:

— Va să zică v-ați înțeles dinainte de a veni aici… Eu sunt singurul care n-are habar de ce-ați pus la cale. Ați hotărât să

începeți cu guvernatorul și pe urmă să vă întoarceți la Malika? Consultările voastre n-au fost decât niște minciuni, ca de obicei.

Ar vrea să țipe în gura mare, dar glasul i se sugrumă când rostește:

— Chiar dac-ar fi să mă războiesc singur cu voi!

Nu-i răspunde nimeni, dar chiar dacă i-ar răspunde cineva, tot n-ar auzi nimic, din pricina urletelor lucrătorilor *zaggala*. Se ridică și pornește clătinându-se și sprijinindu-se în cârja lui. Dă să coboare de pe colină, dar tocmai când face primii pași se așterne pe neașteptate tăcerea.

Împușcăturile și urletele se opresc. Ne uităm cu toții înspre secția de poliție.

Mă ridic în picioare ca să mă uit și văd spaima pe chipurile lucrătorilor *zaggala*. Câțiva dintre ei se holbau la noi și arătau avertizându-ne înspre sud, în direcția secției. Dar înainte să apuce să zică ceva, o minge de foc se ridică spre cer şi se descompune într-o puzderie de flăcări mici care coboară spre pământ. Urmează un bubuit care-i face pe şeici să sară în picioare îngroziți. Pământul se zguduie, umbrarul se clatină și din ramurile de palmier din care era făcut se prăbușesc peste capetele noastre mici bucăți de lemn amestecate cu țărână. Țipetele femeilor erau mai puternice chiar și decât bubuitul exploziei. Toți *zaggala* care atacaseră secția de poliție se retrag acum zvârcolindu-se, împingându-se unii pe alții, fără să le pese de cei care căzuseră pe pământ, dar câțiva găsesc timp să se uite spre noi și să ne anunțe urlând, ca și cum noi n-am fi priceput despre ce este vorba: „Tunul! Tunul!“.

Şeicii se învârteau pe loc, scuturându-se de praf și tușind. Când zarva provocată de *zaggala* care se risipeau se liniștește și țipetele femeilor se preschimbă în bocete, se potolește și spaima şeicilor, chiar dacă pe chipurile lor se mai văd încă semnele uimirii, căci în locul mingii de foc aveau acum un nor alb și rotund de fum, atârnat între pământ și cer. Privirile se agață de el, parcă întrebând ce va urma, iar mirosul de pulbere umple văzduhul.

Răspunsul nu întârzie, căci guvernatorul Mahmud Abd el-Zahir se ivește la poalele colinei călare pe calul său alb, înconjurat de câțiva polițiști și ei tot călare.

Se oprește o clipă sub umbrar, apoi calul se cambrează şi face două salturi până în vârful colinei, ca și cum ar fi vrut să ajungă la noi, apoi se oprește iarăși, întorcându-se către noi de data asta.

Fără să se dea jos de pe cal, ni se adresează cu glasul ridicat, dar pe un ton calm, arătând spre norul alb:

— Acesta a fost doar un avertisment, domnilor *agwad*. Data viitoare, tunul va nimici zidurile orașului și casele voastre, așa cum s-a întâmplat în timpul expediției trecute a armatei, pricepeți?

Trage de hățurile calului ca să se întoarcă de unde venise, dar se mai oprește o dată și strigă:

— Şeic Sabir, vreau toate dările într-o săptămână! Dă-mi numele familiilor care nu vor să-și achite obligațiile! Și mâine, după rugăciunea din zori, să vină la secția de poliție Şeic Idris și Şeic Abd Allah împreună!

Apoi se îndepărtează însoțit de soldați, şeicii rămân muți, iar eu mă uit năuc. Va să zică, și după ce-am pus la cale întregul plan, și după ce soarta m-a ajutat cu belelele provocate de *ghola*, și după ce de data asta neînțelegerea a avut loc doar între egipteni și cei din Vest!…

Ochii îmi cad asupra lui Yahya, care încremenise pe loc, aproape în vârful colinei, cu spatele spre noi încă de când ne părăsise. Întoarce capul şi-l clatină trist înainte să o ia din nou încet la vale.

— Nu-i nimic, Yahya… Mai avem timp. O să mai ajungi tu la mâna mea! bombăn eu ca și când aș sta de vorbă cu el.

XIII

Catherine, Mahmud, Şeic Yahya

Catherine

Oare chiar s-au petrecut atâtea nenorociri de ieri până azi?!

A venit Malika, ne-am îmbrățișat, apoi ne-am luat la harță și n-a lipsit mult s-o ucid. După aceea, a bubuit tunul, răsunând în toată Oaza, și în final, iată-mă și pe mine devenită *ghola*, în locul Malikăi, și încuiată în casă. Tot coșmarul acesta a fost adevărat?

Cu un ceas în urmă, Mahmud mi-a poruncit să rămân în casă, să nu ies și să nu mai deschid cumva ușa. Era grăbit să iasă. Am auzit nechezatul cailor mai jos de casa noastră, unde-l așteptau soldații să se întoarcă împreună la secție, după ce-au tras cu tunul. L-am apucat de braț și am încercat să-l țin în loc cu forța, cerându-i să-mi explice motivul. În timp ce încerca nerăbdător să-și smulgă brațul din mâna mea, mi-a spus la repezeală că viața mea este în pericol, întrucât întreaga țară mă socotește pe mine vinovată pentru tot ce s-a întâmplat de când a ieșit Malika din casa ei.

— Eu i-am cerut să vină la mine sau ea a intrat aproape cu forța în casa noastră? l-am întrebat eu furioasă.

De fapt, el este vinovat din capul locului pentru tot ce s-a întâmplat. El a alungat-o pe Malika din casă, provocând scandalul, și pe urmă i-a mai amenințat și pe localnici cu o răzbunare al cărei rost nu l-au înțeles, după cum nici eu nu l-am prea înțeles.

Mi-a răspuns că ce s-a întâmplat e de domeniul trecutului, iar eu trebuie să înțeleg acum că nu putem să ne încredem în relativa liniște care s-a așternut peste Oază după ce am lansat ghiuleaua în văzduh, fiindcă ei pregătesc cu siguranță ceva, așa

că ar fi mai bine să rămân în casă până se gândeşte la o altă soluție.

— Nu-mi pasă de amenințarea lor! am urlat eu. Prefer să mor decât să fiu prizonieră.

Mi-a răspuns urlând și el, în vreme ce-și smulgea brațul din mâna mea, că pot să mor când poftesc, dar nu aici, nu din pricina lui și nici în timpul cât el este răspunzător pentru mine. A ieșit furios, anunțându-mă că va posta soldați în fața ușii pentru a mă împiedica, inclusiv prin forță, să fac o faptă nesăbuită. Pe urmă am auzit cheia învârtită în broasca ușii pe dinafară.

N-a trecut decât un ceas și am început să simt că arestul forțat mă sufocă. Eu rămân zile în șir în casă, citesc și scriu, dar o fac de bunăvoie, nesilită de nimeni, pe când acum nu se ține seama câtuși de puțin de voința mea. Mahmud dă înapoi, riscând să devină un al doilea Michael! Iar eu? Eu ce sunt?

Nu simt nici cea mai mică dorință să fac ceva, așa că mă întind în pat cu ochii pironiți în tavan. De fapt, ce se petrece cu mine? Încă de ieri îmi fac tot felul de reproșuri și chipul Malikăi nu-mi dă pace nici o clipă. Dacă Mahmud a lovit-o cu pumnul și cu piciorul, eu am fost cât pe ce s-o omor. Un sfârșit neplăcut după un început frumos!

Am fost încântată când i-am deschis ușa și inima mi-a tresărit de bucurie când i-am văzut chipul minunat, după ce și-a dat vălul la o parte. Tulburată, a înaintat puțin până în mijlocul camerei și-a început să arate cu mâna când spre mine, când spre ea, apoi a desfăcut o legăturică de pânză mototolită și-a scos din ea două figurine mici de piatră reprezentând două femei și mi le-a întins zâmbind.

Le-am contemplat cu uimire – două figurine primitive, dar modelate astfel încât să vădească grația feminină și finețea constituției femeii. Unde o fi dat peste ele? Și de ce mi le-a oferit mie? La rândul meu, m-am uitat la ea surâzătoare și întrebătoare. S-a apropiat de mine și mi-a făcut semn spre capetele celor două statuete. M-am uitat la ele surprinsă. Trăsăturile feței uneia dintre ele semănau cu ale mele, iar

trăsăturile feței celeilalte, cu ale ei. „Cine?“ am întrebat-o în arabă întinzând statuetele spre ea.

Am vrut s-o întreb cine le-a modelat, dar n-am știut cum să exprim asta, însă ea a apucat statuetele și-a început să le apropie una de alta lipindu-le, apoi s-a întors și a făcut semn spre mine și spre ea. A ridicat statuetele la nivelul feței mele și le-a apropiat, ca și cum s-ar fi îmbrățișat. Mă uitam la ea uluită. Se pare că-i era sete, căci își lingea buzele voluptuoase cu limba, dar nu i-am dat să bea nimic – ca și cum aş fi încetat brusc să mai judec – și am rămas cu privirea ațintită asupra buzelor ei de un roșu aprins și a ochilor ei cenușii, fascinanți.

Tăcerea și zâmbetul meu au încurajat-o, așa că a pus cele două statuete pe masă și s-a apropiat de mine șovăind, mai să se lipească de mine, iar eu am simțit pe gât căldura respirației sale. A ridicat încet mâinile, m-a prins de umeri și m-a îmbrățișat cu gesturi delicate și un surâs senzual. Am cuprins-o și eu și am îmbrățișat-o, dar m-am trezit deodată țipând: „Nu!“ și am împins-o de lângă mine. Ea a rămas agățată de umărul meu, sfâșiindu-mi bluza, în vreme ce eu continuam s-o împing, repetând: „Nu! Nu! Eu nu sunt Sapho…!“. Malika nu mai înțelegea nimic. Stătea în picioare la câțiva pași de mine cu o privire rănită și ochii plini de lacrimi. Apoi a început să vorbească repede pe limba ei, iar eu repetam mai departe: „Eu nu sunt Sapho!“. S-a întors la statuetele ei și le-a așezat una lângă alta, în timp ce eu clătinam din cap, repetând hotărâtă și furioasă: „Nu… Nu…“. A aruncat violent statuetele pe podea, făcându-le țăndări, și s-a apropiat din nou de mine. Am înțeles din tonul ei că mă implora să înțeleg ce zice, cu toate că nu-i cunoșteam limba, apoi a căzut în genunchi dinaintea mea și mi-a cuprins picioarele cu degetele tremurânde, suspinând șoptit. Pe urmă s-a ridicat încet, fără să-şi desprindă degetele de picioarele mele, apoi le-a petrecut peste șolduri, apoi peste talie, până ce și-a îngropat capul între sânii mei dezgoliți, sărutându-i cu buzele umezite de lacrimi și de salivă. Din clipa aceea mă urmărește întrebarea dacă fiorul care m-a fulgerat atunci a fost unul de plăcere? Când a căzut din nou în genunchi lângă

picioarele mele, am apucat ramura de palmier și am lovit-o cu ea pentru a o pedepsi sau pentru a sublinia că această ispită nu va putea niciodată să mă atingă?

Am început să repet singură: „Eu nu sunt Sapho!“. Este adevărat că știu pe de rost versurile dedicate discipolelor și iubitelor ei, însă eu nu sunt ca ea. Și murmuram agitată pentru mine însămi această unică propoziție: „Nu sunt Sapho! Nu sunt Sapho!“ luptându-mă cu tentația de a întinde din nou mâna pentru a o ridica de jos, pentru a o ajuta să ajungă cu fața între sânii mei. Dimpotrivă, în loc să fac asta, am pus mâna pe ramura de palmier și am lovit-o cu ea atât de tare, încât puțin a lipsit s-o ucid. Eram într-adevăr furioasă pe ea sau pe mine? M-am înfuriat pentru că m-a sărutat sau din pricina fiorului care m-a săgetat atunci când m-a sărutat? Și de ieri stau și mă întreb fără încetare de ce nu m-a mai părăsit chipul ei din clipa când am văzut-o pentru prima dată? De ce m-am cutremurat și a început să-mi bată inima de bucurie când a bătut la ușa mea? Și de ce știu pe de rost atâtea versuri de Sapho, dacă am respins iubirea ei pentru femei? Îmi răspund tot eu, spunându-mi că am memorat multe versuri din poezia greacă antică, de la Homer până la Alceu – iubitul bărbat al lui Sapho!

După ce-a plecat Malika, m-am ridicat și-am încercat să adun cioburile celor două statuete și să refac figurinele, dar n-a fost cu putință, căci se sfărâmaseră în nenumărate fragmente ce nu mai puteau fi îmbinate. Dar ce mâini sensibile au sculptat acest tors și au modelat această mână și acest obraz? Să fi fost chiar ea, chiar Malika?

În timp ce pipăiam cioburile, mi-au venit în minte fără să vreau câteva din versurile lui Sapho:

„N-am auzit nici o vorbă din gura ei!
Când s-a despărțit de mine, plângea.
Aș fi vrut să fi murit eu…
Mai înainte, ea mi-a spus multe vorbe. Mi-a zis: «Despărțirea
trebuie să se petreacă, Sapho,
Și eu te părăsesc deşi nu vreau s-o fac…»
«Atunci, du-te!» i-am zis eu. «Și fii fericită!»“.

Dar eu nu am putut să-i spun Malikăi: „Du-te și fii fericită!“ de vreme ce știam ce o așteaptă când va ajunge în mâinile neamului ei. Ce bine-ar fi să scape! Ce bine-ar fi să se întoarcă! Dar nu…!

N-am făcut asta niciodată! N-o să fac asta niciodată!

Catherine, de câte ori ai spus cuvintele astea în ultima vreme?! Le-am rostit când am încercat să evoc spiritul lui Alexandru, când m-am bucurat că Mahmud a stat departe de mine și acum, când m-am lăsat ispitită de Malika. Așadar, cine sunt eu? Există ceva aici care-l schimbă pe om. În această Oază izolată din inima adâncă a deșertului există ceva care-l schimbă pe om. Nu trebuie să mă mai mir că Mahmud a tras cu tunul pentru a respinge o armată de oameni desculți, după ce s-a preschimbat în mod miraculos dintr-un om care ura Oaza într-unul care-i simpatizează pe locuitorii ei. Acum lasă-l pe Mahmud! Ce crezi despre tine? Vreau să zic că amândoi ne-am schimbat aici în Oază, dar de ce nu s-au petrecut lucrurile invers?

De ce nu a găsit fiecare dintre noi adevărul său în această Oază?

Nu! Acesta nu este adevărul meu!

Dar *eu n-am auzit nici o vorbă din gura ei* când s-a despărțit de mine.

***

Mahmud

Acum nu mai este cu putință să mă opresc ori să dau înapoi. Sunt răspunzător pentru acești soldați care merg la galop în urma mea. Fiecare are o familie, o casă și oameni dragi departe de aici. Cu numai un ceas în urmă, am fost foarte aproape de moarte. A fost nevoie de un miracol ca să scăpăm de masacru.

Acum avem nevoie de alte miracole. Calmul acesta nu-i înșală și nu mă înșală nici pe mine.

Ajung la secție și-i distribui pe poziții defensive cu puștile pregătite – în spatele ferestrelor, pe acoperișul clădirii și în spatele zidului înconjurător – așteptând să vedem ce ne aduc zilele ce vin.

Dacă vor ataca din nou, n-am mai avea cum să repetăm experiența. La început, nici nu mi-a venit să cred că ghiuleaua a fost într-adevăr lansată. M-am temut ca tunul și muniția lui să nu fi fost afectate de rugină, de nisip și de umezeală. Când am încărcat tunul și am lansat chiar eu ghiuleaua către cer, departe de oraș, eram convins că acelea au fost secundele care au făcut diferența între viață și moarte. Îi repartizez pe soldați pe pozițiile care mi se par cele mai bune pentru apărarea clădirii și le dau ordin să-i respingă pe *zaggala*, dacă vor ataca secția, convins fiind că vor cădea mulți morți atât din rândurile noastre, cât și dintr-ale lor.

Ibrahim ne-a avertizat de cum am sosit la secție dimineața devreme. Mi-a spus că atmosfera în oraș este tensionată – există unii care-i instigă pe cei din Vest împotriva mea și a Catherinei, pretinzând că noi am fi cauza tuturor nenorocirilor care s-au abătut asupra lor; o acuză pe Catherine că ar fi făcut vrăji pentru a o elibera pe *ghola* din temnița ei și îi îndemnă pe ceilalți să se răzbune pe noi pentru ca blestemul care ucide oamenii, animalele și plantele să părăsească pământul lor. M-a avertizat că atacul e iminent și mi-a reamintit că ei sunt războinici care nu cunosc teama, iar atunci când luptă împotriva străinilor de țară se aruncă spre moarte de parcă nu ar vedea armele adversarului, tabără pe ei grămadă și-i ucid pe cei care le stau în față fără să le pese câţi dintre ei vor cădea.

L-am trimis numaidecât pe Ibrahim acasă pentru a o preveni pe Catherine să nu iasă și m-am gândit să trimit doi soldați să o păzească, dar mi-am dat seama că vor începe cu mine înainte să o atace pe soția mea. Salvarea ei va depinde de salvarea mea.

Atunci mi-a venit ideea să-i sperii cu tunul, a cărui putere orașul o simţise pe pielea lui și mai înainte. Am decis să-l folosesc doar pentru a-i speria și miracolul s-a produs, dar nu știu dacă se mai poate repeta. În orice caz, acest miracol ne-a salvat și pe noi, și pe ei de la masacru și ne-a mai dat nouă un răgaz. După aceea, trebuie să merg mai departe pe același drum, să-i amenințț în continuare cu toată hotărârea, chiar dacă eu nu mai sunt sigur de absolut nimic. Sigur şi-au dat seama că intenționez ca mâine să-i reţin pe Idris dintre cei din Vest și pe Abd el-Majid dintre cei din Est, pentru a constrânge astfel cele două clanuri să achite dările. Venirea lor mâine dimineață va fi un test crucial al succesului în a-mi impunere autoritatea asupra Oazei. Asta dacă va mai exista un mâine!

Bineînțeles, acum îmi dau seama – dar prea târziu, ca de obicei – că am greșit din capul locului. Nu trebuia să-l amenințț pe Şeic Sabir și nici să insist să mă răzbun pe Malika și pe familia ei. Ea este o copilă, și pe deasupra mai e și nebună, întocmai cum mi-a spus Catherine – și ce om cu minte la cap se răzbună pe copii și pe nebuni? Și-apoi, ce-ar fi putut să facă familia de vreme ce a fugit fără îngăduința nimănui, ba chiar fără ca ei să-și dea seama, și a forțat, deghizată, intrarea în casă? Nu erau de-ajuns loviturile cu pumnii și cu picioarele și rana pe care i-a făcut-o Catherine?

Acum, Ibrahim îmi spune că, după ce n-au izbutit să ne ucidă pe Catherine și pe mine, pun la cale uciderea Malikăi, pentru a scăpa de blestemul *gholei*. Cum am putea eu sau oricare alt om să înțelegem aceste obiceiuri? Acum nu mai pot face nimic pentru a o salva pe Malika. Dacă o vor ucide, va fi din cauza superstițiilor despre femeile văduve… Chiar dacă n-aş fi recurs la tun, chiar dacă nu i-aș fi spus nici măcar un cuvânt lui Şeic Sabir…

Dar dacă sunt convins de toate astea, de ce nu simt în adâncul sufletului că eu sunt nevinovat? Cred că ar fi mai bine dacă, în loc să-mi bat capul cu lucrurile astea inutile, m-aș gândi cum pot s-o salvez pe cealaltă nebună, pe Catherine. Dacă rămânem în viață, trebuie s-o expediez din Oază în cel mai

scurt timp posibil și să mă asigur că ajunge teafără la Cairo. Dar cum să fac asta?

Cât despre mine, n-am de ales – va trebui să merg înainte pe calea pe care am încercat s-o evit. O să-i închid, o să-i și biciuiesc probabil pentru a colecta impozitele, întocmai așa cum au făcut și predecesorii mei. S-ar putea să-i provoc să se bată și între ei – cei din Est cu cei din Vest – așa cum mi-a sugerat *Mister* Harvey – un sfat pe care l-am disprețuit, după cum l-am disprețuit și pe el când mi l-a dat.

Ce soartă tristă mă mai așteaptă aici?

Șeic Yahya

Am spus că mă voi lupta singur împotriva voastră? Delirezi, Yahya. Crezi că timpul ar putea să se întoarcă înapoi? Chiar dacă timpul nu se întoarce atunci, de dragul tău, Malika, îl voi face să revină cu forța. Îți promit, fiica mea!

Dar măgarul refuză să se miște din loc. Rage ca și cum ar plânge și mai mult stă decât merge, deşi de obicei nu se poartă așa. Nu este încă gârbovit ca mine. Dar și eu aș putea acum să alerg, măgarule! Haide, mișcă-te! Poate că ghiuleaua te-a umplut de spaimă, ca pe şeici. Sau poate că mirosul de pulbere te sufocă, ca pe mine.

Că ne sufocăm sau nu, eu tot o să ajung la tine, Malika!

Palmierul acesta care a căzut – îi simțeam mirosul de putregai de fiecare dată când treceam pe lângă el. Scorpionii ăștia negri – apar din când în când, dar dispar la fel de repede. Ce vină are biata Malika pentru toate astea?

Te înțeleg, fiica mea. Înțeleg că nu poți să stai în temniță acum când ești divorțată. Tu ești singura pasăre liberă printre toate hoiturile noastre schilodite. Cred că și eu am fost într-o zi ca tine. Ba nu! Tu ești cu mult mai bună decât mine: ești cea mai bună!

Hai, mișcă-te, măgarule! Ieri n-am putut s-o văd. Am fugit la sora mea când am auzit ce s-a-ntâmplat. Dar femeile se adunaseră grămadă în casa ei, lăsându-și *abayele* în fața ușii, ca să nu intre nici un bărbat. Probabil că sora mea Khadiga a pus la cale treaba asta, ca să n-o pot vedea pe Malika sau să intervin cumva în planurile lor.

Grăbește, măgarule, căci astăzi trebuie s-o văd… Chiar dacă ar încerca să mă împiedice toate femeile și toți bărbații din țara asta…!

Cum vreți ca Malika să înțeleagă obiceiurile voastre când eu – un moșneag gârbovit de ani – nu le înțeleg? Frumoasa Malika este mesagerul morții? Scorpioni negri, incendii în case, pomi arși, copii bolnavi? Voi sunteți bolnavi! Zvonurile astea seamănă cu profețiile funeste ale lui Sabir, pe care tu le luai în derâdere. Nici tu nu pricepi ce vină ai ca să te țină închisă, după cum nici eu n-am înțeles toată viața mea această superstiție năroadă.

Mă înnebunesc, căci sunt întocmai ca războaiele – ceremonii sângeroase, care nici nu se termină bine, că o și iau de la capăt. Ard de nerăbdare să le pună la cale din cele mai neînsemnate motive, ba chiar dacă nu au nici un motiv. Se consultă mai-marii fiecărui clan în parte, apoi se adună cu toții laolaltă și sfatul continuă, iar la sfârșit începe războiul! Ce-i asta? Ce înseamnă? Petreceri cu chiuituri, cântece, răpăit de tobe și daruri, ale căror mirese sunt trupurile neînsufletite și mâinile și picioarele schilodite, dar ei se pregătesc într-o veselie pentru toate astea. Stabilesc ora și locul și aleg un judecător. Totul trebuie să se desfășoare după un anumit ritual. La ora stabilită, șirurile clanului nostru se rânduiesc în fața șirurilor clanului lor; fiecare familie are locul ei din timpuri străvechi dinaintea unei familii a adversarilor, în vreme ce femeile se așază în spatele rândurilor și se apucă să chiuie și să îngâne cântece *ahazij*[6]. Toți luptătorii își descarcă flintele o singură dată, după care se opresc ca la comandă, așteptând să se ridice trupurile celor căzuți. Apoi se reia bătaia tobei și descărcarea flintelor tot o singură dată. Și tot așa, ritualul durează zile în șir, până ce una dintre tabere iese victorioasă asupra celeilalte.

Cum ai fi vrut, Malika, să nu fiarbă unchiul tău de furie împotriva acestor ritualuri nebunești, cu cântecele și chiuiturile lor, cu urletele și vaietele lor, cu sângele și tobele lor? Din pricina lor am luptat singur împotriva tuturor și pentru tine mă voi lupta din nou singur cu toți. Mai știu încă să trag cu flinta…

Ei nu ți-au spus povestea mea. În clanul meu n-o mai spun celor mici de multă vreme, dar știu că în taină mai vorbesc și

acum despre nebunia lui Yahya din tinerețe. Să nu-i crezi, fiica mea! N-am fost nebun, ci m-am străduit să pun capăt nebuniei!

Astăzi o să-ți povestesc chiar eu ceea ce nu ți-am mai spus niciodată, ca să înțelegi și ca să punem capăt împreună nebuniei de pe acest pământ... În tinerețe, mă socoteau eroul celor din Vest și cel mai brav dintre bărbații lor, pentru că eu nu am fost niciodată înfrânt într-o luptă și n-am bătut niciodată în retragere din fața dușmanului. Dar cu fiecare zi care trecea și cu fiecare bătălie care avea loc, simțeam că nu mai suport măcelul și aveam mustrări de conștiință pentru sângele pe care-l vărsam chiar eu. Până într-o zi, când am refuzat să mai particip alături de neamul meu la o bătălie nedreaptă de care el se făcea vinovat! M-am izolat de ei, dar m-am trezit că dau buzna peste mine frații și unchii, atât cei din partea tatălui cât și cei din partea mamei. Cum aș putea tocmai eu, care sunt eroul lor, să nu fiu alături de ei pe timp de război? Cum aș putea accepta o rușine ca asta? S-a umplut paharul – am simțit că-mi pierd răbdarea și le-am zis răspicat: „Dacă chiar vreți război, atunci acesta să fie cel din urmă război!“. „Ce-nseamnă vorbele astea, Yahya?“ „Înseamnă că ne vom lupta cu ei așa cum nu ne-am mai luptat niciodată – fie îi vom învinge noi pe ei, fie ne vor învinge ei pe noi. Ne vom bate până vor pieri ei sau vom pieri noi!“ Am râs. „Tu glumești, Yahya?“ „Nu glumesc câtuși de puțin! Asta e condiția mea! Trebuie să se sfârșească povestea asta odată și-odată!“ „Condiția ta e foarte stranie, Yahya, dar o acceptăm câtă vreme ești alături de noi!“ „Până la ultimul om?“ „Da, până la ultimul!“ „Jurați pe Coran?“ „Da, jurăm!“

După ce-au jurat, am pornit la bătălie împreună cu ei. În prima zi îmi descărcam flinta în vreme ce mă uitam roată pentru a descoperi punctele slabe din rândurile inamicului, ca să ne folosim de breșele lor în lupta de a doua şi a treia zi, până ce se va înfăptui promisiunea ca unul dintre clanuri să piară. Dar înainte de amiaza primei zile, am văzut cum unii dintre bărbații noștri au început să dea bir cu fugiții. Strigătele mele către ei, prin care le amintea jurământul, n-au fost de nici un folos, tot așa cum n-au fost de folos nici insultele femeilor la

adresa celor care fugeau de luptă. După-amiază, m-am trezit că am rămas doar cu o mână de luptători, iar în cele din urmă, am constatat că am rămas eu singur. Ieșeam din ascunzătoare și deschideam focul împotriva rândurilor compacte ale celor din Est la fiecare răpăit de tobă. Gloanțele lor zburau de fiecare dată departe de mine. Puteau foarte ușor să mă nimerească și să-mi ia viața, dar n-au făcut-o. Apoi, brusc, după una dintre împușcături, s-au repezit la mine, au aruncat flintele la picioarele mele și-au început să-mi sărute mâinile și capul, zicându-mi că sunt cel mai curajos bărbat de pe pământ. Mi-au propus să rămân alături de ei și să trăiesc în mare cinste printre cei din Est. Eu am încălecat pe măgar, dar nu m-am mai întors nici acasă, nici la neamul meu, ci m-am îndreptat către labirintul deșertului, hotărât să nu mă mai întorc niciodată.

Aceasta este povestea nebuniei mele, pe care ei evită s-o mai spună, Malika… Știu că am greșit, fiica mea, dar crede-mă că mi-am iubit atât de mult neamul, încât am dorit pieirea unora, astfel încât cei care rămân în viață să trăiască în pace. Crede-mă că sunt pregătit și acum, la vârsta asta pe care o am, să lupt singur împotriva lor pentru ca tu să ai dreptul la viață. Cine este mai îndreptățit decât tine să trăiască în această țară năpăstuită de oamenii săi și de superstițiile lor?

Chiar dacă va fi cu prețul vieții mele, Malika!

Doar să se miște mai repede măgarul ăsta!

***

La izvorul El-Guba, văd câțiva oameni venind dinspre Aghurmi. Unul dintre ei se agață de grumazul măgarului meu, îl oprește în mijlocul drumului și se întinde la vorbă. Turuie îndelung fără ca eu să scot vreun cuvânt. Intru tăcut.

Vorbesc unul după altul, sora mea Khadiga și copiii ei. Se întrerupeau unii pe alții, vociferând zgomotos, încercând să facă povestea cât mai convingătoare, dar eu nu întrerup pe nimeni și nu adresez nici o întrebare. Doar îi ascult pe bărbații

care jurau și pe femeile care țipau, fără să scot o vorbă. Pe scurt, îmi spun că Malika s-a închis în camera ei imediat ce s-a întors de la casa guvernatorului. Nu s-a mulțumit să încuie numai cu cheia, ci a pus în spatele ușii tot ce avea prin odaie – lavițele și fel de fel de lucruri. Îi blesteamă pe toți cei care îi bat la ușă sau îi adresează vreo vorbă. Le înjură în gura mare pe mamă-sa și pe surorile ei și-l blesteamă îndeosebi pe răposatul Mi'bid. De ce o socotesc pe ea văduvă, de vreme ce Mi'bid n-a fost bărbat? Ea este și acum fecioară, iar sângele pe care l-a arătat Mi'bid după prima noapte n-a fost decât o minciună. Ea n-a fost din capul locului nici soție, nici văduvă, așa că nu putea să devină *ghola*. A repetat lucrurile astea la nesfârșit, aci râzând, aci plângând. „*Ghola* trebuia să fi fost Mi'bid, fiindcă el n-a fost bărbat", zicea ea. Îi amenința pe toți cei care îi băteau în ușă, încercând să intre, că va vărsa asupra lor tot potopul blestemelor *gholei* și toate nenorocirile acesteia, mistuind în flăcări tot ce există în Oază – bărbați, femei, pomi și pietre. Dar mai întâi să-i spună de ce este ea *ghola*? S-a plâns mamei sale că bărbatul cu care a trăit doi ani nu s-a apropiat de ea și că o bătea fără nici un motiv, însă mama ei a încercat să-i închidă gura lovind-o și ea și i-a interzis să mai repete astfel de vorbe, de vreme ce este de-ajuns că stă în umbra unui bărbat care o apără. Dar ea ura umbra lui Mi'bid și-a ajuns să-i urască din pricina lui pe toți bărbații și femeile din țara asta. Îi urăște pe toți. De ce nu-i îngăduie, după ce Allah s-a milostivit să-l ia de pe capul ei pe Mi'bid, să-și caute un rost undeva cât mai departe de ei? Ea nu e ca ei și în țara asta nu se află nimeni care să-i semene. Unde e unchiul Yahya? Doar cu el singur ar vrea să stea de vorbă. De ce nu se ivește el și de ce nu se scufundă pământul cu ei toți?

Ascult în tăcere tot ce-mi spun. În cele din urmă, au reușit să spargă ușa și n-au lăsat-o decât pe mama ei să intre. Îmi spun că Malika a întâmpinat-o stând în picioare în mijlocul camerei, cu părul despletit, murdar de sânge, şi cu un cuțit mare în mână. Khadiga a încercat s-o liniștească și i-a întins un blid în care pusese ceva de mâncare, dar Malika a scuipat și-a întrebat-o de

ce a aruncat-o lui Mi'bid? Apoi a întors vârful cuțitului spre sine și l-a împlântat în piept, în vreme ce-i blestema pe toți bărbații și pe toate femeile iar sângele țâșnea șuvoi spre mama ei.

Sora mea îmi arată plângând petele de sânge de pe veşmintele ei, apoi se plesnește din nou cu palmele peste obraji, însă eu mă ridic fără să spun o vorbă şi plec.

Khadiga aleargă în urma mea, strigând:

— Înmormântarea, Şeic Yahya?! Când o să-i facem înmormântarea?

Nu mă mai uit înapoi. În drum pre grădina mea, cuget la ceea ce auzisem și mă întreb care este adevărul. Malika și-a împlântat într-adevăr cuțitul în piept sau voi i l-ați înfipt în inimă ca să îndepărtați – așa cum au zis mai-marii voștri *agwad* – pângărirea *gholei* de pe pământ? Care este adevărul? Dar ce rost mai are să-l cunosc, acum după ce Malika s-a stins dintre cei vii? S-a stins din pricina minciunilor bărbaților, a spaimei femeilor și a trufiei acestui guvernator pe care-l roade invidia. S-a dus, şi după nenorocirea asta nu mai contează nimic!...

Nu vreau s-o văd moartă. Nu vreau ca în restul de viață care mi-a mai rămas să-mi aduc aminte de trupul neînsuflețit al acestei copile. Vreau să-mi rămână în amintire vie, așa cum am cunoscut-o – cea mai minunată plantă care a răsărit din acest pământ.

Avea nevoie de umbră și de ocrotire, să o ferim de buruienile rele, dar...

Yahya, o, Yahya! De câte ori te-ai întâlnit cu moartea în timpul vieții tale! Cu mâinile acestea am îngropat frați, soție, fii și nepoți... De ce acum, moșneag în pragul stingerii din această viață, nu pot suporta moartea ta, fiica mea? Te plâng pe tine și mă plâng și pe mine. Acum nu mai am nici o speranță de la orașul acesta!...

N-am fost în stare să-l scot din întunericul lui nici când am fost tânăr, nici acum la bătrânețe. Am încercat, dar n-am izbutit. Domnul meu nu m-a călăuzit ca să găsesc calea cea potrivită. Dar acum știu sigur care va fi drumul meu. O să mă izolez de voi pentru toate zilele pe care le mai am de trăit. Nu mă mai

simt în stare să rătăcesc prin deșert ca odinioară, în tinerețe. O să mă retrag în odăița din grădina mea și n-o să mai vreau să-l văd pe nici unul dintre voi…

Te părăsesc, Oază, de data aceasta nu pentru a mă regăsi pe mine ci pentru a-mi lua adio de la tine.

XIV

Mahmud

Nu-mi dau seama ce a folosit mai mult: ghiuleaua care a scos un bubuit asurzitor și niște scântei ce au zburat în văzduh și cam atât sau arestarea celor doi şeici? După aceea n-a mai fost nevoie să închid sau să biciuiesc pe nimeni. I-am reținut pe Idris și pe Abd el-Majid tratându-i ca pe niște oaspeți într-una dintre încăperile secției și le-am dat ordine soldaților să se poarte frumos cu ei și să le permită rudelor să-i viziteze și să le aducă de acasă lucrurile de care aveau nevoie. Dar mesajul și-a atins ținta și după câteva zile le-am dat drumul.

Au început să sosească încă din prima zi încărcăturile de curmale și butoaiele cu ulei de măsline. După ce s-au umplut magaziile, am început să le depozităm în curtea secției. Vine Şeic Sabir în persoană sau trimite un delegat care ne spune cărei familii îi aparține contribuția și solicită o chitanță care confirmă că și-au achitat datoriile. Cantitățile cerute de guvern aproape că s-au completat, pe lângă penalizările în bani, aşa că eu am ajuns să stau la secție mai toată ziua, urmărind strângerea cotelor și inventarierea lor.

Din biroul meu de la etajul al doilea, aud apropiindu-se de secție zarvă mare şi strigăte de copii. Am crezut că e larma care însoțește sosirea cotelor de la familii, cu care m-am obișnuit deja, sau de la întoarcerea soldaților care întâmpinaseră caravana sosită de la Marsa Matruh. Dar n-a fost nici una, nici alta. De data asta s-au auzit și copite de cai.

Mă uit pe fereastră și sunt surprins să văd un tânăr ofițer descălecând, însoțit de alți șase soldați călare, care au făcut același lucru și s-au așezat rapid pe un singur rând, alăturându-li-se apoi și soldații pe care-i trimisesem să întâmpine caravana. Ofițerul rămâne preț de o clipă în poziția de drepți, ca și cum i-ar fi trecut în revistă, iar aceștia îi dau onorul. Pe urmă îi lasă tot în picioare, acolo unde se aflau, și-i face semn unuia dintre soldații secției, care au înconjurat noua grupă sosită în tăcere. Îi spune soldatului ceva și pe urmă se îndreaptă înaintea lui către scară.

Când a intrat în biroul meu, stăteam în picioare. Ridică mâna la tâmplă și mă salută milităreşte, lovind călcâiele cu putere, apoi înaintează către mine cu pași măsurați, îmi întinde un plic galben și se prezintă pe un ton foarte oficial:

— Căpitan Wasfi Himmat Niyazi. La dispoziția Excelenței Voastre, domnule Guvernator!

Căpitan? La vârsta asta? N-am ajuns la gradul acesta decât după ce am trecut binișor de treizeci de ani, pe când el n-are mai mult de douăzeci și cinci. Cine știe care e povestea lui?

— Bine-ai venit, domnule căpitan! Ia loc! îl invit eu, făcând semn către scaunul din fața biroului meu.

Mă uit foarte atent la el. Bălăior, cu o figură aproape copilărească, de statură mijlocie, mai degrabă scund. Dar cel mai tare îmi atrag atenția ochii lui jucăuși de culoarea mierii, care i se mișcă fără încetare în orbite.

Wasfi nu se așază decât după ce mă întorc eu și mă așez în fotoliul meu de la birou.

— Ministerul mi-a promis aceste întăriri cu câteva luni înainte să sosesc aici, dar nu m-a anunțat despre data sosirii, ca

să ne pregătim să vă întâmpinăm cum se cuvine, îi zic eu în glumă.

Nu-i spun că așteptam un număr mai mare de soldați și ofițeri. În vreme ce arunc o privire rapidă peste scrisoarea plină de semnături și ștampile prin care eram anunțat despre transferul lui în Oază, îi zic:

— Avem într-adevăr nevoie și de voi și de cai, căci n-au mai rămas la secție decât câteva gloabe…

Bat din palme și intră sergentul Ibrahim, care nu se dezlipea de ușă. Îl întreb pe Wasfi dacă dorește să bea un ceai sau o cafea, dar îmi răspunde că-mi mulțumește dacă îi ofer un pahar cu apă, întrucât nu bea nici ceai, nici cafea.

— Vrei să zici o cană de apă, îi spun eu zâmbind. Aici la secție n-avem pahare.

După ce iese soldatul, îi zic lui Wasfi:

— Acum o să te odihnești după călătoria asta, iar mâine o să vorbim despre slujbă. Prima chestiune este să aranjăm un loc în care să te instalezi.

Îmi spune că la Cairo i-au vorbit despre tradițiile Oazei și cel mai bine ar fi să locuiască în incinta secției. La urma urmei, condițiile n-o să se deosebească prea mult de viața de la Colegiul Militar.

— S-ar putea ca viața să fie puțin mai dificilă decât la Colegiul Militar. O să vezi că…

— Iertați-mă, Excelență, mă întrerupe Wasfi după ce ia de la gură cana din care sorbise cu înghițituri mari. Înainte să vin aici, am condus-o pe *Miss* Fiona acasă la Excelența Voastră. Mi-au arătat locul și am condus-o înainte să mă prezint la serviciu.

În prima clipă, nu-mi dau bine seama ce vrea să zică. În vârtejul întâmplărilor din ultima vreme, am și uitat de povestea cu Fiona. Dar Wasfi continuă cu un fel de entuziasm, spunându-mi că șeful poliției din Alexandria i-a recomandat să aibă grijă de *Miss* Fiona până la sosirea în Oază și că însuși Excelența sa Pașa, însoțit de adjunct, a venit s-o conducă înainte de a porni caravana. Wasfi nu-şi mai încape în piele de mândrie și încheie

transmițându-mi salutări din partea Excelenței Sale, adjunctul comandantului general al poliției.

— Și cine este acum adjunct? îl întreb eu curios.

— Excelența Sa generalul de brigadă Talaat Bey Abd el-Aziz, se grăbește să-mi răspundă.

— Vă mulțumesc și ție și generalului..., bombăn eu.

Simt că mi se strânge inima și nu mă grăbesc să mă întorc acasă. Vasăzică, acum am două probleme pe cap, din nou. Nu mi-ajungea una. Trebuie să le expediez pe cele două surori cât mai repede posibil. Poate chiar cu caravana asta. O să văd...

Îl întreb pe Wasfi în glumă, cu toate că gândurile îmi rătăceau, cum de călătoria nu i-a afectat eleganța și nu și-a murdărit nici uniforma militară, nici tarbușul. Îmi răspunde pe un ton foarte serios că și-a schimbat toate veșmintele de dimineață, pregătindu-se pentru întâlnirea cu Excelența Mea și pentru preluarea oficială a misiunii sale.

Îi explic pe scurt care sunt condițiile activității noastre în Oază, fără să mă refer la ultimele incidente, și-i spun că prima lui sarcină va fi să ajute la colectarea restului dărilor și să ia măsurile necesare pentru expedierea primei tranșe cu caravana cu care a venit el. Apoi ne plimbăm puțin prin clădirea secției și-i aleg o cameră potrivită în care să-și aducă bagajele. Îi cer sergentului Ibrahim să aranjeze camerele pentru noii soldați și să le servească masa de prânz. Înainte de a pleca, îi spun lui Wasfi că trebuie să trec puțin pe-acasă și-l invit să vină să ia masa de prânz împreună cu noi, dacă nu se simte prea obosit.

Bat la ușă de câteva ori și aștept puțin înainte să o deschid; le găsesc pe Catherine și pe Fiona așteptându-mă în picioare, lângă masa din salon. Mă pregătesc să-i zic cu o prefăcută jovialitate: „Bine-ai venit în deșertul nostru, Fiona!“ dar mă opresc lângă ușă fără să mai scot alt cuvânt după expresia: „Bine-ai venit!“. Mă trezesc față-n față cu două gemene identice – o copie a Catherinei.

Mă apropii de ele cu pași ușori și repet, bâlbâindu-mă:

— Bine-ai venit!

— Ai mai spus asta o dată, Mahmud! mă atenționează Catherine surâzând. Mai bine spune-ne ce zici de surpriza asta.

— O surpriză plăcută, firește! mă grăbesc să răspund, încercând să fiu politicos. Aveți aceiași ochi viorii și aceiași pometi proeminenți…

— Dar Fiona este mult mai frumoasă, mă întrerupe Catherine.

Mă apropii mai mult de ele. Catherine nu minte. Sora ei este zveltă, are trăsături mai simetrice și o față minunată, într-adevăr, încadrată de un păr auriu mai bogat decât al soţiei mele. Cu toate acestea, când întind mâna să o salut, mă înspăimântă paloarea chipului ei, în pofida zâmbetului dulce, atât de natural că parcă ar fi o trăsătură permanentă a ei.

Poate că pare atât de palidă din pricina oboselii.

Luăm loc toți trei în salon și-i spun Catherinei că noul ofițer s-ar putea să ia dejunul împreună cu noi.

— Căpitanul Niyazi? întreabă Fiona.

— Da, Wasfi…

Catherine se apucă numaidecât să-i explice surorii ei:

— Trebuie să te obișnuiești cu sistemul lor, căci li se adresează oameni cu primul lor nume. M-am mirat la început când ne ziceau *Missus* Catherine și *Mister* Mahmud. Trebuie să știi de pe acum că tu vei fi *Miss* Fiona.

— E mult mai drăguț și nu sună aşa de oficial, comentează Fiona zâmbind.

Vorbăria asta mă împiedică să urmăresc discuția și rămân cu ochii ațintiți asupra Fionei. Are o fire calmă și puternică. Nu trebuie să facă nici un efort pentru a se impune. Mă întreb așa, în trecere, dacă șeful poliției și respectabilul său adjunct s-au dus s-o vadă în baza unei recomandări din partea unei persoane importante de la ambasadă sau din altă parte sau pentru a se uita puţin la această femeie frumoasă. Totodată, sunt puțin uimit că, în ciuda frumuseții ei, există ceva care o împiedică să fie o femeie provocatoare. Seamănă mai degrabă cu un tablou sau cu o sculptură a unei femei perfecte decât cu o

femeie în carne și oase. Acesta să fie motivul pentru care nu s-a căsătorit până în momentul de față?

Pe neașteptate, Catherine mă întreabă entuziasmată:

— Știai asta?

Bagă de seamă că nu urmărisem discuția dintre ele, așa că repetă întrebarea:

— Știai că ofițerul Wasfi e interesat de antichități?

— N-am avut încă timp să întreb sau să aflu…

— E foarte cult și vorbește engleza întocmai ca englezii, confirmă Fiona clătinând din cap. Se comportă ca un adevărat gentleman englez, mai adaugă după un moment de tăcere.

Vorbea pe un ton destul de neutru, așa că nu îmi dau seama dacă îl lăuda sau îl critica.

— Acum o să ai cu cine să stai de vorbă despre antichitățile tale, îi spun Catherinei, ridicându-mă să ies.

Catherine mă însoțește până la ușă și-mi șoptește la ureche în limba arabă că ar fi mai bine să-l aduc pe Wasfi la cină pentru ca Fiona să se odihnească, fiindcă are niște complicații la plămâni și medicii din Irlanda i-au recomandat să trăiască o vreme într-un climat cald și uscat.

— Păi atunci ar fi mai potrivit Egiptul de Sus – Sa'idul pentru ea, zic eu repezit, în timp ce ies pe ușă. Mai ales că știi care este acum situația noastră aici…

***

Fiona avea dreptate. Wasfi se poartă în timpul dejunului ca un adevărat gentleman. Cunoaşte eticheta mult mai bine decât mine. Elogiază gusturile Catherinei când vine vorba de prepararea mâncării și se adresează foarte politicos celor două surori. În plus, se pricepe să născocească anecdote cu care le stârnește zâmbetele sau râsul.

După dejun, se cufundă într-o conversație despre antichități cu Catherine. Vorbesc despre cărți și nume de care eu nu am habar. Îi mărturisește că a citit totul despre vestigiile

arheologice din Oaza Siwa și că intenționează să le vadă pe toate.

Catherine dă din cap şi-i spune cu amărăciune că s-ar putea să întâmpine unele dificultăți, pentru că majoritatea vestigiilor se află în interiorul caselor, iar localnicii nu permit străinilor să se plimbe prin casele lor. Ea a încercat și n-a reușit.

— O să găsim o soluție, sunt sigur, o asigură Wasfi încrezător.

Cad pe gânduri uluit. „Nu ți-au fost de-ajuns lecțiile pe care le-ai primit până acum, Catherine, după toate nenorocirile cauzate de vizitele tale la temple? Mi-am închipuit că, după tristețea teribilă care s-a abătut asupra ta când ai aflat de moartea Malikăi și după zilele petrecute închisă în camera ta, n-o să-ți mai ardă să te întorci la această pasiune primejdioasă… Dar nu! Nu vrei să te schimbi. Trebuie neapărat să te expediez de aici împreună cu sora ta, şi asta cât mai curând posibil. Ești un pericol real atât pentru tine, cât și pentru alții…“.

Mă întorc la conversația lor și-o aud întrebându-l pe Wasfi cu un interes deosebit, alegându-și cu grijă cuvintele, dintr-un motiv care-mi rămâne necunoscut:

— De vreme ce ai citit toate lucrurile astea și dacă există aici în Siwa temple grecești, unde crezi că s-ar putea afla ele?

— Chestiunea necesită un studiu pe teren, îi răspunde Wasfi, alegându-și de asemenea prudent cuvintele, dar printre ele trebuie să existe Templul Bilad El-Rum, adică Templul Țării Grecilor. Denumirea ne trimite cu gândul la faptul că el ar fi fost un templu grecesc sau roman. Dar în mod cert nu seamănă cu templele egiptene antice.

— Am citit ceea ce a scris despre el primul călător care l-a văzut. L-a admirat, spunând că e cel mai minunat dintre templele din Oază. Dar imediat după aceea, acest templu s-a prăbușit complet. N-a mai rămas nici o coloană din el, ci doar niște pietre risipite prin mlaștinile din preajma lacului Khamisa. Aproape că a dispărut cu desăvârșire, își dă Catherine cu părerea.

— Ce noroc că a dispărut! izbucnesc eu fără să vreau. I-a scutit pe oameni de povara căutării! încerc eu să dreg lucrurile

când văd că toate privirile se îndreaptă uimite către mine.

Se așterne tăcerea, dar după câteva clipe o întrerupe Fiona, care întreabă cu obișnuitul ei surâs care-i luminează tot chipul:

— V-am auzit spunând că acest templu se află în preajma unui lac?

— Da! se grăbește Catherine să-i răspundă. Lacul Khamisa, situat la vest de locul unde suntem noi acum.

— Și de ce să fi dispărut? întreabă Fiona. Poate că el se află și acum sub apă și s-ar putea ca oamenii să se roage și acum în el…

Eu și Wasfi ne uităm miraţi la ea, dar Catherine zâmbește și o îndeamnă pe sora ei să continue:

— E posibil…, murmură ea. Hai, Fiona, spune-ne povestea!

— Nu știți povestea despre cei care trăiesc în palatul de sub apă? ne întreabă Fiona, uitându-se spre noi, bărbații. De ce nu s-ar fi întâmplat cu templul nostru ceea ce s-a întâmplat cu palatul Regelui Corc și al fiicei sale din Irlanda. O să v-o spun ca să mă credeți…

— Da, Fiona! Spune-ne-o! o îndemnă Catherine din nou entuziasmată.

— A fost odată un rege bogat care trăia într-un palat minunat în mijlocul unei văi nesfârșite pline de verdeață, începe Fiona să depene povestea. Dar, cu toată bogăția lui, adevărata comoară cu care se fălea era izvorul din curtea palatului. Irlanda n-a cunoscut niciodată o apă mai dulce și mai limpede decât aceasta și lumea de pretutindeni venea să ia apă fermecată de la acest izvor. Dar când a văzut cum sporesc mulțimile care veneau către curtea palatului, Regelui Corc i s-a făcut teama că o să se termine apa și izvorul lui nemaivăzut va seca. Atunci, ce și-a zis el? A înconjurat izvorul cu un zid și nu le-a mai îngăduit oamenilor să se apropie de el. Iar când voia să bea el, o trimitea pe frumoasa lui copilă, Fior, cu cheia de la poarta izvorului să-i aducă apă într-o găleată de aur făurită special pentru asta. Nu avea încredere să dea cheia nici unui servitor, de teamă să nu fure și el, acolo, câteva picături de apă. Da, într-atât de tare se temea pentru bogăția lui care venea din

adâncul pământului. Într-o noapte, a organizat o mare petrecere la care a invitat mulţi prinți și nobili. Palatul strălucea de lumini și muzica răsuna prin toate colțurile. S-au întins mese mari, încărcate cu fel de fel de mâncăruri și băuturi.

Urmăresc povestea Fionei cu ochii ațintiți asupra ei și îmi vine numaidecât în gând Ni'ma și mă apuc din senin să fac o comparație între cele două. Fiona povestește cu calm și simplitate, de parcă acest castel irlandez ar fi un loc binecunoscut; dacă deschidem ușa, o să-l vedem în mijlocul unui sat irlandez, printre pajiștile verzi, însă de la distanță, pe când Ni'ma trăia povestea ei, se transfigura, devenind printre lacrimi prințesa întemnițată, regele vrăjit sau îndrăgostitul părăsit și chipul ei radia de bucurie în momentul victoriei, iar noi amândoi – adică ea și cu mine – deveneam în povestea ei, după situație, regi, oameni sărmani, îndrăgostiți sau asceți. Stau și mă întreb care dintre cele două feluri de a povesti este mai potrivit.

Iată-l pe frumosul prinț al Ni'mei apărând și în povestirea Fionei! Intră în palatul regelui și se îndrăgostește din prima clipă; nu-și ia ochii de la chipul fermecător al Fiorei și nici ea nu-și întoarce de la el privirea și fața îmbujorată de iubire. O invită la dans și ea se topește în brațele lui, învârtindu-se cu grație prin toată sala ca doi fluturași care dau din aripi, sincronizându-se pe ritmul melodiilor, în vreme ce muzicanții cântă minunat, fără să se oprească o clipă, așa cum n-au mai cântat niciodată până atunci, voind parcă să nu se mai sfârșească dansul acela eteric, dacă dansatorii n-ar trebui să se așeze în cele din urmă la mese pentru dineu.

Urmăresc privirea încântată a Catherinei și ochii lui Wasfi care se mișcă neîntrerupt, cu o neliniște copilărească, în vreme ce ascultă povestea Fionei.

— În timpul dineului, regele a trimis-o pe fiica sa să umple găleata din izvorul prețios și prințul ei frumos a însoțit-o prin curtea castelului până la izvor. Dar când s-a aplecat să umple găleata de aur, şi-a dat seama că e prea grea ca s-o ridice și i-a

alunecat un picior și-a căzut în apă. Prințul a încercat în zadar s-o salveze, căci apele izvorului au început să se înalțe și să se reverse prin poarta deschisă, inundând întreaga curte. A alergat în castel pentru a cere ajutor, dar apele care fuseseră stăvilite de ziduri au continuat să se bucure de libertatea lor și să alerge prin curte, înălțându-se atât de repede încât, atunci când prințul a ajuns în sală, apa îi ajungea până la gât. În cele din urmă, apa s-a tot revărsat până ce a acoperit întreaga vale verde, în mijlocul căreia se afla castelul regelui și astfel a luat naștere lacul Cork.

Fiona tace o clipă, plimbându-și privirea peste chipurile noastre, apoi adaugă:

— Dar, ca prin miracol, regele și oaspeții săi nu s-au înecat, așa cum ar fi fost de așteptat, și nici frumoasa prințesă Fior, care în noaptea următoare și-a reluat dansul împreună cu prințul cel grațios, sub apă. Și de atunci, în fiecare noapte se reiau ospățul și dansul pe fundul lacului, până când cineva cu mai mult noroc va izbuti să scoată găleata de aur înecată, care a fost pricina acestor întâmplări. Și, după toate acestea, voi tot mai credeți că nimeni n-ar fi în stare să vadă templul acesta al vostru sub apă?

Cum nu primește nici un răspuns, continuă tot ea, pe aceleași ton plin de încredere:

— Spun asta pentru că până astăzi, când treci pe lângă lacul Cork, dacă ai vederea ageră, poți zări prin apa cristalină turnurile și zidurile castelului, iar seara poți să auzi muzica de la banchetul care nu se mai sfârșește, dar asta bineînțeles numai vara, fiindcă în timpul iernii lacul îngheață!

Vraja povestirii ne cuprinde pe toți și continuăm să ne uităm curioși la Fiona, așteptând parcă s-o auzim povestind mai departe. Dar Catherine izbucnește pe neașteptate în râs și zice, aplaudând:

— Eram sigură, Fiona! Presimțeam că ai s-o faci. Apoi, privind spre noi: Cred că Fiona este ultimul descendent al povestitorilor irlandezi. Au existat cu sutele și miile și lumea se aduna grămadă în jurul lor ca să-i asculte. Dar acum sunt pe

cale de dispariție… Doar Fiona mai știe pe de rost toate poveștile. Nu-i așa?

— Hai să lăsăm la o parte amănuntele astea! zice Fiona, făcând un semn cu mâna. Din fericire, mai există mulți alții în afară de mine. Și acum spuneți-mi, ce ați înțeles din povestea asta?

Ne uităm unul la altul nedumeriți, dar Catherine intervine și speram că ne va scoate din încurcătură.

— Nu mă întreba pe mine! zise ea. Eu știu atât povestea, cât şi semnificația ei încă din copilărie. Regele a fost pedepsit pentru că i-a oprit pe cei săraci să ia apă din izvorul care se afla în curtea castelului său…

— Ceea ce spui tu era valabil pentru vârsta copilăriei. Dar cum înțelegi povestea acum?

Catherine ridică din umeri zâmbind.

— E și acesta un răspuns, insistă Fiona. Apoi se întoarce spre mine, provocându-mă să răspund: Tu ce zici?

— După părerea mea, e o poveste frumoasă…, încerc eu să mă eschivez, după un scurt moment de ezitare.

— Mda…, mormăie Fiona, devenind și mai serioasă. Însă vreau să-mi spui ce-ai înțeles din ea? O poveste nu se reduce doar la o simplă relatare, ci trebuie să fie comentată de cei care o ascultă.

— Povestea vrea să zică probabil că ceea ce vedem se poate să nu fie adevărat, îmi dau eu cu părerea cufundat în gânduri. Fața apei limpezi poate să ascundă o viață pe care noi nu o cunoaștem, după cum e posibil ca adevărul să ni se ascundă sub orice chip. Acesta vrea să fie sensul?

— E posibil, îmi răspunde Fiona zâmbind. Nu v-am spus că povestea prinde noi contururi cu participarea celor care o ascultă? Și dumneata, *Mister* Niyazi, ce părere ai?

Wasfi își încruntă fața copilărească și pentru prima oară lasă ochii în jos, semănând cu un elev în timpul examenului.

— Nu sunt prea iscusit în dezlegarea enigmelor, dar eu nu înțeleg cum aceste întâmplări au fost o pedeapsă pentru rege, așa cum afirmă *Missus* Catherine. Dimpotrivă, aflăm din

poveste că regele, prințesa, prințul și oaspeții au avut parte de viață veșnică într-o petrecere neîntreruptă acolo sub apă.

— Dar nu trebuie să uiți că toate astea se petrec într-o temniță sub apă, îl întrerupe Catherine.

— După cum e posibil ca acest castel să fi fost o închisoare deasupra apei, înainte să fi fost inundat, intervin și eu. De fapt, întreaga lume în care trăim noi poate fi o închisoare.

— Fii atentă, Fiona! se adresează Catherine pe un ton glumeț surorii ei. Începe să ți se dezvăluie și să intre acum în acțiune fața întunecată a soțului meu. Dar nu-ți face griji, căci altă poveste îl poate readuce într-o dispoziție optimistă.

Numai că în clipa când vorbea Catherine, sora ei părea cu gândurile rătăcite; își mușca buzele și se sprijinise cu mâinile de masă, cu fața brusc congestionată.

Își pune mâna la gură, încercând să-și stăpânească accesele scurte de tuse, în vreme ce trupul începe să i se clatine. Încearcă să se ridice, cu un șervețel de masă la gură, dar se așază din nou pe scaun chinuită de tuse, iar respirația i se preschimbă într-un horcăit dureros, în vreme ce se străduieşte să și-o controleze. Eu și Wasfi ne ridicăm speriați în picioare, iar Catherine o ține de umeri pe sora ei și-mi zice, stăpânindu-și teama și arătând spre sticluța de la capătul mesei:

— Repede, Mahmud! Toarnă o linguriță din licoarea aceea!

Fiona împinge încet la o parte mâna surorii ei de pe umăr și face de câteva ori semn că n-ar avea nevoie de medicament, cu toate că tușea fără oprire. Când se sfârșește accesul, prinde cu putere mâna Catherinei și ridică spre ea ochii plini de lacrimi. Apoi se întoarce înspre noi și zice gâfâind, supărată parcă pentru ceea ce se întâmplase.

— Îmi pare rău… V-am stricat… v-am stricat masa… Din prima… din prima zi…

Mormăim niște vorbe fără noimă, protestând, în vreme ce Fiona îi spune surorii ei, care încerca să o liniștească, și arăta către siropul din sticlă:

— N-are rost să exagerez… Nu-i de nici un folos… Am luat o înghițitură înainte de masă…

Reuşeşte să se stăpânească și adaugă:

— Medicii din Irlanda mi-au spus că boala mea nu e în nici un caz molipsitoare. Nu mi-aș fi permis de față cu voi și cu Catherine…

— Ce vorbe sunt astea? Ce rost au? protestez eu. Important e să-ți recapeți sănătatea…

— Nu mi-aș fi permis niciodată…, repetă ea pe un ton sigur.

Catherine se apleacă spre sora ei și o sărută pe obraz, zicând cu un glas pe care încercă să-l facă glumeț:

— Tu nu ne transmiți decât lucruri bune, Fiona. Ce minunat ar fi dacă m-aș putea molipsi de la tine…

Masa se încheie destul de repede, așa că îl însoțesc pe Wasfi până la secția de poliție. Pornim tăcuți și puțin abătuți. Cam pe la mijlocul drumului, mă opresc și-l întreb pe neașteptate:

— De ce crezi că ne-a spus Fiona povestea acelui castel înecat? Și de ce ne-o fi întrebat ce părere avem?

— Cred, Excelența Voastră, că ne-a spus povestea ca să ne amuzăm. Am uitat complet de asta după accesul care a cuprins-o, îmi răspunde Wasfi după ce se oprește și el și se uită la mine oarecum surprins.

— S-ar putea să ai dreptate, zic scurt și reiau mersul.

Dar ceva dinlăuntrul meu mă îndeamnă să cred că nu ne spusese povestea așa, într-o doară. Mai degrabă a vrut să ne cunoască. Și-apoi ce-a mai urmărit?

— A avut astfel de accese și în timpul marșului caravanei, mi se destăinuie Wasfi compătimitor. Toți ne uitam la ea neputincioși. În astfel de clipe, se îndepărta de noi şi ne evita. Ne-am dat seama că nu i-ar fi făcut plăcere să se intereseze cineva de ea în momentele astea. Reapărea doar după ce trecea criza, cu zâmbetul pe buze, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimic.

***

Dimineața, tocmai eram gata să-l trimit pe sergentul Ibrahim să-l cheme pe Şeic Sabir ca să i-l prezint pe Wasfi, când mă

trezesc cu el în persoană la mine la birou. Doar rareori făcuse așa ceva, îndeosebi după incidentele cu Malika și cel în care am recurs la tun. Îmi zice că a auzit de sosirea unui nou domn ofițer și că a venit să-l salute din partea oamenilor de vază *agwad* ai clanurilor. Îl primesc salutându-l politicos dar rece, apoi i-l prezint pe căpitanul Wasfi, explicându-i că de-acum încolo noul ofițer va fi răspunzător de toate chestiunile ce țin de colectarea dărilor, inclusiv de contactele cu el. Dar sunt surprins să-l aud pe Wasfi mărturisindu-i că este fericit să-l cunoască pe Eminența Sa, Şeicul Sabir, despre a cărui erudiție a auzit vorbindu-se cu mult înainte de a veni în Oaza Siwa.

— De unde ai auzit? îl întreb – neputându-mă stăpâni – de față cu şeicul.

— Caporalul Wahba el-Salmawi, care a venit acum cu mine, este din Marsa Matruh și a locuit o vreme chiar aici, așa că îi cunoaște pe toți oamenii de vază *agwad* din Siwa, îmi răspunde căpitanul întrucâtva entuziasmat.

— Și eu îl cunosc pe el, confirmă Şeic Sabir.

Apoi, căpitanul cere permisiunea să iasă „un minut“ și se întoarce ținând în mână o cutie mică, dreptunghiulară, îmbrăcată în catifea roșie și se adresează lui Şeic Sabir, spunându-i că tatăl lui, *hagg* Himmat, a împlinit anul acesta pelerinajul[7] și a adus din Hedjaz mai multe obiecte binecuvântate și că el îl roagă pe Şeic Sabir să primească acest cadou modest. Pe chipul şeicului se aşterne surprinderea când deschide cutia și scoate din ea un șirag de mătănii galbene, pe care le petrece printre degete zicând: „Chihlimbar pur!“. Îi mulțumește de câteva ori lui Wasfi, încheind ceremonios:

— Este o adevărată binecuvântare venită de la Casa cea Sfântă[8] și mă voi ruga mult pentru dumneata și pentru *hagg*, tatăl dumitale.

După ce se retrage Şeic Sabir, îl întreb pe Wasfi fără să-mi ascund nemulțumirea:

— Ce-ți închipui c-ai făcut, domnule căpitan?

— Excelența Sa, generalul de brigadă Sa'id Bei, mi-a recomandat să fiu amabil cu oamenii de vază *agwad* și eu am folosit această ocazie..., îmi răspunde încurcat, neînțelegând motivul mâniei mele.

— Chiar şi aşa, cred că s-ar fi cuvenit să ceri mai întâi permisiunea mea! Tu nu-l cunoști pe şeicul acesta. El este omul care...

Mă abțin, neștiind ce ar fi mai nimerit să-i zic. Dacă aș fi început, ar fi trebuit să-i spun totul și eu nu vreau să fac asta. Cel puțin nu acum...

— Îmi pare foarte rău, Excelența Voastră, domnule Guvernator, se scuză Wasfi dezamăgit. Vă promit să nu se mai repete o astfel de greșeală. După o ușoară ezitare, adaugă: Am adus mătănii și pentru ceilalți *agwad*... Și pentru Excelența Voastră, bineînțeles... Îmi permiteți să?...

— Fă cum poftești, domnule căpitan! Urmează sfatul lui Sa'id Bei! îi zic eu, făcându-i semn cu mâna să plece.

Dar imediat ce iese, aud o bătaie insistentă în ușă.

Intră sergentul Ibrahim, care schițează un salut și-mi zice fără altă introducere:

— Iertați-mă, Excelența Voastră, domnule Guvernator. Permiteți-mi să vă întreb: De ce a venit Şeic Sabir astăzi la biroul Excelenței Voastre? Întotdeauna se oprește la ușa secției și trimite pe altcineva cu cerințele lui... De când a avut loc incidentul, așa se poartă...

— A vrut să-l cunoască pe noul ofițer, dar de ce întrebi?

— Permiteţi-mi, Excelență, încă o dată... Dar mie mi-e teamă de omul ăsta. N-a vorbit cu mine nici măcar o dată de când mi s-a vindecat piciorul. Când ne întâlnim pe drum, se uită la mine ca și cum nici nu m-ar cunoaște. Nici salut, nici altă vorbă...

— Nu trebuie să-ți pese, Ibrahim! îi zic eu, făcând un semn indiferent cu mâna.

— Nu-mi pasă... Dar vreau să vă spun Excelenței Voastre că inima îmi spune să n-am încredere în el. Și am auzit și alte lucruri prin țară... Am auzit că el i-ar fi incitat pe lucrătorii *zaggala* să atace secția în ziua aceea.

— Știu asta înainte să fi auzit ceva prin țară. În dimineața aceea conducea întâlnirea mai-marilor *agwad.* I-au văzut pe lucrătorii *zaggala* îndreptându-se spre secție și n-au făcut nimic – nici el, nici ceilalţi *agwad* – ca să-i oprească. Și a știut cu o noapte înainte că ne vor ataca, dar nu m-a anunțat și nu m-a prevenit… Știu toate lucrurile astea, nu-i o noutate… Important acum e să colecteze dările și să le predea în liniște…

— Dar până când credeți că o să dureze liniștea asta, Excelența Voastră, domnule Guvernator? Chiar și liniștea asta pe mine mă sperie. Mă tem pentru dumneavoastră, pentru doamna *hanem* și chiar și pentru sora dânsei…

— Dar ce amestec are sora ei în treburile astea?

— Mă rog lui Allah să o apere și să ne apere și pe noi. Dar să știți că omul care vrea să se răzbune nu uită niciodată, Excelență. Cel care are răzbunarea în gând e nebun… Am avut un coleg în armată, un băiat foarte bun, dintr-o familie de neam… Știa carte, citea și scria. Și a avansat în armată, apropiindu-se de gradul de plutonier. Era devotat meseriei cu trup și suflet. Nu l-am văzut ducându-se în satul lui, așa cum făceam toți, nici măcar în concediu. Și cu toate astea, într-o zi a venit cineva și l-a omorât. Aveau o răzbunare veche, din vremea bunicilor, pe familia lui… Au vrut ca familia să primească o lovitură cât mai dureroasă, așa că n-au omorât vreun felah de-acolo din sat, ci au ținut cu tot dinadinsul să-l găsească pe cel mai răsărit din neamul lui, și uite-așa a pierit sărmanul fără să aibă nici cea mai mică vină…

— Ești prea îngrijorat, sergent. Allah să-ți dea liniște! îl întrerup eu.

— Iertați-mă, Excelență… Dumneavoastră și cu mine trebuie să stăm aici. Asta ne este slujba și de aici ne câștigăm pâinea. Ce ne e scris, asta o să ni se întâmple… Dar de ce nu le trimiteți pe *hanem* și pe sora dânsei departe de locul ăsta cât mai repede cu putință?

— O să mă gândesc la asta, sergent. Hai, du-te acum, ești liber!

După ce iese, mă ridic și încep să mă plimb prin birou, evitând să mă apropii de fereastră. Nu vreau să văd pe nimeni. Ibrahim a spus ce mă preocupă și pe mine de când a venit Fiona. Mă pot aștepta la orice surpriză din partea Catherinei. Mâine e în stare să iasă și să provoace o nouă nenorocire.

După tristețea sinceră sau prefăcută pentru Malika, a redevenit exact ca înainte, de parcă nu s-ar fi întâmplat absolut nimic. Întocmai la fel ca satul, în care, după ce-a murit Malika, a încetat orice discuție despre incendii, scorpioni și celelalte nenorociri, ca și cum n-ar fi așteptat decât moartea ei pentru a se întoarce la vechile obiceiuri. Sărmana fată!

Ieri, în timpul conversației dintre Catherine și „gentlemanul“ Wasfi, am avut presimțirea că se apropie o nouă nenorocire. O să încerc să amân cu câteva zile întoarcerea caravanei de Marsa Matruh cu care a venit căpitanul, pentru a pune la punct plecarea ei împreună cu soră-sa.

Căpitan, firește!

A absolvit Colegiul Militar. Provine dintr-o familie de cerchezi bogați, asta-i sigur! Eu nu-l invidiez, dar stau și mă-ntreb de ce-o fi venit tânărul ăsta norocos în Oaza asta nenorocită? Sunt sigur că avea suficiente pile ca să scape de misiunea asta primejdioasă. De ce-o fi venit? Și de ce se lingușește pe lângă Şeic Sabir? La fel ca tine, Ibrahim, inima mea nu este deloc liniștită; peste vechile griji se îngrămădesc altele noi. Până și Talaat reapare ca să mi-aducă aminte de el. Excelența Sa, adjunctul comandantului general al poliției! Să-i fie de bine! N-am vrut niciodată să fiu ca el și nici pe postul lui! Din nou mă întreb, care este problema mea?

Problema ești chiar tu în persoană, domnule maior! În lumea asta nu poți să fii jumătate bun și jumătate rău, jumătate patriot și jumătate trădător, jumătate curajos și jumătate laș, jumătate credincios și jumătate afemeiat. Întotdeauna la mijloc! N-am ucis-o cu mâna mea pe Malika, dar am permis să fie ucisă. Am încercat să-l salvez pe micuțul Mahmud, dar la jumătatea drumului l-am lăsat pe Ibrahim să-și rupă piciorul. M-am entuziasmat o vreme pentru patrie și pentru revoluționari, dar

când a venit momentul încercării m-am dezis de toate și am rămas pe loc. N-am fost niciodată o singură persoană întreagă pe dinăuntru. Talaat a fost mai onest cu sine. Dacă a trădat o dată, să meargă pe drumul ăsta până la capăt! S-a vândut și a primit prețul pe care şi l-a dorit. Pe când eu m-am vândut fără nici un preț și am acceptat mânia împotriva mea, împotriva englezilor și împotriva întregii lumi fără să știu ce vreau. Chiar și în iubire m-am mulțumit întotdeauna numai cu plăcerea și pe urmă m-am oprit fără să merg până la capăt. Am pierdut-o pe Ni'ma, pe care am iubit-o. Nu m-am implicat în nici o relație adevărată până la Catherine, dar cu ea este altă poveste. Cred că, înlăuntrul meu, am terminat-o cu ea după întâmplarea cu Malika. Stă în fiecare noapte între mine și Catherine, ținându-mă pe mine departe de ea și pe ea departe de mine, iar în timpul somnului năvălește peste mine.

Noaptea trecută a fost un coșmar nesfârșit. S-a ivit cu o năframă pe față de sub care nu i se vedeau decât ochii mari și-a pornit în fugă pe malul unui lac înconjurat de verdeață. Alergam în urma ei, aproape să o apuc de mână, dar n-am reușit s-o prind, oricât am încercat. Malul lacului s-a preschimbat într-un deșert nesfârșit și eu am căzut la pământ obosit, neputincios. S-a întors către mine și am țipat înspăimântat când am văzut chipul unei *ghole* hidoase cu ochi de jăratic, ținând în mână o creangă de palmier, mare cât un pom întreg, cu care mă împungea în piept și mă înfunda în pământul care m-a înghițit. Dar înainte să mă îngroape complet, m-am mai uitat încă o dată la ea și i-am zărit chipul frumos, pe care nu-l văzusem decât o dată – în jurul lui flutura părul mătăsos şi bălai, iar din ochi i se prelingeau lacrimi. M-am trezit gâfâind, incapabil să respir, ca și cum aș fi fost îngropat într-adevăr în pământ.

Stau în picioare în biroul meu de la secție, trăgându-mi anevoie răsuflarea, de parcă aș fi visat din nou. Mă întorc la fotoliul meu şi-mi zic pentru a mia oară că n-are rost să mă mai gândesc la lucruri inutile. Eu nu voi scăpa niciodată de ochii Malikăi, după cum nu voi scăpa nici de Catherine, de Sabir și de

Ibrahim, nici chiar de chipul lui Talaat care se holbează la mine de când mi l-a readus Wasfi în gând. N-am nici o scăpare.

Să mă gândesc la altceva. La ceva frumos. Și ce altceva mai frumos am văzut în viața mea decât pe Ni'ma? Încerc s-o rechem de fiecare dată când îmi sunt blocate toate căile, dar ea mă pedepsește – refuză să lase chipul ei să se apropie de mine. Iar eu nu mă simt în stare să-i aduc nici un reproș.

Îmi întorc fața către fereastră. Nimic în afară de cerul albastru și de scamele de nori ușori și pufoși risipiți ici și acolo. Din curte ajunge până la mine glasul lui Wasfi, înalt și neînduplecat, dând ordine soldaților.

***

O să reușesc să-l înțeleg cu timpul. N-are rost să mă grăbesc. Și-apoi, nici nu e atât de important să-l înțeleg.

În prima vineri de după sosirea lui, îl însoțesc având cu mine câțiva soldați, ca de obicei, la moscheea cea mare din Șali pentru a împlini rugăciunea. În ultima vreme ne rezervă un spațiu aproape izolat de ceilalți participanți la rugăciune, iar după ce se încheie, câteva căpetenii *agwad* îmi întind mâna fără să rostească o vorbă și pe urmă pleacă grăbite de la moschee.

De data aceasta, după ce dă mâna cu mine săgetându-mă cu ochii lui sticloși, lipsiţi de expresie, Şeic Sabir îl ia pe căpitanul Wasfi de mână și-l prezintă mândru bărbaților de vază atât din Clanul Estic cât și din Clanul Vestic, unul câte unul. Se uită apoi înspre mine și-mi zice, așa, în trecere: „Căpeteniile de vază *agwad* vor să-l salute pe domnul ofițer nou sosit, cu permisiunea Excelenței Voastre, domnule Guvernator, bineînțeles…".

Fac un semn aprobator cu capul și părăsesc moscheea împreună cu soldații. Ulterior, aveam să aflu că l-au invitat la dejun în grădina lui Şeic Sabir, unde au făcut și schimb de cadouri.

Îmi dau seama că acești bărbați de vază *agwad* se străduiesc să și-l apropie pe Wasfi din dorința de a mă izola și a mă umili pe mine, arătându-i unui subordonat mai mult respect și mai multă prietenie decât șefului său. Socotesc că Wasfi vrea să arate, la rându-i, cât succes are în noua sa misiune. Momentan, n-am nici o obiecție față de ceea ce face.

Poate că relațiile lui cu căpeteniile locale *agwad* vor izbuti să calmeze populația Oazei după cele întâmplate, cu toate că Ibrahim nu încetează să mă avertizeze să nu cumva să-mi închipui că povestea s-a încheiat. Sergentul era foarte mulțumit, în orice caz, că funcția sa de ordonanță a mea îl scutea să aibă de-a face cu Wasfi, care-i tratează pe toți soldații foarte aspru. Din zorii zilei organizează cu ei exerciții de marș alergător și uneori chiar trageri.

Soldații îi știu de frică și-l ascultă. Imediat după ce a sosit, mi-a cerut permisiunea să facă aceste antrenamente și exerciții cu soldații în fiecare zi și n-am avut nimic împotrivă. Mi-am zis că nu-i rău să menții condiția fizică a soldaților și să-i pregăteşti permanent, de vreme ce trăim efectiv în mijlocul primejdiilor.

Dar n-am socotit că ar fi necesar ca Wasfi să mă însoțească în patrulele mele de noapte de la marginile deșertului, care au devenit mai rare și aproape că nici nu se mai justifică, după ce raidurile beduinilor au cam încetat.

Sunt foarte preocupat din pricina stării Fionei. N-am reușit să amân plecarea caravanei, care a trebuit să pornească urgent pe drumul de întoarcere pentru a transporta cotele colectate, așa cum a cerut ministerul. În plus, nici starea Fionei nu-i îngăduia să facă atât de repede o a doua călătorie la fel de lungă și obositoare ca prima. Așteptările ei și ale Catherinei că aerul uscat și căldura o vor ajuta să scape de tuse și îi vor ameliora starea generală se dovedesc lipsite de temei, mai ales că nu puteau să iasă din casă, ci se mutau toată ziua dintr-o cameră în alta după razele soarelui și-și petreceau cea mai mare parte a timpului în curtea din spate, care seamănă cu o terasă descoperită, cu ziduri înalte, inundată toată ziua de soare, unde

Fiona ședea înfășurată într-o *abaye* groasă de lână care-i acoperea pieptul și capul.

Căpitanul Wasfi își face obiceiul de a mă întreba tot timpul despre starea lui *Miss* Fiona, iar eu îi răspund în doi peri. Dar într-o dimineață, după o noapte întreagă de nesomn și tuse neîntreruptă în care Catherine nu a lăsat-o nici o clipă singură, îi spun lui Wasfi că starea lui *Miss* nu dă nici un semn de ameliorare. Pe chipul lui citesc tulburarea și regretul și-mi spune că ar fi vrut să-mi propună un lucru pe care nu știe cum îl vom accepta eu și domnișoara. M-am întrebat dacă nu cumva se gândește să-mi ceară mâna ei. M-am uitat la el, așteptând să continue, și l-am auzit spunându-mi că Wahba – caporalul care venise cu el – i-a povestit că în Oaza aceasta există buruieni și plante tămăduitoare care nu se întâlnesc în nici un alt loc din Egipt și că mulți suferinzi vin din Marsa Matruh și chiar din Alexandria pentru a se trata cu astfel de ierburi, care au un efect miraculos.

Cred asta – mi-am zis eu – fiindcă tratamentul cu astfel de buruieni l-a salvat pe sergentul Ibrahim de la moarte. Mă mir cum de nu mi-a trecut prin cap treaba asta până acum.

Pe urmă rămân puțin pe gânduri, întrebându-mă cum aș putea cere ajutorul lui Şeic Sabir sau al oricărui alt om din Oază, câtă vreme eu sunt socotit acum inamicul cu care nimeni nu vrea să stea de vorbă. Îi spun lui Wasfi că o să-i prezint această idee domnișoarei Fiona și că o s-o las pe ea să hotărască.

În aceeași zi, îi transmit Fionei ce am aflat și-i vorbesc despre experiența mea cu sergentul Ibrahim şi observ numaidecât că e interesată.

— Să încercăm, Mahmud, zice ea. Ce avem de pierdut? Acest sirop amar pe care mi l-au recomandat medicii în Irlanda nu-mi mai e de nici un folos.

Mă uit spre Catherine, care-și încruntă neîncrezătoare sprâncenele, însă Fiona insistă.

Mă întorc la secția de poliție și-l chem numaidecât la mine pe Wasfi împreună cu caporalul Wahba el-Salmawi.

Îl văzusem de mai multe ori până atunci, dar nu îi încredințasem nici o sarcină. Caporalul era un vlăjgan cu trăsături și cu accent de beduin, care nu-mi plac defel. Îl întreb ce știe și repetă şi în fața mea ce-i spusese lui Wasfi.

— Și cunoști vreun vraci care tratează oamenii cu astfel de ierburi?

— Îmi pare rău, Excelență, domnule Guvernator..., zice cu o expresie de regret. Ultimul om despre care vorbeau locuitorii din Marsa Matruh şi la care se duceau după leacuri în Oază s-a izolat de toată lumea și stă închis în grădina lui.

— Să încercăm cu el! se repede Wasfi entuziasmat.

— Nu primește pe nimeni, domnule căpitan, ne previne Wahba. Pe urmă se uită spre mine și continuă rar și apăsat cu glasul răgușit: Chiar dacă o să-i spunem că ne ducem din partea Excelenței Sale, domnului Guvernator, el tot va refuza să ne primească. Eu îl cunosc foarte bine.

Înțeleg că Wahba are cunoștință de evenimentele petrecute în Oază, dar nu comentez în nici un fel vorbele lui, însă Wasfi intervine din nou, cu același entuziasm:

— Ne permiteți nouă să-ncercăm, Excelența Voastră?

Tac preț de o clipă, în care Wasfi se uită nerăbdător la mine și repet și eu vorbele Fionei:

— La urma urmei, ce-avem de pierdut?

Wasfi mă salută din nou milităreşte, așa cum face tot timpul, apoi zice pe un ton poruncitor:

— Urmează-mă, caporal!...

După câteva clipe, aud copitele celor doi cai, care ies din curtea secției.

XV

Catherine

Ai spus că-l cheamă Şeic Yahya? Dar eu îl cunosc.

Le povestesc lui Mahmud și Fionei despre singura mea întâlnire cu şeicul și le spun că a avut loc în ziua când s-a mai petrecut și o altă vizită la noi acasă, convinsă că Mahmud va pricepe la ce mă refer.

— De vreme ce-l cunoști, Catherine, îmi zice Fiona, hai să încercăm cu el… N-am nimic împotrivă să mergem să ne întâlnim amândouă cu el.

— Nu se poate! protestează Mahmud. Dacă a refuzat să primească un ofițer și un soldat pe care-l cunoaște de multă vreme, nu știu cum va reacționa…

— Dacă aș fi fost în locul lui, și eu aș fi refuzat…, îl întrerup, citind nerăbdarea în ochii Fionei. Asta a fost ca un ordin militar dat unui om care s-a izolat de lume, după cum spui, să-și întrerupă claustrarea și singurătatea. Dar poate că dacă o să ne ducem doar noi singure la el – două femei care-i cer ajutorul – lucrurile o să se schimbe.

— Dacă ieşi în aceste circumstanțe, te pui în pericol și știi asta, îmi spune Mahmud în arabă. Un pericol care te amenință, dar care o amenință și pe Fiona, nu doar pe tine.

Când îi rostește numele, ea îi zice pe un ton înduioșător, ca și cum ar vrea să-l înduplece:

— Te rog să fii de acord, Mahmud… Eu nu mă aștept la minuni, firește, dar dacă există ceva care să-mi atenueze tusea cât de cât, eu…

Apoi tace, în vreme ce Mahmud își ia ochii de la ea și rămâne pe gânduri.

— N-am încredere să vă las să ieșiți singure. O să trimit câțiva soldați să vă însoțească.

— Nuuu! protestăm noi aproape într-un singur glas și izbucnim în râs.

Rămâne în picioare preț de o clipă, șovăind, apoi iese. Cu toate astea, eu eram sigură că va trimite câțiva soldați în urma noastră.

Îmi pun costumul de călărie, în vreme ce Fiona se îmbracă într-un taior gri, iar pe umeri își pune un șal de lână. Așteptăm îndelung ca Mahmud să ne trimită doi măgari, închipuindu-mi că întâmpină greutăți în a găsi pe cineva dispus să ne închirieze orice acum, când întreaga Oază ne este potrivnică.

Îi spun Fionei pe scurt povestea cu Malika; îi vorbesc doar de vizita ei în timpul cât era *ghola* și de moartea ei. Nu se arată prea surprinsă când aude legenda despre *ghola*, dar pe chip îi trece o umbră de tristețe când află de moartea ei, care este încă o enigmă – a fost un omor sau o sinucidere?

— Nu te supăra pe mine, Catherine, zice ea. Indiferent dacă și-a luat singură zilele sau a fost ucisă de altcineva, de-acum e moartă. Oricare ar fi obiceiurile de aici, ne plac sau nu ne plac, sunt obiceiurile lor și ei sunt mulțumiți cu ele. Ce ne interesează pe noi dacă ei văd un semn rău într-o femeie văduvă? Acesta e modul lor de viață de sute de ani. Cred că n-a murit și n-a fost ucis nimeni din pricina acestui obicei decât după ce-au venit aici străini de Oază…

— Eu n-am făcut nimic, încerc să mă apăr. Ea a venit de una singură la mine când îi era interzis să iasă din casă.

Fiona nu zice nimic. Chiar simțeam nevoia să mă apăr de sora mea. Ce s-ar fi întâmplat dacă i-aș fi spus întreaga poveste?

Foarte greu am reușit să depășesc acest moment critic. După ce-am aflat de moartea ei, am stat închisă în casă zile în șir, fără să mă părăsească nici chipul ei, nici tristețea. Mi-aduc aminte fiecare secundă din timpul singurei noastre întâlniri, precum și felul în care s-a sfârșit. Încerc să înțeleg ce s-a întâmplat și să mă judec. Oare ea m-a sedus pe mine sau eu pe ea? Și a fost vorba cu adevărat de ispită sau doar de teamă? Când a intrat, mi s-a părut extrem de suavă. Și-a dat seama că e imposibil să ne înțelegem prin cuvinte și a născocit povestea celor două figurine, dar s-a înfuriat și pe ea și pe mine pentru că n-a fost în stare să mă facă să înțeleg nici prin vorbe, nici prin semnele pe

care le-a făcut cu cele două statuete. De fapt, ce-a vrut? Când m-a cuprins în brațe, îmbrățișarea ei a fost delicată, ca a unei copile. Mie mi-a venit în clipa aceea ideea despre Sapho și erotica ei feminină. Oare eram într-adevăr sub influența poetei din Lesbos sau mi-era frică de Malika? O doream sau o respingeam? Am îndepărtat-o de mine și mi s-a sfâșiat bluza. Apoi s-a speriat. Probabil că a vrut să-mi demonstreze că nu-mi vrea răul și de aceea a îngenuncheat în fața mea și mi-a cuprins picioarele cu brațele. Nu-mi mai dau bine seama ce s-a întâmplat după aceea, căci în capul meu e o învălmășeală totală… Dar de ce mi-a sărutat sânii? Ce s-a întâmplat mai exact în clipa aceea? Pieptul meu gol a surprins-o și l-a sărutat sau am strâns-o eu în brațe lângă mine? A venit după aceea rândul meu să mă sperii și-am apucat creanga de palmier, cu care am început s-o lovesc, urmărită de versurile acelea blestemate.

Nu știu foarte bine ce s-a petrecut în mintea Malikăi – poate că ea a fost complet nevinovată. Ce mă interesa pe mine era să judec comportarea mea și am ajuns la concluzia că pe mine nu mă pasiona asta. În cel mai rău caz, a fost un moment de slăbiciune, o clipă de confuzie din pricina singurătății ucigătoare din Oază. Da, da, clipa aceea a fost doar o iluzie. Numai datorită voinței mele puternice am reușit să mă eliberez de frică și de slăbiciune. Nu sunt vinovată de ce s-a întâmplat, iar ce s-a întâmplat n-a fost câtuși de puțin important. Nu sunt eu vinovată de moartea Malikăi. Oare Fiona ar fi în stare să înțeleagă povestea asta atât de complicată și să mă socotească nevinovată, dacă i-aș spune-o în întregime? În ce mă privește, am decis să închid definitiv acest capitol.

Stăteam tăcute la soare, așteptând sosirea unui mesager din partea lui Mahmud, care din fericire n-a avut nici un fel de îndoieli în privința celor întâmplate între noi, în afară de faptul că ea ar fi vrut să mă atace și mi-a sfâșiat bluza.

În sfârșit, auzim răgetul măgarilor și glasul lui Mahmud care ne cheamă. Deschid ușa și la capătul de jos al scării descopăr un soldat înalt și spătos călare pe un măgar, iar lângă el, un băiețaș încruntat, trăgând de alți doi măgari. Se apropie și Fiona de ușă

și, cu un zâmbet larg, face semne cu mâna, salutându-l pe soldat, apoi spune câteva cuvinte într-o arabă foarte aproximativă:

— Neața bună, *Mister* Salmawi!

Polițistul îi răspunde cu căldură și ea se simte datoare să-mi explice:

— A făcut parte din caravana cu care am venit eu. Știe un pic de engleză și e un om foarte bun…

Soarele inundase întinderea pustie din fața noastră și orașul cu ziduri înalte din stânga. Dar Fiona simte o adiere răcoroasă și intră în casă, de unde se întoarce foarte curând îmbrăcată într-o *abaye* albastră cu dungi, dintre acelea cu care se înfășoară femeile din Oază și mă întreabă, strângând-o în jurul corpului:

— Nu e frumoasă?

— Cred că ține de cald, în orice caz, îi răspund uitându-mă mirată la ea.

— Localnicii îi spun *tarfottet*, îmi explică ea cu mândrie în glas. Mi-a dat-o o femeie din caravană…

Copiii se hlizesc la noi de la distanță și strigă ceva cu glasurile lor pițigăiate. Bănuiesc că erau insulte. El-Salmawi îi alungă, arătându-le în glumă pușca și copiii o iau la fugă care încotro.

— Avem mult de mers? îl întreb eu în arabă.

— Cam vreun sfert de oră, îmi răspunde el.

Fiona nu mai încălecase pe un măgar până atunci și se amuza ca un copil încercând să se urce pe el, dar eu o avertizez că măgarii se smucesc uneori brusc, aruncându-i la pământ pe călăreți și o sfătuiesc să se țină bine de hățuri.

El-Salmawi o ia în față, în timp ce băiețașul ursuz aleargă în spatele nostru, ca de obicei. Lăsăm Șali în urmă, îndreptându-ne spre răsărit, către satul Aghurmi, pe drumul plin de praf ce duce la templu. E drumul pe care s-a îndepărtat Malika plină de sânge de casa noastră și ultimul loc pe care l-a văzut în viața ei. De-ajuns! Nu mi-am promis că n-o să mă mai gândesc niciodată la ea?

Din spatele zidurilor se înălțau obișnuitele cântece ale lucrătorilor *zaggala*, dar aromele de smochine și de alte fructe de vară și de toamnă au dispărut acum și le-a luat locul mirosul bălegarului împrăștiat pe pământ. E pentru prima oară când asist la schimbarea anotimpurilor. N-am mai ieșit din casă de când m-a sechestrat Mahmud, iar de când a sosit Fiona parcă relația mea cu lumea exterioară s-a întrerupt de ani de zile – e ca și când n-aș fi mai trecut niciodată pe drumul acesta.

În depărtare se ivesc coloanele templului, însă înainte să ajungem la el, El-Salmawi cotește la stânga și noi îl urmăm.

Sosim în sfârșit la o grădină împrejmuită de zid, din care nu se zărește nimic în afară de coroanele palmierilor, ale căror frunze plesnesc monoton la adierea brizei ce aduce până la noi miros de mentă, iasomie, lămâi și numeroase alte ierburi aromate.

Ne oprim în fața porții deschise și El-Salmawi îl trimite pe băiețașul care însoțea măgarii să-l anunțe pe şeic de sosirea noastră. Băiatul lipsește o vreme bunicică și mă uit la Fiona, care privea în jur, bucurându-se, cu nelipsitul ei zâmbet pe chip.

— Țara asta e ciudată, Catherine, zice la un moment dat. Când vezi atâta verdeață și atâta apă, uiți că te afli în mijlocul unei mări de nisip.

— Dar nisipul nu e departe de aici. Dacă privești dincolo de verdeața asta, o să-l descoperi pretutindeni.

În momentul acela, se întoarce băiețașul, împreună cu un alt copil cam de vârsta lui și-i spune lui Salmawi că şeicul stă singur, retras și nu primește pe nimeni.

— Nu se poate! îi zic mânioasă lui Salmawi. O să intru chiar eu să stau de vorbă cu el!

Mă îndrept către poartă, dar Salmawi se postează în fața mea cu brațele întinse și-mi barează drumul.

— *Hanem* – doamnă! îl aud zicând răgușit. Așa ceva este imposibil. Nici în condiții normale nu se cuvine ca femeile să intre singure și fără permisiune într-un loc în care se află bărbați, continuă el pe un ton politicos. Iar acum *Mawla-na*[9]

şeicul o să se supere foarte tare… Și asta o să complice și mai mult situația Excelenței Sale domnul Guvernator în întreaga Oază, mai adăugă după un moment de tăcere.

Vasăzică, Salmawi acesta știe tot. Împietresc, neputincioasă și dezamăgită. Fiona îmi cere să-i spun că avem nevoie de un sfat al şeicului, chiar dacă nu ne primește. Am vrea, dacă poate, să ne dea un leac sau numele unei persoane în care are el încredere.

Salmawi se întoarce și le spune asta celor doi băieți, pe urmă rămânem din nou în așteptare. Mă uit cu atenţie la Fiona – nu-și pierde calmul, dar o umbră de dezamăgire îi acoperă chipul când zice cu resemnare:

— Dacă nici așa nu izbutim, înseamnă că nu avem de ales – trebuie să ne întoarcem…

Dar în clipa aceea îi vedem pe cei doi băiețași alergând spre noi; îi spun ceva lui Salmawi și chipul i se luminează brusc. Ne face semn mie și Fionei să ne dăm puțin în lături din fața porții și curând după aceea îl vedem pe Şeic Yahya în persoană, cu ochelarii legați de ureche cu o sfoară, sprijinindu-se în cârja lui.

Mi se pare mult mai bătrân decât data trecută când l-am văzut. Se oprește în spatele porții cu fața congestionată de mânie.

Nu se uită spre mine și Fiona, ci i se adresează lui Salmawi cu niște expresii bolovănoase în limba pe care noi n-o știm. Observăm cum Salmawi se străduieşte să-l înduplece și să-l implore, făcând cu mâna semne numai de ei înțelese. Șeicul tocmai dă să se întoarcă, dar în clipa aceea Fiona îmi cere repede să-i traduc că ea a aflat motivul pentru care s-a retras el: pentru a-l adora pe Allah.

— Dar să-i spui și că cel mai potrivit mod de a-l adora este să-l ajuți pe omul care are nevoie de tine.

Îi transmit şeicului ce m-a rugat Fiona, începând cu expresia: „Sora mea îți amintește că…“.

— Spune-i surorii tale – îmi răspunde cu glas tremurat, dar complet limpede, fără să se uite înspre noi – că nimeni nu poate

vorbi în numele lui Allah. Numai El singur orânduiește și judecă…

— Totuși, în toate religiile e un păcat să-l respingi pe omul care-ți bate la ușă pentru că are nevoie de ajutorul tău…

— Cu excepția situațiilor când cel care-ți bate la ușă e un ucigaș sau poartă pizmă în inimă, îi răspunde el.

— Inima mea nu cunoaște pizma împotriva nimănui, îi răspunde Fiona. Am venit să vă cer ajutorul și ați refuzat să mă sprijiniți, dar Allah mi-e martor că eu nu vă urăsc din pricina asta.

Înaintează puțin spre ea, fără să depășească pragul porții, și se holbează din spatele ochelarilor la Fiona, zicându-i:

— Dar sora ta și guvernatorul…?

— Eu nu pot răspunde pentru sora mea și cu atât mai puțin pentru guvernator, dar știți că ura este o boală în inima omului. Dumnezeu m-a lovit cu această suferință pentru care am venit să vă cer ajutorul, dar m-a ținut departe de boala urii.

— Cât despre mine, Şeic Yahaya, – mă amestec și eu – să știți că nici eu nu urăsc pe nimeni.

— Dar ne iubești? întreabă el în trecere, holbându-se cu ochii lui slăbiţi la fața Fionei. Tu și soțul tău iubiți țara noastră și poporul ei?

Nu mai așteaptă răspunsul, ci se întoarce către locul de unde venise, sprijinindu-se în cârjă și pe umărul băiatului.

Fiona rămâne descumpănită și-l urmărește cu privirea până dispare, iar eu mă uitam la ea împietrită și neputincioasă. Se îndreaptă către măgari, tușind puternic, ducându-și o mână la gură și făcându-mi semn cu cealaltă să ne întoarcem.

— Dar avea un sirop care-i folosea când o apucau accesele de tuse în timpul călătoriei, zice Salmawi cu glasul tremurat.

— N-avem la noi siropul acesta, care pe deasupra nu-i mai e de nici un folos, îi răspund eu morocănoasă.

— Haide acum, nu mai am nevoie de nici un leac, ne îndeamnă Fiona. Dar chiar nădăjduiam că şeicul ăsta o să mă ajute.

— Blestemul să se abată asupra lui! izbucnesc eu.

— Vezi, Catherine? Confirmi că a avut dreptate, îmi reproșează Fiona, încruntându-se la mine.

— Eu nu sunt o sfântă ca tine, i-o întorc eu cu furie sporită.

— Dar nici eu nu sunt o sfântă și nu-mi place să mi se adreseze nimeni aşa, protestează ea. Mi-era jenă să-i spun asta tatălui nostru, căci el a născocit porecla, dar pe tine te rog să nu mi te mai adresezi aşa. Nu sunt o sfântă. E de-ajuns să fim doar oameni. E mai mult decât suficient.

Pe drumul de întoarcere, Fiona tace tot timpul. Se apleacă pe spinarea măgarului și mi se pare că tot corpul ei stă să se prăbușească. „Să nu cumva să mori, Fiona“, mă trezesc vorbind în gând. „Dacă n-ai fost o sfântă, atunci preschimbă-te într-una și fă un miracol pentru a te lecui de boala asta! Ce boală este asta care nu se transmite la alții, dar e aproape să te ucidă? Fă tu minunea asta, de vreme ce medicina irlandeză e incapabilă s-o facă, iar şeicul acesta blestemat refuză până și să încerce. Eu nu cred întru totul povestea despre ierburile lor miraculoase și nici că acest şeic ar putea avea un leac folositor și n-am făcut decât să-ți împlinesc dorința de a veni aici și nimic mai mult.

A făcut aluzie la ura și la pizma mea! La invidia mea și a lui Mahmud. Dar el e cel invidios! Noi pe cine să invidiem? Oaza asta și oamenii ei – a zis el. Eroare! Ei merită să fie compătimiți, nu invidiați. Nici nu mă gândesc la ei, dacă păstrează distanța de mine. Nu i-am urât pe şeicii ăștia, în pofida ignoranței și a obtuzității lor. Dimpotrivă, aș putea zice chiar că l-am iubit pe şeicul acesta, până am văzut ce-a făcut astăzi. Nu. Este prea de tot să spun că l-am iubit. Vreau să zic că mi-a plăcut de el în ziua aceea. L-am găsit cumva diferit de ceilalți şeici, dar acum i-am descoperit adevărata față. E mai rău decât ceilalți. Dumnezeu să-l blesteme de o mie de ori, Fiona, oricât te-ar înfuria asta! Eu nu iert cu ușurința cu care o faci tu.“

Când ajungem acasă, Fiona e atât de obosită, încât își pune capul pe umărul meu ca să urcăm scara aceea roasă, iar eu o prind cu mâna de mijloc și după fiecare treaptă ne oprim puţin pentru ca ea să-și tragă sufletul. Când deschid ușa, se

prăbușește pe primul scaun peste care dăm în salon și zice printre suspine:

— N-am ieșit… din casă… de când am venit… Acesta-i motivul… Mi-am pierdut obișnuința de a mă mișca… Nu-ți face griji, Catherine! O să dorm puțin și starea o să mi se amelioreze…

Mă uit la chipul ei și zic, prefăcându-mă că zâmbesc:

— Nu sunt îngrijorată, Fiona. Îmi dau seama că este o criză trecătoare, la fel ca celelalte.

Într-adevăr, nu sunt îngrijorată. Sunt îngrozită de spaimă şi-atât.

***

Dimineața mă trezesc într-o dispoziție proastă.

Fiona rămâne în pat, iar în timpul micului dejun nu schimb prea multe vorbe cu Mahmud. Îi propun ca spre seară să-l invite la noi la un ceai pe căpitanul Wasfi.

— Astăzi? se miră el. Dar ai spus că Fiona e foarte obosită.

— Tocmai de aceea aș vrea să vină. Poate că o să-i priască schimbarea și compania. Izolarea asta în care trăim e ucigătoare.

— Nu cred că o companie ca a lui Wasfi…, încearcă el să-și exprime neîncrederea.

— Ești gelos? îl întrerup eu.

— Pe cine? Pe țâncul ăsta? se miră el.

— Deci îl inviți astăzi! insist eu pe un ton iritat, fără să vreau. Și spune-i că mi-ar face plăcere să văd cărțile despre Oază pe care le-a adus cu el.

***

Petrec ziua împreună cu Fiona în camera ei de la etajul al doilea. Îi duc micul dejun la pat, după ce constat că ea nu se

împotrivește, așa cum obișnuia să facă până atunci. Insista întotdeauna, oricare ar fi fost starea ei, să coboare să ia micul dejun împreună cu mine în salon, după ce se spăla și se îmbrăca, de parcă ar fi urmat să ieșim afară pentru o întâlnire importantă. În dimineața asta, rămâne în pat, şi zâmbetul forțat nu reușeşte să-i ascundă istovirea. Râd cu ea și-i propun să se mute într-o cameră de la parter, mai aproape de noi, ca să n-o obosească urcatul și coborâtul scării, însă ea preferă să rămână acolo unde stă.

După-amiază ne așezăm în salon, așteptând să sosească Mahmud împreună cu Wasfi, dar sergentul Ibrahim vine și mă anunță că vor sosi pe la asfințit.

Odihna îi prieste Fionei și starea ei se ameliorează puțin. Se aranjează cu grijă și încearcă să pară naturală, ca de obicei.

Mahmud intră ca o furtună, după ce bate de două ori în ușă, străduindu-se să-și stăpânească agitația care i se citea pe chip. Wasfi, în urma lui, căra o geantă grea, afișând un zâmbet amestecat cu oarece mirare.

Mahmud agită în fața noastră o legătură pe care o ținea în mână, zicându-ne:

— Ghiciți ce s-a întâmplat?!

— De unde să știm? îl întreb eu.

— A intrat peste mine în birou caporalul Salmawi, începe el să vorbească grăbit și entuziasmat, înainte să aștepte răspunsul nostru. Mai exact, eram în birou și mă pregăteam să plec, când mă trezesc că dă buzna caporalul pentru a-mi înmâna această legătură. I-a adus-o un băiat… Închipuiți-vă de la cine? Și ghiciți ce se află în ea?

— Aproape că mor de curiozitate, Mahmud, zice Fiona. Spune-ne tu, ce e în legătura asta miraculoasă?

Mahmud ridică legătura la ochi şi zice, holbându-se la ea:

— Aici se află un leac și ulei într-o sticluță… Cine credeți că le-a trimis? Nimeni altul decât Şeicul Yahaya. Recomandă ca Fiona să se ungă pe piept cu uleiul acesta, să stea acoperită cu un șal de lână toată noaptea și să bea din sirop dimineața înainte de masă.

— Șeicul?! exclam eu. Imaginează-ți! Apoi adaug, neîncrezătoare: Dar ieri a refuzat s-o vadă sau să asculte ce voia să-i spună despre starea ei. Cum de i-a ales acest leac?

— Întrebarea asta mi-am pus-o și eu, *Missus* Catherine, intervine Wasfi. Dar Salmawi mi-a dat răspunsul: mi-a spus că şeicul s-a uitat îndelung la chipul lui *Miss* Fiona și că i-a ascultat tusea.

— Și asta-i de-ajuns pentru a pune un diagnostic? întreb eu.

— E de-ajuns că s-a gândit să ne-ajute, Catherine, mă întrerupe ea. Cu toate că părea supărat, eram sigură că e un om bun…

— Bineînțeles! izbucnesc eu râzând. Pentru tine toți oamenii sunt buni, Fiona!

— Nu! Doar cei cu adevărat buni! îmi răspunde pe un ton ascuțit. Poate că leacurile lui o să-mi fie de folos. Se spune că e un şeic priceput.

— Cu siguranţă îți vor fi de folos! intervine Mahmud cu convingere. Leacurile lor fac minuni.

Luăm toți loc în jurul mesei și Wasfi pune geanta alături, zicând:

— N-o să stăm prea mult, în orice caz. Excelența Sa domnul Guvernator trebuie să se odihnească puțin, fiindcă la noapte o să iasă cu o patrulă în deșert…

— Și dumneata? îl trag eu de limbă.

— Nu! răspunde el cu părere de rău. Excelența Sa vrea să iasă singur.

— Unul dintre noi trebuie să rămână la secție…, bâiguie Mahmud.

Când încep să torn ceai în cești, Wasfi îmi cere cu un soi de timiditate ca ceaiul lui să fie foarte slab.

— Wasfi ține nespus de mult la sănătatea lui, se simte Mahmud dator să ne explice. Nu bea nici ceai, nici cafea, decât așa, din politețe…

— Poate că-i place să se distreze altfel, încerc eu să-i iau apărarea.

— Doar lectura, precizează el, ridicând geanta grea de alături și așezând-o pe masă. Am adus toate cărțile pe care le-ați cerut.

După ce le servesc ceaiul, iau cărțile și încep să le cercetez titlurile. Constat că erau aceleași cărți pe care le adusesem și eu din Cairo: celebrul *Atlas* al lui Von Minutoli și picturile templelor executate de el în timpul vizitei din anul 1920 în Oază, o traducere a cărții autorului german Rohlfs despre oaze și alte lucrări pe care le cunoaștem. Dar dau și peste un articol recent, scris de un englez care se numește Jennings-Bramley despre oazele din Vest și triburile lor, apărut în *Revista Regală de Geografie*. Îl rog să-mi împrumute revista pentru a-l citi, urmând să i-o restitui după câteva zile. Îmi spune că pot s-o țin la mine oricât doresc, fiindcă el a citit articolul și știa dinainte de a-l citi că toate templele egiptene din Oaza Siwa, inclusiv cel al Oracolului, datează de la sfârșitul ultimei perioade de renaștere culturală egipteană, care a precedat invazia perșilor în Egipt și că cel din urmă a fost construit de rege.

Mahmud, care urmărește conversația noastră stânjenit și plictisit, îl întrerupe pe Wasfi, zicând:

— Din ce spui tu, Wasfi, înțelegem că în vreme ce perșii se pregăteau să invadeze Egiptul, noi ne pregăteam să-i întâmpinăm construind temple. Nemaipomenit! Regele socotea că să ridici un templu este mai util pentru țară decât să pregăteşti o armată, cu toate că știa că perșii vor veni peste el. De ce nu?

Wasfi pare puțin deconcertat de tonul provocator al lui Mahmud, dar încearcă să iasă din încurcătură cu o expresie clișeu:

— Ce vrei, așa era în vremurile acelea!

Intervin și eu, pentru a-l ajuta să iasă din dificultate:

— Mahmud, templul era pentru egipteni nu doar un edificiu, ci și un mijloc de apărare. Era un simbol al întregii țări: tavanul lui era împodobit cu stele asemenea cerului, iar podeaua închipuia solul Egiptului – din el răsăreau plantele desenate pe

coloane, ele însele tulpini semețe de papirus. Iar în altar se ivește zeul care apără această țară de distrugere și de dușmani.

— Extraordinar! Nemaipomenit! exclamă Mahmud, prefăcându-se foarte serios.

— Asta era credința lor, Mahmud, repet eu după ce reușise să mă descumpănească.

Urmează câteva clipe de tăcere, după care Wasfi mă întreabă:

— Apropo de altar, *Missus* Catherine… Am citit că în epocile târzii l-au adorat aici în Siwa pe Amun în calitate de zeu al Soarelui care asfințește! Știu că ei l-au unificat cu zeul Soarelui Ra, dar de ce l-au venerat aici ca zeu al Soarelui care apune?

— Așa e, îi răspund eu. Am citit și eu asta și m-am gândit mult la subiect. Dumneata știi, căpitane Wasfi, că Apusul, sau orizontul dinspre Vest, era pentru egipteni regatul lui Osiris, regatul morților și tărâmul judecății, care s-ar fi aflat – după cum credeau ei – într-un loc oarecare din Deșertul Occidental, și cum Oaza Siwa era cel mai vestic punct al Egiptului, probabil că au socotit-o și ultimul loc în care mai poposea Soarele înainte de a părăsi această lume.

— Așadar, Amun a devenit aici și zeu al morții! conchide Mahmud, scoțând pe neașteptate un hohot de râs.

— Ba al veșniciei! îl corectează Wasfi pe un ton ridicat, devenit pe neașteptate și iritat. Veșnicia, Excelența Voastră, domnule Guvernator, adaugă pe un ton politicos de data asta. Orizontul de Vest este tărâmul veșniciei…

Mahmud îl cercetează cu privirea, încercând să-și ascundă nemulțumirea, apoi îl întreabă despre interesul lui pentru aceste vestigii istorice, când el este un ofițer de poliție a cărui competență i-o recunoaște. N-a găsit un hobby mai bun și un mijloc mai potrivit de a se amuza?

— Nu-i vorba doar de amuzament, Excelență, domnule Guvernator! îi răspunde Wasfi. Eu mă străduiesc să cunosc istoria țării mele și a strămoșilor mei. Studiez vestigiile și măreția lor care a uimit lumea, pentru a ne călăuzi după ele. Dacă ar depinde de mine, aș decide să se studieze la școală

istoria Egiptului antic și a vestigiilor sale de la o vârstă foarte fragedă, astfel încât elevii să înțeleagă cât de puternic a fost statul și cât de bine organizat a fost guvernul, şi că noi trebuie să fim la fel de puternici ca vechii egipteni pentru a redobândi gloria lor.

— Dar dumneata știi că de când țara noastră a fost ocupată, singura istorie care se învață în școli este cea a Angliei și că studiul istoriei egiptene este interzis în momentul de față? insistă Mahmud în continuare. Elevii pot să învețe, firește, importanța ordinii și a puterii și din istoria Angliei…

Wasfi se încruntă, pricepând că Mahmud îl ironizează, și-i răspunde:

— Țineți seama, Excelența Voastră, de faptul că ei au interzis studiul istoriei Egiptului și pentru a evita să studieze elevii perioada răzmeriței, a trădării și a intoxicării minților…

— La ce trădare te referi, domnule căpitan? întreabă Mahmud, prefăcându-se nedumerit.

— Trădarea lui ‘Urabi și a rebelilor care l-au susținut, de bună seamă!

— Te referi la ‘Urabi Pașa, *Captain* Niyazi? îl întreabă Fiona de data asta.

— Ai auzit de el? se miră Wasfi.

— Eram mică în zilele revoluției lui, îi răspunde ea. Dar tata, la fel ca mulți alți irlandezi din vremea lui, îl socotea pe ‘Urabi Pașa un erou care se împotrivește ocupării țării sale de către englezi. Fotografia lui a rămas multă vreme atârnată pe un perete din biroul tatălui meu.

— Așadar, el nu știa și nici tu nu știai, de bună seamă, că ‘Urabi l-a trădat pe suveranul său Khedivul și a răspândit anarhia în țară… Dar rebeliunea lui s-a sfârșit din fericire cu o înfrângere zdrobitoare.

— Multe dintre revoltele împotriva englezilor din Irlanda au sfârșit cu înfrângerea, dar noi continuăm și astăzi să-i socotim eroi pe conducătorii lor, zice Fiona încruntându-se și încercând să-și ascundă mânia. Cel puțin au încercat…

— Dar ‘Urabi…

— Cred c-ar fi mai bine să schimbăm subiectul…, zice Fiona exasperată și fața palidă i se înroșește de mânie. Apoi își cere scuze cu un zâmbet artificial pe buze: Politica duce întotdeauna la certuri… Cred că e mai bine să vorbim despre antichitățile egiptene…

„Îți mulțumesc, Fiona“, zic în sinea mea. Nu știam ce-ar trebui să fac pentru a pune capăt acestei conversații spinoase… „Eu l-am invitat pe Wasfi pentru a discuta doar despre antichități și de aceea nu m-am situat de partea ta în atacul împotriva lui, deși ar merita mai mult decât o simplă mustrare. Aproape că ia apărarea ocupației țării sale de către englezi! Ce rușine!“

Cred că e mai inteligent să-mi țin gura, fiindcă am nevoie de el. Îl urmăream însă pe Mahmud, așteptându-mă să izbucnească furios împotriva lui Wasfi. Dar nu deschide gura. Ce e surprinzător, de fapt? Când am reușit să înțeleg atitudinea și comportamentul lui Mahmud? Se holba mut la Fiona în timpul scurtei sale izbucniri, ca și cum ar fi văzut-o pentru prima dată. Orice-ar fi, acum trebuie să improvizez ceva pentru a pune capăt acestei tăceri apăsătoare. Trebuie găsit ceva care să-i împace pe toți.

Schițez un zâmbet larg și deschid vorba, prefăcându-mă foarte interesată:

— Într-adevăr, propunerea Fionei este mult mai bună. Hai să lăsăm politica la o parte și să ne întoarcem la antichitate. Aș vrea să-l întreb pe *Captain* Wasfi dacă îl interesează și antichitățile grecești din Egipt, dacă le socotește a fi tot vestigii egiptene și dacă îi consideră pe Alexandru cel Mare și pe Ptolemei a fi egipteni?

— Bineînțeles! răspunde Wasfi, al cărui chip nu se înseninase câtuși de puțin. Egiptenii înșiși l-au încoronat pe Alexandru ca faraon, iar Ptolemeii au trăit în Egipt generații întregi și sunt tot egipteni.

— Și-i considerați pe englezii care vă ocupă țara irlandezi pentru că au trăit în ea generații la rând? intervine Mahmud în sfârșit, pe neașteptate.

Ridic degetul arătător, îl îndrept spre Mahmud și-i zic mai mult în glumă:

— Nu ne atrage din nou într-o discuție despre politică. Ne-am înțeles să terminăm cu subiectul acesta. Și-apoi, nici comparația nu e prea fericită. Apoi mă adresez lui Wasfi: Data trecută ai vrut să spui ceva despre templul Bilad el-Rum. Ce-ai citit despre el? M-ar interesa să știu.

— Cred că ai citit şi tu ce am citit eu, zice Wasfi, încercând să-și învingă supărarea. E foarte probabil să fie vorba de un templu grecesc sau roman, pentru că ei l-au numit Templul Doric. Coloanele lui aparțin în mod evident stilului doric grecesc şi nu celui al coloanelor egiptene.

— Din păcate, nu putem fi siguri, fiindcă a fost distrus în întregime, adaug eu.

— Așa e! aprobă Wasfi. Dar eu am mai citit că în vecinătatea lui există morminte săpate în stâncă. Toate au fost jefuite și nu păstrează nici un fel de inscripție, dar tot la fel, trebuie să fie morminte grecești sau romane.

— Ai de gând să vizitezi zona asta, *Captain* Wasfi? îl întreb eu după ce stau puțin pe gânduri. Khamisa nu e departe și e bogată în vestigii care nu se găsesc decât acolo. Dacă te gândești s-o vizitezi, te-aș putea însoți și eu.

— Dacă Excelența Sa domnul Guvernator o să permită lucrul acesta…, zice șovăind puțin.

— În ziua ta de odihnă ești liber, domnule căpitan, să te duci oriunde vrei, intervine Mahmud, care ținea capul plecat, ca și cum n-ar fi dat nici o atenție conversației noastre. Dar tu, Catherine… Ai de gând s-o iei și pe Fiona cu tine într-o astfel de vizită?

— După ce i se ameliorează starea, răspund fără cea mai mică ezitare. Cât mai curând, bineînțeles, odată cu îmbunătățirea vremii…

— Firește, Catherine, trebuie să te însoțesc când o să vizitezi lacul, se amestecă Fiona când îşi aude numele. Cine știe, poate o să descoperim ceva acolo, sub apă!

Râdem doar din pură politețe. Petrecerea a luat sfârșit, de fapt și seara noastră a murit din clipa când am lăsat conversația să alunece spre aspecte politice și n-am mai reușit cu nici un chip să înnod firul. Dimpotrivă, Mahmud n-a făcut decât să mă stânjenească și mai tare, așa că am tăcut și eu, iar Wasfi a folosit acest răgaz pentru a-și strânge cărțile și a le pune în geantă, lăsând revista pe masă, și mulțumindu-mi pentru ceaiul din care n-a sorbit nici două înghițituri.

Se pregătea să plece, așa că Fiona îi întinde mâna pentru a-și lua rămas bun.

— Încearcă să ne mai vizitezi din când în când, *Captain* Niyazi, îl îndeamnă ea fără să se ridice de pe scaun.

O să-i facă mare plăcere și-i dorește ca noile leacuri s-o ajute să se vindece foarte curând. Îl însoțesc câțiva pași, mulțumindu-i pentru vizită, iar Mahmud îl conduce până la ușă, unde îl aud zicând:

— O să le dau ordin să pregătească pentru Excelența Voastră calul cel alb. Știu că ții cel mai mult la el.

— O să mă întorc cu dumneata la secție, îl aud pe Mahmud răspunzându-i pe neașteptate lângă ușă.

Înainte de a ieși, ne face un semn de rămas bun fără să se uite la noi. Fiona se ridică de pe scaun de îndată ce ies și zice, luând legătura în care se aflau leacurile:

— Mă duc sus ca să mă odihnesc puțin. Poate o să încercăm leacurile şeicului chiar astă-seară.

O urmăresc cu privirea îndepărtându-se încet către scara cea mică, ale cărei trepte le urcă și mai anevoie. Dac-ar ști cât de mult îmi doresc ca aceste leacuri să-i fie de folos, chiar dacă eu nu sunt prea convinsă! Ca și tine, visez la un miracol. Tu ai făcut într-adevăr o minune smulgând supărarea și mânia din pieptul acestui şeic, făcându-l să-ți trimită leacurile. Du această minune până la capăt pentru a trăi…!

Și pentru ca să trăiască și Mahmud!

Da, Mahmud te iubește de bună seamă. De când m-am convins de asta? Probabil din prima clipă când te-a văzut și a rămas fascinat și deconcertat lângă ușă. Și o simt și acum, când

încearcă să evite să se uite la tine. S-ar putea să fie în toate mințile, s-ar putea să fie nebun, dar nu e un actor iscusit. Are aceleași gusturi și aceleași expresii ale feței pe care le cunosc de când a început relația dintre noi – când se străduia să fugă de iubire, retrăgându-se în sine fără să mai scoată o vorbă, evitând deprimat să mă privească în față. Dar de data asta e mult mai încurcat și mai abătut. Își dă seama, firește, că e puțin mai dificil să te cucerească pe tine, dar eu înţeleg că te iubește și nu mă supăr. N-o să simt nici măcar gelozia firească a unei soții părăsite. Îmi spun că e drept să se întâmple așa, că e răsplata cuvenită. Ți l-am furat pe Michael, așa că săvârșește acum miracolul tămăduirii și o să ți-l dau ție sau o să i te dăruiesc lui pe tine. Dar oare tu accepți? Îl iubește și tu pe el? N-am citit în ochii tăi că l-ai iubi, că ai simţi o astfel de dragoste pentru el. Și oare o sfântă consideră un astfel de schimb a fi un păcat? Așadar, n-are importanță, Fiona. Săvârșește miracolul tămăduirii și-apoi lasă-mi-l mie! Adică, vreau să zic, lasă-l lui însuși, căci de când am venit în Oază noi nu ne mai iubim și nu mai suntem soți de când ne-a despărțit sângele Malikăi. Nu mă mai atinge și nici eu nu-mi mai doresc atingerea lui.

Cum de s-au întâmplat toate astea? Dacă aș putea să vorbesc despre astfel de lucruri cu o domnișoară inocentă ca tine, atunci n-aș șovăi să te întreb. Dar nu mă pot bizui decât pe sufletul meu, așa că trebuie să caut mai mult înlăuntrul lui pentru a-mi da seama ce s-a întâmplat. Ba cred că e mai bine să uit toate astea și să le las în urmă. Trebuie să-mi reiau lucrul și cercetarea. Cred că asta e singura cale de a o redobândi pe adevărata Catherine.

Răsfoiam la întâmplare cărțile pe care mi le-a lăsat Wasfi, când m-am trezit pe neașteptate cu obișnuitele ciocănituri în uşă ale lui Mahmud, înainte de a o deschide şi a intra ca o vijelie.

Aruncă în fugă o privire prin salon, apoi vine și se aşază lângă mine.

— Vrei să te odihnești puțin înainte să ieși cu patrula? îl întreb eu.

— Nu, nu mai ies noaptea asta, bombăne el sprijinindu-se cu coatele pe masă și prinzându-și capul între palme. Am amânat patrularea pentru mâine. Mă simt obosit.

Zâmbesc în sinea mea. Cunosc și eu oboseala asta, Mahmud! O cunosc foarte bine!

XVI

Mahmud

Nori albicioși, ușori, care nu vestesc ploaie, ci doar ascund soarele și căldura.

Îi zăresc de la fereastra biroului meu adunându-se și risipindu-se în cercuri ce se îndepărtează unul de altul. O să fie o zi grea pentru Fiona și Catherine. Fiona nu e norocoasă deloc. Problema noastră aici este căldura ucigătoare, însă ea a venit într-un anotimp în care noaptea nu avem parte decât de foarte puțină căldură. Cu toate astea, nădăjduiesc să-i fie de folos leacurile trimise de Şeic Yahya. Ieri, când Catherine se uita pe furiș la sora ei, am descoperit în ochii ei neliniștea. Fiona avea parcă pe chip paloarea morții, într-adevăr. În nici un caz! N-ai voie să pomenești de moarte! N-ai văzut cum s-a îndârjit și cum i s-a ridicat brusc sângele în obraji când Wasfi a pretins că răsculații ar fi fost trădători?! În nici un caz! Cu leacurile astea o să-și recapete sigur sănătatea și o să i se ivească din nou în ochi scânteia din serile când ne depăna poveşti irlandeze și privirea aceea limpede care-ți săgetează sufletul.

De-ajuns!

Mă ridic, mă apropii de fereastră şi mă uit în curte. Nu te-ai mai săturat, domnule căpitan, de antrenamentele de marș, alergări și sărituri pe care le faci cu soldații încă de la răsăritul soarelui? Au devenit, sărmanii de ei, perfect apți să ducă bătălii cu orice oaste, dar la ce-ți folosește asta aici? La o adică, în caz de primejdie, numai o lovitură de tun îți poate fi de folos – asta cu condiția ca ghiuleaua să-și ia zborul! Cred că o să-ți testez curajul trimițându-te împreună cu ei într-o patrulă în deșert, ca să-i alungați pe beduini. Atunci n-o să-ți mai folosească la nimic aerul tău linguşitor faţă de mai-marii locului, *agwad*! Atunci, sau te avânți pe urmele lor sau te lași vânat de ei!

Nu ți s-a mișcat nici măcar un muşchi când te-a contrazis Fiona, afirmând că înfrângerea nu i-a lipsit pe revoluționari de eroism. Eu am tăcut din politețe, nu m-am amestecat, căci erai

musafirul meu, cu toate că am citit ura în ochii tăi. Și, la urma urmei, cine sunt strămoșii tăi egipteni ale căror vestigii le studiezi, stimate domn căpitan cerchez cu păr bălai?

Am întâlnit în timpul revoluției și câțiva cerchezi de bună credință, care iubeau cu adevărat Egiptul, ținând la el ca la patria lor, dar cei mai mulți se socoteau domni, stăpâni și au urzit de câteva ori să-l asasineze pe țărănoiul de ‘Urabi, apoi s-au bucurat de înfrângerea lui întocmai cum te bucuri tu. Așadar, nu pricep de ce te interesează vestigiile strămoșilor acestor țărani, a căror glorie vrei s-o redobândești tu?

Probabil că îi ai în vedere în mod special pe faraoni! Cred că-i consideri strămoșii stăpânilor care au cârmuit peste robii egipteni! Ați continuat să fiți stăpâni și în vremea stăpânilor noștri turci, iar când robii s-au ridicat împotriva voastră, ați apelat la ajutorul altor stăpâni – englezii – și astfel ați reușit să-i înfrângeți și să rămâneți la sfârșit tot voi stăpâni! Dar eu ce i-am socotit a fi pe revoluționari? În timpul anchetei am declarat că ar fi niște „eretici“. Și atunci, care-i deosebirea dintre mine și tine?

Ce silă mi-e de mine!

Mă întorc la birou, dar aud deodată zarvă în curtea secției, iar comenzile răstite ale lui Wasfi au dispărut. Mă ridic din nou și mă apropii de fereastră. De data aceasta îi văd pe soldați în poziție de repaus, în vreme ce caporalul Salmawi îi spune ceva lui Wasfi, care pare absorbit de lectura unei scrisori sau ceva de genul ăsta. Pe urmă se întoarce și dă un ordin la doi soldați pe care îi văd îndreptându-se spre poartă în pas alergător, în vreme ce el porneşte degrabă către scară.

Mă trezesc cu el intrând valvârtej în biroul meu, urmat de sergentul Ibrahim. Se întoarce spre el și-i zice pe obișnuitul lui ton poruncitor:

— Acum ieși și închide ușa! Vreau să rămân singur cu Excelența Sa domnul Guvernator. Nu îngădui nimănui să intre!

Ibrahim execută ordinul cu uimire și nemulțumire în priviri.

— Ce s-a întâmplat, căpitane? îl întreb eu, străduindu-mă să par cât mai calm.

Nu uită să mă salute mai întâi milităreşte, în timp ce-mi predă o foaie împăturită.

— Slavă Domnului, Excelenţă, că n-aţi ieşit noaptea trecută cu patrula! îmi zice el vrând să pară îngrijorat. Un băiat a aruncat foaia asta legată de o piatră în curtea secţiei şi a luat-o la fugă. Caporalul Wahba Salmawi l-a zărit şi a încercat să fugă după el, însă băiatul s-a dovedit mai iute de picior. Am trimis doi soldaţi pe urmele lui ca să încerce să-l prindă şi să ni-l aducă aici legat.

Despăturesc foaia şi văd doar două rânduri scrise cu litere mari şi înclinate.

„Comisarul să nu iasă zilele astea cu patrulele de noapte. Nişte oameni stau la pândă ca să-l omoare.“

Mă uit mai atent la bilet. Cât de simplu ar fi să-l descoperim pe cel care l-a scris! Îi putem număra pe degetele de la o mână pe cei care ştiu să scrie aici. Dar de ce îmi trimite acest avertisment? Cui din această Oază nu i-ar conveni să scape de mine rapid?

Împăturesc biletul la loc, îl pun pe birou şi mă uit tăcut la Wasfi, care mă întreabă stând nemişcat, ca de obicei:

— Ce-o fi vrând să însemne ameninţarea asta, Excelenţa Voastră, domnule Guvernator? Sper ca soldaţii să-l prindă pe băiatul care a aruncat biletul, ca să-l putem interoga. Excelenţa Voastră suspectaţi pe cineva, ca să-l reţinem de îndată?

— Crezi c-ar fi cu putinţă să-i reţii pe toţi locuitorii Oazei? glumesc eu.

— Firește că nu! îmi răspunde el puţin tulburat. Dar i-am putea cere Şeicului Sabir să…

— Chiar nu înţelegi, Wasfi, ce înseamnă ameninţarea asta? îl întrerup. N-ai aflat până acum de la Şeic Sabir sau de la vreo alt căpetenie locală ce s-a întâmplat aici înainte de sosirea dumitale?

— Eu aş vrea, Excelenţa Voastră, domnule Guvernator să…, îngaimă el vădit încurcat.

— Vrei să mă ajuţi. Mulţumesc! Dar nu era nevoie să-i trimiţi pe cei doi soldaţi. N-o să-l găsească pe băiat şi n-au cum să-l

recunoască, de vreme ce nu l-au văzut. Acum poți să pleci, căpitane, și să reiei instrucția soldaților. O să le prindă bine, dacă localnicilor le-ar mai trece prin cap să atace din nou secția de poliție…

Wasfi iese, dar numaidecât aud binecunoscutele ciocănituri în ușă ale sergentului Ibrahim.

— Iertați-mă, Excelența Voastră domnule Guvernator, dar ce s-a întâmplat? mă întreabă el de cum intră pe ușă extrem de agitat.

Mă uit un timp în ochii lui și văd cum tulburarea îi sporește de la o clipă la alta, până ce trupul începe să-i tremure. De când a scăpat de la moarte, ridurile i s-au adâncit mai tare, trădându-i bătrânețea și adevărata vârstă.

— Spuneți-mi – Allah să vă răsplătească! – ce s-a întâmplat? mă somează el să-i răspund, ajuns la capătul răbdării. Eu vă socotesc a fi – respectând poziția, bineînțeles – ca un copil al meu. Allah mi-e martor!

— Știu foarte bine asta, sergent Ibrahim… Nici nu e nevoie să mi-o spui. Și dumneata ai un loc aparte în inima mea… Povestea e următoarea…

Apoi mă hotărăsc să-i spun absolut tot ce s-a întâmplat, fără nici un fel de ocolișuri.

— V-aduceți aminte ce v-am spus, Excelența Voastră, în ziua aceea? zice el pe un ton trist și văd cum întreaga față i se umple de riduri. Ei nu uită niciodată! Așa că fiți cu băgare de seamă!… Se opreşte brusc, apoi își face curaj și continuă: Să fiți cu ochii în patru și la acest căpitan…

— De ce spui asta? Ce știi despre el?

— Nu știu mai nimic, dar toți soldații se tem de el. Nu e un om bun ca Excelența Voastră. Și mie mi-e teamă de ochii ăia ai lui ca de pisică…

— Nu te teme de nimic, sergent Ibrahim! încerc eu să-l liniștesc, vorbindu-i pe un ton calm. Acum poți să pleci…

Schițează salutul militar de care uneori mai uită, dar înainte să ajungă la ușă se mai oprește o dată și-mi zice aproape în șoaptă, apropiindu-și degetul arătător de buze:

— Dar să știți că puteți avea încredere în caporalul Wahba Salmawi. E un om pe care vă puteți bizui. Eu îl cunosc de multă vreme.

— Îți mulțumesc! Acum du-te, Ibrahim!

După ce iese el, încerc să-mi adun gândurile pentru a răspunde corespondenței sosite de la minister, astfel încât să expediez scrisorile cu următoarea caravană. Dar nu e chip. Nu mă simt în stare să mă concentrez asupra nici unei alte chestiuni.

Nu-mi pasă prea mult de biletul acela. Amenințarea există de când am sosit eu sau poate chiar dinainte. Aproape că mi se pare că punerea ei în practică vine prea târziu. Vorba ceea: să vină odată că m-am săturat să-l tot aștept! Dacă vor, pot s-o pună în aplicare în orice clipă. Nimic nu-i împiedică! Se pare că își fac și ei socotelile lor după cele două răgazuri de liniște: prima oară, după presupusul meu act de eroism, prin care l-am salvat pe fiul lor, iar a doua oară în perioada asta de după ghiuleaua de tun. Au încetat nenorocirile pe care le puneau pe seama Malikăi, dar nu încetează amenințările nenorocirilor provocate de Catherine. Iat-o acum vrând să iasă din nou la Khamisa, târând-o chiar și pe Fiona într-o nouă aventură. Dar nu voi mai permite asta nici în ruptul capului. Surprizele ei nu mai au sfârșit. De ce m-oi fi implicat eu alături de ea din capul locului nu pricep. Dar oare eu am împins-o pe ea în încurcătura asta sau ea pe mine? Acum nu mai contează. În primele nopți petrecute împreună, mi-a adus aminte de Ni’ma și am fost foarte mulțumit de alegerea făcută. N-o s-o mai văd pe Ni’ma a doua oară și nu mai am nici douăzeci de ani, mi-am zis eu. Am pierdut-o pe Ni’ma și trebuie să mă străduiesc s-o păstrez pe Catherine. Dar de când am venit în Oază, s-a frânt ceva și nu-mi dau seama ce anume. Povestea noastră a ajuns la asfințit în această ultimă stație dinspre orizontul vestic, după cum a numit chiar Catherine locul acesta. Viața noastră conjugală s-a sfărâmat ca nisipul și furtuna declanșată de Malika a risipit-o cu totul după aceea.

De ce-o mai fi venit și Fiona tocmai acum?

Nu! Trebuie să mă gândesc la altceva! La lucru! Dar mintea mea nu are dispoziția necesară pentru a aduna cifre sau pentru a redacta adrese către minister. De ce nu-i scriu eu mai bine o scrisoare generalului de brigadă Sa'id? Și el îmi trimite din când în când mesaje pline de salutări frățești. Încerc de fiecare dată să descopăr printre rândurile lor și noutăți din Capitala cea Ocrotită sau cel puțin din minister, dar niciodată nu dau peste așa ceva. Probabil că tocmai această prudență l-a ajutat să reziste, în pofida schimbărilor care s-au produs, și să nu se piardă. De ce n-oi fi procedat și eu la fel ca el? Scot ultima lui misivă și o citesc din nou:

Excelența Voastră,
dragul meu frate Mahmud Efendi Abd el-Zahir,

Primeşte mai întâi sentimentele mele de dor pe care numai Creatorul – Preaslăvitul și Preaînaltul – le cunoaște, iar dacă ai dori să-ți exprim ceea ce simte inima mea, să știi că ar fi nevoie să vorbesc îndelung și niciodată până la sfârșit n-ajung. Cu voia lui Allah, cu ajutorul și cu harul Lui, sper să fii deplin sănătos și pe cele mai înalte culmi ale fericirii…

Cele mai înalte culmi ale fericirii! Ce-ar trebui să-i scriu eu acestui om minunat fără să-l mint?

N-ar avea rost! Mă ridic și încep să mă plimb prin biroul meu spațios. N-ar avea nici un rost!

Ea îmi revine întotdeauna în minte, ori de câte ori mă gândesc la ceva. Ce-i de făcut? Catherine zice că tatăl ei obișnuia să o numească „Sfânta". De ce-o fi venit Sfânta asta bolnavă aici pentru a adăuga și mai multă suferință în sufletul meu? Pe mine nu mă fascinează nici suferința ei, nici bunătatea inimii ei. Interesul meu pentru astfel de lucruri este firav. Perioada în care am frecventat loja masonică mi-a alterat sentimentele. Nu mi-am pierdut credința cu totul, însă după aceea m-am obișnuit să nu mai dau atenție lucrurilor permise și interzise. Am abandonat masoneria după ce am citit despre atacurile lui Al-Afghani împotriva ei și după ce a denunţat-o. Am ajuns s-o urăsc și mai tare când am văzut că masonii europeni sprijină politica englezilor în Egipt. Mi-a rămas însă de la ea încrederea

în rațiune şi în logică înainte de orice, alături de puțin din vechea credință. În luna Ramadan din fiecare an trec printr-o criză de pocăință: nu mă mai apropii de băutură și femei, împlinesc atât rugăciunile obligatorii cât și altele facultative și citesc nenumărate versete din Coran, dar după ce se încheie luna de post, redevin ca înainte. Din când în când, dacă sufletul mi-e tulburat, găsesc liniștea în rugăciuni, aşa că le înmulțesc. Catherine nu știe nimic din toate astea. Mă acceptă așa cum sunt sau mai degrabă nu-i pasă. Dar ce se întâmplă cu ea? Am impresia că tot ce știe despre religia ei este cruciulița de argint pe care și-o atârnă uneori pe piept, spunând cu mândrie: „Am moștenit-o de la bunica“. Dar Fiona? Poveștile pe care ni le deapănă seara nu conțin nici un fel de învățături sau pilde și n-am auzit-o niciodată murmurând vreo rugăciune. Ea spune doar povești frumoase, dar în realitate…

De-ajuns!

Cineva ciocăne în ușă și-i mulțumesc, oricine-ar fi.

— Intră! strig eu cât pot de tare, ca și cum aș cere ajutor.

Sergentul Ibrahim crapă ușa și-mi spune că prietenul lui, caporalul Salmawi, ar vrea să stea de vorbă cu mine. Îi îngădui să intre și sergentul deschide ușa larg și-l strigă. Trupul mătăhălos aproape că barează ușa și trebuie să se retragă puțin pentru a-i face loc lui Ibrahim să iasă. Nu știu pentru ce-a venit. Aș fi vrut să-mi spună în amănunt ce s-a întâmplat când le-a însoțit pe Catherine și pe Fiona la întâlnirea cu Şeic Yahya, dar mi-aduc aminte ce-mi spusese despre el Ibrahim și-l întreb mai întâi dacă l-a cunoscut pe sergent aici în Oază, când a venit cu expediția militară. Îmi răspunde că l-a cunoscut mult după aceea, când au luptat împreună în armata lui ‘Urabi la Kafr el-Dawar.

Îmi aduc aminte de beduinii din Alexandria și-l întreb puțin surprins:

— Ai luptat alături de el în armata lui ‘Urabi?

— Da, Excelența Voastră domnule Guvernator. Am luptat împreună. Și e un soldat foarte curajos. Mi-amintesc cum odată, în timpul unei bătălii, și-a pus viața în primejdie ca să mă

salveze de la moarte. Când s-a deschis focul, eram afară din tranșee și l-am văzut țâșnind din șanț ca să mă tragă spre el.

— Se pare că să le salveze altora viaţa e un hobby pentru sergentul Ibrahim, zic eu după un răgaz de tăcere.

Tace și el, neînțelegând la ce mă refer, așa că încerc să trec peste subiectul acesta și adaug:

— La sfârșitul războiului, te-au îndepărtat din armată așa cum i-au dat afară și pe Ibrahim și pe toți ceilalți soldați, nu-i așa?

— Întocmai! Dar ulterior m-au angajat în poliție la Marsa Matruh. N-aveau prea mulți soldați instruiți acolo…

— Înțeleg. Și-acum ce te aduce la mine, caporale?

Îmi spune că se gândise să vină să stea de vorbă cu mine și mai înainte, dar l-a împiedicat povestea cu băiatul care a aruncat biletul. L-au căutat, dar a fost cu neputință să dea de urma lui. În schimb, acum n-a mai zăbovit, ci s-a grăbit să-mi transmită că Şeic Yahya i-a trimis un mesaj printr-unul dintre nepoții lui, cerând să mă vadă cât mai curând cu putință.

— Ciudat! mă mir eu după o clipă de tăcere. Dar poate să vină să stea de vorbă cu mine oricând poftește…

— Nu e cu putință așa ceva, Excelența Voastră domnule Guvernator. A făcut legământ să nu mai iasă din grădina lui până la moarte.

— Să înțeleg că trebuie să merg eu la el?

— Excelența Voastră hotărâți, dar dacă chiar vreți să mergeți la el, îngăduiți-mi să vă însoțesc.

— Bineînțeles! Mai ales că eu nu știu să ajung singur!

***

În drum spre grădina lui Şeic Yahaya, socotesc potrivit să trec pe acasă pentru a-i spune și Catherinei și a mă interesa dacă Fiona a început să se doftoricească. Dar când mă dau jos de pe cal, un soldat din garda instalată de mine în fața casei mă oprește și-mi comunică:

— O femeie din Oază a intrat în casă…

— Altă femeie din Oază se strecoară în casa mea! exclam eu. La ce nenorocire mai trebuie să mă aștept?

Dau să țâșnesc pe scară în sus, dar Salmawi îmi face semn cu mâna să mă opresc tocmai când ajung pe prima treaptă și-mi zice, parcă implorându-mă:

— Așteptați o clipă, Excelența Voastră domnule Guvernator, să aflăm de la gărzi ce s-a întâmplat. Așa cum ați spus și Excelența Voastră, n-avem nevoie să stârnim alte nenorociri.

Soldatul pus de pază se apucă să-mi povestească gâfâind tot ce știa. A văzut o femeie îndreptându-se spre casa noastră. Mergea anevoie, sprijinindu-se cu o mână de umărul unui băiețel. După cum mergea se putea deduce că e o femeie foarte bătrână. Și s-a convins că așa stau lucrurile când s-a mai apropiat și i-a zărit partea descoperită a feței. A vrut să urce scara, dar el a încercat s-o împiedice. I s-a adresat cu câteva expresii în care cuvintele arabe se amestecau cu unele din limba acestei țări, așa că n-a înțeles decât în parte ce dorea. Pretindea că o cunoaște pe doamna și că ar vrea s-o vadă.

— A spus că o cheamă Zubeida? îl trase de limbă Salmawi.

— Da, domnule caporal, răspunse soldatul.

Mă uit întrebător la Salmawi și el îmi explică numaidecât:

— O cunosc, Excelența Voastră domnule Guvernator. Bătrâna asta, care vorbește puțin arăbește, a călătorit cu caravana noastră și lui *Sitt*[10] Fiona i-a plăcut tare mult de ea. A vrut să-i cumpere *abaya*, căreia localnicii îi spun *tarfottet*, însă i-a oferit-o cadou.

— Cu toate astea, nu i-am îngăduit să intre, Excelența Voastră domnule Guvernator, continuă soldatul pus de gardă, ci l-am trimis pe băiat, care a ciocănit la ușă anunțând sosirea ei. *Hanem* cea mai tânără s-a ivit în ușă și i-a făcut semn Zubeidei să urce, a îmbrățișat-o și au dispărut amândouă înăuntru.

Soldatul încheie relatarea la fel de agitat cum o începuse și arătă cu mâna spre un băiat care stătea pe nisip și ne urmărea de la distanță.

— Ăsta-i băiețelul care a venit cu ea, reia soldatul vorba, înțelegând după tonul lui că încearcă să se apere. O să vă spună Excelenței Voastre cum am încercat eu s-o împiedic…

Încerc să-mi iau din nou avânt în sus pe scară, dar Salmawi se apropie de mine și-mi șoptește la ureche:

— Chiar dacă ar fi o bătrână în vârstă de o sută de ani, Excelența Voastră domnule Guvernator, nici un bărbat n-are voie să intre în casă câtă vreme ea se află înăuntru. Apoi adaugă, arătând spre *abaya* aruncată în capătul scării: Câtă vreme *abaya* ei stă în fața ușii, înseamnă că nici un bărbat n-are voie să intre. Astea-s obiceiurile lor și băiatul care stă acolo o să anunțe dacă intrați. Acum suntem siguri în orice caz că bătrâna nu va face nici un rău nimănui, așa că hai să ne vedem de drum, Excelență!

Șovăi o clipă, apoi mă urc din nou pe cal și la fel face și Salmawi. Acum el e cel care dă ordine, pe care eu trebuie să le execut. Nu-i nimic! O să urmez sfatul lui Ibrahim și-o să-i arăt încredere pentru a-l încerca. Apucăm pe drumul spre Aghurmi și, după ce parcurgem porțiunea de deșert deschis din fața orașului, ne continuăm călătoria pe drumul străjuit de zidurile care înconjoară grădinile. Când aud tropotul cailor, lucrătorii *zaggala* care muncesc în spatele acestor ziduri își întrerup cântecul și câțiva dintre ei se ivesc la intrările în grădini. După privirile pline de ură și șoaptele greu de înțeles pe care le observ de la prima grădină pe lângă care ne strecurăm, hotărăsc să nu mă mai uit la ei. Unii îl salută cu căldură pe Salmawi, pomenindu-i și numele, pentru ca eu să pricep că nu mă salută și pe mine.

Pe drum merg în fața lui Salmawi, dar când ne apropiem de un mic canal prin care se scurge un fir de apă, el ajunge în dreptul meu, așa că pot să-l întreb fără să vorbesc prea tare:

— De ce crezi că vrea şeicul să mă vadă, caporale?

— N-am de unde să știu mai multe decât v-am spus Excelenței Voastre. Probabil că vrea să se intereseze de starea lui *Miss*…

Pe urmă, glasul lui răgușit începe brusc să tremure într-atât de tare, încât mi-e teamă să nu izbucnească în plâns.

— Ce s-a întâmplat, caporale? îl întreb eu mirat, după ce-mi opresc calul.

Lasă capul în jos și se apucă să-mi povestească, stăpânindu-se cu greu:

— Iertați-mă, Excelența Voastră domnule Guvernator, dar stau și mă întreb și eu... Şeic Yahya n-a văzut-o pe *Miss* decât o dată și era supărat din pricina... Cu toate astea, i-a trimis leacurile, lăsând să se înțeleagă că i-a plăcut de ea și că vrea să o ajute. Dac-ați ști Excelența Voastră cum s-a purtat *Miss* cât a mers caravana! Vorbea tot timpul când cu soldații, când cu femeile din Siwa, cu beduinele și cu copiii lor. Doar Allah știe în ce limbă se înțelegeau, de vreme ce nici dânsa nu știa limba lor, nici ei nu cunoșteau limba ei. Și cu toate astea, s-au înțeles prin vorbe și prin semne și-au râs tot drumul. Iar când o apucau accesele de tuse și se îndepărta de noi pentru a fi singură, femeile plângeau de mila ei...

Dau pinteni calului, care o ia la galop, urmat de Salmawi. Destul! Destul! Destul! Calul gonea și eu mă uitam drept înainte fără să dau nici o atenție insultelor rostite și nerostite de lucrătorii *zaggala*. Ba nu am băgat de seamă nici când am trecut pe lângă izvorul El-Guba. Observ că am trecut de el de-abia când văd coloanele templului Umm Ubeida... De-aici ni s-au tras toate nenorocirile!

Mă îndreptam drept către templu în mare grabă, când aud călăuza că mă strigă din spate, în timp ce încerca să mă prindă din urmă.

— Stați, Excelența Voastră domnule Guvernator! Unde vreți să vă duceți? Drumul nostru e pe-aici!

Și-mi arătă cu mâna un drum îngust ce cotea la stânga, așa că mă întorc și-l urmez pe Salmawi.

***

Ajungem în sfârșit la grădina lui Şeic Yahya – o grădină destul de mică în comparație cu celelalte pe lângă care am trecut. După zidul împrejmuitor, apreciez că suprafața ei nu poate depăși o jumătate de *feddan*[11]. Salmawi bate din palme, rostește câteva cuvinte și se ivește numaidecât unul dintre băieți. În timp ce Salmawi vorbea cu el, copilul rămâne cu ochii fixați asupra mea. Dispare fără să rostească vreun cuvânt și după puțin timp se întoarce și ne face semn să-l urmăm.

La intrarea în grădină văd, ca peste tot aici, mai mulți palmieri și alți pomi care nu rodiseră încă, iar în spatele lor, un tufiș de măslini. Simt mirosul de culturi și de plante aromatice, dar pe cele mai multe dintre ele nu le recunosc. Înaintăm puțin dincolo de poarta grădinii și băiatul ne face semn să ne oprim și să ne așezăm pe niște rogojini cu perne peste ele, întinse la umbra câtorva palmieri apropiați. Mă așez, în vreme ce Salmawi rămâne în picioare. Îi fac semn să ia loc, însă el rămâne pe vine ceva mai la o parte, gata parcă să se ridice în orice clipă. Și într-adevăr, sare imediat în picioare și mă ridic și eu pentru a-l întâmpina pe şeic.

Se îndreaptă către noi încet, sprijinindu-se în cârjă, iar Salmawi se apropie de el şi îi întinde mâna, salutându-l: „*Es-Salammu aleykum, ya Mawla-na*“[12]. Încearcă să-i sărute mâna, dar şeicul și-o retrage numaidecât.

Mă apropii și eu și-i întind mâna, pe care el mi-o reține preț de o clipă, cercetându-mă iscoditor din spatele ochelarilor.

— Luați loc! mă invită politicos.

Îl mai întâlnisem o dată, cu delegația căpeteniilor *agwad*, după ce sosisem și-l văzusem apoi de mai multe ori la rugăciunile de vineri, când mi-au atras atenția ochelarii săi, dar nu-mi amintesc să fi stat de vorbă cu el. În orice caz, mi se pare mai bătrân decât ultima oară la moschee. Trebuie să fie trecut de optzeci de ani.

Salmawi îl prinde de braț și-l ajută să se așeze pe una dintre perne.

— Îți mulțumesc, Salmawi, zice în timp ce-și reazemă spatele de trunchiul unui palmier. Ți-ai dat seama că am nevoie de ajutor…

— Ba noi avem nevoie de ajutor, *ya Mawla-na*! îi răspunse Salmawi.

— De ce mi te adresezi cu *Mawla-na*, Salmawi? Eu nu sunt sfânt. Renunță la vorba asta! îl mustră şeicul puțin iritat.

După ce iau loc în fața lui, şeicul își întoarce privirile către mine și mi se adresează direct:

— Mesajul meu ți-a ajuns cu oarecare întârziere, domnule Guvernator. Mulțumește-i lui Allah că n-ai ieșit ieri cu patrula!

— Jur pe Allah că am presimțit și inima mi-a șoptit că dumneata, *Mawla-na*, ai trimis biletul, se amestecă Salmawi, care se ghemuise din nou pe vine între mine și şeic. Dar cum ai aflat de conspirația pusă la cale, *Mawla-na*?

— *Mawla-na*, *Mawla-na*! bombăne şeicul puțin morocănos.

Mă uit la Salmawi și-i fac un semn prevenitor cu mâna, iar el se ridică din proprie inițiativă și ia loc ceva mai departe de noi, de unde nu mai poate auzi conversația.

După ce se îndepărtează Salmawi, şeicul se întoarce către mine și deschide discuția:

— Nimic nu poate rămâne secret în țara asta. Îi vezi pe băieții ăștia care mișună peste tot, alergând printre case și grădini? Nimeni nu le dă nici o atenție, dar ei știu totul – de la lucrurile cele mai mari până la cele mai mărunte – și duc vorba despre ele.

Tace preț de o clipă, apoi mi se adresează cu două emistihuri:

— „Cine face un bine va primi răsplata lui,

Căci așa-i rânduiala lui Allah cu oamenii…“.

Dumneata ai salvat un băiat care se numește Mahmud – e tizul dumitale. Și a vrut să te salveze și el. Așa că el mi-a adus ieri vestea despre hotărârea dumitale de a ieși și tot de la el am aflat că ei vor fi la pândă.

— Cine sunt ei?

— Asta nu pot să-ți spun, domnule Guvernator, zice el clătinând din cap. Eu nu-mi trădez neamul și nu divulg informații despre semenii mei. E de-ajuns ca să-ți iei măsuri de precauție. Rămâne puțin pe gânduri, apoi adaugă: Și promite-mi că n-o să-l cauți pe băiatul acesta, pe Mahmud, ca să-l descoși.

— Fii fără grijă, şeicule… Îți promit că n-o să-l caut și n-o să-l interoghez. Vă mulțumesc atât ție cât și lui pentru că v-ați gândit să mă salvați.

— Nu-mi mulțumi, ci fii prevăzător, căci în felul acesta vom evita să se verse și mai mult sânge și din partea voastră și din partea noastră…

— Mie nu mi-e frică de moarte! zic eu fără să vreau.

— Ba chiar tânjești după ea! îmi răspunde calm

— Mi se pare că citești și gândurile ascunse?

— Doar diavolii, domnule Guvernator, trag cu urechea și află gândurile ascunse și – slavă lui Allah! – eu nu fac parte dintre ei. Dar de ce ai spus în gura mare ca să te audă toată lumea, în curtea secției de poliție, că o să ieși noaptea cu patrula? Ai ieșit și până acum noaptea și-ai pătruns adânc în deșert – uneori singur, alteori cu soldații – și patrulele voastre i-au alungat pe hoți din țara noastră, dar nu spuneai nimănui cu glas tare lucrurile astea. De ce-ai făcut ieri asta, când știi ce pericole te pândesc la tot pasul? Eu nu citesc gândurile ascunse pe care nu le știe decât Allah Preaslăvitul, domnule Guvernator, dar pot să citesc ceea ce faci și ceea ce spui.

După ce îmi spune asta, se concentrează în tăcere să-și fixeze sfoara cu care-și lega ochelarii de ureche.

— Așa o fi! reiau eu firul discuției după un răstimp. Dar și dumneata ai refuzat cu două zile în urmă să le primești pe soția mea şi pe sora ei și ai spus despre mine niște lucruri care mi-au ajuns la urechi. Știu, de asemenea, că nu mă iubești, la fel ca toți locuitorii Oazei. Nu pricep ce te-a împins pe neașteptate să ții la viața mea, după lovitura de tun și după nefericitul incident cu Malika?

— De ce nu taci din gură? De ce scormonești din nou povestea asta? mă întreabă răstit și văd cum sângele i se urcă în obraji de mânie. Malika n-a fost doar fiica surorii mele. Ea mi-a fost mai dragă decât cele mai scumpe fete ale mele…

— Fiica surorii tale? îl întreb eu tresărind, ca și cum m-ar fi muşcat un șarpe. N-am știut nici măcar că e rudă cu dumneata. Nu mi-a spus nimeni.

— Uite că acum ai aflat, dar la ce bun? Ce-ai fi vrut să fac în clipa când am văzut-o pe soția ta, care mi-a amintit ce i s-a întâmplat Malikăi din pricina ei și a dumitale? Voi ați omorât-o!

— Ea a ieșit fiind *ghola* și a stârnit groază în oraș, încerc eu să mă apăr.

— Nu ieșea prima oară. Încă de când era mică, obișnuia să se deghizeze în straie de băiat și să iasă fără s-o cunoască nimeni. Voi însă ați smuls de pe ea hainele băiețești și ați aruncat-o în drum, provocând scandalul, și apoi s-a întâmplat ceea ce știți prea bine. Și nu te-ai oprit aici, domnule Guvernator, ci ai şi intervenit cerând răzbunarea. Răzbunare pentru ce? A ucis-o pe soția dumitale?

— Când am intrat în casă, am găsit-o pe soţia mea cu bluza sfâşiată, zbătându-se să se apere, îi explic eu biruit de o tristeţe adevărată.

— Prostii! De ce ar fi vrut s-o omoare? Din ultimele cuvinte pe care le-a rostit, am înţeles că ea căuta prietenia cuiva fără nici o legătură cu locuitorii acestei ţări, care o urau la fel de mult cum îi ura şi ea. S-a apropiat de casa dumitale căutând prietenia cuiva, însă voi aţi întâmpinat-o cu ură şi pe urmă aţi ucis-o.

— Nu s-a sinucis, şeicule?

— Malika nu putea să se sinucidă! răspunde cu glasul tremurând de mânie, după ce tresare și se îndreaptă puțin de spate. De ce și-ar fi luat Malika zilele, când ea iubea atât de mult lumea asta? Găsea… Găsea frumusețe în toate – atât în plante, cât și în ruinele templelor. Datorită ei am ajuns și eu să iubesc aceste ruine de care oamenilor le e frică. Malika…

— Așadar, au ucis-o? insist eu, vrând să-l aduc la subiect.

— Dar îți închipui că spune cineva? Cine ar recunoaște că i-a implântat cuțitul în inimă? Ei toți, voi toți ați fost părtași la uciderea ei. Chiar și strămoșii care au născocit legenda asta despre *ghola*.

Șeicul se oprește brusc, destinzându-se puțin. Aveam impresia că se chinuie să-și stăpânească furia. Lasă capul în pământ și un nor de tristețe îi învăluie chipul.

— Uneori descopăr în straturile mele din grădină o floare sau o plantă frumoasă, pe care știu că n-am semănat-o eu și că nici n-am mai văzut o alta din soiul ei, murmură şeicul după o vreme, dus pe gânduri, cu glasul aproape stins. O îngrijesc și îndepărtez buruienile și celelalte plante din jurul ei, o ud mai atent decât pe celelalte plante, dar totul e în zadar: după o vreme se ofilește, nu izbutesc s-o țin în viață sau să prăsesc o alta la fel ca ea. Aș fi vrut să fi trăit Malika, dar ea s-a prăpădit.

— Dar, Şeic Yahya, acesta ar fi fost un motiv și mai întemeiat ca să-i lași să mă omoare ieri..., mă trezesc eu dând glas gândurilor care nu-mi dădeau pace o clipă.

— Dacă n-aș fi învățat de multă vreme să urăsc sângele și crima, murmură cu glasul istovit, ridicând capul. Sunt și eu o ființă omenească, domnule Guvernator... N-am învățat niciodată, din copilărie și până acum, să-mi stăpânesc mânia, dar încerc să o țin în frâu. Am învățat în schimb să regret și să mă căiesc dacă m-am înfuriat. Așa se face că acum eu îmi cer iertare de la dumneata. Malika v-a iubit, și pentru ea...

Se oprește, ca și cum i s-ar fi pus un nod în gât.

— Noi trebuie să iertăm, Şeic Yahya, sau dumneata? îi zic eu. Dac-ai ști cât de mult regret și eu ce i s-a întâmplat nepoatei dumitale...!

— Dar numai regretul nu e de ajuns. Lucrul cel mai important e căința.

— La ce-ar mai folosi căința acum, după ce s-a întâmplat nenorocirea asta? Ea s-a stins din viață și totul s-a sfârșit.

— Dacă omul nu iartă, cum ar putea ceilalți să-l ierte? mai zice el, continuând să mă privească fix în față. Dar eu nu de-asta te-am chemat, domnule Guvernator, ci ca să stăm de vorbă

despre sora soției dumitale, revine el după ce face un semn cu mâna.

Inima mi se cutremură și mă tem ca nu cumva să mi se fi ivit în obraji semne care să mă dea de gol în fața acestui bătrân care citește, cu ochii lui obosiți, ce se petrece în sufletul meu.

— E o femeie bună și curajoasă, însă eu i-am văzut acum două zile chipul de aproape și i-am auzit tusea, zice el și iar începe să rătăcească cu gândul, de parcă ar chibzui la altceva. Am cunoscut în viața mea și alți oameni ca ea, aparținând tuturor religiilor, sectelor și raselor, reîncepe el să-şi exprime gândurile în cuvinte, cu oarecare mirare în glas. Sunt puțini cei care se nasc înzestrați de Allah cu generozitate și seninătate în suflet. E un dar de la Allah cel Darnic, pentru care ei nu au nici un fel de merit. Dar aceștia sunt puțini la număr, fiindcă Preaslăvitul nu a vrut să fim îngeri. Știa că noi suntem nesupuși și păcătoși și că trebuie să ne căim și să ne străduim în fiecare zi să ajungem la puritatea sufletului prin faptele și eforturile proprii.

— Ai pomenit, Şeic Yahya, de tusea ei. Ce-ai vrut să zici? îl întreb eu, văzând că din nou se refugiază în tăcere.

— Aș fi vrut să nu trebuiască să spun niciodată nimic, dar mi-e teamă, fiule – și mă rog lui Allah să greșesc! – că boala ei este acea suferință pentru care nimeni nu cunoaște leac.

— Nu! strig înspăimântat. N-a auzit așa ceva de la medicii din țara ei! I-au spus că leacul e clima uscată…

— Sper… Să dea Domnul să fie așa! Am zis că mă rog să greșesc, dar am vrut să te previn, pentru ca tu și sora ei să vă gândiți bine la ce trebuie să faceți. S-ar putea ca starea ei să se datoreze unei acumulări excesive de umiditate în piept și tratamentului venit cu întârziere.

— Și leacurile acelea pe care i le-ai trimis ieri nu pot să-i elimine apa care s-a acumulat în piept și s-o tămăduiască de umiditatea aceasta?

— Allah singur este tămăduitorul, domnule Guvernator.

— Firește, dar… aceste leacuri o pot vindeca?

— Ai auzit bine ce ți-am spus, domnule Guvernator? mă întreabă el cu un zâmbet stins, care-i accentuează ridurile.

Nu înțeleg imediat ce vrea să zică, așa că reia vorba, fără să-și ia ochii de pe chipul meu:

— În orice caz, eu i-am trimis leacurile pe care le-am avut deocamdată la îndemână. Poate că Allah o să mă călăuzească și spre altceva. Dacă starea ei se datorează umidității din piept, cred că cel mai potrivit leac ar fi să se îngroape în nisipul fierbinte. Dar ce ne facem că acum e iarnă?! Știam de acest tratament, dar eu nu mai părăsesc grădina asta – continuă după o scurtă pauză – și nici un bărbat nu poate aplica acest tratament femeilor. Astăzi am trimis la ea o femeie care știe tratamentul.

— Zubeida?

Clatină aprobator din cap și repetă cu regret în glas:

— Dar, așa cum ți-am spus, tratamentul ăsta nu este eficace decât atunci când nisipul e fierbinte ca focul, pe când noi suferim acum din pricina frigului iernii.

— Mai vin zile calde, ba chiar fierbinți și în timpul iernii, mă agăț eu de această speranță.

— Așa e, însă e nevoie de zile în șir sau chiar de săptămâni pentru ca nisipul să devină fierbinte…

— Să ne rugăm lui Allah să vină căldura, bombăn în șoaptă.

— Să ne rugăm celui Atotputernic și pentru alte bucurii mai îndepărtate, bombăne și el, zâmbind din nou.

Cad pe gânduri, cu capul în pământ. Vasăzică, așa, peste noapte, şeicul acesta a pregătit și i-a trimis leacuri Fionei, a făcut să-mi parvină un mesaj, avertizându-mă că ucigașii stau la pândă, a trimis-o pe femeia asta, pe Zubeida, ne-a iertat pe mine și pe Catherine și ne-a cerut și nouă să-l iertăm pe el. Ce-o mai fi și asta? O fi și el un sfânt? Vreau să zic, o fi el unul dintre prietenii apropiați ai lui Allah, chiar dacă a tăgăduit asta? Atunci, prietenul lui Allah trebuie să izbutească s-o tămăduiască pe o sfântă. Însă el face aluzie și la o boală pentru care nu ar avea nimeni un leac. Într-o singură discuție m-a

readus la viață prin speranță pentru ca după aceea să mă trimită la moarte prin deznădejde!

— Roagă-te ca Allah să-i hărăzească tămăduirea, iar eu mă voi ruga mult pentru ca dumneata să-ți găsești pacea, îl aud pe şeic îndemnându-mă.

— Dar ce înseamnă să-mi găsesc pacea?

— Și să te împaci și cu lumea, domnule Guvernator! continuă ca și când n-ar fi auzit întrebarea mea. Știi că asta nu se poate întâmpla peste noapte, după cum știi că uneori e nevoie de o viață întreagă pentru a ajunge la așa ceva.

Apoi mai adaugă, ca și cum chiar în clipa aceea i-ar fi venit în minte acel gând:

— E mai bine să nu-i spui soției tale și surorii ei ce ai aflat de la mine… Doar dacă ai decis s-o trimiți să caute leacul în altă parte…

— Unde? I-a consultat pe medicii din țara ei și aceștia au trimis-o aici.

— Atunci, e preferabil să taci. N-o face să-și piardă speranța!

După ce spune aceste cuvinte, se sprijină cu mâinile pe pământ, pregătindu-se să se ridice. Sar numaidecât și-l prind de mână să-l ajut. De îndată ce ne vede, Salmawi aleargă spre noi și-l apucă pe şeic de mâini ca și cum l-ar îmbrățișa și-l sprijină până ce se ridică pe picioarele lui.

— Îți mulțumesc, Salmawi, îi zice el. Încearcă să treci mâine pe la mine ca să-ți mai dau niște leacuri pentru familia Guvernatorului.

Întinde mâna și-și ia rămas bun de la mine, strângându-mi palma cu o forță ce nu se potrivea cu anii lui, îi întinde mâna și lui Salmawi, apoi se întoarce și dispare printre pomii din grădină, sprijinindu-se în ciomagul lui.

— De ce i-ai spus şeicului „*ya Mawla-na*“ și de ce l-a supărat adresarea asta? îl trag de limbă pe Salmawi pe drumul de întoarcere.

— E cel mai bun om pe care l-am cunoscut în Oaza asta, Excelența Voastră domnule Guvernator, îmi răspunde cu entuziasm. Ați băgat de seamă, Excelența Voastră? N-a văzut-o

pe *Miss* decât preț de câteva clipe și iată cum se interesează de vindecarea ei și vrea să-i trimită noi leacuri, cu toate că e furios din pricina…

Tace, dar eu îmi dau seama ce voia să zică. Pe drumul spre casă aud din nou glasul răgușit și tremurat al lui Salmawi, care lăsa întotdeauna impresia că e gata să izbucnească în plâns.

— Dar și *Miss*, Excelența Voastră, n-ați văzut cum s-a purtat în caravană? Toată lumea…

— Mi-ai mai spus lucrurile astea, caporale, îl întrerup brusc. Nu vorbi despre ea ca și cum ar fi gata să moară! Și termină cu bocetele astea!

„Ar fi vai și-amar de mine dacă chiar ar muri!“ îmi mai zic în sinea mea.

XVII

Catherine

O altă dimineață înnorată.

Fiona va avea parte de puțină căldură, iar inima mea va avea parte de multă tristețe pe care va trebui să mi-o înfrâng, numai că la lumina asta slabă nu pot citi. Dacă vreau s-o ajut pe Fiona, trebuie să mă ajut mai întâi pe mine. Am spus mai înainte că nu voi îngădui acestei Oaze să mă învingă. Va veni o zi în care voi ieși singură, chiar dacă va trebui să plătesc cu viața, așa cum a ieșit Malika știind că va trebui să plătească prețul cutezanței sale. De fiecare dată când încerc s-o uit, s-o alung, se întâmplă ceva care mi-o readuce în minte. Dacă nu mă urmărește noaptea în vise, trebuie să se întâmple ceva care să-

mi aducă aminte de ea în timpul zilei. Tot ce se întâmplă în Oază îmi amintește de ea. Și nici Mahmud nu-mi îngăduie s-o uit. M-a surprins când mi-a vorbit despre înrudirea ei cu Şeic Yahya și despre dragostea acestuia pentru ea. Vorbea ca și cum ar fi vrut să mă acuze când mi-a transmis că Malika – din câte îi spusese şeicul – ar fi venit la noi acasă căutând prietenia noastră sau, mai bine zis, prietenia mea.

Vrea să mă facă să-mi fie rușine de mine că am lovit-o și am alungat-o. I-am amintit că el a dat-o de gol și-a aruncat-o în drum și că eu nu am nici o vină, dar refuză să-și recunoască vinovăția. Ba mai mult, ar vrea ca eu să-l socotesc pe şeicul acesta un sfânt și să-i fiu recunoscătoare zi și noapte pentru mărinimia cu care-i trimite Fionei leacurile și buruienile care i-ar putea fi de ajutor, cu toate că noi i-am fi omorât nepoata.

Ce i-aș putea răspunde? E adevărat că şeicul îi trimite Fionei tot timpul buruieni – odată înmuiate în apă, altădată fierte dimineața sau seara – precum și uleiuri de diferite culori cu care să se ungă pe gât sau pe piept, însoțite de indicații amănunțite în legătură cu orele sau cu modul de întrebuințare. Dar care e efectul tuturor acestor leacuri? Fiona spune de fiecare dată că sănătatea i s-a ameliorat datorită ultimului tratament încercat și că în rest e doar o chestiune de timp.

În schimb, eu nu văd nici o ameliorare în urma acestor remedii primitive. De la o zi la alta devine tot mai palidă și mai slabă. Singura schimbare pe care o observ sunt accesele de tuse mai rare, dar mult mai violente decât înainte, de parcă leacurile astea n-ar face decât să rețină tusea în piept și să concentreze accesele disparate într-unul singur, mult mai violent, din pricina căruia i se învinețește fața și i se bulbucă ochii în orbite, iar pe mine mă cuprinde spaima. Ea nu se plânge, dar eu văd. Și-atunci, ce-a făcut şeicul acesta ca să-i fiu recunoscătoare?

Cel puțin încearcă, Catherine, la fel cum încearcă și această femeie, Zubeida. Dar generozitatea lor nu mă include și pe mine. Femeia i-a adus Fionei în dar curmale și migdale. Am priceput anevoie puținele cuvinte arăbești presărate în limba ei, dar s-a înțeles destul de ușor cu sora mea, care nu știe araba,

prin semne și sunete. Am rămas uluită constatând că Fiona folosește în dialogul ei cu Zubeida cuvinte și expresii din idiomul vorbit în Siwa, învățate de la ea. Încerc să fac și eu la fel, mai ales că specialitatea mea sunt limbile străine. Mă apropii de ele, ciulesc urechile, însă bătrâna șireată nu mi se adresează decât arareori. Dar ce mă deranjează și mai mult e faptul că evită să se uite la mine. Cu toate astea, am izbutit să-mi notez câteva cuvinte pe care le-am extras din conversația lor. Am zâmbit când mi-am adus aminte de prima ei vizită. Ne uitam la ea nedumerite, străduindu-ne să pricepem ce vrea să ne spună; își lipea palmele și le clătina ca și cum ar fi mutat ceva cu ele, zicând în arabă în vreme ce arăta spre pământ: „Coborâm! Coborâm!“. N-am aflat decât ulterior de la Mahmud povestea tratamentului prin îngropare în nisipul fierbinte. Numai că dogoarea care ne-a chinuit lunile trecute refuză acum să se întoarcă.

Fiona o iubește mult pe bătrâna asta tuciurie, cu fața brăzdată de cute adânci, care-și machiază ochii înguști cu *kuhl* din belșug. Pare întotdeauna fericită în prezența ei și când discută între ele. M-a surprins când am văzut-o, la începutul vizitelor Zubeidei, prinzându-i mâna și uitându-se cu admirație la palmele ei vopsite cu henna, apoi întrebând-o în idiomul vorbit în Siwa: „*Niș*?“[13]. M-am mirat când am văzut-o pe Fiona interesându-se, în starea gravă în care se afla, de astfel de nimicuri, dar Zubeida a înțeles ce vrea și a acceptat numaidecât dorința ei, iar a doua zi i-a vopsit nu doar palmele, ci i-a tatuat cu henna pe dosul palmelor linii în spirală care semănau cu niște mici ramuri înfrunzite, în mijlocul cărora stătea așezată o păsărică. Fiona a întins încântată mâinile ca să ne arate tatuajul mie și lui Mahmud, cu un zâmbet larg pe chip.

Dacă asta o face fericită!

Și dacă sunt amândouă fericite ca Zubeida să o viziteze zi de zi la noi acasă! Vine când însoțită de unul dintre nepoții ei, când singură, călare pe măgar, aducându-i de fiecare dată câteva daruri Fionei. Dar la sfârșitul fiecărei vizite arată spre cer și

spre soarele palid, lovindu-și palmele una de alta. Așadar, trebuie să mai așteptăm căldura.

Dar oare Mahmud mai e în stare să aștepte?

Și el slăbește de la o zi la alta, văzând cu ochii. Întotdeauna avea poftă de mâncare, era aproape un gurmand, dar de când a venit Fiona nu se mai simte în stare să ducă o masă până la capăt. Îl văd cum la masă lasă capul în pământ ca să n-o privească în față, înghite mâncarea cu noduri, de parcă i s-ar fi oprit ceva în gât, înfulecă în grabă și părăsește sufrageria imediat. A renunțat de tot și la băutură – nici măcar un pahar seara, așa cum obișnuia când lucrurile mergeau normal. O fi căutând și el sfințenia? A devenit calm și blând, scutindu-mă de nebunia capriciilor lui. În ultimele două zile, am băgat de seamă că-i tremură și mâna. Eu îl înțeleg foarte bine și-aș vrea să-i pot spune că nu fugind de chipul ei va scăpa de dragostea pentru ea. Nu uit noaptea când a dat buzna în casă, cuprins de tristeţe, aproape gata să plângă, cum nu-l mai văzusem niciodată până atunci. M-a tras deoparte și m-a întrebat înghițind în sec dacă n-ar fi mai bine s-o trimitem pe Fiona la Alexandria sau la Cairo, unde ar putea beneficia de un tratament mai adecvat. Am înțeles numaidecât că e vorba de o nouă încercare de a o îndepărta de privirile lui. I-am răspuns calm că sunt întru totul de acord cu el, dar l-am întrebat dacă își închipuie că starea ei îi va permite să călătorească într-o caravană și să suporte gerul nopților din deșert. Asta ar fi curată condamnare la moarte! „Pentru cine?“ a scăpat el întrebarea cu glasul tremurat. L-am ignorat și i-am propus să mai așteptăm până se îndreaptă vremea. Aproape că mi-a fost milă de el în momentul acela, după cum îmi e milă de el şi când îl văd zvârcolindu-se în pat fără să închidă ochii cât e noaptea de lungă, iar spre dimineaţă îl chinuie coșmarurile din care se trezește înspăimântat. Cu toate astea, acum e complet străin de mine, de parcă n-am fi fost niciodată soți.

Din fericire, Fiona nu-și dă seama de nimic din toate astea. În inocența ei, nu-și poate închipui că soțul surorii ei s-ar putea îndrăgosti de ea. Imaginația ei este incapabilă să accepte o

astfel de idee, chiar dacă i-aș spune că între mine și Mahmud nu mai e nimic. Aștept doar să se vindece sau cel puţin să se simtă mai bine și vreau ca în răstimpul acesta să ajung cât de cât la o concluzie în cercetarea mea. În orice caz, voi pleca împreună cu ea. Asta-i o decizie irevocabilă. O să termin astfel cu toate poveștile lui Mahmud și ale Malikăi și cu această Oază din Egipt și lumea ei. Toate astea vor deveni în curând de domeniul trecutului.

Am profitat de o rază de soare care s-a strecurat în salon și-am început să citesc ceea ce a scris istoricul Arrian despre ultimele zile ale lui Alexandru – căci avea, ca și mine, o mare admirație pentru el. Nu era unul dintre aceia care-l critică aspru pentru ce făcuse în timpul războaielor. El vedea mai degrabă măreția personalității regelui macedonean. Îmi schimbam tot timpul locul după raza de soare care se strecura prin fereastră. La un moment dat, aud zgomotul pașilor Fionei apropiindu-se.

***

Se oprește la intrarea în salon îmbrăcată cu straie de iarnă și purtând pe umeri o *abaya* de lână. Chipul ei părea ceva mai odihnit în dimineața asta față de ziua anterioară. Cred că am făcut bine când am decis să se mute în camera de la parter unde locuiam noi, fiindcă a fost scutită de efortul de a urca scara până la etaj.

— Te întrerup? mă întreabă ea luând loc alături de mine și făcând semn spre cartea din fața mea.

— E o carte pe care am citit-o de câteva ori, îi răspund zâmbind, în timp ce i-o arăt. Aproape că o știu pe de rost.

— Altă carte despre Alexandru? mă întreabă luând-o în mână și uitându-se la copertă. Am citit-o şi eu din biblioteca tatei. Știu că te interesează Alexandru pentru ceea ce i s-a întâmplat în această Oază. Dar pentru ce atâtea cărți? Ce te-a fascinat la el într-atât de mult?

— Mă interesează mormântul lui.

— Mormântul? mă întreabă Fiona, râzând în hohote. Am crezut că te interesează viața lui nu corpul lui neînsuflețit! Am citit și eu mult despre el și nu mi-a plăcut câtuși de puțin cum s-a purtat. E de-ajuns ce-a făcut cu orașul Tir din Munții Libanului. S-a simțit foarte rănit în orgoliul lui când locuitorii acestui oraș s-au opus invaziei, obligându-l să-i țină sub blocadă vreme îndelungată înainte de a-l cuceri, ceea ce l-a determinat să ucidă mii de oameni prin înjunghiere și crucificare…

— Știu asta, Fiona, după cum mai știu și multe altele. Dar înainte să vii tu aici, am reflectat îndelung la faptele mărețe pe care le-a săvârșit, pe lângă aceste masacre. A construit pretutindeni noi orașe, și după ce-a cucerit Asia a încercat să unească Orientul cu Occidentul…

— Așa e! Să-i facă pe toți sclavi în imperiul lui! Ai auzit despre vreun imperiu care să nu-și fi declarat țelurile nobile? Anglia nu spune astăzi că misiunea imperiului său este aceea de a răspândi civilizația și binefacerile ei în lume? Uită-te la civilizația asta scăldată în sânge din Irlanda până în Egipt, India și mai știu eu unde!

N-am vrut să intru într-o dispută cu ea. Întotdeauna când vine vorba de englezi și de masacrele comise de ei în Irlanda – îndeosebi în provincia noastră, Connaught, împotriva căreia au declarat război deschis în mai multe rânduri – buna ei dispoziție se tulbură.

— În orice caz, pe mine nu mă interesează imperiul lui în general, nici războaiele, de care s-au ocupat sute de istorici, ci locul în care se află mormântul lui, după cum ți-am spus. El a cerut să fie înmormântat aici în Siwa, dar l-au înmormântat în Alexandria. Unde anume se află mormântul lui acolo?

— Milioane de morminte de oameni mari și de săraci au fost distruse și au dispărut cu trecerea anilor, îmi răspunde ea mirată. N-ar fi deloc straniu dacă printre ele s-ar afla și mormântul lui Alexandru.

— Mi se pare ciudat faptul că deși în Alexandria s-au găsit multe morminte și obiecte funerare aparținând unor greci de

rând, n-a fost descoperită nici o stelă funerară sau orice alt indiciu în legătură cu mormântul regelui lor – omul care a întemeiat orașul și despre care istoricii au afirmat că mormântul sau templul său a fost inima Alexandriei și pe care împărați, poeți și mulți alți oameni de seamă l-au vizitat, fie din pură curiozitate, fie căutându-i binecuvântarea în calitatea lui de zeu.

— Da! Acum îmi amintesc că te-am auzit odată vorbind cu tata despre subiectul ăsta, zice Fiona după ce se încruntă puţin, cufundându-se în gânduri. Dar, dacă nu mă înșel, el bănuia că mormântul s-a scufundat în mare în urma unui cutremur care a lovit coasta, nu-i așa? Însă n-a negat că Alexandru a fost înmormântat în orașul care-i poartă numele.

— Nici eu nu neg, dar mă întreb de ce a dispărut orice urmă a lui de acolo.

I-am explicat Fionei ideea mea despre posibilitatea ca trupul marelui Alexandru să fi fost mutat în secret, din orașul pe care l-a construit în Oaza care a dorit să-i fie loc de veci.

— Dacă tu crezi că i-au ascuns mormântul aici, zice Fiona, recăpătându-și zâmbetul, atunci lasă-l să doarmă în pace, Catherine, căci n-avem nevoie să-l dezgropăm pe el, și nici amintirea lui. Avem destui ca el sau moștenitori de-ai lui!

— Nu-ți fie teamă, că n-o să-i tulbur liniștea, indiferent unde s-ar afla, îi răspund surâzând la rândul meu. Nu sunt nebună să vreau să-i descopăr eu mormântul ori sarcofagul. Asta-i o cercetare care necesită mulți oameni și mulți bani, iar eu nu am așa ceva. Eu caut doar o dovadă. Nici măcar atât, ci un simplu indiciu. Mă gândesc să scriu un articol însoțit de o dovadă convingătoare care să le servească altora ca punct de plecare în continuarea cercetării.

— Cred că n-am înțeles prea bine ce vrei să faci, Catherine. Tu ai vrea să descoperi o dovadă care să-ți confirme ipoteza, nu-i așa?

— Exact!

— Și pe ce bază ai ajuns la concluzia asta?

— Prin intuiţie.

— Dar noi am învățat la școală că nu trebuie să ajungem la o concluzie înainte de a avea dovezi, iar tu procedezi invers. Ți-ai imaginat o concluzie și cauți dovezi pentru ea. Nu ți se pare ciudat?

— Nu. Multe descoperiri s-au datorat unei astfel de nebunii.

— Și multe nebunii n-au făcut decât să sporească nebunia!

Se pune pe râs, dar se opreşte brusc și-mi zice pe un ton serios:

— Iartă-mă, Catherine! Am glumit, firește. Nu lua în seamă ce zic eu și continuă-ți treaba!

— Înțeleg de bună seamă că glumești și nu voi renunța la căutarea mea. De fapt, eu nu renunț niciodată…

Apoi îmi vine din senin să o întreb:

— Dar ia spune-mi, Fiona, tu de ce-ai renunțat la Michael?

Am regretat întrebarea de îndată ce-am terminat de rostit cuvintele, dar era prea târziu. Nu mai puteam da înapoi.

Se arată destul de surprinsă, așa că se holbează o vreme la mine și abia apoi decide să zică:

— De ce nu-l lași și pe Michael să doarmă în pace? Se află acum într-o lume în care nu mai e preocupat de lucrurile care ne interesează pe noi…

— Iartă-mă, n-am vrut…

Tace și rămâne din nou pe gânduri.

— Ești tare neliniștită din pricina acestei povești, Catherine, mă apostrofează ea. Am discutat despre ea înainte să te căsătorești cu el și ți-am răspuns atunci. Crezi că ți-ar mai folosi acum la ceva dacă ți-aș spune: „Da, l-am iubit pe Michael!“? Ce rost ar mai avea acum asemenea vorbe? Nu am fost noi în fața lui și te-a ales pe tine? Am încuviințat alegerea lui din toată inima. De ce nu te mulțumești cu atât?

Nu-i răspund și continuă tot ea:

— Dar, ca să fiu sinceră cu tine până la capăt, o să-ți spun că am fost uluită când tu ai consimțit să te căsătorești cu Michael. De ce-ai fost de acord, știind foarte bine că nu-l iubești?

— N-aș putea să-ți spun, dar am plătit prețul.

— Și l-a plătit și el…

— Mi-a făcut viața un infern… A ținut-o numai în certuri…

— Am fost de față la una dintre altercațiile voastre. Dacă mi-aduc bine aminte, critica traducerea unui articol din limba greacă făcută de tine. Pretindea că în traducere s-ar fi strecurat câteva greșeli, iar tu i-ai spus că e invidios pe tine.

— Într-adevăr, chiar era invidios, să știi…

— Hai să uităm tot trecutul acesta. Important acum e că tu îl iubești pe Mahmud, nu-i așa? Am fost foarte fericită citind scrisorile tale atât de dinaintea căsătoriei cât și de după aceea. Am înțeles din ele că ai găsit în sfârșit un bărbat pe care-l iubești cu adevărat și care te iubește. Am înțeles greșit?

— Nu…

— Atunci de ce nu sunteți fericiți împreună? mă întreabă calm, privindu-mă în ochi.

— Nu mai suntem așa cum am fost…, răspund, surprinsă de întrebarea ei. S-au petrecut niște lucruri aici în Oază…

— Sper să le depășiți. Nu vreau să mă amestec în secretele tale, dar sunt convinsă că meritați să fiți fericiți…

— Învață-mă, Fiona, cum aș putea găsi fericirea asta? o provoc eu emoționată. Toată viața am vrut să muncesc. Cred că am moștenit pasiunea asta de la tata, așa cum și tu ai moștenit de la mama acest… calm și liniștea asta. Tata m-a încurajat tot timpul să merg mai departe. M-a învățat că munca trebuie să fie țelul meu, să învăț o limbă nouă, să redactez un articol, să scriu într-o bună zi chiar o carte… I-am urmat sfatul, dar unde pot găsi eu fericirea și liniștea sufletească?

— Tu ești mult mai inteligentă decât mine, Catherine, așa că nu înțeleg de ce-mi ceri mie sfatul. Când eram mică, te invidiam de fiecare dată când te vedeam învățând o limbă nouă sau când îmi citeai o traducere sau un articol scris de tine. După aceea, am început să fiu mândră de tine. Mă simțeam de parcă aș fi realizat și eu ceva… Iar acum sunt convinsă că tu chiar găsești fericirea în muncă. Așa că nu trebuie să-ți pese de ce îți spun eu sau altcineva. Tu îți știi drumul mai bine decât noi, așa că mergi înainte pe el!

***

Așadar, Fiona și-a dat seama de deteriorarea relației mele cu Mahmud. Firește, e mult prea inteligentă ca să se lase înșelată de ipocrizia noastră, de strădania de a ne preface că totul merge ca pe roate. Dar chiar dacă aș găsi curajul să-i spun totul, cum aș putea să-i explic, de vreme ce nici eu nu înțeleg? Dacă i-aș spune, de pildă, că mariajul nostru a murit odată cu Malika, cum i-aș putea explica adevărata poveste? Singura noastră întâlnire continuă să fie vie în mintea mea. Oricât mi-aș repeta că nu s-a întâmplat nimic și că am închis acest capitol, tot mai trăiesc și acum fiorul acela care m-a străbătut în clipa când m-a sărutat și eu i-am apăsat fața între sânii mei. Umezeala lacrimilor și a salivei ei se află încă acolo și nu poate să dispară, oricât aș încerca eu să tăgăduiesc. Încerc să mă conving că am trăit toată viața ca o femeie normală și că găseam o mare plăcere în amorul cu Mahmud, dar mi se strecoară un gând care-și râde de mine: și Sapho găsea plăcere în amorul cu bărbații; ba ea a fost chiar mai normală decât mine, cel puțin pentru că a fost mamă și şi-a iubit fiica, pe când eu sunt stearpă. Nu! Nu m-am vindecat încă…

Oare Fiona ar mai fi mândră de mine, așa cum a pretins, dacă ar afla detaliile astea? Îmi spune că la început era invidioasă dar cu vremea a ajuns să fie mândră de mine. De ce? Carevasăzică, ea habar n-are că eu eram de fapt invidioasă pe ea. Am socotit-o toată viața idolul frumuseții și al bunătății, cu care a cucerit inimile oamenilor. Mi-e ființa cea mai dragă, dar am fost întotdeauna geloasă pe ea și probabil că o mai invidiez și astăzi. A refuzat să-mi spună dacă l-a iubit pe Michael – a lăsat în aer întrebarea mea. Poate că ea are dreptate – să-l lăsăm să doarmă în pace! Dar să lăsăm în aer și întrebarea ei despre motivul căsătoriei mele cu el. De altfel, nici n-aș fi știut ce să-i răspund. Așa că e mai bine să lăsăm în pace toate fantomele trecutului. Sunt de-ajuns fantomele prezentului, ba chiar prisosesc… Chiar și numai fantoma Malikăi e de-ajuns.

Să mă întorc la lucru. Dacă n-o să găsesc liniștea în lucru, cel puțin o să mă ajute să uit să mai caut această liniște care nu va mai veni niciodată. Fiona mă sfătuiește să merg mai departe. Dar mai există o altă soluție? De parcă ar exista cineva care mă tot urmărește și mă îndeamnă să merg mai departe.

***

Dedic mai multe zile în șir lecturii lucrărilor pe care le am la îndemână despre sfârșitul lui Alexandru, așa cum a fost el înfățișat de istorici. Reiau ceea ce știu deja, încercând să descopăr lucruri noi, în speranța că voi găsi dovada pe care o vrea Fiona, înainte să ajung la o concluzie. Intuiția și nebunia mea nu sunt de ajuns! Ea are dreptate! Ca de obicei, ea are dreptate!

O să trec din nou în revistă faptele, care sper că o să-mi spună ceva nou! Așadar, ce s-a întâmplat după moartea lui? Au vrut să-i respecte testamentul, în care cerea să fie înmormântat în Oaza lui Amun, alături de tatăl său zeul, și i-au adus un ultim omagiu: au construit un car uriaș care să servească drept mausoleu mobil pentru a-i transporta trupul neînsuflețit de la Babel în Egipt, împodobindu-i laturile cu imagini și statui aurite, care spuneau povestea regelui erou și zeu. Carul era tras de zeci de catâri ale căror sute de tălăngi și clopoței se auzeau până la mare depărtare în vreme ce cortegiul funerar străbătea pustiurile, văile și codrii, orașele pe care le ridicase și cele pe care le nimicise.

Acest car a avut nevoie de doi ani pentru a parcurge distanța de la Babel până la Valea Nilului, dar cortegiul nu și-a continuat drumul până la capăt, în Oaza lui Amun, conform testamentului lăsat de Alexandru, ci a fost întâmpinat de viceregele Ptolemeu care l-a deviat spre orașul Memfis, capitala lui din Egiptul de Jos, și i-a amenajat acolo mormântul, pentru a fi martorul și garantul gloriei urmașului său ambițios, care n-a întârziat să se proclame rege. Când capitala s-a mutat din Sud la

Alexandria, corpul neînsuflețit a fost transportat acolo și mausoleul a fost construit între Farul-minune și uriașa Bibliotecă întemeiată chiar de el. Și n-a rămas un simplu mormânt, ci a devenit un templu al zeului Alexandru – fiul lui Zeus-Amun – cu coloane în stil doric, spre care se îndreptau mulțimile de pelerini cu ocazia celebrării sale anuale și alte mulțimi de pelerini în tot timpul anului, în căutarea binecuvântării sale și pentru a-l adora pe zeul îmbălsămat și așezat într-un sarcofag de marmură, înlocuit după un timp cu un altul de sticlă, a cărei transparență îi făcea înfățișarea mult mai strălucitoare. În decursul veacurilor, templul a fost vizitat de toate marile personalități care au trecut prin Alexandria, începând cu Iulius Cezar și Marc Antoniu, însoțiți cu siguranță de Cleopatra, și continuând cu alți împărați romani care le-au urmat. Cu toții s-au plecat în fața cuceritorului-erou care nu a fost niciodată înfrânt, unii dintre ei invidiindu-l probabil pentru că nimeni n-a mai cunoscut gloria lui.

Dar după șase veacuri îndelungi dispare brusc și cu desăvârșire orice menţiune despre templul şi sarcofagul lui Alexandru. Un împărat roman zelos a hotărât să fie închise toate templele zeilor păgâni, printre care și cel al lui Alexandru, după ce creștinismul a devenit singura religie a Imperiului.

Dar unde s-a dus zeul îmbălsămat în sarcofagul său de sticlă și unde este templul lui? De ce n-a mai rămas nici urmă din el? Istoricii n-au mai dat răspuns la această întrebare. Să se fi scufundat în mare, așa cum zicea și tata, ori a dispărut sub efectul timpului, așa cum îi place Fionei să zică, mai în glumă, mai în serios.

De ce refuză mintea mea să accepte acest sfârșit trunchiat al unei legende stăruitoare și maiestuoase? Dar oare mintea mea e cea care refuză sau mă agăț eu de visul de a realiza și eu un lucru măreţ în viață? La urma urmei, de ce nu? Viața e foarte scurtă și Alexandru a înțeles asta, iar dacă cineva vrea să lase ceva în urma sa, atunci acel om nu trebuie să șovăie sau să zăbovească. El a cucerit lumea, în vreme ce eu visez doar să-l văd în brațele tatălui său Amun, înfăptuindu-i astfel

testamentul. Aşa, cred c-aș dobândi și eu o glorie modestă! Ar compensa eșecul meu cu Michael și cu Mahmud și m-ar ajuta să pot uita pentru totdeauna fantoma Malikăi. Dar chiar dacă nu voi izbuti să-mi împlinesc acest vis, rămâne totuși o încercare căreia merită să-i dedic timpul.

Cu toate acestea, intuiția mea întregește povestea cu un sfârșit logic și verosimil. Creștinismul n-a pus capăt dintr-odată păgânismului în Alexandria și în Egipt, în general. Au existat mucenici ai creștinismului care au acceptat chinurile și chiar moartea pentru a-şi apăra credința, dar au existat și martiri ai zeilor păgâni, care au acceptat să fie schingiuiți de creștini și chiar să-și sacrifice viața pentru Amun, Isis, Horus și alte divinități. De ce nu s-ar afla printre adepții loiali ai acestor zei și susținătorii lui Alexandru, fiul lui Amun-Ra? În vremea aceea, au fost destul de mulți, fără îndoială, și atunci de ce n-am accepta ipoteza că după ce le-a fost închis templul, aceștia au transportat în secret sarcofagul zeului lor în Oaza tatălui său? Acesta ar fi fost locul ideal pentru mormântul lui. Era departe de centrele cârmuitorilor romani și creștinismul nu ajunsese încă aici, iar adorarea zeilor egipteni a continuat fără îndoială să înflorească încă vreo câteva secole în șir, departe de orice autoritate care domina Egiptul. Ar fi fost logic, așadar, ca adoratorii fideli să se fi gândit să-i mute osemintele în acest loc și să-i împlinească testamentul după secole de înstrăinare. Rațiunea îmi răspunde: „De ce nu?“ iar intuiția îmi spune că el se află undeva aproape, dar unde-i dovada?

Am reluat lectura tuturor cărților despre templele și celelalte vestigii din Oază scrise de călătorii care au vizitat-o. M-am oprit, așa cum am mai făcut-o şi altădată, asupra descrierii templului doric dispărut din apropierea lacului Khamisa. Suprafața și dimensiunile templului, așa cum le-a descris călătorul francez Cailliaud sunt identice cu cele ale templului grecesc tipic. În plus, el s-a referit la stilul coloanelor dorice, precizând că sunt singurele de acest gen din Oază. Dar unde este acum acest templu, ca să pot găsi în el vreo dovadă pentru ceva?

Căpitanul Wasfi ar putea să mă ajute mergând cu mine să-l căutăm acolo și în alte locuri în care nu pot să mă duc singură. Dar Mahmud continuă să mă țină închisă în casă. Nu pot nici măcar să-l invit pe Wasfi să stăm de vorbă. Fiona nu mai vrea să aibă deloc de-a face cu el, după ce i-a calificat pe revoluționari drept trădători și nu i-ar mai face nici o plăcere să-l vadă. De ce atâta înverșunare, Fiona? El e liber să spună ce dorește despre revoluționarii din țara lui, iar Alexandru cel Mare nu este englezul Cromwell care a declarat război deschis împotriva comitatului Connaught și i-a măcelărit pe locuitorii lui. Așa că nu-nțeleg de ce-ți verși mânia pe regele macedonean? Și apoi, eu am neapărată nevoie de Wasfi ca să mă ajute. Trebuie să mă gândesc la o cale.

Dar înainte de asta, trebuie să mă asigur de ceva în privința mea. Așa că nu prea știu ce-i de făcut.

***

— De ce nu, Catherine? îmi zice Fiona cu căldură. Vezi-ți de treaba ta și ieși! Mă uit atent la Zubeida, pe al cărui chip plin de zbârcituri se citeau refuzul și îndoiala.

Am încercat împreună cu Fiona să-i explicăm în arabă, în limba ei și prin semne, că aș vrea să împrumut măgarul ei pentru scurtă vreme, după care o să i-l dau înapoi nevătămat, dar ea repeta întruna cu încăpățânare: „*Izit*[14] este bolnav. Măgarul este bolnav. Măgarul este bolnav“. M-am străduit s-o conving prin semne că n-o să i-l istovesc, că n-o să întârzii și că n-o să mă duc departe de casă. A încercat și Fiona s-o liniștească, arătând cu degetul în jos și bombănind: „Militarii jos“, vrând să spună că ei ne vor apăra pe mine și pe măgar. În cele din urmă, a pus mâna pe umărul Zubeidei și i-a zis cu zâmbetul ei fermecător:

— O să-ți cumpăr alt *izit* în locul lui.

Abia atunci s-a lăsat înduplecată să-mi împrumute măgarul, dar fără cine știe ce tragere de inimă.

Fionei nu i-am spus tot adevărul. Am folosit prilejul sosirii Zubeidei singure și i-am zis că aș avea chef să fac o mică plimbare în jurul casei, dacă bătrâna ar fi de acord să-mi împrumute măgarul, iar Fiona a acceptat numaidecât, zicându-mi:

— Într-adevăr, ar trebui să mai ieși și să te mai plimbi și tu puțin după atâta stat în casă, prizonieră lângă mine.

Vorbele ei trădau faptul că se socotea vinovată, dar n-avea nici un rost să lungesc discuția pentru a-i explica într-un fel sau altul că nu din pricina ei eram ținută captivă. Aveam nevoie de sprijinul ei doar ca s-o convingem pe bătrâna asta încăpățânată.

De îndată de Zubeida a consimțit, am pus pe mine straiele pregătite astfel încât să semăn cu femeile din Siwa. Am îmbrăcat o rochie lungă de culoare închisă și pe sub ea niște pantaloni lungi, apoi m-am înfășurat bine cu *abaya-tarfottet* a Fionei din creștetul capului și până peste față, lăsând numai o deschizătură mică pentru ochi.

În timp ce coboram scara cu băgare de seamă și cu inima bătându-mi cu putere, am observat că militarii din gardă se uită ciudat la mine. Nu-i nimic! Înainte ca ei să se gândească ori să facă ceva, eu voi fi înapoi.

Am încălecat pe măgar întocmai ca Zubeida, cu picioarele atârnând pe ambele părți ale năpăstuitului animal, și l-am îndemnat cu călcâiele s-o ia în goană pe drumul către Aghurmi – drumul Malikăi, al Şeicului Yahya, al izvorului El-Guba și al multor altor lucruri. M-am asigurat că sunt bine deghizată. Unii lucrători *zaggala* ieșeau din grădini când auzeau răgetul măgarului, îmi aruncau priviri fugare și se întorceau la treaba lor. Cu toate astea, inima îmi bătea din ce în ce mai tare. Atunci, ce înseamnă pretenția mea că nu mi-e teamă de nimic? Uite că mi-e frică! E și asta încă o iluzie cu care încerc să mă amăgesc?!

N-am prea mult timp la dispoziție ca să mă gândesc la treaba asta sau la altceva, așa că îndemn din nou bietul măgar, care mi se pare mult prea domol și destul de slăbit, așa cum îmi spusese

și stăpâna lui, de altfel. Pe drum se opreşte de mai multe ori și începe să ragă de parcă ar geme, dar în cele din urmă o scoatem la capăt și ajungem acolo unde voiam eu.

Mă uit în jur și nu zăresc pe nimeni.

Leg măgarul de palmierul sub care se tolănise Mahmud cel mic și intru în templu… Scot de sub *abaye*, unde le țineam ascunse, albumul cu schițe și creionul și mă îndrept fără pic de zăbavă spre peretele de pe care copiez textul. Îmi petrec privirea peste el, mișcându-mi degetele după conturul literelor. N-am greșit. Este într-adevăr o rugăciune adresată lui Amun-Ra și numai lui. Vreau să mă asigur de asemenea în privința referirii la apă. Nu trebuie să mă înșel. Trebuie să încerc să descifrez simbolurile de pe rândurile parțial șterse în scriere demotică. Recitindu-le, îmi dau seama că am făcut câteva greșeli când am copiat prima dată rândurile. Sprijin caietul de perete și încerc să corectez ceea ce copiam, dar greșesc din nou din pricina grabei, așa că șterg ceea ce notasem și scriu din nou, mustrându-mă pentru greșeli. Nu am timp de pierdut!

Aproape că nu copiasem nici o pagină când aud un murmur care se preschimbă curând într-un vacarm confuz, apoi în niște zgomote asurzitoare, în vreme ce bătăile inimii îmi răsunau în urechi ca un răpăit de tobe. Mâna îmi tremură și carnetul îmi scapă din mână. Când mă aplec să-l iau, descopăr chipurile mânioase ale lucrătorilor *zaggala* în jurul intrării în templu.

Eram aplecată și prima piatră nu m-a nimerit, dar am simțit cum mă lovesc următoarele pietre, care veneau spre mine una după alta. Încerc să-mi apăr capul și fața cu mâinile și cu brațele în vreme ce urlăm și eu și ei; aud tropotul unui cal ce se apropie, apoi o împușcătură și *zaggala* se opresc din aruncatul pietrelor și se întorc în direcția din care venise împușcătura.

Se așterne tăcerea, dar curând după aceea aud glasul răgușit al lui Salmawi și pe cel al sergentului Ibrahim și-i văd pe amândoi strigând la atacatori. Salmawi se opreşte în mijlocul lor cu pușca agățată de umăr și începe să le vorbească, prefăcându-se a zâmbi și lovindu-i ușor cu mâna pe spate, în vreme ce Ibrahim aleargă spre mine și mă întreabă neliniștit:

— *Hanem* este bine? V-au lovit? V-au lovit neghiobii ăștia răi? repetă întrebarea și spaima îi sporeşte când vede pietrele risipite pe jos în jurul meu.

— Nu, sergent… Ibrahim…, bombăn eu fără să-mi dau seama prea bine ce zic.

Nu voi țipa și nu voi suspina. Simt durerea în mai multe locuri ale corpului, dar cred că am izbutit să-mi protejez capul și fața. Vrând să mă conving, îmi trec palmele peste ele și constat că nu există nici urmă de sânge.

Salmawi izbuteşte să-i îndepărteze pe atacatorii *zaggala* vorbindu-le tare și râzând silit, în vreme ce Ibrahim continuă să mă întrebe cu tristețe în glas:

— De ce, *hanem*?

— Cum ați aflat că sunt aici? îi răspund tot cu o întrebare, străduindu-mă ca glasul să-mi pară cât mai firesc.

— Soldații puși de pază l-au anunțat pe caporal. *Abaya* Zubeidei stătea aruncată în fața ușii, așa că și-au dat seama că ea n-a ieșit, ci…

Caporalul Salmawi se apropie, zicându-mi:

— Iertați-ne, *hanem*. Trebuie să ne întoarcem cât mai repede cu putință, înainte ca oamenii ăștia să se răzgândească și înainte să afle Excelența Sa domnul Guvernator ce s-a întâmplat. Am alergat încoace fără să-i spunem nimic.

Ridic carnetul și mă îndrept cu pași hotărâți spre palmier. Cel puțin măgarul Zubeidei n-a pățit nimic.

Salmawi se aruncă pe cal și aproape că-l înșfăcă pe sergent și-l aruncă în spatele lui, după care o ia încet înainte cu pușca în aer, așteptându-mă până ce încalec pe măgar și pornesc în urma lui. Nu mai avea nici un rost să mă deghizez, așa că dau *abaya* la o parte și rămân cu fața descoperită, pipăindu-mă în locurile care mă dureau și reținându-mi suspinele.

Mahmud s-a năpustit în casă ca o furtună smintită, cu fața roşie ca focul. Cred că nu l-am mai văzut niciodată atât de furios.

Zubeida plecase de îndată ce-am sosit eu, mustrându-mă și rostind în gura mare vorbe de ocară pe care nu mi-a mai păsat

că nu le pricep și, pentru prima oară, ieșise fără s-o mai îmbrățișeze și s-o sărute pe Fiona.

Sora mea stătea la masă în fața mea, cu capul plecat, foarte tristă.

— Îmi pare rău! i-o iau eu înainte lui Mahmud, fără să mai aștept să rostească vreun cuvânt. Am greșit, îmi pare rău…

Deschide gura ca să vorbească, însă cuvintele i se opresc în gât, sufocându-l, în vreme ce fața îi devenea din ce în ce mai roșie.

— *Hanem* își cere scuze, izbucneşte el în cele din urmă. Iar e… e… eu, eu sunt ultimul care află…, îngaimă în continuare posac.

Se apropie de mine întinzând brațele și palmele ca și cum s-ar fi pregătit să mă lovească sau să mă strângă de gât, dar mă trezesc cu el ridicând brusc o palmă și plesnindu-se cu ea peste frunte, iar limba i se împleticeşte din nou:

— O s… s… să-i strâng de gât și pe Salmawi și pe Ibrahim. Eu aflu ultimul, da…? Jur că…

— Ai răbdare o clipă, Mahmud!

Când Fiona se ridică în picioare dând să-i vorbească, tace brusc. Ea avea fața vânătă, dar vorbea destul de clar, reținându-și emoția puternică:

— Mustră-mă numai pe mine, Mahmud! Catherine n-are nici o vină. Eu i-am propus să mai iasă și ea din casă ca să ia puțin aer…

— Până și tu? Dar de ce? îi zice pe un ton ceva mai blând, uitându-se nedumerit la ea.

Se întoarce și iese valvârtej, întocmai așa cum intrase.

— Dar de ce, Catherine? repetă Fiona întrebarea cu glas tremurat, punând o mână pe umărul meu.

XVIII

Mahmud

M-am trezit mai devreme decât de obicei, într-o beznă adâncă.

O altă noapte în care de-abia dacă am ațipit.

Și numele ăsta: Dira? Dirada? Diarada?

Îmi vine în minte de când am deschis ochii, dar nu găsesc cu nici un chip numele exact. Un nume dificil și o poveste și mai dificilă, Fiona!

Nu-mi vine cu nici un chip în minte numele corect și-mi scapă amănuntele. În poveste e vorba despre un rege rău care o dorește pentru sine pe această fată inocentă – Dirada, cred – care iubește un cavaler frumos. Nu-mi mai aduc aminte dacă chiar regele i-a ucis pe iubitul ei și pe cei doi cavaleri, frați cu el, sau altcineva, nici dacă tânăra frumoasă și-a pus capăt zilelor mâhnită după iubitul ei sau dacă a ucis-o tristețea. Detaliile se estompează, dar îmi aduc aminte perfect sfârșitul. Regele a decis să o separe de iubitul ei chiar și după moarte, așa că a pus să fie îngropată undeva departe de mormântul lui, pe celălalt mal al unui râu sau al unui canal. Dar pe mormântul ei a crescut o mlădiță de salcie care s-a lungit și s-a tot întins pe pământ și peste apă până ce s-a îmbrățișat cu o tufă asemănătoare, crescută pe mormântul iubitului ei, și din îmbrățișarea celor două mlădițe a luat naștere un adevărat tufiș. Regele a poruncit ca tufișul să fie tăiat și cele două tulpini să fie retezate, dar au crescut și s-au îmbrățișat din nou și tot așa încă o dată și încă o dată, până ce regele a poruncit disperat să nu mai fie tăiate. Și astfel, în moarte, iubirea a biruit voința răului.

Cea care depăna povestirea în noaptea aceea nu mai era Fiona cea surâzătoare, ci o altă Fiona, din ai cărei obraji

dispăruse sângele și în ale cărei cuvinte picura tristețe. Când a tăcut, Catherine a întrebat-o nerăbdătoare:

— De ce-ai scurtat povestea și n-ai mai spus versurile acelea frumoase de la sfârșit?

— E de-ajuns atâta. În noaptea asta mă simt cam obosită.

Într-adevăr, tusea ei dureroasă nu s-a oprit cât a fost noaptea de lungă. Starea i se agravează de la o zi la alta și odată cu ea și sentimentul meu de neputință. Buruienile Şeicului Yahya n-au adus minunea care s-a întâmplat în cazul lui Ibrahim. Ce-i de făcut? Catherine a refuzat să plece împreună cu ea la Cairo, în speranța că ar putea găsi acolo un tratament mai bun, dându-mi răspunsul la care mă așteptam.

— Cum? Călătoria o s-o ucidă!

Dar și dacă rămâne aici ne ucide, atât pe ea cât și pe mine. Dacă bănuiala lui Şeic Yahya se confirmă, înseamnă că nu mai avem nici o speranță. Sezonul cald e încă prea departe ca să mai încercăm ultima șansă. O să mai reziste ea până la vară când o să se încingă nisipul? O să mai trăiască? Trebuie să trăiască! Dacă cineva din casa asta merită să trăiască, aceasta este doar ea, nu eu şi nici Catherine!

Zgomotul tusei s-a mai potolit puțin și m-am mai liniștit și eu. De când Fiona s-a mutat jos, îi disting foarte clar accesele de tuse. Auzul mi se ascute într-atât de tare, că îi aud până și respirația. De fapt, ce vreau de la ea? Nimic, decât să trăiască, întocmai cum a zis Şeic Yahya despre Malika. A spus că ar fi vrut ca ea să trăiască pentru ca viața să aibă un sens. Atunci de ce nu pot scăpa de chipul ei, care mă urmărește peste tot – și în casă și la birou și pe drum? Atât când sunt singur, cât și când sunt în pat și Catherine doarme lângă mine! Cum se va sfârși amarul ăsta care vine fără să-l chem și de care nu pot scăpa?

De data asta, tusea a devenit violentă și inima a început să-mi zvâcnească nebunește. Trebuie să ies, să mă îndepărtez. Am sărit din pat fără să simtă Catherine. N-o trezește nici mișcarea mea, nici tusea surorii ei. După nopțile de gemete și suspine pricinuite de vânătăile de după ce a fost lovită cu pietre, a revenit la somnul ei profund. N-o țin trează alte griji în afară de

templele strămoșilor. Ce bine-ar fi fost dacă în locul loviturilor cu pietre din ziua aceea, ar fi…

Nu! Iartă-mă, Fiona! Nu-i doresc surorii tale nici un rău!

M-am spălat una-două, am pus hainele pe mine și am ieșit din casă.

***

Era încă beznă și vestitorii zorilor nu se iviseră la orizont. N-am găsit pe nimeni treaz la secție, în afară de soldații din straja de noapte, care au fost surprinși să mă vadă la ora aceea, dar în vreme ce străbăteam curtea, ochii mi-au căzut întâmplător pe o siluetă care se îndrepta în grabă către ieșire. Din pricina întunericului, nu mi-am dat seama cine e. Se pare că și silueta a fost surprinsă de întâlnirea cu mine, căci s-a apropiat și m-a salutat vădit încurcată și pe urmă a rămas tăcută în picioare.

— Bine-ai venit, Şeic Sabir! i-am răspuns.

După atacul împotriva Catherinei la templu, l-am văzut o singură dată; a venit, chipurile, să-și ceară scuze pentru ce făcuseră lucrătorii *zaggala,* dar, ca de obicei, vorbele lui ascundeau alte dedesubturi: i-a reproșat Catherinei că „*hanem* s-a dus la templul unde «ignoranții» ăștia bănuiesc că ar face vrăji“ și mi-a reproșat și mie că i-am îngăduit soției să se ducă în continuare la templu fără să-i asigur o pază suficientă. Am recunoscut în gând că are dreptate, dar cu glas tare doar i-am mulțumit și l-am încredințat că voi avea grijă să nu se mai repete. Wasfi a insistat ca Şeic Sabir să ne conducă la lucrătorii *zaggala* pentru a-i biciui în fața tuturor, astfel încât să fie învățătură de minte pentru ceilalți, însă i-am răspuns pe un ton ferm că accept scuzele lui Şeic Sabir și socotesc chestiunea încheiată.

Ne-am oprit tăcuți unul în fața celuilalt, în curtea întunecată.

— S-a întâmplat ceva care necesită intervenția poliției, Şeic Sabir? rup eu tăcerea în cele din urmă.

— Nu! răspunde el și mai încurcat. Nu, Excelența Voastră domnule Guvernator... Am fost la domnul căpitan și-am verificat împreună niște socoteli ale dărilor...

— La ora asta ați găsit că ar fi potrivit să le verificați, Şeic Sabir? îl întreb eu, râzând fără să vreau.

— Da, el mi-a propus să ne vedem înainte de rugăciunea din zori..., bombăne el. Îi place să se apuce de lucru devreme...

— Binecuvântată este trezirea devreme, într-adevăr..., bombăn şi eu. La revedere, Şeic Sabir...

Mă îndepărtez de el și urc la birou. Unul dintre soldații din garda de noapte vrea să-l trezească pe sergentul Ibrahim, dar îl opresc spunându-i că programul de lucru începe la ora obișnuită, ca în fiecare zi.

De îndată ce intru, simt frigul, așa că mă grăbesc să închid fereastra și iau loc singur în camera cufundată în întuneric. Am nevoie de singurătate și de liniște pentru a chibzui.

De fapt, la ce trebuie să chibzuiesc? Mă gândesc aproape tot timpul la mine și de fiecare dată când deschid un capitol nou, constat că e mai rău decât cel de dinainte. Ce bine ar fi fost să nu fi fost eu! Ce bine ar fi fost să fi fost în locul fratelui meu Suleiman, de pildă! Eu să fi fost comerciant în Damasc, iar el să fi fost ofițer de poliție, de ce nu?

Același tată și aceeași mamă. A fost doar o pură întâmplare. S-ar fi putut foarte bine să fi avut norocul să fiu în locul lui. Nu l-am mai văzut de ani de zile și nu-i cunosc nici soția, nici copiii. Trăsăturile lui sunt de-acum palide în memoria mea. A rupt-o cu tot trecutul și și-a clădit o viață nouă, departe de noi. N-am nimic să-i reproșez. N-a neglijat niciodată să-și îndeplinească îndatoririle și câtă vreme mama a fost în viață, i-a trimis din când în când bani, cu toate că se afla la începutul afacerii sale și avea nevoie de fiecare bănuț. M-a rănit însă profund faptul că nu s-a repezit până la Cairo atunci când l-am anunțat că ea a încetat din viață. Mi-a trimis doar o scrisoare de condoleanțe în care s-a scuzat, afirmând că n-ar mai avea nici un rost să vină după ce funeraliile s-au încheiat și am condus-o la locul de veci și că ar fi mai bine ca banii pe care i-ar fi cheltuit cu călătoria să

fie daţi de pomană pentru sufletul răposatei. Dar eu aș fi vrut să fie alături de mine atunci, ca s-o plângem împreună. Eu aveam nevoie de el atunci. Dar poate că a fost mai bine cum a procedat el. Dac-aș fi fost Suleiman, n-aș fi avut parte de această nedumerire amăgitoare în viață… Dacă aș fi fost Suleiman… Dacă aș fi fost…

Stau în picioare în cortul mare și primesc condoleanțe pentru Mahmud Abd el-Zahir, dar toate scaunele sunt goale și nu vine nimeni. Un şeic care citeşte din Coran stă pe un podium înalt, dar el deschide și închide gura fără să se audă nici un sunet și nimeni nu vine… Apoi cortul se preschimbă într-o grădină largă plină de lume, în care se joacă o grămadă de copii, în timp ce eu merg cu niște suluri de pânză albă în mâini… Opresc un bătrân și-l întreb unde sunt mormintele. Îmi face semn cu mâna fără să stea pe loc și-mi zice: „Mergi înainte!“. O iau în direcția indicată și mă trezesc pe malul unui râu, unde atârnă crengi de sălcii până la suprafața apei. Eu țin de mână o fată frumoasă și râdem amândoi. „Imaginează-ți că am fost mort și că am revenit din nou la viață“, îi zic eu. „Datorită mie“, îmi răspunde ea mândră. După ce ne urcăm într-o barcă ce plutește pe râu, îmi dau seama că e Ni’ma și o întreb râzând: „De când ți-ai schimbat culoarea părului?“. „De când m-ai părăsit tu“, zice ea. Dar deodată țipă și arată cu mâna în spatele meu. Pe malul râului apar o mulțime de oameni care arată cu mâna spre locul unde arată și ea și, când mă întorc, zăresc un crocodil uriaș cu botul larg deschis, care atacă barca…

O iau pe Ni’ma de mână, sărim împreună din barcă și pornim în grabă pe suprafața apei până ce ajungem din nou în cortul mare, unde scaunele sunt tot goale iar cel care citeşte din Coran deschide și închide gura fără să se audă nici un glas…

„De ce nu citește şeicul?“ zice Ni’ma supărată. Mă apropii de el și constat că el nu citește, ci râde. Îl recunosc după ochi și-l apuc de guler țipând la el: „Tu, şeicule?“.

— Intră! zic eu cu glas tare.

Ciocăniturile lui Ibrahim în ușă mă trezesc şi tresar speriat din ațipeală.

Vorbele lui se amestecă cu rămăşiţele visului și nu mă pot concentra la ce spune. Înțeleg din tonul lui trist că-mi reproșează faptul că n-am îngăduit să fie trezit. Ce, nu mai e nevoie de el la secție? Îl domolesc și-i cer să-mi aducă o cană mare de ceai.

Am dormit adânc și nu mi-am dat seama că începuse activitatea în secție și nici de lumina dimineții care pătrundea în cameră, chiar dacă fereastra era închisă. Mă ridic, o deschid și încep să mă plimb cu pași iuți prin încăpere, încercând să mă încălzesc și să mă înviorez.

Când se întoarce, Ibrahim rămâne în picioare dinaintea mea, în vreme ce eu sorbeam ceaiul din cana pe care o țineam în mâna care-mi tremura, împroşcând fără să vreau biroul cu stropi.

— Dorești ceva, sergent Ibrahim? îl întreb eu, punând cana pe birou.

Șovăie preț de câteva clipe, apoi îmi spune că Şeic Sabir a venit astăzi înainte de ivirea zorilor și s-a întâlnit cu domnul căpitan.

— Știu… L-am întâlnit pe Sabir și mi-a spus că a revăzut împreună cu căpitanul socotelile dărilor colectate.

— Socoteli? Și de ce le revăd în secret, Excelență? Și asta n-a fost prima oară. Șeicul vine deseori în puterea nopții, rămân singuri în birou ca să nu-i audă nimeni și pleacă înainte să se trezească cei care locuiesc în secție. Și spune că au revăzut socotelile, nu?

— Acum du-te, sergent, și nu-i mai spiona nici pe căpitan, nici pe altcineva! O să aflăm la vreme dacă pun ceva la cale…

— Cum, domnule? Când la vreme? Trebuie să facem ceva înainte să fie prea târziu…

— O să facem… O să facem, cu voia lui Allah… Acum du-te, Ibrahim!

Iese bombănind nemulțumit. Cum aș putea să-i spun eu lui că poveștile astea nu mă mai interesează, că tot ceea ce m-ar fi

putut lovi s-a întâmplat deja?

***

Petrec ziua lucrând la secție sau, mai bine zis, făcându-mi de lucru. Inspectez depozitele și încep să pregătesc corespondența pentru minister în legătură cu proviziile și muniția de care avem nevoie și pe care așteptăm să ni le trimită cu următoarea caravană. La un moment dat, mă trezesc cu căpitanul Wasfi că vine să-mi prezinte listele cu calculele referitoare la impozitele și cotele care s-au strâns. Îmi spune că le-a revăzut de dimineață împreună cu Şeic Sabir și că sunt la nivelul solicitărilor ministerului. Îmi dau numaidecât seama că aflase că m-am întâlnit cu Şeic Sabir și probabil tocmai de aceea venea să-mi prezinte aceste socoteli, pe care el le făcuse cu mult înainte. Stătea pe scaunul din faţa mea și mă urmărea cu ochii care-i jucau tot timpul în cap şi mă scoteau din sărite. Arunc o privire peste liste, îi mulțumesc și le pun deoparte. Dar el mai ținea în mână și câteva ziare pe care mi le-a întins în timp ce-mi explica: „Mi-au sosit cu ultima caravană, poate vreți și Excelența Voastră să vă aruncați privirea peste ele…“. Erau niște numere vechi din ziarul *El-Muqattam*, pe care nu-l agream defel. Citesc câteva titluri în fugă și i le dau înapoi așa cum mi le adusese.

— Se pare că tânărul Khediv nu-i ca tată-său, zic eu. Am impresia că nu-i prea iubește pe englezi.

— O să-i iubească!

— Cum așa? îl întreb eu văzând cu câtă siguranță vorbește.

— Guvernul nostru nu va renunța la englezi. Avem nevoie de ei.

— Dar în noaptea aceea ai vorbit cu mândrie despre măreția strămoșilor noștri, vechii egipteni, și-ai lăudat vestigiile rămase de le ei, îi amintesc eu zâmbind. Urmașii lor nu sunt în stare să cârmuiască țara la fel ca strămoșii lor?

— Acum nu! Avem încă multe de învățat de la englezi! Vedeți, Excelența Voastră, până și vestigiile și măreția vechilor egipteni sunt descoperite tot de englezi. Catherine a fost pe punctul să-și sacrifice viața pentru știință. Și ce i-au făcut proștii ăștia pe care ea a vrut să-i slujească?

Nu comentez în nici un fel și el continuă cu patos, în timp ce ochii îi joacă și mai repede decât în mod obișnuit în cap.

— În noaptea aceea n-am putut să prezint Excelenței Voastre opinia mea, deoarece *Miss* Fiona m-a întrerupt. Am vrut să spun că răzmerița rebelilor ne-a împiedicat să progresăm. Cred că Excelența Voastră ați văzut cu propriii ochi haosul în care a fost împinsă țara în zilele acelea și despre care mi-a vorbit și mie tata.

— Ce-a văzut tatăl tău, mai exact, și ce ţi-a povestit? Ce lucra în vremea aceea?

— Era general de brigadă în armată.

— Și nu cumva a condus și o echipă de anchetare a ‘urabiștilor?

— Nu… Nu cred…, îmi răspunde vădit surprins. În orice caz, el este acum în rezervă, însă își aduce aminte toate amănuntele zarvei și ale răzmeriței. Mi-a spus că pe unul dintre trădătorii aceia, care cred că se numea Muhammad Ubeid, l-a dus mintea până într-acolo încât ar fi vrut să-l asasineze pe stăpânul nostru Khedivul! Imaginați-vă, Excelență, dezastrul care s-ar fi putut abate asupra țării!

— Îmi imaginez, domnule căpitan! zic eu râzând stins. Apoi adaug, pe un ton care exprima dorința de a încheia discuția: Pe scurt, înțeleg că dumneata crezi că ‘urabiștii au comis o crimă împotriva Egiptului atunci când au vrut ca țara să fie cârmuită de fiii ei?

— Aceasta este, Domnule, boala care aduce ruina, zice el țuguindu-și buzele cu dispreț. Când plebea se amestecă în treburile guvernării, urmează haosul și slăbiciunea. Uitați-vă, Excelența Voastră, și la exemplul Franței. Chiar și când Dumnezeu le-a dăruit un geniu militar fără seamăn, așa cum a fost Napoleon, Anglia tot a izbutit să-l înfrângă și să-l strivească

pentru că guvernarea Franței se afla în mâinile gloatei, în vreme ce Anglia era condusă de politicieni destoinici.

— Stăpânii…

— Politicienii, domnule….

— Da, politicienii stăpâni…

— Trebuie să discutăm despre lucrurile astea într-o bună zi, domnule căpitan, îi zic eu ridicându-mă în picioare.

— Aș fi foarte fericit, bombăne, ridicându-se și el. Aș avea foarte multe de învățat de la Excelența Voastră.

Mă salută cu obișnuita lui disciplină, dar când deschide ușa să iasă, îi zic liniștit:

— Ascultă, Wasfi…!

— Da, domnule!

— ‘Urabi Pașa a fost mai nobil decât zece Khedivi la un loc. Iar colonelul Muhammad Ubeid a fost mai nobil decât toți khedivii și pașii trădători care ne-au vândut englezilor…

Se oprește lângă ușa deschisă, holbându-se descumpănit la mine și dă să mai zică ceva, dar eu îl opresc cu același calm:

— Ești liber!

Mă întorc la birou și mă așez pe scaun, dar un glas dinlăuntrul meu îmi zice cu ironie: „Dar vorbele dumitale, domnule maior, au întârziat douăzeci de ani și nu lui Wasfi trebuia să i le adresezi“.

De ce mi-au trezit vorbele lui amintirile? Ce mă întoarce la zilele de glorie în clipele de deznădejde? Faptul că am fost acolo atunci!

Mă aflam acolo, în casa lui Sultan Pașa, președintele Camerei Deputaților; împreună cu căpitanul Sa’id și locotenentul Talaat asiguram paza adunării. Era întregul Egipt acolo: membrii Parlamentului, înalți funcționari, şeicii de la El-Azhar, prelații Bisericii, notabilii satelor, chiar și prinții din Casa Khedivului. Stăteam destul de aproape și l-am văzut bine pe ofițerul felah chipeș, cu alură atletică: se ridicase în picioare aprins la faţă, cu mușchii tremurând și cu sabia înălțată în aer.

Khedivul se afla departe, la Alexandria, și a răspuns afirmativ avertismentului dat de englezi de a-l trimite pe ‘Urabi

în exil și de a demite guvernul revoluției. ‘Urabi a luat cuvântul și a spus că nu există altă soluție în afară de îndepărtarea Khedivului de la putere. Cei prezenți au aplaudat îndelung, iar Talaat a scos revolverul intenționând să-l descarce în aer în semn de salut pentru ‘Urabi, dar Sa’id l-a împiedicat, dojenindu-l și prinzându-i mâna care ținea revolverul. „Cine e cu noi să se ridice în picioare!“ a tunat glasul lui ‘Urabi. Majoritatea celor prezenți s-au ridicat, dar Sultan Pașa și marii notabili au rămas nemișcați pe scaunele lor. În clipa aceea, am adulmecat mirosul viitoarei trădări. A simțit-o și Muhammad Ubeid, care a învârtit sabia deasupra capului și a zis într-un acces de furie: „Îl voi ucide chiar eu, domnule ‘Urabi Pașa! Pe urmă luați-mi și mie viața!“. „Faceți-l să tacă pe nebunul acesta!“ s-a răstit ‘Urabi furios.

Dar nebunul acesta, dragul meu Pașă, este singurul care a murit în lupta cu englezii, dintre toți cei care participaseră la adunare, în vreme ce Sultan Pașa se agățase de cortegiul armatei invadatoare și probabil că și tatăl tău, Wasfi, s-a aflat alături de el în zilele acelea.

Dar acesta a fost Muhammad Ubeid, pe care l-am calificat, la fel ca și pe ceilalți camarazi ai săi, drept „eretic“!

Așa că n-ai nici un motiv să te fălești în fața lui Wasfi sau a altcuiva! Curajul tău întârziat nu-ți mai oferă nici un motiv!

***

Îl trimit pe sergentul Ibrahim acasă, să o anunțe pe Catherine că nu voi merge la dejun, și rămân la birou până ce se lasă întunericul, fără să am vreun motiv special, nici de lucru și nici altceva.

Când ajung acasă într-un târziu, n-o văd pe Fiona, iar pe Catherine o găsesc cu hârtiile și cărțile ei întinse pe masă, citind și scriind la lumina celor două lămpi mari cu gaz. Lucra destul de mult în ultima vreme și făcea mare caz de faptul că nu are și ea o cameră de lucru, un birou. Nu ziceam nimic, dar eram

convins că e pe cale să ne lovească o nouă nenorocire. După incidentul bătăii cu pietre am ajuns să ne ignorăm complet unul pe celălalt, dar o făceam într-un mod aproape prietenos. Cum de n-am descoperit această binefacere mai devreme?

Era cufundată complet în treburile ei, așa că n-a răspuns la salutul meu în treacăt decât tot în treacăt. O întreb cum se simte sora ei și-mi răspunde că e foarte obosită în noaptea asta și că s-a dus la culcare fără să mănânce nimic seara. Pe urmă se întoarce la hârtiile ei, cercetând cu o deosebită concentrare niște foi mari pline de desene și inscripții din care transcrie pe alte coli. Mă uit preț de o clipă la ce face ea, după care o anunț că mă duc la culcare.

— Fără să iei nici tu masa de seară?

— Nu mi-e foame.

— Te urmez și eu de îndată ce termin.

— Poți să stai cât poftești…

Mă vâr numaidecât sub pătură, dar somnul nu se lipește nici de data asta cu nici un chip de mine. Nu mă gândesc la nimic, dar rămân cu ochii deschiși, presimțind că nici în noaptea asta n-o să am parte de somn. Apoi îmi ajunge la urechi o tuse ușoară venind de departe, camera se umple de o lumină neașteptată, trupul tensionat mi se destinde și mă copleșește o pace ciudată – o disperare odihnitoare și o capitulare definitivă: nu există nici o scăpare, așa că nu mai încerca. Acceptă ceea ce se întâmplă; împacă-te cu binecuvântarea că ai aflat un lucru pe care nu l-ai mai cunoscut niciodată până acum. Iată că iubești fără să dorești nici măcar să atingi. Nu e important să înțelegi. Nu e necesar să fii fericit. Ea a venit și tu te-ai îndrăgostit de ea și nu dorești nimic altceva de la ea decât să trăiască. Acesta e și începutul și sfârșitul problemei, așa că nu mai încerca să…

După un lung răstimp în care nu închid ochii și rămân cu urechile ciulite, Catherine intră în cameră în vârful picioarelor. Își schimbă hainele de pe ea cu cele de noapte și se strecoară în pat. Mă răsucesc și ea mă întreabă în șoaptă:

— Te-am trezit?

— Nu! Nu dormeam!

— Am găsit un semn, Mahmud…, zice ea tot în șoaptă, neputându-și stăpâni emoția. Am găsit un semn… Am găsit un prim indiciu… continuă să îngâne ca și cum și-ar fi vorbit sieși.

— Minunat! exclam eu și mă întorc pe partea cealaltă, închizând ochii.

***

Alt revărsat de ziuă întunecos și alte două nopți de nesomn.

Îi găsesc pe soldații din straja de noapte adunați în cerc în jurul unui foc la care își încălzeau mâinile, cu fulare de lână înfășurate pe cap. Mă opresc o clipă și ei se îndepărtează de foc luând poziția de drepţi. Le spun că se pot duce la culcare.

— Dar schimbul nu a venit încă, îmi răspunde șeful lor.

— Nu-i nimic…

Mă salută și pleacă în grabă.

Nu-l găsesc pe Wasfi în curtea secției ca de obicei. Îl înlocuia caporalul Salmawi la apelul de dimineață. Când mă pregăteam să o iau în sus pe scară, mă ajunge din urmă. Îl întreb unde-i căpitanul și-mi raportează că a ieşit devreme, înainte de ivirea zorilor, împreună cu câțiva soldați, pentru a întâmpina caravana venită din Kerdasa şi că a promis să se întoarcă repede, înainte de începerea programului de lucru. Dar se pare că au luat-o pe un drum greșit – își dă el cu părerea – căci câțiva soldați s-au întors și i-au predat lui lăzile de muniții și câteva scrisori pe care el le-a pus pe biroul meu.

Carevasăzică, n-au sosit alți ofițeri noi și nici soldați pentru întărirea trupei, pe care să-i antreneze Wasfi.

Nu-i nimic!

Ibrahim mă întâmpină în capul scării, o ia înaintea mea, grăbindu-se atât cât îi îngăduia piciorul beteag, deschide ușa, intră și el după mine și o închide în urma lui.

— Ce v-am spus Excelenței Voastre? deschide el vorba agitat, înainte să mă așez la birou.

— Ce mi-ai spus, sergent Ibrahim? Dar scurt, fiindcă sunt obosit în dimineața asta.

— Ce v-am spus eu despre Şeicul Sabir și căpitanul Wasfi? Apoi continuă fără să aștepte să mai zic eu ceva: A venit la el în toiul nopții, ca de obicei, înainte să plece căpitanul, și am reușit să trag cu urechea la discuția lor și să aud câteva cuvinte. Tace o clipă, după care continuă pe un ton vădit tulburat: Râvnește la scaunul dumneavoastră, fiul meu, iar blestematul de şeic îl încurajează. V-am avertizat că pun ceva la cale.

— Guvernator? zic eu, râzând. Nu-i prea devreme la vârsta asta? Și de ce nu? Azi, nu aștepta ziua de mâine, Ibrahim! Dacă lucrurile ar depinde de mine, l-aș numi numaidecât guvernator și m-aș întoarce la…

— N-ar mai avea parte de zile acela care râvnește la scaunul Excelenței Voastre! blesteamă el furios.

— Eu zic să nu-ţi fie teamă, sergent Ibrahim, îl întrerup eu pentru a-l liniști. Și n-a ajuns Şeic Sabir să-i numească pe guvernatori! Acum ești liber!

Iese bombănind, iar ochii mi se opresc asupra plicurilor de pe birou sosite de la minister. Știu foarte bine ce conține fiecare: recipisele de primire a muniției pe care trebuie să le semnez, listele de plată, noile instrucțiuni de la minister, avansări și transferuri etc. Cele mai multe sunt hârtii peste care îmi arunc o singură privire și apoi le îndosariez.

Deschid plicul mare şi galben și găsesc în el exact ce mă așteptam, dar din lista cu muniția sosită îmi atrage atenția un articol special: alături de atâtea puști noi, atâtea lăzi de cartușe, găsesc și o ladă de dinamită! Dinamită?

La ce ne-ar putea folosi aici, în mijlocul nisipurilor? Probabil că au vrut să scape de ea din depozitele ministerului și de aceea au trimis-o aici în deșert. Sau poate că vor să achiziționeze alta nouă.

O singură scrisoare în afară de plicul mare. O deschid și constat că rândurile ei nu conțineau nici un fel de cifre. Mă uit la începutul ei și văd că îi era adresată căpitanului Wasfi. Numele lui figurează pe plic. Eram gata s-o închid la loc ca să i-o

predau când se întoarce, dar mi-a atras atenția numele meu repetat de mai multe ori. Așadar, mă privește și pe mine!

Citesc scrisoarea de două ori și izbucnesc în râs.

De ce-ar trebui să mă mai mir? Până și Ibrahim reușise să-și dea seama!

Dar printre informațiile care-mi sosesc mie de la minister n-am întâlnit această secție numită Direcția pentru Ordinea Specială și nu-mi dau seama cine este șeful ei, care semnează doar cu inițialele: S.H. Îi mulțumea căpitanului pentru raportul amănunțit pe care l-a trimis și-l informa că Excelența Sa Inspectorul Ministerului a fost foarte impresionat de exactitatea lui. În plus, îl și-l felicita pentru că a reușit să câștige prietenia și încrederea demnitarilor locali *agwad*. În același timp, Excelența Sa Inspectorul a arătat un interes deosebit faţă de referirile raportului la deteriorarea relațiilor dintre Guvernator și locuitorii Oazei, la încercarea acestora de a ataca secția cu puștile, la cutezanța Guvernatorului de a trage o lovitură de tun în direcția orașului fără să consulte ministerul și fără să-l informeze despre acest incident. Excelența Sa Inspectorul consideră că aceste întâmplări reprezintă evoluții extrem de grave într-o direcție greșită și sunt citate cuvintele lui: „*These are very serious developments in the wrong direction*“[15].

El studiază consecințele cu toată atenția, dar îi cere domnului căpitan să colaboreze întru totul cu Excelența Sa Guvernatorul, în calitatea lui de superior, și să suporte ordinele date de el în conformitate cu instrucțiunile și regulamentele, până când ministerul va lua decizia potrivită. Excelența Sa își exprimă încrederea în Wasfi Efendi și-i cere să continue contactele cu şeicul Clanului din Est, care aspiră să devină primar; e bine să-i întrețină speranța, dar fără a-i face o promisiune fermă și fără să-și strice relațiile cu şeicii din Vest. În încheiere, S.H. îl felicită pe domnul căpitan pentru încrederea pe care o are în el *Mister* Harvey și-i cere să trimită în continuare rapoarte similare despre tot ce află despre *agwad* și populație, ca și despre domnul Guvernator, și să aibă o grijă

deosebită față de secretul corespondenței. Într-un post-scriptum îi spune că l-a contactat pe Excelența Sa Pașa, tatăl lui Wasfi, și-l încredințează pe căpitan că este sănătos și în cea mai bună stare, slavă lui Allah!

Pun scrisoarea la loc în plic și-l așez în fața mea pe birou, râzând din nou.

Ce s-a întâmplat cu mine? De ce nu simt nici un pic de mânie? De ce nu simt absolut nimic? Să fie o pedeapsă pe care o merit? S-ar putea!

Aud tropăitul grăbit al cailor care se apropie și intră în curtea secției. Apoi, mai repede decât mă așteptam, un ciocănit în ușă, și-l văd pe Wasfi dând buzna. Îl împinge pe Ibrahim cu mâna, și după ce intră, închide ușa. Nu-și schimbase hainele și, pentru prima dată, îl văd în fața mea cu tarbuşul și veşmintele acoperite de praf. Mă salută palid la față și dă să mă întrebe nerăbdător:

— Excelența Voastră, domnule Guvernator, există...?

Dar nu-l las să termine vorba și-i întind plicul deschis, zicându-i:

— Aveți o scrisoare, domnule căpitan... Am deschis-o pentru că a fost la un loc cu corespondența oficială de la minister, dar poți să consideri că n-am citit-o. Ești liber.

Rămâne în picioare vădit încurcat, întorcând scrisoarea pe o parte și pe alta, însă eu repet pe un ton hotărât:

— Li-ber!

După câteva minute de la ieșirea lui, aud din nou un ciocănit insistent în ușă. Îl invit să intre pe cel care bătuse și mă trezesc că de data asta dă buzna caporalul Salmawi, roşu la faţă.

— Vreau să vă fac o plângere, Excelența Voastră domnule Guvernator, zice el cu glasul tremurat, care lasă întotdeauna impresia că e gata să izbucnească în lacrimi.

— Liniștește-te, caporale! Și de cine vrei să te plângi, ia spune-mi!

— De căpitanul Wasfi. M-a găsit în capătul de jos al scării când a ieșit de la Excelența Voastră și m-a plesnit peste față, așa din senin, fără nici un motiv...

„Ba cu motiv, Salmawi. Trebuia să pălmuiască pe cineva…“

— Ai încălcat vreun ordin, caporal? L-ai supărat cu ceva pe domnul căpitan? insist eu.

— Nimic din toate astea! M-a văzut în fața scării și m-a plesnit așa, nitam-nisam, în fața soldaților și pe urmă și-a văzut de drum fără să scoată nici un cuvânt. M-a plesnit de față cu soldații, Excelență! Apoi Salmawi ridică capul lăsat în pământ și mai zice: Cer să mi se facă dreptate, Excelența Voastră domnule Guvernator! Noi suntem beduini și nu acceptăm să fim umiliți. Va plăti scump, dacă va trebui să-mi fac singur dreptate…

— Să nu mai spui vorbele astea, caporal. Nici de față cu mine, nici pe la spatele meu. Ți s-a făcut o nedreptate și eu voi cerceta plângerea ta. Dacă ai dreptate, ți se va da ceea ce ți se cuvine.

Dar în cursul zilei nu-l întâlnesc deloc pe căpitanul Wasfi. A trimis un soldat să mă informeze că se simte obosit și să ceară învoirea de a rămâne în camera lui și am fost numaidecât de acord. O să mă scutească, cel puțin în această zi în care mă simt frânt de oboseală, să mai aud zarva soldaților cu care face instrucție, comenzile lui zgomotoase și țipetele soldaților care aleargă și fac salturi.

Părăsesc biroul, luându-l și pe sergentul Ibrahim cu mine. Ochii lui trădau curiozitatea și dorința de a ști ce discuții am avut cu Wasfi și cu Salmawi în spatele ușii închise, dar eu nu-i dau șansa să mă întrebe, căci îi zic numaidecât:

— Astăzi avem mult de lucru, Ibrahim…

Îl chem și pe sergentul magazioner și ne îndreptăm toți trei către depozite, pentru a face recepția armamentului și a muniției trimise de minister. Sergentul semnează recipisele de primire și mă întorc în birou, unde mă apuc să răspund la corespondența primită de la minister. Nu era nimic presant, puteam să mai amân treaba asta, dar simțeam nevoia să fiu ocupat cu ceva. Simțeam nevoia să nu mă gândesc la nimic!

Când plecam din birou după amiază, sergentul Ibrahim îmi spune că și el se simte obosit și-mi cere permisiunea să-l las să

se odihnească restul zilei. Mă uit la fața lui și-mi dau seama că într-adevăr e obosit, dar îl întreb în glumă:

— Ești invidios pe căpitanul Wasfi?

— Doamne ferește! răspunde el dezgustat.

Bineînțeles, poate să se odihnească oricât poftește. Și-apoi, nici eu n-o să mă întorc la birou după-amiază.

Îl văd apropiindu-se de mine și spunându-mi aproape în șoaptă că ar vrea să mă roage ceva. Mă uit întrebător la el.

— Aș vrea să jurați, Excelența Voastră domnule Guvernator, zice el tot în șoaptă, lăsând capul în pământ, că dacă o să-mi găsesc sfârșitul aici, o să mă îngropați în satul meu, n-o să mă lăsați în nisip printre străini. Mi-e teamă de înstrăinarea după moarte mai tare decât îmi e de ea cât mă mai aflu pe fața pământului…

Simt că mi se strânge inima când mă uit la zbârciturile de pe chipul lui, dar încerc să vorbesc pe același ton calm, ca și cum nu mi-ar fi zis nimic.

— Viața și moartea sunt în mâinile lui Allah, omule! Mi-ai cerut exact același lucru și când ți-ai rupt piciorul și iată-te și acum sănătos ca un cal – *ma șaa Allah*! O să mergi în urma noastră și-o să ne îngropi pe toți.

— Norocul mi-a venit de la Allah, Excelența Voastră domnule Guvernator! mă întrerupe el cu un zâmbet stins.

Îl urmăresc cu privirea cum se îndepărtează încet, șchiopătând. „N-am să mi-o iert niciodată!“

Când cobor din birou, sunt surprins să-l văd pe căpitanul Wasfi îmbrăcat în uniforma curată, elegant și drept, țipând la soldați pe tonul lui poruncitor să se așeze în rând ca să mă salute. Dar eu le răspund la salut de la distanță și mă îndepărtez fără să rostesc vreun cuvânt. O să amân investigația cu el pentru mâine!

***

În drum spre casă, vremea mi se pare ceva mai călduță decât de dimineață.

Nu sunt decât niște petice de nori ușori, transparenți, iar soarele blând și liniștit de după-amiază te îmbie să te relaxezi sub razele lui. Dar când deschid ușa, le găsesc pe amândouă stând la masa pe care Catherine își întinsese o mulțime de hârtii care aduc cu niște hărți.

— Astăzi o să mâncăm faraoni la masa de prânz? întreb eu uluit.

— O să amânăm puțin dejunul, cu îngăduința ta, îmi răspunde Catherine vădit preocupată. Ai sosit mai devreme, dar sunt fericită că ai venit acum. Vreau să aud și părerea ta. Tocmai eram pe punctul să-i citesc Fionei ce am găsit eu.

— Nu-i minunat? izbucni Fiona întorcându-și spre mine fața palidă, pe care surâsul izbutea să o lumineze cât de cât. Catherine a reușit în sfârșit să găsească ceea ce căuta cu atâta înfrigurare. Tușește cu întreruperi și-și duce mâna la gură, continuând: Cred.... cred că... is... is... istoricii vor fi interesați de descoperirea ei.

— Care istorici? o întreb pe Catherine, întorcându-mi privirea către ea. De ce vor fi interesați?

— Semnul... Dovada... Ți-am spus noaptea trecută, dar tu nu mi-ai dat nici o atenție...

Rămân tăcut, ațintindu-mi întrebător privirea asupra ei.

— Ți-amintești de ziua când am fost împreună la templul Umm Ubeida?

— Cum îți închipui c-aș putea uita ziua aceea?

— Acolo era dovada, Mahmud, dar eu nu i-am dat atenție. Am copiat-o cu mâna mea, dar n-am observat-o, continuă ea cu aceeași exaltare. Am socotit-o o implorare adresată zeului Amun. M-am concentrat prostește asupra cercetării inscripțiilor grecești, cu toate că el nu a fost doar zeul grecilor. El era fiul lui Amun Ra, zeul Universului și zeul Soarelui, iar egiptenii îl adorau în această calitate. Câteva rânduri erau cam șterse și de aceea m-am dus din nou la templu, ca să mă conving în privința lor.

— Te rog, despre ce tot baţi câmpii, Catherine? o întrerup eu aproape ţipând. Nu pricep nimic.

— Cum nu pricepi? ţipă şi ea. Nu ţi-am spus de atâtea ori că eu caut o dovadă a existenţei mormântului lui Alexandru aici în Siwa?

— În nici un caz! Cauţi o dovadă a existenţei mormântului lui Alexandru aici? În deşert? În nenorocitul acesta de templu Umm Ubeida? Dacă mi-ai fi spus asta mai devreme ţi-aş fi spus că eşti nebună…

— Bineînţeles! exclamă cu un surâs triumfător. Şi n-ai fi fost singurul! Mulţi alţii ar fi zis la fel ca tine, că sunt nebună. Dar ascultă înainte să te pronunţi! Începe să citească, oprindu-se în mod special asupra anumitor cuvinte şi mutându-şi privirea când spre mine, când spre Fiona.

— Vedeţi?

Îmi concentrez atenţia asupra Fionei, al cărei chip devenise aproape galben în ultimele două zile, dar mă silesc să o ascult pe Catherine, care citeşte ca şi cum ar psalmodia şi după fiecare propoziţie se uită spre noi pentru a se convinge că o urmărim şi înţelegem ce vrea să spună:

„O, Tu, zeu ale cărui nume sunt ascunse! O, Tu, care deschizi ochii şi dăruieşti lumina vieţii şi îi închizi şi se pogoară întunericul, cu dreptate judecă pe robii tăi! Tu străluceşti ziua pe tărâmul lor, iar noaptea Te duci să păzeşti neamul celor nemuritori din împărăţia Ta de la Asfinţit. Dăruieşte-mi mie binecuvântarea ta, Dumnezeul meu! Îndestulează-mă pe mine prin puterea Ta, Tu cel care i-ai biruit pe toţi duşmanii de pe pământ şi din zările Apusului! Primeşte această rugăciune a robului Tău Sanharib, care cârmuieşte prin voia Ta deşertul Tău cel sacru! Picioarele Tale se scufundă departe în ape, însă Tu te întorci pentru a binecuvânta pământul Tău şi pământul părintelui Tău. Către Tine îmi îndrept rugăciunea, eu robul Tău, în acest templu înălţat pentru gloria Ta, templul fratelui Tău Faraonul, fiul lui Amun…“.

Catherine se opreşte puţin şi se uită la noi cu mândrie, apoi ne zice pe un ton resemnat:

— Numele Faraonului nu este clar. În multe locuri, pentru rândurile șterse a trebuit să recurg la imaginație. De pildă, referirea la apă este clară, m-am convins de ea când am vizitat templul din nou, dar în contextul următor, referitor la întoarcerea pe pământul tatălui său, am recurs la imaginație fiindcă inscripţia a dispărut cu totul. Apoi, cine este acela care i-a biruit pe toți dușmanii de pe pământ? Cui altcuiva decât lui Alexandru i-ar putea fi adresată această rugăciune?

— Asta-i tot? întreabă Fiona după un moment de tăcere.

— Da! răspunde Catherine, apoi întoarce privirea către mine și adaugă: Până când condițiile îmi vor permite să vizitez ruinele templului Bilad al-Rum… Cred că la el se face referire în această rugăciune. Și cred că în el se află sarcofagul sau, dacă nu, într-un mormânt ascuns de lângă el. Vechii egipteni au fost foarte iscusiți când venea vorba să ascundă sarcofagelor regilor lor pentru a nu fi prădate de hoți, după cum știți și voi.

— Dar… Dar ceea ce ne-ai citit tu nu dovedește nimic, Catherine, îi zice Fiona cu o vehemență neașteptată.

— Cum adică? M-am străduit atâta să explic…, protestează Catherine.

— Aceasta este o rugăciune…, o întrerupse Fiona forțându-se să rostească vorbele cu respirația întreruptă, dar insistând s-o convingă, sau o laudă care se poate referi la orice zeu sau la orice rege din antichitate… Și în cel mai sensibil punct al ei tu spui că ai recurs la imaginație! Or, tocmai acest lucru a fost criticat de Mi…

Nu rostește numele în întregime, dar eu îmi dau seama că se referă la primul soț al Catherinei.

— Asta fiindcă el n-avea imaginație! îi răspunde ea cu obstinație. Timpul va demonstra că ipoteza mea este corectă și că mormântul lui Alexandru se află aici.

— S-ar putea… Iartă-mă, Catherine, șoptește Fiona cu glasul stins.

Apoi tace, dar eu bag de seamă că gâfâie și îi dispare sângele din obraji în timp ce se ține cu amândouă mâinile de masă.

Reușește să se ridice cu greu, dar începe să se clatine, așa că mă grăbesc s-o prind în braţe înainte să se prăbușească.

Țipă și Catherine și aleargă s-o sprijine pe sora ei împreună cu mine și o ajutăm să ajungă până la pat. Catherine o stropește cu apă pe față și îi apropie un parfum de nas. Respiră foarte slab, dar deschide ochii o dată și încearcă să-i zâmbească surorii ei.

— Acum își dă duhul? o întreb pe Catherine calm, în vreme ce mă uitam la corpul întins pe pat și la fața care începea să se învinețească.

— Nu! Nu spune așa ceva! țipă Catherine, lovindu-mă cu pumnul în piept. Și-a mai pierdut cunoștința de mai multe ori până acum, dar și-a revenit. O să-și revină și acum! Imediat! Da… Trebuie…

Nu ridic privirea de la chipul adormit. Ochii îi sunt închiși, dar ei rămân gravați in memoria mea.

— Soarele a început să încălzească din nou… bâigui eu. Zubeida o să poată… Vreau să zic că leacurile recomandate de Şeic Yahya o să-i folosească… Dar eu nu mai aștept…

— Ce vrei să zici? Unde vrei să pleci? Acum, când vezi în ce stare e, vrei să mă lași singură? Ai înnebunit?

Țipă în gura mare și la fel țip și eu ieșind din cameră:

— Nu mai aștept!

Aud urletele ei urmărindu-mă.

***

La secție, îl văd din nou pe căpitanul Wasfi.

Se apropie de mine în timp ce aranjam șaua și agățam sacii de cele două părţi. Nu mă întreabă unde mă duc, ci se oprește dinaintea mea și, cu fața întunecată și o privire hotărâtă în ochi, încearcă să stea de vorbă cu mine.

— Excelența Voastră domnule Guvernator, aș fi vrut să vă explic…

— Nu-mi explica nimic. Nu vreau să aud nici o explicație. Viața însăși este o greșeală…

— Iertați-mă, nu înțeleg ce vreți să ziceți, Excelență. Unde greșește viața?

— O să înțelegi singur totul. Ba nu! Dumneata ai înțeles foarte devreme! Iar în vreme ce mă urc în șa, îi mai arunc în treacăt: Cu toate astea, te sfătuiesc să-ți rezolvi problemele pe care le ai cu Salmawi.

— Salmawi? Da' cine-i ăsta? îmi răspunde cu dispreț.

— Este cine este. Dar uită ce ți-am spus! Fă cum crezi! Însă nu-l trimite după mine şi nu trimite nici pe altcineva! Ba, stai o clipă! Trimite-i pe el și pe sergentul Ibrahim imediat acasă la mine! S-ar putea ca *hanem* să aibă nevoie de ei. În schimb, eu n-am nevoie să vină nimeni după mine. Acesta-i ordin, căpitane, pricepi?

— Să trăiți, am înțeles, domnule!

***

Dau pinteni calului și ies din curtea secției. Nu mă opresc la poartă, ci o apuc direct pe drumul către Aghurmi în galop, printre grădini, în lumina blândă care precede asfințitul. Văd ca de obicei câțiva lucrători *zaggala* și nişte băieți stând în picioare în fața grădinilor, dar nu le dau nici o atenție. Mă apropii de locul în care cotim la stânga pentru a ajunge la grădina lui Şeic Yahya. Nu mi-au fost de folos poveștele pe care mi le-ai dat, bunule şeic, și nici leacurile pe care i le-ai oferit Fionei. Ba leacurile s-ar putea să-i folosească, dar poveștele n-au fost de nici un folos… Ce-i de făcut, şeicul meu, dacă toată înțelepciunea din lume nu e de nici un folos ca să călăuzească liniștea către inimă? Greșeala este în viață, într-adevăr! Eu nu mi-am ales viața; n-am ales să vin în această Oază, n-am ales nici ca Malika să vină în casa mea, nici să vină Fiona aici, în inima deșertului.

Tot ce am dorit a fost ca ea să trăiască și nimic mai mult. Am venit ca să mă ajuți, dar n-ai vrut să mă vezi.

Pe neașteptate, aud răgete de măgari și în fața mea se ivește o ceată de lucrători *zaggala* călare pe măgari, barându-mi intenționat drumul. Deodată, calul se cabrează, ridicându-se în două picioare. Apoi se oprește și începe să necheze și să lovească nervos pământul cu copitele. Se uită la mine tăcuți și provocatori, mișcându-și într-un ritm tărăgănat picioarele în șalvarii lor albi și lungi. Mângâi calul pe gât strigând furios: „Nu!“.

V-am așteptat o viață întreagă să faceți ceva, acum nu mă împiedicați! Dau pinteni calului, îmbărbătându-l: „Nu mă lăsa tocmai acum, prietene!“. Luați prin surprindere, lucrătorii *zaggala* se aruncă la pământ înspăimântați, în vreme ce măgarii lor se zbat și rag, dându-se în lături din fața calului care-și croiește drum, izbindu-se şi la stânga, şi la dreapta de măgarii care o iau la fugă în toate părţile, în vreme ce stăpânii lor urlă turbați și înjură de mama focului.

Faceți ce vă poftește inima! Nimic nu se potrivește cu această lume greșită în afară de altceva care tot este greșit!

***

Alerg în continuare la galop până ce ajung la templu.

Coloanele lui sunt perfect clare în lumina roșiatică a soarelui care se pregătește să asfințească.

Văd coloanele înalte ale intrării din care a zburat bolovanul ce i-a strivit piciorul lui Ibrahim, dar nu văd inscripțiile gravate pe ele, de descifrarea căreia s-a preocupat atât de tare Catherine, încât nu i-a păsat de soră-sa care se stingea în fața ochilor ei! Nu! Nu vorbi despre moarte! Dar oare chiar merită inscripțiile astea atâta trudă? Toată nebunia asta, în vreme ce vede fantoma morții plutind în jurul surorii ei?

Hai, la treabă! N-avem timp de pierdut! Discul soarelui a început să coboare către zarea veșniciei pe care a lăudat-o

Wasfi. Nu-l vom lăsa să se ducă singur!

Sar de pe cal. O mulțime de fantome bântuie în jurul templului. Le simt, chiar dacă nu le văd. Fantomele faraonilor? Fantomele palmierilor? Fantomele ucigașilor? Cine i-o fi trimis pe urmele mele? Sabir și Wasfi? Talaat? Harvey? Catherine?

Murmure și glasuri confuze îmi umplu urechile. Răgete de măgari, copite de cai, cântece și răpăit de tobe. Toate glasurile acestei mici lumi închise. Nu! Trebuie să-mi pun planul în aplicare înainte să-mi pierd mințile! Trebuie să lichidăm socotelile cât mai repede!

Prind calul de gât și el întoarce capul către mine, fixându-mă cu ochii lui negri-roșiatici. Ce vrea să-mi spună? Că mai e încă timp? Că ar putea să mă poarte în alt loc, pentru a încerca altceva? Dar nu mi-e scrisă salvarea! Dacă durerea, chinurile și loviturile trădării și ale nedreptății ar fi prețul salvării, aș fi salvat și împreună cu mine ar fi salvată toată lumea! Hai, îndepărtează-te! Iau desagii de pe șa, îl bat ușor pe crupă, îi fac semn să se îndepărteze, dar el zăbovește, refuzând să se miște. Îl conduc până la marginea pâlcului de palmieri și-l las în drum. Rămâne acolo sforăind și lovind pământul cu copitele. Facă ce-o vrea! Esențial e că se află suficient de departe!

Mă întorc la templu și-l privesc preț de câteva clipe cu desagii pe umăr. Așadar, asta-i gloria pe care ne-o descoperă englezii pentru a ști cât de măreți am fost și cât de mici suntem acum!

Strămoșii – nimic de zis! Cât despre strănepoți, aceștia nu sunt potriviți decât pentru a trăi sub ocupație!

Foarte mândru era Wasfi de descoperirea asta! Stăpânii să rămână veșnic stăpâni! Trebuie să ia sfârșit coșmarul acesta. Nu-mi vine să cred ce-a zis Şeic Yahya, cum că Malikăi îi plăceau ruinele astea blestemate, că le găsea splendide și că de aceea le iubea.

Nu-mi vine să cred! Malika și Wasfi nu puteau avea nimic în comun!

Mintea şeicului are momente de rătăcire și atunci își imaginează fel de fel de bazaconii. Toate fantomele trecutului

trebuie să dispară!

Scot din desagă batoanele de dinamită și pătrund în templu. Aici, la intrarea care susține în bună măsură întregul edificiu, trebuie să las mai multe batoane. Apoi înăuntru. Aici, resturile de coloane formează intrări și coridoare pline cu inscripții. Inscripțiile morților!

E-n regulă! Mi-ajung astea pe care le-am luat cu mine! Alte batoane aici, chiar sub ziduri! Trebuie să nu mai rămână nici urmă din templu! Trebuie să terminăm cu toate poveștile strămoșilor, ca să se trezească nepoții din iluziile măreției și din falsa consolare. Într-o bună zi o să-mi mulțumească! Trebuie să-mi mulțumească!

Întind un fitil de la baza coloanelor și a edificiului până în afara templului.

Calul e încă în locul în care l-am lăsat și sforăie furios. Nu-i nimic! Ăsta este zgomotul copitelor lui lovind pământul sau al altor copite? Sau sunt din nou aceleași iluzii care-mi izbesc timpanele?

N-are importanță! Trebuie să mă grăbesc! Aprind capătul fitilului de la baza edificiului și rămân în picioare, așteptând. De ce se mișcă scânteia așa de încet? Haide, focule sfânt, mistuie templul sacru, ca să terminăm odată cu toate poveștile astea!

Nu se întâmplă nimic. Se aude apropiindu-se tumultul, însoțit de numeroase glasuri. Hai!

Explozii, și un potop de pietre zboară în văzduh. Aș fi vrut să fie vâlvătăi care să mistuie întregul templu, până la temelii. Ce părere ai, Catherine? N-ar fi potrivite pietrele astea ca să construim din ele o scară nouă şi trainică? Ar fi de-ajuns chiar pentru o casă întreagă!

Sau poate pentru un alt mormânt! Fă cu ele ce-ți poftește inima, dar de-acum înainte n-o să mai găsești nici un fel de inscripții pe ele! Jur să nu-ți mai las nici o inscripție!

Iartă-mă, Malika, tu ai avut mai mult curaj decât mine! Iartă-mă, Fiona, că n-am așteptat! Iartă-mă, Ibrahim, că ți-o iau înainte, așa cum ți-am promis! Dar pietrele cad în jurul meu, nu

peste mine! De ce aștept afară? Mă învinge lașitatea acum în ultima clipă? Nu! Uite că vin! Hai degrabă înăuntrul templului!

Îmi iau inima în dinți și mă mișc din loc, dar mă împiedic și cad înainte să ajung înăuntru. Înainte să cad, îl văd prăvălindu-se către mine. Pietrele mă izbesc în cap. Mă prăbușesc și mă cuprinde somnul. Mă mai trezesc o dată, îmi duc mâna la cap și la gât. Simt sângele fierbinte și ating schija mare înfiptă în gât. Încerc s-o smulg, dar mâna nu mă mai ascultă, așa că nu izbutesc… Nu simt nici o durere… Deodată, se aprinde înlăuntrul meu o flacără. Da, acum pot să văd totul, să înțeleg și să cunosc tot ce mi-a scăpat în lumea asta! Încerc să ridic capul, dar nu pot. Lumina slăbește, se stinge încet-încet, până ce mă cuprinde un somn greu și aud un glas răgușit și tremurat strigându-mi numele, aproape plângând. Și șoptesc, închizând ochii: „Îţi mulţumesc… că ai venit… atât de târziu…!“.

1. Obiect vestimentar popular – un fel de manta lungă până la pământ și foarte largă, deschisă în față, eventual cu broderii de mătase. Se poartă peste îmbrăcămintea obișnuită de zi. Purtată inițial de beduini, *abaua* sau *abaya* a devenit cu timpul un obiect vestimentar tradițional, fiind purtată și de locuitorii orașelor. Ţesătura cu acest nume a ajuns şi a fost confecţionată şi la noi.
2. *Ghol*, fem. *ghola* – ființă fantastică în mitologia arabă, care trăieşte în locuri retrase și se poate metamorfoza, arătându-li-se oamenilor în înfățișările cele mai ispititoare, atacându-i pe furiş și devorându-i. În contextul de față o desemnează pe femeia văduvă.
3. Preparat cosmetic tradițional pe bază de sulfură de antimoniu sub formă de pudră fină, cu care femeile își colorează sprâncenele, genele și marginile pleoapelor.
4. Instituție de învățământ religios înființată în Cairo în anul 970 sau 972. În perioada modernă și-a adaptat programele cerințelor noi și și-a extins specialitățile și la domeniile științifice.
5. Djinnii sunt, în concepția musulmană tradițională, ființe corporale, imperceptibile simțurilor umane, înzestrate cu inteligență, asemenea oamenilor și îngerilor, dar, spre deosebire de oameni care au fost creați din lut, și de îngeri care au fost creați din lumină, djinnii au fost creați, după Coran, dintr-o flacără fără fum. O ființă umană posedată de djinni, adică *maginun*, înseamnă în limba arabă „nebun“.
6. *Uhzuja*, pl. *ahazij*, poezii într-un metru simplu și rapid, devenite foarte populare, menite să fie declamate, dar mai ales cântate.
7. Pelerinajul sau hagìalâcul (*hadjdj/hagg*) este cel de-al cincilea „stâlp“ (*rukn*) al religiei islamice, după mărturisirea credinței în Allah (*șahada*), împlinirea celor cinci rugăciuni rituale (*salat*) zilnice, respectarea postului (*sawām*) de treizeci de zile din luna Ramadan și împărțirea pomenii prescrise (*zakat*). Spre deosebire de

celelalte patru, pelerinajul este facultativ – credincioșii musulmani care au posibilitățile materiale necesare pot să viziteze templul *Kaʻba* de la Mecca și celelalte locuri sfinte din Hedjaz cel puțin o dată în viață. Persoanele care împlinesc acest ritual își preced numele cu titlul *hadjdj/hagg* – „hagiu, pelerin la locurile sfinte“.

8. *Kaʻba* este sanctuarul cel mai sfânt al Islamului, numit „templul“ sau „casa lui Allah“ (*bayt Allah*) sau „Casa cea Sfântă“. Spre el se îndreaptă musulmanii în timpul rugăciunilor rituale. În fiecare an vin, în sezonul pelerinajului, sute de mii de credincioși musulmani la acest loc sacru.
9. „Domnul nostru“, expresie care însoțește îndeosebi numele unor clerici musulmani în țările din Maghreb.
10. În limbajul familiar, „doamnă“.
11. Unitate de suprafață în Egipt și unele țări învecinate (0,42 ha).
12. „Pacea asupra voastră, Domnul nostru“ – expresia cea mai uzuală de salut în țările arabe și în alte țări musulmane.
13. „Și eu?“.
14. „Măgarul“ (cuvânt berber).
15. În limba engleză, în originalul arab: „Lucrurile au luat o întorsătură nefericită“.

Postfața autorului

Pentru scrierea acestui roman, ale cărui evenimente se petrec în epoci istorice diferite, m-am inspirat dintr-un număr de cărți și studii, iar cititorul interesat să compare realitatea cu ficțiunea le poate consulta pentru a-și forma o idee și pentru a împărtăși cu mine câteva speculații în legătură cu ele.

1. Lucrarea arheologului Ahmad Fakhri, intitulată *Wahat Siwa* – „Oaza Siwa“ – a reprezentat punctul de pornire pentru scrierea romanului. Mi-a atras atenția referirea lui la legătura dintre guvernatorul Mahmud Azmi și ceea ce s-a întâmplat cu templul Umm Ubeida în anul 1897 și am încercat în acest roman să înțeleg atât personajul, cât și ceea ce s-a petrecut atunci. Această lucrare, care îmbină acuratețea savantului enciclopedist cu stilul artistului talentat, m-a ajutat foarte mult în evocarea atmosferei din Oaza Siwa în decursul secolului al XIX-lea, îndeosebi în ce priveşte războaiele locale și atitudinea față de femeile rămase văduve.

2. Obiceiurile din secolul al XIX-lea au dispărut și Oaza Siwa a devenit o regiune egipteană autentică în care toți fiii ei vorbesc limba arabă, în care se desfășoară procesul de învățământ în toate etapele existente în Oază, păstrând în același timp limba proprie58 în comunicarea curentă. Oaza continuă să fie caracterizată printr-o frumusețe rară, care i-a încântat deopotrivă pe istoricul grec antic Herodot și pe călătorii arabi și străini care au vizitat-o în decursul timpului, cu întinsele sale livezi de curmali și măslini, cu grădinile, lacurile sale dulci și sărate, cu izvoarele care țâșnesc din pământul ei fertil și verde înconjurat din toate părțile de nisipul auriu al deșertului. Ruinele edificiului în formă de piramidă din Șali, spălate de ploile abundente din anul 1926, pot fi văzute și astăzi în mijlocul orașului, și eu mă număr printre iubitorii acestei oaze minunate care consideră că eforturile de modernizare și dezvoltare trebuie să protejeze mediul unic al acestui loc.

3. Oaza Siwa este, de asemenea, pământul lui Alexandru cel Mare, în care a consultat oracolul în vestitul templu care se înalță semeț până astăzi. Pentru a zugrăvi figura faimosului rege macedonean, am recurs la un număr de lucrări de istorie, cea mai importantă dintre acestea fiind *Viața lui Alexandru*, scrisă de istoricul roman Curtius, în care acesta s-a arătat interesat mai mult de latura umană a personalității lui Alexandru decât de campaniile sale militare și de faptele sale de glorie, de care s-au ocupat alți autori.

Am citit, de asemenea, cu mare plăcere lucrarea intitulată *Memoriile lui Alexandru cel Mare*, o autobiografie imaginară scrisă de autorul grec contemporan Nestor Matsas și tradusă în limba arabă de cunoscutul om de litere tunisian Tahir Guiga, care a adăugat la text numeroase note proprii.

4. În ceea ce privește mormântul lui Alexandru cel Mare, generația mea își amintește fără doar și poate titlurile senzaționale, scrise cu majuscule, apărute în presa vremii, care anunțau descoperirile ospătarului grec Stylios din orașul Alexandria și cât de aproape ajunsese acesta să descopere mormântul lui Alexandru sub fundația Moscheii Profetului Daniel. Dar eforturile lui n-au făcut decât să amenințe fundația moscheii, ceea ce a determinat autoritățile să întrerupă lucrările vizând descoperirea mormântului în Alexandria. Însă căutări asemănătoare se fac și în alte locuri pe trei continente! Autoarea ipotezei existenței mormântului în Oaza Siwa este o cercetătoare din Grecia – Liana Souvaltzi – care a început lucrările de excavare în Oază în anul 1989 și a ajuns să descopere câteva situri arheologice acolo. Deşi pretinde că ar fi fost pe cale să descopere mormântul lui Alexandru, lucrările au fost întrerupte din cauza unor neînțelegeri cu Departamentul Egiptean pentru Arheologie. Ea a publicat ulterior o amplă lucrare intitulată *Mormântul lui Alexandru cel Mare din Oaza Siwa*, în care respinge acuzațiile pe care i le-a adus Departamentul Egiptean pentru Arheologie și afirmă că era pe drumul corect pentru a ajunge la cea mai importantă descoperire arheologică din epoca modernă. Cine știe?

5. În ceea ce privește revoluția lui ‘Urabi Pașa, m-am bizuit pe două surse fundamentale: *Revoluția ‘urabistă și ocupația engleză*, de Abed el-Rahman ar-Rafi‘i și *Istoria secretă a ocupării Egiptului de către Anglia*, de Wilfred Blunt.

6. În sfârșit, dar nu în ultimul rând, doresc să adresez mulțumiri deosebite prietenului Nassar Abd Allah, poet și prozator de seamă, ale cărui opinii prețioase mi-au fost foarte utile pe parcursul scrierii romanului. Mulțumirile mele se adresează şi celor mai exigente cititoare și critice ale tuturor lucrărilor pe care le-am scris: fiicele mele dragi Dina și Yusr, care au făcut tot ce depindea de ele și sper să fi răspuns observațiilor lor pertinente.

7. Totuși, mai am o ultimă observație. Am menționat în „Introducerea“ la roman că nu am dispus de nici un fel de informații în privința vieții guvernatorului real Mahmud Azmi și a destinului său de după incidentul de la templu. Dar este demn de menționat faptul că există relatări conform cărora piatra de la templu a fost într-adevăr folosită pentru a construi o nouă scară la sediul poliției locale și la repararea locuinței guvernatorului din Oază.

Cairo
octombrie 2006

1. Este vorba despre limba berberă.